

SEBESTYÉN PÉTER • VIGASZÁGON JÉZUSHOZ

Sebestyén Péter
**Vigaszágon
Jézushoz**

– Esszék –

2018

TARTALOMJEGYZÉK

Nr. 1702 – 2017.
IMPRIMATUR
Albae-Iuliae, die 8-a Novembrii 2017.
Dr. Georgius Jakubinyi
Archiepiscopus

Borítóterv: Balog László
Szerkesztés: Balog László
Tördelés: Sulyok Örs

ISBN:

ESSZÉK, TÁRCÁK, PUBLICISZTIKÁK	9
Szem-fény-vesztés.....	11
Ne félj, nem harap!.....	15
Ceruzahegyző.....	25
Az átok ereje.....	33
Béke a sáncon / Boldogság-történetek hangszerelve	45
Megszállás.....	50
Légy irgalmas!.....	57
A természet visszavág?.....	65
Kapcsolószekrény.....	74
Újszülött Isten.....	79
Kísértésben.....	84
A halál fullánkja	90
Párna.....	94
Megdicsőülve	99
Csak egészség legyen... ..	109
Fejlődés	115
Kreatív Lélek	122
Ne szólj szám... ..	128

Szelfibot.....	133
Mémek, zombik és trollok.....	135
Esély a szabadságra.....	146
Felejtő emlékezés.....	155
Úriember nem piskóta.....	163
Jézus vigaszágon.....	169
A többi csak ráadás.....	173
Cenzúrázott mesék.....	177
Az igazság nem érvényes?.....	181
Fősodor és föld alatti.....	185
Szívódj fel, s nincs harag!.....	191
Megbélyezett egyéniség?.....	197
Dekódolt álmok.....	204
Harangtalan karácsony?.....	210
Morális demokrácia.....	215
Titkok.....	219
Méhecske.....	227
Hazafi(as)ság katolikusként.....	233
Március 8-ról másképp.....	240
Becsszó.....	246
Felébredni az álomból.....	252
Vallomás az első szerelemről.....	258
Kapucni, csador, napszemüveg.....	264
Szavazósdi.....	267

Kannabisz és szex.....	273
Paptánc.....	277
Édes teher.....	286
A beszólás joga.....	292
Brandek kora.....	296
„Nagy Testvér”.....	302
Kétarcúság.....	308
A győztes.....	316

KÖNYVEK, FILMEK, ÉLMÉNYEK.....325

Vándor, gyere haza!.....	327
Kölnivíz és kölni dóm.....	337
Mindenki énekeljen!.....	343
Gyöngyös ékessége.....	349
Áfonyalevél és tunguz nátha.....	356
Momo és az időrablók.....	362
Dilemmák.....	371
Az ükanya testvére.....	376
Mária köténye.....	380
A döblec ára: Előszó.....	388
Pillanatok kifestítve egy fotókiállítás margójára.....	392
Az úrkék Voronyecben.....	399

**ESSZÉK,
TÁRCÁK,
PUBLICISZTIKÁK**

SZEM-FÉNY-VEZTÉS

Kvázi. Olyan mintha. S mégse. Nem az, ami. Fiktív. Talán... esetleg.

Álcázás, csúsztatás, porhintés.

Szívatas, átverés, ködösítés.

Azt gondoltam, hogy az... s mégse az: feltételezés, spekuláció. Igaznak tűnik, mégis hazugság. Kamu. Süketelő blabla. Halandzsászó maszlag. Ideig-óráig jól fest, jól hangzik, de gyakorlatilag mellébeszélés: félrevezetés, megtévesztés, átejtés.

Megtörténhetett... volna. De nem biztos. Lehet, hogy így volt, de lehet, hogy mégsem.

Hintáztatjuk a bizalmat. Aztán gyanakszunk. Aztán egy feltevésből, egy előítéletből indulunk ki. Bolondját járattuk a másikkal. Bepalizzuk az egész közvéleményt. Manipuláljuk a közízlést, megingatjuk az igazságba vetett hitet és bizalmat. Hozzámatatunk a lét alaptörvényeihez, kisistent játszunk,

s elhitjük magunkról, hogy ellenőrzésünk alatt tartjuk a valóságot. . .

Nagyon jó erre a média: eleve úgy tálaljuk a híreket. Szelektíven. Sőt híreket gyártunk: csak a botrányokra vagyunk kiéhezve. Indulásból arra hegyezzük ki, amit el akarunk hitetni az emberekkel.

A hazugság veszi át az igazság helyét. Épp csak úgy kell cizellálni, igazítani, fésülni, hogy igaznak tűnjék. Úgy kell csomagolni, hogy hihető legyen. Meg lehet buherálni a képeket photoshoppal, össze lehet vágni nyilatkozatokat, háttérstb. Mint az adócsalásnál: vissza lehet dátumozni a számlát, az iktatót. Túl lehet bonyolítani a részleteket, sugallni lehet a következtetéseket, félre lehet tájékoztatni, s máris kész a beetetés.

Fontos az időzítés. A marketing. Azt kapja a néző-hallgató-olvasó, amit szeretne... Nem az igazságot. Ha infó kell neki, hát megetetjük rendesen. Fontos a nézettség. Mindenekelőtt. Ezt kéri a háttérhatalom. Aki fizet. Ő a munkaadónk, a „patron”..., mi meg a pulikutyák..., nem?

Lásd Questor-botrány, lezuhant repülő, korrupciós csalások, sajtótájékoztatók, tudósítások. Hírek garmadája így „készül”.

A fogyasztó meg csak nyel nagyokat. Néha már le sem tudja nyelni, mert nyuvad¹ meg tőlük, nem bírja megemészteni, nem-hogy el is gondolkodjon rajta. Arra nem hagyunk időt. Mi majd gondolkodunk a nép helyett. Elvégre úgyszem lehet őt leváltani. Akkor legalább vezetjük az orránál fogva. S ezt nevezzük tömegtájékoztatásnak. . .

Nem népnevelés, nem értékátadás, nem az igazság utáni vágy kielégítése a fontos, nem az élet megértésének segítése a fő cél, hanem csak egyszerűen úgy kell kezelni, mint tömeget. Butítani, önteni a mocskot, a szennyet, az alpárit, a moslékot. Mérgezni, hamisítani, lehúzni az állatiba. Hadd dagonyázzon a lelki-szellemi pocsolójában. Kitalált mesékkel helyettesíteni a valóságot. Mondvaccsinált „tényekkel” álcázni az igazságot. A nagybetűst.

¹ fullad

Pedig a Napot nem lehet lehazudni az égről. A hazugság vékony szövetét átvérzi a Történelem Ura. A Feltámadt Krisztus. Az üres sír ma is vádlón néz farkasszemet az Őt elhallgattatni, száját betömni akarókkal: „Én Vagyok az Út, az Igazság, a Feltámadás és az Élet!”

NE FÉLJ, NEM HARAP!

Két láncra vert kutya beszélget:

- Téged mikor enged el a gazdád?
- Havonta háromszor.
- És mikor?

– Először, amikor a gázszámlás jön, másodszor a villanyszámlásnál, harmadszor pedig amikor az adóellenőr érkezik...

Ez a vicc arról jutott eszembe, hogy a bukaresti adó- és pénzügyőrök eddig pártutasításra csaptak le itt-ott, olyan cégek-nél vagy vállalkozóknál, ahol a bejelentés szerint pénzügyileg valami nincs rendben. Aztán a fülesek kezdtek elszaporodni, s a vádhatóság ügynökei és maszkos „labradorjai” azóta naponta rohannak le vezetőt és beosztottat, civilt és „érintettet” egyaránt, csak azért, mert a beérkezett feljelentésnek kötelesek utánajárni. Mindenki potenciális bűnöző, akire rá kell uszítani a kutyákat. Sőt belefér ebbe egy kis rémhírterjesztés, egy kis

médiakampány, csúsztatott hírekkel, megbegtetett, állítólagos törvényteleniségekkel. Tippek az üvegzséb-programhoz. És milyen izgalmas, hogy ma már megbújhatunk az álnév vagy a névtelenség mögött. Közben pedig ijesztően csökken a bizalom, az adott szó becsülete már feltűnő lesz, alig várjuk, hogy valakiről rosszat mondjunk. Az úgynevezett *semleges* média meg úgy találja az esetet, hogy az érintett eleve gazember volt, csak mostanig titkolta.

Mire azt hittük volna, továtűnt a régi rendszer, kiderül: csak a köntös cserélődik. Az ember ugyanaz marad. Az áteredő bűn hatása ma mintha jobban érződne, mint valaha. Hínárja átszövi a társadalmi berendezkedés szövetét, szabadulni belőle szinte reménytelen.

Pedig a kommunizmus erőszakgépezetében általában összezártunk. Még a félelem miatt is volt egy bizalmi dacszövetség köztünk. Hamar kiszúrtuk azt, aki köpött, árulkodott a másíkról, ha az egy fát hazavitt az erdőről bárca nélkül, vagy valamit

a táskájában kihozott a gyárból. A külföldről hazaérkező rokont is be kellett jelenteni, s ha kaptál is útlevelet, olyan feltételekkel adták, hogy hazajövet majd jelentést teszel: kivel találkoztál, mit láttál, hol jártál.

Régi elvtársak mostani szembesítéskor is hümmögve préselik ki szájukon a bűntudat nélküli alibit: „engem is megfigyeltek”..., „azt hittem, hogy...”, „nem akartam magam kompromittálni, inkább feladtam a másíkat, jelentettem”.

Gyermekkoromban is megfigyeltem, voltak olyanok, akik alig várták, hogy júdáskodjanak: anyukánál, a tanító bácsínál, a munkahelyen. „Vigyázz, mert meg leszal mondva...!” – ijesztgettük egymást... S akkor lehetett zsarolni.

Így működött ez a kommunizmusban is. Ha be akartak szervezni, megkeresték a gyenge pontodat, ha meg akartad úszni, felajánlották az együttműködést, és így tovább. Megtanítottak arra, hogy megéri árulkodni. Mented a bőröd, sőt hasznod is válik belőle. Előléptetnek, kedvezményes elbírálás alá

esnek tetteid, mert hát rajtad tartják a szemüket, nyugi. Egy kis pénz mindig jól jön. S máris behálóztak.

Úgy tűnik, a kutya változott, de a lánc nem. Az állam most első lépésként az általa hozott és kiskapukkal ellátott törvényhez hasonló jogszabályokkal zsarol. Aztán kapcsolataidat veti be ellened, gyanakvóvá teszi barátaidat, ismerőseidet. Lehallgat, megfigyel, a pénztárcádra, s végül a személyes szabadságodra és biztonságodra hajt.

A koncepciók perек ezért aztán ma is folyamosak. Egyenként vadásszák le előjáróinkat, nevetséges és körmönfont trükkökkel félemlítik meg, ugrasztják egymásnak a politikai-gazdasági-szellemi élet vezetőit, korrupciónak álcázott, mondvacsinált félrelépéseket aggatva nyakukba. Pontosan előkészített koreográfiával félemlítve meg a rájuk bízott közösséget is.

Elültetik a gyanakvás, a kétely magvát. Megszűnünk bízni egymásban s az élet szépségében. Lehetséges, pont ezt akarják elérni. Hogy elbátortalanodjunk. Most is, 25 évvel

a változások után is ugorjunk egymásnak, keressük a hatalmasok kegyeit, legyünk rabjai a kapzsiságnak és az irigységnek, hogy aztán bábuként játsszanak velünk, kényük-kedvük szerint.

Hiszen egyenesen kötelességünk jelteni, ha törvényteleniséget, bűncselekményt tapasztalunk környezetünkben. Van, amikor igazságérzetünk hajt, „hisz ezt nem lehet annyiban hagyni”, „jogainkért küzdeni kell”. „Az elvekért és igazságokért kiállni hazafias, keresztény erény!”

Bejelenteni, feljelenteni, panaszt tenni, beadványt megfogalmazni, erővel tanúbizonyságot tenni arról, hogy az igazság a mi oldalunkon áll – ha kell, még jogi eszközökkel is –, hát erre való a demokratikus jogállam. Az anyaországi rendőrség honlapján részletesen és tételesen is olvasható, mi a különbség közérdekű bejelentés, feljelentés vagy panasztétel között.

Akkor hol itt a gond? Hol a csomó a kákán?

Az ember azt hinné, az a nyavalyás, ártalmatlan igekötő az oka mindennek: **be-jelent**,

fel-jelent, fel-ad, be-áru, el-áru, el-szólja magát... Sokszor nincs is különbség köztük. Nem?

Nézzük a dolgot egy kissé más megvilágításban: a hitből fakadó erkölcs szemüvegén keresztül. Jézus Urunk feltámadása után többször is megjelent apostolainak, és azzal nyitotta ki szívüket a zárt ajtók ellenére: „Ne féljete!” A Szentírásban sokszor elhangzik Isten szava: „Ne félj, veled vagyok, megváltottalak!” „Miért félték kicsinyhitűek?”, „Ha Isten velünk, ki ellenünk...?”

„Hallom sokak gyalázkodását: Rettegés mindenütt! Jelentsétek föl! Följeltjűk! Még azok is, akik barátaim voltak, bukásomra lestek: Hátha valamiképp törbe csalthatnánk, legyőzhetnénk, és bosszút állhatnánk rajta.” (Jer 20,10)

„Vigyázzatok majd magatokra! Bíróság elé állítanak, és a zsinagógákban megostoroznak benneteket. Aztán miattam helytartók és királyok elé hurcolnak, hogy tanúságot tegyetek előttem rólam. (...) Ne törjétek a fejeteket, hogy mit feleljete, hanem azt mondjátok,

ami akkor megadatik nektek. Mert nem ti fogtok beszélni, hanem a Szentlélek. Halálra adja majd testvér a testvért, apa a gyermekét, a gyerekek meg szüleikre támadnak, és a vesztüket okozzák. A nevemért mindenki gyűlölni fog benneteket. De aki végig kitart, az üdvözüül.” (Mk 13,9–13)

„Ha szívünk vádol minket valamivel, Isten fölötte áll szívünknek, ő mindent tud. Szerettem, ha szívünk nem vádol, legyünk bizalommal az Isten iránt.” (1Jn 3,20–21)

Tehát nem veszíthetjük el bizalmunkat Istenben. S akkor félnünk sem kell.

A Szentírás szavait egyik anyaországi adóellenőr beszámolója is igazolta, aki a beérkezett jelentéseket elemezte, csoportosította és kiértékelte. Eszerint pl. 2012-ben a 35 ezer feljelentésből – melynek majdnem fele e-mailen érkezett – kb. egyharmad volt vizsgálható, és kb. tíz százalék megalapozott. A kezdő feljelentők tétova lépéseit maga az adóhatóság is bátorította, mert segítségükkel így is több milliárd forintot hajtottak be (fel) az államkassza javára. De itt most nem a

számok az érdekesek, hanem a feljelentők indítékai. Legtöbbször nem a jó szándék vezet a leskelődőket – akik mindig a másikkal, annak vagyonával, magánéletével vannak elfoglalva –, hanem: az irigység, a bosszú. A rosszhiszemű feljelentés bumeráng is lehet.

A leggyakoribb vádak, rágalmak, pletykák abból indultak ki: honnan van a szomszédnak új autója, miért nem adott számlát a szolgáltatás után, miért foglalkoztatta törvénytelenül az alkalmazottait, miért parkolt a tilosban, stb. Sokszor a kenőpénzt is azért kínálta fel, hogy az „ügyfél” hátha enged a kísértésnek... Kidobott alkalmazottak, elkergetett szeretők, régóta pikkello vesztes üzlettársak váltak informátorrá, dobtak fülest a revizoroknak. Volt, amikor a sűgő saját magát leplezte el, vagy félrevezette a hatóságot. S kiderült, ez is bűncselekmény.

A be- és feljelentés a törvény szerint jogi kategória. De nem csak azok, hiszen tetteinknek erkölcsi vonatkozásai is vannak.

Sokan a régi szekuszmódszerek reflexeit magukban hordva, túlbuzgóan mindent

s mindenkit megfigyelnek. Nálunk is. A 112-es vész hívószám vonala is miattuk forró. Van, aki bátorságnak tartja, igazságos-becsületes fellépésként könyveli el, hogy ő bizony nem bűnpártoló. Hallgatásával nem akar cinkostársra lenni a törvénytelenül eljáró bűnözőnek.

De a kérdés inkább az: hol szólal meg a lelkiismeretem? Meddig terjed a szólásszabadság joga s a bejelentés kötelezettsége? Honnan kezdve az ő dolga, hogy a másik mit csinál, akár a tilosban is...? Hol végződik az én felelősségem embertársammal szemben? A testvéri megintés vonatkozik-e az árulkodásra? Beárurom-e őt, ha feljelentem? Meg hát Isten szeme mindent lát... Hogyan súlyozok erkölcsi kérdésekben? Hol a határvonal, amikor még érdekel engem a másik ember sorsa, de nem szólhatok bele magánéletébe? Milyen esetben kell ezt szűvát tennem neki személyesen, vagy a hatóság-nak, ha valami tette, megnyilvánulása törvénybe, vagy jó erkölcsbe ütközik? Milyen alapon bíraskodom, vagy ítélem el őt? Mikor nincs jogom pálcát törni fölötte, akkor sem,

ha nem az én szájam íze szerint gondolkodik vagy jár el valamilyen ügyben?

Egyáltalán, a szeretetnek nem kellene felülrnia a jogot?

Lőrincz György író keserűen jegyzi meg: „régén még az adott szónak nagyobb becsülete volt, mint a földnek...” Most meg a pénzért folyó hajszában kapzsikká, szeretetlenekké, bizalmatlanokká váltunk. A nagy szabadságban lelki immunrendszerünk romokban hever. Nyilvánosan és névtelenül földre döngölünk mindenkit, akit hamarabb kapott el a gépszíj, mint minket, s ahelyett, hogy segítenénk, még tetézzük a kéjes kárörömmel, mosva kezünket, hogy időben szóljunk.

Bizalom nélkül mindenki gyanakvó, leláncolt kutyává válik, aki csak ugat és harap. Szinte már uszítás nélkül is. Holott negyed-évszázada állítólag szabadok vagyunk.

Rá kellene jönni, hogy nem a pénz, az egymás elleni acsarkodás tesz szabaddá, s még csak nem is a közös ellenség, hanem az Istenhez simuló bizalom és szeretet. Ez az, ami felszabadít. Ez segít eldobni a láncot.

CERUZAHEGYZŐ

Ha kinyitod a gugli keresőjét, szinte mértéktelenül ömlik rád a sok jó tanács. El sem tudsz köztük igazodni:

- **Indokolatlanul ne vegyünk be gyógyszert, csak mértékkel.**
- **Az alkohol ártalmas. Hiba, ha a jó hangulatot csupán az alkoholtól várjuk. Ha van kedvünk, koccintsunk, de tartsuk meg a mértéket.**
- **Főzzön bazsarózsagyökeret. Fogyassza lassan, mértékkel.**
- **A Napi Troll azt ajánlja, hogy csak mértékkel fészbukozzunk és twitterezzünk.**
- **A gazdasági szakember óvatos előrejelzése szerint, csak kis mértékben lehetséges a nyugdíjemelés...**

És így tovább. A való életben meg azt tapasztaljuk, hogy a mértéktelenség divat lett: minél szegényebbek és csórók vagyunk, annál jobban flancolunk. Mi mindent áldozunk,

mennyi pénzt költünk pl. egy esküvőre, egy kicsengetésre. Egymást túllicitáljuk az ajándekezésben, meggondolatlanul költekezünk, fogyasztunk, szórjuk a pénzt, majmoljuk a luxust, a giccset, mert ez a trendi.

Mániánk lett a mohóság, a túlzás... minden szinten. Túlzásba visszük a telefonos csevegést, a pletykát, a siránkozást, az önérzetkedést, elveszítjük a józanságot a véleményalkotásnál, döntéseknél, s emiatt nem tudjuk helyükön kezelni dolgainkat, kapcsolatainkat, sokszor nem elég, vagy túl nagy fontosságot tulajdonítva nekik. Elveszett a mérce.

Eközben, szokatlanul magabiztosan, olyan illúziókban ringatjuk magunkat, hogy „hát lépést kell tartani a korral”, „arany középúton kell járni”, amint azt Horatius is megmondta...

Igaz, Horatius annak idején épp a szélsőségektől akart ezzel megóvni, ahogyan Buddha is. Sőt, keresztény létünkre még bibliai mentséget is találtunk magunknak: „*adjátok meg a császárnak, ami a császáré, Istennek pedig, ami az Istené.*” (Máté 22,22; Mk 12,13;

Lk 20,20) Mintha a császár és Isten egyenrangú lenne. Mintha a császár nem lenne Isten teremtménye. A fordításhoz képest eredetiben meg így hangzott: *adjátok vissza...*

Elhallgatjuk viszont a másik bibliai figyelmeztetést: „*de mivel langyos vagy, se hideg, se meleg, kivetlek a számból...*” (Jel 3,16)

Ezzel meg is érkeztünk a probléma gyökeréhez. Ugyanis a hangzatos **mai arany középút** kifejezés ál-semlegességet, el nem köteleződést takar. A sehová sem vivő üresség puhány magyarázkodása. A gerinctelenség paravánja. A sodródás életveszélyes divatszava. A középszer halálos csókja. S ez legalább olyan ártalmas, mint a végletek...

Az ilyen ember ma üzletben gondolkodik hitről, erkölcsről, értékekről, emberi életről. Minimális kockázat, minimális veszteség. Éppen úgy, mintha két kereskedő egyre lejjebb licitálná a másik árait, aztán megegyeznének egy „középárban”. Sokan ezt szívesen nevezik kompromisszumnak, pedig nem az.

Egyre veszélyesebb jelenség kezd kialakulni ezzel a gondolkodással egyéni és

köz-életünkben egyaránt. Minden pártban ott vagyunk, ide is belépünk, onnan is kiállunk. Minden lelkiségnek, minden szervezetnek tagja leszek, csak épp fel- és kitűnhessek, ahol egy-két tényért összeütnek, máris megjelenek mosogatni, csak ne kelljen végképp elszegődni valahová. Csak nehogy valahol felelősséget kelljen vállalni, és amit elkezdtem, azt végigvinni. Keressük a pozíciókat, helyezkedünk, másokat kioktatunk, de bőrünket nem visszük vásárra. Nos, ez a sunyi, lapulós gerinctelenség az, amit sokan előszeretettel arany középutnak neveznek. Pedig hát napnál világosabb, hogy nem az...

Lehet, hogy a félelem miatt bizonytalanok, lehet, hogy nincs elég önbecsülésük, lehet, hogy állandóan mások biztatását vagy elismerését várnák, lehet, hogy mindenkinek meg akarnak felelni, vagy épp ellenkezőleg: nincs karakterük.

Mégis. Mi lenne, ha az édesapa és az édesanya így egyezkedne születendő gyermekeik számáról: szerintem legyen egy, szerintem kettő, na jó, akkor legyen másfél... S amikor

a család egyik tagja grízgaluskát enne, a másik meg rántott húst, ebben az esetben mi a középut?...

Sokan összekeverik a konfliktus rendezőelvét, a kompromisszumot az arany középuttal, ami viszont egy belső döntési mechanizmus.

De beszélhetünk-e arany középutról azon a szinten, ahol erkölcsi, hitbeli, akaratilag döntéseink születnek? Ki lehet-e az ezzel járó konfliktust kerülni, csak azért, hogy nekem könnyebb legyen?

Az az igazság, hogy aki folyton kerülgeti a forró kását, aki se hideg, se meleg, liccs-loccs emberként lötyögi végig erkölcsi életét, az nem jut semmire. Sőt, valójában a Semmi-be jut. Akit nem érdekel tetteinek, szavainak eredménye, aki nem számol a következményekkel, aki mindenkivel jól akar lenni, csak hogy az ördögöt se bántsa meg, annak ez a bűvös arany középut nem lesz más, mint trójai faló. Ha nem vállal kockázatot, ha nem mer bizalmi halálugrást végrehajtani, terméketlen, száraz ág lesz családjá és az emberiség fáján.

A keresztény etika korán tudatosította a hívőkben, hogy Isten kegyelme mellett alapvetően négy létfontosságú erényt kell elsajátítanunk ahhoz, hogy emberségünkben is edzettekké váljunk. Az okosság, az erősség és az igazságosság mellett ez a **mértékletesség**.

Itt is a vágyak, az ösztönök és az érzelmek feletti uralkodáson van a hangsúly, csak a buddhistákéhoz képest teljesen más a motiváció. A misztikusoknál és a lelki élet mestereinél is nagy szerepet játszott nemcsak az ember testi-lelki erői feletti uralma miatt, hanem, mert e mögött a készség mögött bölcsesség húzódik meg. Ennek birtokában higgadtabban mérlegelhetünk céljaink között, hamarabb megtaláljuk a helyes mércét, még mielőtt korlátoznánk önmagunkat. Ugyanakkor nem kell megkísérelni mindent, ami megtehető. Szent Pál írja: „*minden szabad (nekem)*” – tehát szabad vagyok azt eldönteni, mit teszek –, „*de nem minden szolgál javunkra.*” (1Kor 10,23) Tehát nem közép-szerűségből, vagy testgyűlöletből nem teszek meg valamit, hanem megfontoltságból.

Amikor a mértékletességre törekszem, Krisztust akarom utánozni. Miatta, érte, az ő vonzásának köszönhetően óvakodom a szélsőségektől: ételben-italban, szexualitásban, indulataim kordában tartásával, az anyagi javak használatának egyensúlyával. Krisztus-hívőként nem engedem meg magamnak a túlzásokat sem a luxusban, sem a házastársi vagy emberi kapcsolataimban előálló vitás helyzetekben. Uralkodok magamon, igyekszem jól súlyozni a szép szó, a szidás, a büntetés, a dicséret és a kritika között. Ezzel harmóniát teremtek magamban és környezetemben. Ha a hegedű húrja túl feszes, a húr elpattanhat, ha laza, akkor nem szól szépen a hangszer. Az élet minden területére igaz ez a kép. Felértékelődnek a kis örömek, az apró dolgok. Könnyebben le tudok mondani kis értékekről nagyobbakért, edzésben tartom akaraterőmet, nem másoknak, hanem Istennek akarok tetszeni. Elkötelezem magam egy cél, egy érték, szakma, hivatás, személy mellett, és kitarok.

Nincs arany középút jó és rossz között. Hiszen ha választani kell, akkor csak a jót

választom. Így távol tudom tartani magam a beteges féktelenségtől, a fölösleges kíváncsiságtól, nagyobb lesz a teherbírásom, nem török meg a gerincem, s az olcsó, bűnös kompromisszumok nem szívják el éltető energiámat.

C. M. Martini, nemrég elhunyt milánói bíboros szerint a mértékletesség² nem más, mint a ceruzahegyezés képessége. Még a hegyző előtti világból emlékszünk, milyen nehéz volt úgy meghegyezni a ceruzát, hogy ne törjön ki a hegye.

Azt hiszem, valahol itt a titka a „megkeresztelt” arany középútnak, a mértékletesség erényének is: úgy hegyezzem a ceruzámat, hogy a hegye ne törjön ki..., s tudjak vele írni.

² A mértékletesség olasz megfelelője (temperanza) az olasz gyerekek számára ceruzahegyezést is jelent.

AZ ÁTOK EREJE

Történelmi emlékezetünkben keserűen csengenek az átkok. Lett légyen az a nemzetünket beárnyékoló turáni átkok, az átkos kommunizmus, a népdalainkban fellelhető és teli torokból énekelt szerelmi átkok, vagy akár a személyes és családi életünkhöz kapcsolódó rossz kívánságok. Különbén én nem hiszek bennük. Nem azért, mert akkor nem fognak meg, hanem mert egyszerűen megalapozatlanok. Félreértések, téves értelmezések szüleményei. Inkább örököltük őket, magunkkal hoztuk, esetleg a kulturális környezet nevelte belénk.

Gyermekkoromban sosem értettem, a magyar néplélek, a székelység miért szokta meg ennyire a káromkodás eme durva fajtáját, feldúlt lelkiállapotában miért kiált istenverés után, szomszédját vagy rokonát hogy volt képes „megcsináltatni” a közeli Bükk-lokán „székelő” görögkeleti kalugyereknél,

szitokszavai között az átkozódás színes választékából miért merít ma is szüntelen. A „sánkér egye meg”, a „nyavalya rontsa ki”, a „nyüvek a csontját”, a „ráksúly az ódalát”, a „dög verje le”, a „fene a pufáját” csupán „ízeltők” a repertoárból, de a szomorú jelenség úgy néz ki, sajnos állandósulni látszik az egymással való érintkezés hétköznapi szóhasználatában is. Nemcsak a gőzt vezetjük így le, nemcsak türelmetlenségünket áruljuk el, amikor átkozódunk, nemcsak bosszúért kiáltunk a megsértettség vélt/valós okán, hanem lelkiállapotunknak, belső rendezetlenségünknek, gonosz szándékunknak is jelét adjuk.

Micsoda tudathasadásos örültség: Istentől kérünk segítséget, hogy a másik embert megbántsuk, megbüntessük, móresre tanítsuk!? Hogy igazunk kiderüljön. Hol hát a hit? Hol marad a szeretet? Akkor miért járunk templomba? Úgy vélnénk, ezzel még nem káromkodtunk – legalábbis így nem ejtjük ki Isten nevét –, de közben csak kilököjük a mérget. És itt a baj. Mert az átkozódás,

a rossz kívánság halálos mérge. Ezért számít súlyos bűnnek. Hiszen sérti a szeretetet és az igazságosságot.

Évekkel ezelőtt egy kollégám elképedve mesélte, hogy egy néni imádságot kért tőle, misét szándékozott fizetni, hogy haragosa haljon meg. Amikor pedig a pap lenyugtatta, hogy ez képtelenség, ilyet nem szabad, akkor azzal vigasztalta magát: „akkor legalább azért imádkozzon a tisztelendő atyám, hogy az illető tyúkjai dögöljenek meg...”

Talán azt gondolta, Isten akkor igazságos, ha az ő szeme láttára büntetéssel sújtja a renitenskedőt, csak azért, mert ő nem volt képes kibékülni vele. Van ebben persze egy jó adag ószövetségi istenkép-felfogás is, ami viszont mint láttelel, nagyon lehangoló... Még a 21. században is itt tartunk: szemet szemért...

Jézusnál viszont nem ezt látjuk. Ámbár ő is megátkozta a fügefát, mert nem talál rajta gyümölcsöt, és a végítéletkor is átkozottak lesznek, akik nem ismerték fel Őt, és ezért el-kárhoznak, de mégis azt mondja: „*Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót gyűlölőitekkel.*

Azokra, akik átkoznak benneteket, mondjátok áldást, és imádkozzatok rágalalmazóikért...” (Lk 6,27–28) „Segítetek a szenteken, ha szükségben vannak, gyakoroljátok a vendégszeretetet. Áldjátok üldözőiteket, áldjátok, s ne átkozzatok. Azokkal, akik örülnek, örüljétek, s a sírókkal sírjatok” – mondja Szent Pál a rómaiaknak (Róm 12,13–15) Vagyis nem „mosdó és törülköző”, hanem a szeretet fegyverével lefegyverezni az ellenséget. Ez a megoldás.

Jézus Istenember. Tudja jól, hogy egy benne hívő, az Atya gyermeke nem kockáztalhat a sátánnal. Még a szavak szintjén sem. Isten az áldás forrása. Gondolataink-szavaink-tetteink egyaránt belőle kell, hogy mérítsenek, hozzá kell igazodjanak. Az áldás létvígasz és védelem. Lelki immunrendszer, hatékony eszköz, hogy megvédjen a gonosztól. De ha átkot mondok, mozgósítom a bennem szunnyadó rossz tulajdonságokat, hajlamot, és könnyen meglehet, hogy akkor egyéb képességeimet sem a jó, hanem a rossz szolgálatába állítottam. A szavaknak erejük,

hatalmuk van. Amikor fegyverré válnak, képesek sebet ejteni, sőt ölni is.

Az átok persze nem hat önmagában. Sokan tulajdonítanak ugyan mágikus, ezoterikus erőt, energiát neki, de a kegyelem erőterében az átok ködként oszlik szét. Mai szóhasználattal élve, az átok valamiféle vírusprogram, és ha nincs meg az ellenméreg, a vírusölő, akkor könnyen áttörheti lelkünk biztonsági „tűzfalát”. Kifakasztja a személyiség gennyes sebet, és az ember akaratlanul is a gonosz zászlóvivőjének szegődik. Az átok kimondásával elősegítjük a rossz térnyerését, támogatjuk a sátán uralmát. Az átokkal az ember kivonja magát Isten védelme alól. De ha Istenbe, az ő áldásába, a jóba, a pozitívumokba, a kegyelembe burkolózunk, akkor az átok nem talál fogást rajtunk. Szabad akaratú döntés ez is, és nem mindegy, kinek az oldalán állunk.

Lehet ugyan valaki lelkileg-pszichésen labilis, elképzelhető, hogy belső sötétségei, gonosz szándékai miatt a rosszat is bevonza, s talán az átok úgymond visszaszáll rá, de

az igazságtéves, a büntetés csak Isten joga. Ezért nem kérhetünk segítséget Istentől arra, hogy a másiknak kárt, bajt okozunk. Még akkor sem, ha ellenségnek tartjuk.

Jézus új, szeretetre épülő parancsa teljesen megváltoztatta az addigi, átokzsoltárookra³ is épülő ószövetséget. A megbocsájtó irgalmas szeretettel, amellyel megváltott bűneinktől, lényegesen átertelve az ember – addigi ellenségképpel tarkított – Istenhez fűződő viszonyát. Az egyház történetében és morálisan is csak akkor megengedett az „átok”, amikor magát a gonosz lelket átkozzuk. Ördögűzéskor liturgikus formája is van. Egyébként az egyházi átok is valamiképp erre vezethető vissza. Egyfajta elkülönítő szerepe volt, mint ahogyan a ragályos betegségekben lévőket is egészségügyi okokból elszigetelik az egészségesektől. Népi imáinkban, hiedelemvilágunkban, az úgynevezett

³ átokzsoltár: azok a zsoltárok, amelyekben Isten átkát kéri Izrael ellenségeire (79,6.12; 83,10–19; 129,5–8) vagy személyes ellenfeleikre és elnyomóikra...

Lásd bővebben: <http://lexikon.katolikus.hu/A/%C3%A1tokzsolt%C3%A1rok.html>

Megtekintve: 2017. november 17.

rontás levétele, a ráolvasás többnyire szintén gyógyító célzatú, a bennük szereplő átokformula is a betegség ellen irányul.

Hívó keresztényként óriási erőtartalékaink vannak. Például az imádságban. Ezeket kell felszítanunk a személyes istenkapcsolatban, s akkor a sátán hatalma egyszerűen leperreg rólunk. Edzettebbek, erősebbek leszünk, szívósabbakká válunk az élet viszontagságaival szemben. Ez a szavak szintjén is „beszéd”. A kegyelem erővel ruházta fel szavainkat, mint ahogyan az átoknál a gonosz javára billen a mérleg. Ebből érthető az ellenkező hatás. Holott az ördög és az Úr nem egy „súlycsoportban” vannak, hiszen a bukott angyal kiesett a lét teljességéből, de ahhoz elég erős, hogy az embert megzavarja, s a maga oldalára csábítsa.

A rossz kívánsággal negatív energiát (áldás esetében pozitív energiát) sugárzunk magunkból, magunk köré – állítják a lélekgyógyászok. Angol és amerikai egyetemi kutatók sok vizsgálódás után hivatalosan is publikálták: **a hit nem csupán az örök**

kárhozattól véd, de a földi életet is meghosszabbítja.

Mielőtt ezt kijelentették, több ezer betegre kiterjedő felmérést végeztek, amelynek során egészséges emberek, profi imádkozók, papok, szerzetesek, apácák imádkoztak egy-egy számukra ismeretlen infarktus utáni állapotban lévő betegért. A kontrollcsoportba pedig ugyanolyan betegek százait sorolták, akikért senki nem imádkozott. És kiderült, hogy lényegesen kevesebben haltak meg azok közül, akikért imádkoztak. A skót egyetemi klinikán részben olyan idős emberek vizsgáltak, akik soha nem jártak templomba, a kontrollcsoportban azokat figyelték, akik legalább hetente egyszer elmentek imádkozni a misére. És kiderült, hogy a templomba járó vallásos öregek szervezetének ellenálló képessége a fertőzésekkel szemben magasabb volt, mint a nem imádkozóké.

Dr. Gál Péter karizmatikus teológus,⁴ a szekták szakértője többek között ezeket

⁴ http://galpeter.pecsszabolcsplebania.hu/tanitasok/15_aldas_vagy_atok.html Megtekintve: 2017. november 17.

mondja: „*hogy áldássá legyünk az Úr akaratára szerint, át kellene még jobban adnunk Neki a nyelvünket és akaratunkat*”. A jóakarathoz lehet a fegyverünk. A rosszakarathoz hozhat, és mozgósítja a gonoszlelkeket. Vigyázzunk, hogy mit mondunk ki, és mit kívánunk, milyen véleményt nyilvánítunk ki. Hallottam már tragikus igaz történeteket erről. Az egyik családban, a válás után még mindig tartott a kemény viszály: az anyós megütötte a vőt, akinek az elűzésében igen nagy szerepe volt. A férfi azt mondta: „*Ez a kezed, amivel megütöttél, okozza a te vesztedet, ne lássad meg unokáidat!*” Ez az anyós pár nap múlva meghalt autóbalesetben, az autót ő vezette neki egy oszlopnak.

Manapság, a New Age-korszakban, „hála” az okkultisták, a természetgyógyászok, java-sasszonyok fellendülésének, újra egyre többen félnek a rontástól, az átkozástól. Egyre több újsághirdetést lehet olvasni, ami így szól: „*Rontáslevétel, átoklevétel... du. 4-től 8-ig..*”

A szóbeli átkok valóban megronthatnak egyeseket. Kivéve a hívő, a megtért

keresztényeket, azokat, akik mélységesen átadták magukat Jézus uralma alá. Az emberi bűn és rosszakarat minél mélyebben lép fel, valóban vonzza a vádolót, a gonosz lelket, hiszen neki készít területet. Mi történik akkor, amikor egy átok „megfogani”? Akkor az történik, hogy az emberi rosszakarathoz hozzásegődik a gonosz lélek, és cselekedni fog: megfajeli az emberi bűnt, a rosszakaratot, rossz érzelmeket, a rossz szót, és igazából valóra váltja, miután ily módon helyet adtak neki.

Mi az áldás egyszerűen szólva?

Az áldás: Isten uralma alá helyezni valakit, valamit.

Mi az átok egyszerűen szólva?

Az átok: a rossz, a sátán uralma alá helyezni valakit, vagy valamit. *Ezért is: „át kell adni a szó fegyverét és az akarat erejét és hatásait az Úristennek.”*

Tehát nem mindegy, hogy kit támogatunk szavainkkal. Ha meg hajlamosak lennénk rosszat kívánni másnak, átkozódni: vizsgáljuk meg saját sötétségeinket. Szembesüljünk velük, és hozzuk napfényre. Próbáljuk meg

elfogadni hiányainkat, bűneinket pedig ne rejtegezzük, hanem valljuk be magunknak és Istennek. Végezzünk szentgyónást. Engesztelődjünk ki egymással. Bocsássunk meg magunknak, családtagjainknak, főnökönknek, ellenségeinknek. Lehet, hogy épp ők lesznek az áldás eszközei. Tanuljuk meg kívülről a nyolc boldogságot, és naponta ismételgessük. Ha szeretünk és elfogadunk, a boldogság kiül az arcunkra, lelkünk megnyugszik. Életünk másoknak is áldás lesz.

Élt egyszer egy idős zen mester, aki nemcsak a meditációban, hanem a harcokban is jeleskedett. Már öreg volt, de mégis le tudta győzni a kihívóit. Híre elterjedt messzi földön, és sok tanítvány jött hozzá. Egy nap egy kétes hírű, döllyfős, fiatal, erős harcos érkezett a mester falujába, és azzal kérkedett, hogy Ő majd legyőzi az idős zen mestert. A fiatal harcos általában megvárta, hogy az ellenfele tegye meg az első lépést, és megfigyelte támadója harcmodorát, gyengeségeit, aztán kegyetlenül kihasználva ellenfele gyenge pontját, villámgyorsan lecsapott.

Eddig minden párviadalból győztesen került ki. Az idős mester elfogadta a kihívást. Ott álltak egymással szemben, és a fiatal harcos sértéseket és gúnyolódásokat vágott az idős mester fejéhez.

A zen mester csak állt csendesen, és tekintetét a gőgös harcosra szegezte szelíden. Amikor a fiatal látta, hogy sértegetéssel nem ér el semmit, köpködni kezdett, majd pedig átkozódni. Az idős bölcs meg sem moccant, csak állt türelmesen. Órák teltek el így. Végül a harcos semmi újat nem tudott kitalálni, és megsemmisülten állt a zen mester előtt. Érezte, hogy alulmaradt, és elismerte a vereséget. A „harc” végezetével a tanítványai körbevették az idős mestert, és így kérdezték? – Mester, hogy tudtad elviselni ezt a sok gúnyt, sértegetést és átkozódást?

Erre a Mester így felelt:

Ha valaki ajándékot hoz, amit nem fogadok el, vajon kié marad az ajándék?

BÉKE A SÁNCON BOLDOGSÁG-TÖRTÉNETEK HANGSZERELVE

A kazanyi vizes világbajnokság egyik ritka pillanatát kaptam el egy tévéműsorban, amikor a szünetben a „vesztes” finn-svéd lányokat kérdezte az újságíró: *Hogyan tudtok mosolyogni... annak ellenére, hogy nem kaptatok aranyérmet?* A válasz azonnali és frappáns volt: – *Talán azért, mert mi északiak, boldog népek vagyunk...*

S hogy továbbra is az „északi felségvizeken” maradjunk, nem sokkal később, sajátos Günter Grass-i hangszerelésben olvastam a következő megdöbbentő történetet a napóleoni háborúk idejéből.⁵ A nemrég elhunyt keménykötésű német író emlékei szerint ezt Ehring Bagge tanár mesélte édesapjának.

Valamikor ezernyolcszázvalahányban, amikor mindenütt Napóleon uralkodott,

⁵ Günter Grass: *A doboz*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2009. Ford.: Győri László

az angol tüzérség lövedékei fölgújtották Koppenhágát, majd a tengerszorosban, a Stege felé vivő hajóúton föltűnt egy angol fregatt, alighanem azzal a szándékkal, hogy ezt a várost is lángra lobbantsa gyújtólövedékeivel. A Món szigetét lakó parasztok azonban pillanatok alatt összetrombitálták a mintegy ötvenfős polgárőrséget, amelynek élén egy kapitány, amúgy nemesember és földbirtokos állt. Azon nyomban, mindössze egyetlen éjszaka alatt összelapátolták az egész szigetet körülvevő töltést, és még egy dombot is a közepére, azon meg föllállították a sziget egyetlen ágyúját. Másnap reggel ezzel az egyetlenegy ágyúval lödözni kezdtek, mindig olyankor, amikor a szélirány kedvezett volna a fregattnak, s elindulhatott volna a tengerszoroson át Stege felé. Természetesen az angolok visszalöttek. Napokon át tartott a nagy lövöldözés. Majdnem egy hétig. Aztán egy szombati napon a dán védők kapitánya evezős csónakot küldött a fregatthoz három emberrel, köztük egy gazdag paraszttal. A csónakon fehér zászló lobogott, a paraszt-

gazda órákig tárgyalta a fregattkapitánnyal, mivelhogy másnapra, vasárnapra volt kitűzve a lánya esküvője egy szomszéd nagygazda fiával. Állítólag azt mondta, hogy a dán védők minden embere meg van hívva a lakodalomba, a polgárőrség egy álló napig nem tud majd lödözni az angolokra. Így aztán neki egyfelől az a tiszte, hogy az angol kapitánynak egynapos fegyverszünetet ajánljon, másfelől pedig hogy őt és a kapitány három tisztjét tisztelettel meghívja, legyenek díszvendégek az esküvőn. Utána aztán, másnaptól, hétfőtől kezdve – mondta a szigetlakó paraszt – újrakezdehetik a lövöldözést...

Az ajánlatot rövid kupaktanács után mindkét fél elfogadta... És az ügylet pontosan így is zajlott le. Alig ért véget az esküvő, amelyen a felek alaposan a pohár fenekére néztek és belapátolták a túrótortát, az ágyúk ismét rázendítettek. Ez egészen addig eltartott, mígnem az angol hadihajó – vagy mert nem jutott át a szoroson, vagy mert ráunt a lövöldözésre, vagy mert fogytán volt a muníciója – egyszer csak fogta magát, egyszerűen

megfordult, és dagadó vitorlákkal Seeland felé vette az irányt.

A sziget körüli sánc még ma is megvan, akárcsak a domb közepén, amelyen az ágyú állt. Az árkot azóta benőtte a zöld növényzet és a bozót...

Kísértetiesen hasonló helyzeteket teremt az élet, ad élénk a Gondviselés. Csak tanulni kellene belőlük. A szeretettel, megbocsájtással és ötletes figyelmességgel mindannyian a harag villámhárítói, a béke eszközei lehetnénk. Szűkebb és tágabb környezetünkben egyaránt. Gyökössy Endre története is erre világít rá.⁶

Édesanyjától hallotta mint gyermekkori emléket, hogy Tiszavasváriban két asszony összeveszett, mert az egyiknek a gyermeke beverte a másiknak a fejét, és az vérzett. Üvöltöztek, kiabáltak, szinte birokra keltek. Aztán jött egy harmadik szomszédasszony is, azt is megtépázták. Végül az egyik asszony a megsebzett gyermeket, ahogy szokás volt

⁶ Gyökössy Endre: *A növekedés boldogsága*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1993

akkor, batyuban a hátára kapta, és azt mondta: Viszem látteleltre az orvoshoz! Mire a gyerek visszaszólt a barátjának, aki megütötte: Pisti, várj meg, majd visszajövök, aztán tovább játszunk! Az anya olyan mérges lett, hogy földhöz vágta a fiát batyustól, s annak eltört a lába, mert megbékült a barátjával...

Itt csak a gyermeknek volt helyén az esze.

Boldogok a békességszerzők, akiknek tág a szíviük. Akik belenőnek Krisztusba, aki ellenségeiért is tudott imádkozni. Sőt, meghalt mindnyájunk bűneiért, hogy életünk legyen.

A boldogság titka, szíviünk békéjének titka. S ezt nem lehet eltitkolni. Kisugárzik. Szétárad.

MEGSZÁLLÁS

S még csak nem is fegyver nélküli. Egyre agresszívabb. Ellentmondást nem tűrően hőmpölyög az embertömeg Európa felé. Mi meg vizsgálunk. No nem emberiességből, vagy az idegeneket befogadó türelmes keresztény szeretetből. De abból is, akár. Elsősorban azonban tartásból. Önbecsülésből. Kiderül, működnek-e még önvédelmi reflexeink. Egyáltalán vannak-e.

Amit Európa évszázadokon át *(mióta leszakadt az egyház gyámkodásáról, úgynevezett „felnetté vált”, és a saját liberális útját járja)*, vagy éppen a közelmúltban főzött *(lásd a közel-keleti harcokban való részvételt, kapzsiságot az olaj miatt, s az olcsó munkaerő láttán, meg az önzés, a nyugati típusú jólét és a hagyományos értékek-családmodell elvetését stb.)*, most meg teszi. Ha jól megnézzük, nem is földönfutó menekültek, háborúk sújtotta övezetek kárvallottjai, szenvedői mind,

hanem jól manipulált, irányított, pénzelt emberek százezrei, akik tudatosan akarják ellepni az öreg kontinenst. Ha nem kellett nektek, vén Európa... gyermek, mi majd teleszüljük. Ha kiengedték a szellemet a palackból, mi majd segítünk a nyakatokra nőni. Amíg ti azal vakaróztok, hogy egyik zsebetekből zsaroljátok Görögországot, hogy a másikba visszafizesse s nektek kiárusítsa az országot, mi majd teszünk arról, hogy pár hónapon belül mint a sáskák a mezőt, ellepjünk titeket...

Amerika csak hergeli⁷ őket hátulról, a brüsszeli fejesek hozzá nem értése, akaratgyengesége és szellemi infantilizmusa már égbekiáltó. Magyarország miniszterelnökét most is (mint a bankadónál vagy az alkotmány készítésénél) a szocik igyekeznek bűnbaknak kikiáltani, mondván (a tragikus teherautó-dráma nyomán), hogy ez az Orbán Viktor lelken szárad...

⁷ hergel: piszkál, bánt, bosszant, ingerel, incselkedik, dühít, cukkol, piszkálódik, szekíroz, szekál, irritál, idegesít, zaklat, idegel, húz, provokál, heccel, csesztet, bőszt stb. Lásd: <https://szinonimaszotar.hu/keres/hergel> Megtekintve: 2017. november 17.

Európa vizsgáljuk. Miközben a kínai tőzsdé hanyatlása napokon belül pánikot keltett a világméretű szerencsejátékban, az európai eszme összeomlása már nem érte el a brüsszeli bürokraták ingerküszöbét. Vajon milyen sokkra lesz még szükség, hogy felébredjünk? Meddig kell még feszüljön a húr, hogy észhez térjünk?

Mert itt messze nem csupán emberiség kérdéstről van szó. Amúgy a cigány testvéreket sem sikerült integrálni-megnevelni seholy az évszázadok alatt... Anglia meg Franciaország mossa kezét, és játssza az áldozatszerpet az országukat előzőnlő vendégmunkások vagy beszivárgó „csárlihebdósok” láttán. Mikor ébredünk rá végre, hogy először saját magunkkal kellene egyszer rendbe jönnünk? Saját keresztény és nemzeti identitásunkat kellene védeni, persze úgy, hogy ne gyűljünk senkit, és megtegyük a felebaráti szeretet kezdeményező lépéseit.

Úgy látszik nem volt elég két világégés. Úgy látszik, a kommunizmus nem tudott akkora károkat tenni a lelkekben, mint

a szemtelen, pöffeszkedő, mindent maga alá gyűró pénzimádó kapitalizmus... Úgy látszik, az emberi kapzsiság és a szabadelvű áltolerancia szépen csendesen, mint valami kígyóméreg delíriumba kergeti Európa népeit. Akarat nélküli, meghunyászkodó, lapulól, arctalan masszává alakít minket...

Fel kellene ébrednünk ebből a rémálomból. Sarkunkra kellene állni, s komolyan venni saját kincseinket, erőtartalékunkat. Küldetésstudatunkat. S a Lélek finom megkülönböztetésétől vezérelve, ne maszatolni, hanem elválasztani az ocsút a búzától. Igenis létezik irgalmasság, s létezik a szeretet fontosságai sorrendje. Megfelelő, nyílt és bátor társadalmi párbeszéddel tisztázni kellene kinek-kinek a felelősségrészét, s aszerint cselekednie: politikusoknak, egyházaknak, társadalmi szervezeteknek egyaránt.

Összegyűjtöttem⁸ Papp Miklós görögkatolikus lelkész témába vágó gondolatait, aki találóan nyilatkozta a következőket:

⁸ <http://rakoscsaba.plebana.hu/a-szeretet-akkor-igaz-ha-okos/> Megtekintve: 2017. november 17.

„A kereszténység küldetése, hogy jel legyen a történelemben: számunkra senki sem idegen. Szeretnénk, ha ez hatással lenne nemcsak a vallástalanokra, hanem az iszlámhívőkre is. (...) Ahogy az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszédben felháborító lehetett, hogy a zsidó hívők otthagyják hittestvérüket a bajban, ma éppúgy kíváncsian nézzük: a gazdag arab olajállamok hogyan kívánnak segíteni bajba jutott hittestvéreiknek? (...) A katolikus egyház természetesen segíteni fog erejéhez mérten minden bajba jutott embertársunkon, Krisztus nevét sohasem elhallgatva. (...) Az ordo caritatis szerint a cselekvés kompetenciájában is van sorrend. Mindenkit a maga képessége, lehetősége, hatalma, kompetenciája felhatalmaz egy bizonyos cselekvésre, ott viszont cselekednie kell. A kormánynak kormányként, az egészségügyi dolgozóknak gyógyítóként, a karitászszervezeteknek segítőként. (...) Európa valóban tud többet segíteni: a jómódú rétegek, személyek, országok, földrészek nem élvezhetik felhőtlenül az összes javukat, miközben mások alapjaikban szükségét szenvednek.

A fejlődő országok, földrészek talpra állítása tehát nem csak önvédelem kérdése. A segítség fő indoka nem a menekültáradattól való félelem, hanem a szeretet igénye: nem élvezhetjük nyugodt lelkiismerettel a javainkat, amíg mások borzasztó szükségét szenvednek. Nem esik jól a karácsonyi lakoma, amíg másoknak nincs alapvető gyógyszerük, nem lehet öröm luxusautót vezetni, amíg másnak éhen hal a gyermeke. (...) Ma európainak lenni azt jelenti: valamilyen fokú önkéntes szegénységet, adakozó szolidaritást, csöndes visszafogottságot kell vállalni a javak élvezetében, s jobban a személyekre figyelni.”

Ez pedig azt jelenti, hogy nem tüneti kezelés kell, hanem az okok megszüntetésére való igyekezet. Hogy minden ember a saját földrészén, otthonában találja meg boldogságát és emberhez méltó életet élhessen. Nem kizsákmányolni vagy zsarolni a másikat, hanem támogatni, hogy a jövedelem, az értékek is kiegyensúlyozott elosztásban jussanak el azokhoz, akik megdolgoznak érte. Az olajban gazdag országokat segíteni, hogy népeik

felemelkedjenek, a volt gyarmatokat gazdaságilag megsegíteni, a fegyverek helyett pedig bölcsen és a felebaráti szeretet ötletességével, határozottságával/erejével síkra szállni a rosszindulat, valamint a vallási fanatizmus ellen. Amerika erre kellene költse pénzét, és erre kellene fordítsa erőfitogtatását. Az európai ember pedig ne meghunyászkodjon, mint az üldözöbe vett nyuszi, hanem küldetéstudatából erőt merítve merjen cselekedni. *Nekünk, keresztényeknek pedig hittel és erővel szembeszállni a fanatizmussal, és felmutatni Krisztushoz tartozásunk többletét, gazdagságát, egyértelmű jeleit, amely a szeretet parancsában nyilvánul meg.*

LÉGY IRGALMAS!

Amikor megválasztásának második évfordulóján, március 13-án Ferenc pápa kihirdette az idei (N. B., 2015) rendkívüli szentévet, az *Irgalmasság évét*, minden bizonnyal több információ birtokában volt, mint mi, gyalogmagyarok most. A Szentlélek idejében megsúgta neki, mit kell tennie az egyháznak menekültügyben. A Szent Péter-bazilikában tartott nagybőjti bűnbánati szertartáson a Szentatya térdre borulva elvégezte saját szentgyónását, majd belépve az egyik gyóntatófülkébe, a jelenlévő papokkal együtt gyóntatni kezdett.

A média nincs is tudatában, hogy amikor össze akarja ugrasztani Kis-Rigó László szeged-csanádi megyéspüspök, Erdő Péter bíboros és a Szentatya nyilatkozatát, tulajdonképpen ugyanarról beszél. Nevezetesen a krisztusi szeretet alapvető megnyilvánulásáról. Az irgalmasságról.

Számtalanszor imádkozzuk és énekeljük a szentmiséken: Kyrie eleison! Uram irgalmazz! Fohászkodunk a litániákban: Légy irgalmas, ments meg, Uram, minket! Egyházunk nem alaptalanul tette Húsvét második vasárnapját az Irgalmasság vasárnapjává. Mert irgalom nélkül nincs szeretet. Nincs élet. Az irgalom nem egy újólag felkapott kulcsszó, amiből az álszent humanisták szlogent akarnak csinálni, hanem szeretetünk megnyilvánulása. Hiszen Isten irgalmából, megbocsátó kegyelméből élünk. És egymáséból is. Naponta elnézőknek kell lennünk családtagjainkkal, gyermekeinkkel, védtelen ártatlanokkal, törekenyebb embertársainkkal szemben. Amikor elénk vág egy autó a zsúfolt forgalomban, amikor a kiszolgáltatott beteg elesik vagy odapiszkit újra, amikor kiejtünk valamit kezünkből és eltörik, amikor elfelejtett ígéretet, be nem tartott határidőt, meg nem adott kölcsönök zavarjait és keserítik megszokott életrendünket, s keresztülhúzzák számításainkat... mind-mind „irgalomfüggő” eset. Persze könnyebb

visszavágni, elhatárolódni, bosszút lihegni, irgalmatlanul büntetni, számonkérni, behajtani az adósságot, vagy hűvös távolságtartással elhessegetni a jóézés gondolatát is.

Mi az irgalom? A nyelvi szinonimák szerint számalmat, sajnálatot, könnyöreltet, megkegyelmezést jelent. Még jogi értelemben is. Amikor a szeretet felülírja a jogot, a szabályt. Amikor elnézem neked, mert megbottlottál, mert rám szorultál. Elengedem az előítéletet, az irántad táplált rosszindulatot. Amikor a szív érzése erősebb, és jobban hajlítja az akaratot, mint a józan megfontoltság.

A Biblia tele van Isten irgalmának hangsúlyozásával. Ha az ember minduntalan, mint valami rakoncátlan csirkefogó kibújik a törvények alól, szembemegy az isteni akarral, Isten mindig kész a megbocsátásra. Megkönyörül. Az újszövetség ógörög nyelve az *eleos* szóval adja vissza a héber *rachamim*, vagy *hesed* kifejezés értelmét, ami szó szerint az anyaméh, a belsőségek megremegését, összerándulását jelenti. Irgalom az, amikor az anya szíve-méhe összerándul gyermeke

fájdalmának láttán. Létében fizikailag is együtt szenved vele. Viseli a gyermek kínjait. Van ebben egy adag emberi tapasztalat. Az összetartozás érzése egy tehetetlen lényel. Van ebben gyöngédség, szinte magatehetetlen, zsigeri egymásrautaltság. Ez az irgalmas szeretet jellemzője.

A latin *miser cordia*, az európai nyelvekben inkább a szív érzéseiről beszél. Hiszen akinek szíve van, az nem hagyja magára azt, aki őrá szorul. Irgalmas az, aki a szívét használja, nem az eszét. Jézusról sokszor írja az újszövetségi Szentírás, hogy *megesett rajta a szíve*: a jeruzsálemiekén, a naimi özvegyen, a pásztor nélküli juhokon. Történeteiben, példabeszédeiben számtalanszor előfordul az irgalmasság, a másik nyomorúsága láttán meginduló szív érzékenysége. Elég ha csak az irgalmas szamaritánusra, Simon farizeus esetére vagy az irgalmas atya történetére, a tékozló fiúra gondolunk. A hegyi beszédben az irgalmasokat boldognak nevezi, és jutalmuk az, hogy nekik is irgalmaznak. Megkönyörül a betegeken, és meggyógyítja őket.

A világvégi elszámoltatásban, a végítéletnél is az irgalmasság tettei lesznek a mérvadók, nem a műveltség, vagy a szabályok betű szerinti betartása.

Boros László teológus (1927–1981) szerint az emberi irgalomnak három lényeges tulajdonsága van: 1. képes vagyok arra, hogy a másik baja bensőleg megragadjon; 2. készen állok arra, hogy a szenvedő emberrel létegyeségre lépjek; 3. hűségben kitartok a másik szenvedésében, az együttérzésben és sebeinek gyógyításában.

Az irgalom tehát feltételezi azt a szeretetet, amelyre Isten kegyelme képesít engem. Ez nemcsak humánus, nem pusztán fellángolás, mert most ez a divat, hanem engedek a belőlem feltörő készletettségnek, hogy segítsék rajta. Veszélynek teszem ki magam, de nem ez számít. Kész vagyok átvenni, felvenni, átvállalni a másik szenvedését, nyomorúságát. Nem mérlegelem, hogy megéri-e, hogy viszsza kapom-e, amit adtam. Megmozdulnak a belső szerveim, összeszorul a torkom, remeg a vesém, fáj a szívem a szenvedés láttán, és

mozdul a kezem, az akaratom is. Szenvedését szeretném megszüntetni, vagy legalább enyhíteni. Folyamatosan. Elfeledkezem magamról, mert a másik ember személye, léte fontosabb, és egyúttal tükre az enyémmé. Amikor irgalmasságot gyakorlok, azt nem kampányszerűen, divatból vagy hiúságból teszem, hanem Krisztus iránti szeretetből. Akin segítek, az nem ellenség, nem idegen, nem jövevény, nem betolakodó, és nem is vetélytárs, hanem testvér, aki a szeretetemre, segítségemre szorul. Beleélem magam az ő helyzetébe, „megfeledkezem” az észszerűség határaitól. A szívem szavára hallgatok. Nem azért teszem, mert megérdemli. Érdekeink is ütköznek, de az irgalmasságot nem „érdeklő” az érdek. A szeretetnek nincsenek érdekei. Egyszerűen csak árad szívtől szívig. Akkor is, ha visszautasítják, vagy emiatt én hátrányt szenvedek.

Lehet, hogy kisebbségi sorsunk, a nyugati jóléthez idomulás mindenáron óhajtott vágya, vagy éppen a köldöknéző, önmagába révedt kényelmes kereszténységünk az

oka, hogy tulajdonképpen félünk irgalmat gyakorolni. Félünk átvállalni mások terhéét, megnyitni szívünket, és befogadni embertársaink szenvedését. Ez viszont azt jelzi, hogy individualisták, önzők, kényelmesek lettünk. Bezárkózunk a számítógép mögé, érvekké igazoljuk „kívülállásunkat”, s távol tartjuk magunkat a kockázati tényezőktől. S lehetőleg azokat is magunktól.

Pedig sokkal több szeretetre, irgalmasságra vagyunk képesek, mint amennyit nagy ritkán kimutatunk. Biztos, hogy a Gondviselés is azért engedte meg ezt a népvándorlást, hogy alkalmat adjon, ösztönözzön arra, ami kötelességünk. Hogy felfedezzük újra, mit tett Isten értünk.

Könyörtelen világunkban minden kiszámítható, észszerű. Emellett durva és kegyetlen. Nincs irgalom, csak zéró tolerancia. Statisztikázunk, okoskodunk, számítunk, háritunk, leosztjuk a feladatokat, mindig jobban tudjuk, mit kell vagy kellett volna a másiktól tennie, csak épp mi, személy szerint egérutat nyerhessünk. Felmentjük magunkat

a felelősség alól. Csak éppen annyit teszünk, ami elő van írva, ami szabályos és törvényes, s észrevétlenül megkeményedünk. Kegyetlenek, irgalmatlanok leszünk, kíméletlenül ítélkezünk és szentenciákat fogalmazunk meg, csak hogy lerázzuk személyes „önrészünket”. Holott egy szükséghelyzet, egy betegség, egy menekült család megjelenése lerántja a leplet. Kideríti, hogy éljük-e azt, amit hiszünk? Hisszük-e Isten irgalmas szeretetét? Megbocsájtók vagyunk-e, hogy nekünk is megbocsássanak?

Legyetek irgalmasok, mondja Jézus. Irgalmasság nélkül nem működik a szív irányítóje. Ahelyett, hogy az események sodrában túl könnyedén és hevesen reagálnánk, ahelyett, hogy a jelent mindenáron megnyerni akarnánk, jobb lenne inkább „beárazni” a jövőt, örök üdvösségünket...

A keresztény irgalmasság nem azért szükséges, mert „helyzet van”, hanem mert olyan érték, olyan jellemvonás, amely Jézushoz tesz hasonlót.

A TERMÉSZET VISSZAVÁG?

A jéghegyek hirtelen olvadása, a globális hőemelkedés, a száraz időszakok gyakoribbá válása, az édesvízkészlet apadása, a levegőszennyezettség fokozódó üteme bizony erre enged következtetni. S akkor még nem beszélünk a földcsuszamlásokról, a medvék elszaporodásáról vagy a települések melletti szeméthegek „burjánzásáról”. A napokban véget ért párizsi klímacsúcson a világ országainak többsége nagy elhatározást tett: leszorítja két fok alá az üvegházhatás mértékét. Valóban dicséretre méltó kezdeményezés, főleg ha a kiotói egyezmény eredménytelenségének az összefüggésében szemléljük... Kérdezheti az olvasó: mi közöm nekem mindehhez...?

Mindössze „csak” annyi, hogy én is az emberiség egy tagja vagyok. Kapum előtt naponta kosárnyi szemetet vagyok kénytelen felszedezni – nyilván szívesen teszem,

mert szeretem a tisztaságot –, de legalább ennyire bosszant az is, hogy minden második nap arcomba csap a pétisót gyártó, mérgező kombinát orrfacsaró búzzel áramló, fojtogató, mérges füstje is. Ugyanakkor látom a városban gyakorta történő értelmetlen fapasztításokat, a kutyasétáltató tömbházlakókat, valamint a köztisztasági vállalat alkalmazottainak sziszifuszi munkáját.

**„Isten mindig megbocsát,
az ember néha,
a természet soha”**

– idézi boldog-boldogtalan, unos-untalan Ferenc pápa nemrég elhangzott mondatát. Talán okkal, mert az úrhatnám jóléti *barbinak* is kezd szorulni a hurok a nyakán. Így aztán ő is bőszen beáll a nagyszájú természet- és állatvédők tüntető tömegébe, és harsányan ordibálja, amit a többiek. Műanyag virágot és fenyőt vásárol, giccsekkel tömi tele lakását, csak azért, hogy divatos legyen. Műanyag hőszigeteléssel, műanyag bóvlikkal veszi körül magát, s közben bioéletet akar élni. De megbocsátani képtelen, hinni

nem akar, csak szabad lenni mindentől, s a jogait hangoztatja. Nézzük csak, hol van „a kutya elásva”...? Persze csak képletesen.

A természetet soha nem bocsát meg?...

Ebben én nem lennék olyan biztos. A természetnek megvannak a maga törvényei. A természet Isten alkotása, s amíg a Teremtő akarja, addig él, és folyton megújul. Csodákra képes. Az élet törvényszerűségei közelünkben is és földtörténeti távlatokban is győznek. Ez megfigyelhető és megfigyelt tény, tapasztalat. Sivatagok váltak termékennyé, új fajok jelentek meg a maguk változatosságával olyan helyeken, ahol addig nyomuk sem volt. A víz, az élet utat tört magának, és segítette az élővilág meghonosodását a Föld különféle „lakatlan” területein. A természet minden tavasszal újjászületik. A föld minden évben megtermi gyümölcsét. A fák új ágat, lombot hajtanak, a mező kizöldül. Nemrég (2010) egy amerikai sivatagos területen, Arizonában a kiszáradtnak hitt Gila folyó öt év után újra megjelent, visszakérte medrét, s a helyiek örömeire újból életet lehelt a tájba és a földbe,

melyet megöntözött. Tájainkon is a le nem kaszált, legeltetett füves erdőszéli hegyoldalkat pár év alatt birtokba vették a fák milliói, amelyeket nem emberkéz ültetett. A természet gondoskodik magáról, még akkor is, ha gonosz kezek néha kártékonyan beavatkoznak a folyamatokba.

De gondolhatunk a tudósok által megcsodált – az óceánok mélyén feltörő vulkánok nyomán létrejött – új szigetekre is, sajátos faunával és élővilággal, amely úgyszintén párját ritkítja a maga nemében.

Nyilván évszázados, évezredes, sőt évmilliós időszakokban is érdemes gondolkodnunk. A természet lehet, hogy néha megbosszulja magát, de megbocsátani is képes, ha nagylelkűek vagyunk vele szemben. Ha nemcsak kizsigereljük, hanem tápláljuk, segítjük, óvjuk és tiszteljük. Akkor áldás lesz alkotómunkánkon. Ha viszont csak kiéljük, kiszipolyozzuk, ha minduntalan csak elveszünk tőle, akkor bizony néha megrázza magát, és figyelmeztet, hogy nem az elpusztítására kaptunk hatalmat a Teremtőtől. Hiszen

Isten úgy alkotta a Földet, hogy az élhető legyen.

Igaz, hogy az emberi mohóság romboló nyomait is látjuk, érzékeljük, sőt veszélybe sodortuk saját jövőnket is általa. Előre feléltük és pusztítottuk mindenféle logika vagy bölcsesség nélkül. Hacsak a pénz, az érdek, a haszon, vagy a piac logikája nem számít annak...

Mégis azt kell mondanom, hogy a természet nem Isten. Nem szabad álszent módon se imádni, se félni tőle, hanem szelíd uralmunk alá hajtani. Hogy szolgálatunkra szegődjék, hogy éléskamrája legyen a következő nemzedékeknek is. Ehhez ugyan vissza kellene fogni kapzsiságunkat, óvakodni a túlzásoktól, ám felnagyítani a problémákat, riogatni velük és bálványt csinálni a természetből: döreség!

A keresztény környezettudatosság tisztelettel és örömmel tekint a természetre. Isten berendezte ezt a világot, hogy boldogok legyünk. Örülünk neki, és tekintünk rá csodálattal. Már gyermekeinket is úgy nevelve,

hogy Isten keze nyomát érintik, ha az erdőben járnak, ha egy állatot látnak. Nem kellene kínozni az állatokat a városban tartással, jobban vigyázni a tisztaságra, nem dobálni el a szemetet, nem pazarolni az ivóvizet, kerülni a fölösleges műanyagvásárlást és a divatos giccskultúrát. Nem félni a természettől, hanem Isten számunkra berendezett lakásaként tekinteni rá.

Az ember néha, de Isten mindig megbocsát...

Ezt a mondást is jól kell értelmezni. Nem szabad kifacsarni. Néha azt érzem, hogy könnyebb kegyetlenül igazságosnak lennünk, mint irgalmasnak. Az irgalmasság nemrég megnyitott kapuján viszont be kellene lépünk. Az irgalmasság nemcsak feltétel nélküli megbocsájtást, elnézést jelent, hanem nagylelkűséget, nagyvonalúságot is. Feltétlenül bízni akarok benned, mert szeretlek téged. Ezért vagyok irgalmas hozzád. Hisz mindennap tapasztalom életemben Isten mindent meghaladó, hozzám lehajló irgalmát, amellyel szüntelenül adós maradok

neki. Neki mindig többel tartozom, mint amennyire én meg tudok bocsátani. De épp ez a „tartozás” kötelez a szüntelen irgalmasságra.

Az irgalmasság nem velünk született tulajdonság. Azt folyamatosan tanulni kell. Istentől, aki eldobja bűneinket, tisztára mos, és új életet kínál fel. Nem neheztel örökre. Nem emlékeztet állandóan bűneinkre, mint ahogy mi emlékezünk és emlékeztetjük egymást. Legyen az egy sértés, egy vereség, egy tartozás, vagy éppen Trianon, elkobzott javak vagy székelly zászló. Az irgalmasság az erősebb erénye a gyengébbel szemben. Az irgalmas, kiben több a szeretet. Aki képes felejteni is. Aki úgy szembesít a bűnnel, vagy a gyengeséggel, hogy nagylelkű. Felemel és befogad. Nem szűkkeblű, nem méricskél a jogi igazságosság patikamérlegén, hanem nagyvonalúan, isteni mértékkel pazarolja a jóságot. Mert fontosabb neki az, hogy következetesen kirtartson melletted, hűséges legyen hozzád. Nem engedi, hogy elidegedj tőle, hanem magához vonz, elengedi

tartozásodat, túláradó mértékben szeret, mert a javadat akarja. Talán saját magadtól is meg akar menteni. Nem tudja elviselni, hogy elszakadva tőle végérvényesen elbukjál, és örök halálba zuhanj. Ezért újra és újra felemel. Ilyen az Atya irgalma. Ezt még az ószövetségben nem tudták. Ezt Krisztus Urunk hozta el keresztdozatával. Ilyen magasra tette számunkra is a mércét.

Az irgalmasságot nem lehet kiérdemelni, ajándékba kapjuk. Ezért kell nekünk is ajándékba adnunk másoknak. Akkor is, ha nem érdemlik meg.

A pápa mondására visszatérve: túlzásba esik az, aki csak nyakló nélkül idézgeti, hogy a természet soha nem bocsát meg. Mint ahogy az is túlzásokkal operál, aki olyasmiket állít, hogy a Föld energiakészletének annyi, hogy túl sokan vagyunk, hogy a Föld nem képes eltartani az emberiséget..., stb.

Igenis: a teremtett világ Isten uralma alatt áll. Ő nemcsak szabad akaratot adott nekünk, nemcsak törvényekkel látta el a világmindenséget, hanem kegyelmével szüntelenül

fenn is tartja. Ezt nevezzük, valljuk, tapasztaljuk **Gondviselésnek**. Benne élünk, mozgunk és vagyunk. Anélkül, hogy a panteizmus szélsőségébe esnénk – vagyis hogy Istent azonosítanánk a természettel – az az igazság, hogy a természetet nem szabad Isten nélkül, tőle és teremtő, fenntartó hatalmától elkülönítve szemlélnünk. Sokan talán azért vizionálnak sürgős világvéget, mert nem hisznek Istenben, nem szeretik embertársaikat, csak saját magukat, érdekeiket, pénzüket. A fizika törvényei ugyan kérlelhetetlenek, de Isten szüntelenül megbocsát.

Csak kérnünk kell, és tanulni is belőle...

KAPCSOLÓSZEKRENY

Nemcsak a növekvő karácsonyi újhold, de a tegnap megtartott papi „tréning” is szárnyakat ad gondolataimnak, mert nagyon termékeny napot tölthettünk együtt, paptestvérekül. Találkoztunk, egy kicsit „megállítottuk” az időt, a külvilág bevásárlórohama és stresszes hajszája ellenére, vagy annak dacára, mi lelassultunk, befelé figyeltünk.

Több ponton is meditáltunk várakozásról, életünkről, közösségeinkről, papi küldetésünkről. A jezsuita páterek jóvoltából csendben emésztettük meg a lelkigyakorlatos „puktákat”, elmélkedési pontokat, hosszan elidőzve rajtuk. Aztán egy csoportos megbeszélés keretében a közösbe tettük megérzéseinket, gondolatainkat. Vita elvből nem volt köztünk. Nem vágtunk egymás szavába, nem kardoskodtunk a saját igazunk mellett, nem éreztük versenytársnak a másikat, akit le kell győzni.

Meglepő és találó hasonlaltal szemléltette az egyik szerzetes az áldozópapságot. Szerinte az egyházmegyés papság, a plébánosok olyanok, mint a kapcsolószekrény egyes vagy kettes fokozata. Nélkülözhetetlen. Hármasban-négyesben-ötösben felpörögnek, mennek ugyan a szerzetesek vagy épp az előjárók is, de a kanyarokban, hegyre fel, vagy lejtőn le nem tudnak úgy alkalmazkodni.

A szolgálati papság Isten népének gerince. Ez biztosítja a stabilitást. Ez a *péteri vonal*. Erre támaszkodik Krisztus és egyháza immár kétezer éve. Még akkor is, ha a sátán környékezi, ha elfárad, lelkesedése megkopik vagy épp kifogy az ötletekből, de akkor is, ha bukdácsol, és néha talán meg is tagadja, mint Péter az ő Urát, a papság mégis végzi a munka dandárját. Benne van a sűrűben. Biztosítja a hit folytonosságát. Mint a szárazföldi gyalogság a katonaságnál, vagy mint a kommandósok egy bevetésen.

Szociológusok összeszámolták, hogy egy pap átlag kb. 30 féle szakmát kell ismerjen.

Többé-kevésbé ennyihez kell(ene) értenie papi élete folyamán: teológus, pszichológus, közgazdász, építész, tervező, tanár, pincér, nyomdász, művészettörténész, villanyszerelő, zenész és színész, traktort vezető és orvos, családterapeuta és mentálhigiénés animátor, hogy csak néhányat említsek. Mint ahogy nélkülözhetetlen volt a falu ezmestere hajdanán... Régi korok bölcsei úgy tartották: valamiről mindent, s mindenről valamit. Krisztus Urunk pedig azt tanítja: *Jó gazda kincseiből régít és újat vesz elő...* Tetszés szerint még lehet srófolni a listát, pl. a „korszerű”, részben kényszer-, illetve hobibifoglalkozásokkal is, mint: idegenvezető, utazási iroda igazgatója, tévés vagy rádiós szerkesztő, kamionsofőr, kutyaszánhajtó, számítógép-programozó, pénzügyi tanácsadó, könyvvizsgáló, restaurátor, informatikus, projektmenedzser, egészségügyi asszisztens, s még ki tudja hányféle munkát, szolgálatot, képességet és képesítést elvárának tőle. De közben még szépen is prédikáljon, áhítattal végezze a szentmisét, sőt,

mindenkinek rendelkezésére álljon, értsen a lélekhez és az irodalomhoz, a betűhöz és a hanghoz egyaránt. S akkor még nem is biztos, hogy értelmiséginek számít. Mert ugye az más státus.

A nagy püspökről, Márton Áronról készülő film kapcsán figyelem, milyen nehéz csapást vágni egy olyan területen, ahol mindenki más „jobban ért hozzá”... Csak épp elhivatottsága nincs.

A papnak mégis ebben a túlspecializált, darabjaira hulló, elvárásoktól és akciók gyógyszerektől szenvedő, identitását veszített világban kell egyszerre karizmatikus vezetőnek és őrangyalként kíséror, fáklyavivő és pislákoló mécsbélnek lennie, akinek életéről, szavaiból, tetteiről, köztünk-létéről sugárzik az elragadottság, akinek arcán felragyog Krisztus arca. Ő a közösség biztos pontja, akihez igazodhat a hitében megtépázott, elbizonytalanodott hívő, ő az, aki következetesen végigmegy azon az úton, amit hirdet, hogy mások is kedvet kapjanak Istenhez, és erőt merítsenek saját életük küzdelmeihez.

Bizony, a pap ma is a remény küldetését kapta és osztja meg a rábízott közösséggel, s azokkal, akik vállalják a hit kockázatos kalandtúráját.

A közösség és a pap együtt ma is hallatlan dolgokra képes. Olyan projektbe foghatnak – ami nem más, mint Isten országa –, amelyet nem saját tőkéből kell finanszírozniuk, hanem amit maga a Megtestesült Istenfia hirdetett meg...

Érdemes beszállnunk!

ÚJSZÜLÖTT ISTEN

Budán egyszer egy család elhatározta, hogy fiuk tizedik születésnapját nagy családi összejövetellel ünneplik meg. Mentek a meghívók szerte az országba, a kiterjedt rokonsághoz: Gyertek, ünnepeljük meg a „kisöreg” tizedik születése napját. A nagy nap előtt a „kisöreg” boldogan szimatolt a konyha körül:

„Micsoda finom ebéd készül a születésnapomra!” És elérkezett a nagy nap. Csikorgó hideg tél volt. És jöttek Miklós bácsiék Cibakházáról, Tamás bácsiék Szegedről, Miskáék Cikolaszigetről, meg mind a többiek. A papa az ajtóban fogadta őket: „De rég nem láttalak, rázzátok le a havat, kerüljetek beljebb, biztosan jól átfáztatok, foglaljatok helyet, egy kupica pálinka jót fog tenni.” Aztán odabent a rokonság nekilendült: „No megvolt nálatok a disznóölés? Hogy megy az üzlet? Mennyi kukoricátok termett? A fiad még nem nősült meg? Mari ángyó még betegeskedik-e? Stb.”

A jó hangulatban felmelegedtek. Örültek egymás látásának. Az ünnepeltet szinte észre sem vették. A fiúcska egy darabig téblábolt, aztán kismofordált a konyhába a mamához.

– Jaj fiam, elfelejtettem, két üveg szóda kellene még, nesze itt a pénz, szaladj gyorsan a boltba, de siess, mert mindjárt találak!

A Kisöreg kilódult a hidegbe. A legközelebbi italboltban nem tartanak szódát, nosza a másikba, ott éppen kifogyott, gyerünk tovább, egyre messzebb. A külvárosi kertes villák között ritkák a boltok. Nagysokára végre csak meglett a két üveg szóda. Mire majd lefagyott kézzel hazaérkezett, a mama ezzel fogadta:

– Gyere, segíts mosogatni!

– Mosogatni???

– Na igen, nézd mennyi mosatlan gyűlt össze. Míg te odavoltál, a vendégek megették az ebédet. Olyan jó hangulat volt, észre sem vették, hogy te nem vagy ott, mindent megették!

Nem mondott semmit, csak gondolta: „Szép kis születésnapom volt. Míg én miattuk fázva futkostam, ők olyan kellemesen érezték magukat, nekem meg az egészről csak annyit

maradt, hogy elpucolhatom az üres tányérokot, amiket ők összemaszatoltak...” (Zászlónk, 2001, december)

A mi történetünk ez... Az ajándékok, a dizájn, az eszem-izsom, a fenyőfa, a hangulat valósággal eltakarja, feledteti velünk a lényeg: ma Jézus Krisztus születésnapja van! Vajon tényleg Őt ünnepeljük?

Az első Karácsony „vendége” most is szállást kér. Hogy megajándékozhasson. Családtaggá szeretne válni. Ezért lett Isten emberré. Előkészíteni az ember és a kegyelem találkozását.

Mi meg nem változunk. Igaz, sokaknak így is a Karácsony a legnagyobb ünnep. Nagyobb, mint Húsvét. Giccses alibi a pénzszerzésre meg a kikapcsolódásra. Könnyű ünnepegni, mert ez az édeskés hangulat fellazít. Lájtos szirupot önt a komor hétköznapokra. Művi csillogása élvezetes kábulatot okoz. A kellékek, a látszat a fontos, hiszen a csomagolás, a cuccok, a körülmények álomvilágot varázsolnak. S ilyenkor talán még el is hiszszük egy kicsit a *jézuska-mesét*. Vagy talán

mítoszt? De mit számít, kit érdekel? Elég, ha van, apropónak. Ezt még a szabadelvű piac is belátja. Sőt, ha már van, meglovagolja, és hét rend bőrt szed le a fogyasztóról. Ha kell neked csillogás, hát fizess...! Nem is lehet azon csodálkozni, hogy sokszor már három napig sem tart a kábulat, és ilyenkor, ünneptájt sokkal több a boldogtalan ember. Otthon is. Összezárva a családdal, vagy önmagával...

Milyen furcsák tudunk lenni: egyszer azért vagyunk boldogtalanok, mert távol az Isten, máskor meg azért elégedetlenkedünk, az zavaró, amiatt stresszeljük magunkat, mert túl közel jött hozzánk. Egyszer Isten fönsége miatt panaszkodunk, máskor meg azért, mert földig alázkodott – mondja Newman bíboros. Ott fekszik az Ige, a mindenség Teremtőjének Látható Képmása a jászolban, s nem tudunk örülni neki.

Holott milyen kézzelfogható, egyszerű gesztus lenne: vegyem ölbe a Kisdedet, szorítsam magamhoz, és csókoljam meg. Szeressem. Szentestém azzal kezdődjön: megbocsátok minden családtagnak, és bocsánatot

kérek mindenkitől. Hagyjam, hogy szent jelenléte átjárjon, elsősorban szerettemen keresztül. Ők a legnagyobb ajándék.

Ma született Megváltónk, szeretete bennük folytatódik. Értük lett emberré az Isten. S értem.

KÍSÉRTÉSBEN

Nagyböjt idején tudatosabban figyelünk a kísértőre. A negyvennapos pusztai böjt, lelki előkészület okvetlenül kiugrasztja a nyulat a bokorból, szembesít a kísértésekkel. A kísértő, a sátán, az ördög, nagyszámú démonsereg kíséretében támad minden oldalról. Gondolatainkat, lelki immunrendszerünket, zsigereinket. Máskor is támad, de ilyenkor, mint sötétben, amikor hirtelen fényt gyújtunk, megriad és acsarkodik, szűkölve fogát vicsor-gatja. Bevet minden lehetséges trükköt: hízeleg, idézi a Bibliát, komfortzónánkba burkolózva jogainkat hangoztatja, hiúságunkat tömjénezi, cseles érveléssel, csúsztatásokkal kelecpcébe csal és palira veszi Istenhez ragaszkodásunkat. Ránk bizonyítja, hogy korrumpálhatóak vagyunk, kényes, féltve óvott érzékeny, gyenge pontunkat veszi célba.

Három területen különösen ravaszul kivetí ránk a hálót:

1. Testi vágyak, ösztönök

Hús-vér emberek vagyunk, így hát természetes, jogos az igény, hogy a létfenntartás, a fajfenntartás ösztöneire hallgatni kell. No de ott van a kutya elásva, hogy ezeket úgy állítja be, hogy elsődlegesek. Prioritások. Mindent a fogyasztásért, a vágyak kielégítéséért. És kinek melyik kedvesebb: étel, ital, édesség, nemiség, aszerint sugdolózik. „Vegyél még egy szelet csokit!”, „Ettől a pohártól még lehet vezetni!”, „Egy szál cigi még belefér!” stb. Ugyanígy, amikor vásárolni mész, direkt jó, ha nem viszel listát; ott helyben majd kiderül: „vedd meg ezt is, most olcsóbb”, „jó ha van a háznál”, „akciós és kettőt adnak egy helyett”, sőt „rendeld meg neten, házhoz szállítják, úgyis nagy az infláció, minek kuporgatod a pénzt...”, „hát nem azért dolgozol...?” Egyébként is milyen finom. „Ha jólesik, mi ebben a bűn? Ne légy maradi!”...

De legyezi az önzésedet a birtoklással is: „az a biztos, ami a tiéd”... „Ne csak a szomszédnak legyen”; „Anyádék még nem engedhették meg maguknak, most végre neked

van, amiből, akkor miért ne vásárolnál, miért ne fogyasztanád?...”

2. A hatalom kísértése

Olyannak lenni, mint az Isten. Szabad vagy, megteheted. Tudással, pénzzel még több lesz. Neked nem parancsol senki. Látjuk a politikusoknál, milyen könnyen meg lehet őket vesztegetni. Tisztelet a kivételnek. Korrumpálható az ember. Főleg ha megfelelően motivált: a közösségért, a jó ügy érdekében, hogy kéz kezet mos, ez csak természetes, hogy a szolgálatot meg kell fizetni... Naná, s egyébként is egy rangos tisztségviselőnek, beosztása miatt is nagy a felelőssége, ezért kompenzálni kell valamivel..., és hasonló. S ha már egyszer engedél, másodszor, harmadszor már könnyebb a dolga az ördögnek. Akit már megejtett, azt már nem kell kísértene, mert már az övé. A hatalom elkábítja az embert. Könnyen ő lesz az isten, aki meghatározót és rosszat, életet és halált osztogat. A hatalom illúziójától megkergülve visszaél azzal is, amit szolgálatra, alkotásra

kapott. Ellenőrzése lesz mások fölött, s igazgatni képes a világ sorsát. Holott Isten szolgálatra adta a hatalmat. Jézus ezért utasítja vissza a sátán hazug ajánlatát.

3. A nagyravágyó ego

A feltűnési viselkedés, a minden áron kitűnni akarás kísértése ez. Vesd le magad...! Csináld meg életed nagy dobását! Légy celeb! Feszegesd a határaidat, varázsold el a környezetedet. Bekerülhetsz a rekordok könyvébe, használd ki az adrenalint, futtasd fel rajongóid számát, növelj azok táborát, akik lájkolnak és megosztják másokkal a rólad készült hírt, képet, a veled elkapott szelfit. Légy a legjobb valamiben, erre csak te vagy képes, ott szunnyad benned a tehetség, mért hagynád, hogy mások elkapják előled a babért?!

A Sátán itt a hiúságra, az önmagunk vállon veregetésére apellál, egészséges önszeretetünket tuningolja fel, s még egy kis bibliai idézettel is alátámasztja: „mint önmagadat...” Hát nem az önszeretet a felebaráti

szeretet alapja? Hát azzal, hogy magadat nem becsüled alá, azzal másoknak is jót teszel... Elkápráztatod a világot, s az emberek lábaid előtt hevernek.

Mindezen kísértések, kis vagy nagy „tételben”, de naponta előjönnek életünkben. Hányszor kapjuk azon magunkat, hogy fontosabbak a kényelmi szempontok, mint az elveink? Könnyebben hajlunk az olcsóbb, „fapados” megoldásokra, amik nem kerülnek annyi pénzbe, nem annyira időigényesek, nem annyira fáradságosak, és máris a kisebb ellenállás felé hajlottunk.

A nagyböjt arra is jó lehetőség, hogy sorba vegyük ezeket a már-már beidegződött bűnös szokásainkat, gyakorlatainkat. Nem dőlne össze a világ attól sem, ha egy hétig nem neteznénk, nem kapcsolnánk be a tévét, ha hidegen hagyna a „fészbuk” vagy a maroktelefonos üzenetdömping. Ha legalább egy nap egy héten egyáltalán nem csevegnénk semmitmondó, üres beszédeket, hanem többet figyelünk, hallgatnánk, elmerülve a csend tengerében. De az is haladás

lenne, ha „nem kapnánk fel” oly könnyen a vizet mások kritikájára, ha tudatosan értékelnénk a másik emberben meglévő jót, ha többet mozognánk és kevesebbet nassolnánk. Még ha meg is kínozta a böjt, eszünkbe juttatná a lényegét, lelki kifinomultságot eredményezne, s bizonyára elpuhult életünk is összeszedettebbé válna.

Már csak ezért is megéri nemet mondani a Sátánnak. Hiszen: **Nem csak kenyérral él az ember...!**

A HALÁL FULLÁNKJA

Kellő nagybőjti aktualitást, csontig-velőig ható, dermesztő, kegyetlen fricskát ad testvérünk tragikus halála. Kérdések özöne ejt kétségbe, vagy inkább józanít ki: mitől szép az élet? Áldás-e, ha rövid? A hátramaradottak megérdemelték, hogy még élnek? Létezik okos, jól megfontolt halál is, szemben a butával, vagy inkább csak ostoba, fölösleges? Mitől az? Megérdemeljük-e az életet? Mit tettünk érte?

Induljunk ki néhány alapvető axiómából.

Először is: az élet titok. Ajándék. Áldás. Kihívás. Nem uralkodhatunk felette. Nem ellenőrizhetjük akkor sem, ha az elejébe és a végébe belenyúlhatunk. Kaptuk. Hogy jól, vagy rosszul gazdálkodunk vele: ez a tét. És döntési jogköreink még ezen belül is korlátozottak. Mindazonáltal mélységes titok marad. A szabadság, az együttműködés, az ellentmondás és a kegyelem titka, zsonglőrljátéka, labirintusa.

Ugyanígy az sem közhely – még ha anyagelvű sorstársaink megmosolyogják is –, hogy ez az isteni szikra, pont mert isteni, örök. Halhatatlan lelkünk, istenképiségünk testi megnyilvánulásain érezhető ez leginkább.

Vágyaink a tiszta, a transzcendens utáni, a jóság, a szeretet, a megértés szomja, a szép, az új, az alkotás „műteremtésének” hajtómotorja, ezek visznek előre és ösztökélnek a még jobb felé. Tér-idő-mulandóság nem szab neki határt. Böszörményi Zoltán költő vallja *Az irgalom ellipszise* című versében: „*az ateista bigottéria neve / materializmus. Ennek a vallásnak / három dogmája van: lélek nincs, az ember állat, / a halál megsemmisülés.*”

A hívő ember azonban mást vall. Mert Jézus Krisztus megváltó halála és feltámadása is legalább ennyire ténykérdés. Csak persze nem a zsigerek szintjén.

Ebből kiindulva semmilyen (emberileg) ostoba vagy buta halál nem értelmetlen az örök üdvösség szempontjából. Még akkor sem, ha valaki esetleg túlfeszítette a húrt,

felesleges kockázatot vállalt, s így látszólag túl hamar „elejébe ment”. Nem lehet akkorát esni, hogy az irgalmas Isten ne nyúlna utánad. Ha nem adtad el a lelkedet az ördögnek, mindig megmenthető vagy. Isten nem mondja fel a velünk kötött újszövetséget.

Csak az ember köthet mefisztoi alkut: amikor teljesen és végérvényesen elfordul az irgalmas, szerető Istentől. De az Isten a keresztelés pillanatától hív, vonz, készlet, noszogat, próbál, int, jelez és döfködi az oldaladat: ne nyugodj bele, ne rendezkedj be a földi halandóságba! Ne hagyd, hogy beszippantson a semmi, amit a pénzért adnak. Merj remélni már most életed pillanatainak „örökkévalóság-potenciáljában”, mert érted Valaki meghalt, hogy te örökké élj!

Szentírási idézetek pörögnek emlékeztetőben: „Gonosz véget ér a megátalkodott szív, elvész a veszélyben, aki azt szereti.” (Sir 3,26), „Talán öröömöm telik a bűnös halálában – mondja az Úr, az Isten –, s nem azt akarom inkább, hogy letérjen útjáról és éljen?” (Ez 18,23), „Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is

irgalmaznak.” (Mt 5,7), „Azt hiszitek, hogy ezek a galileaiak bűnösebbek voltak...?” (Lk 13,2), „Aki mindenáron meg akarja menteni életét, elveszíti azt.” (Mt 10,39; Mk 8,35; Lk 9,24), „Az vesse rá az első követ, aki bűntelen közületek!” (Jn 8,7), „Aki azt hiszi, hogy áll, ügyeljen, ne-hogy elessék.” (1Kor 10,12)

Miközben a földön elkezdjük építeni Isten országát, folyton égre emelt tekintettel kell járnunk, éberem, mindig készenlétben, hogy a mennyei behívó kézhezvételekor az elénk szaladó Atya karjaiba rohanhassunk, aki így vár: „Jertek atyám áldottai..., jól van te hűséges, derék szolgálta..., mert éheztem és ennem adtál..., sokat bízok rád, menj be Urad örömébe!”

Ehhez képest mellékessé válik, hogy idősen-e vagy fiatalon, milyen történelmi korban, milyen karrier csúcán vagy hivatás zenitjén, sírnak-e utánad vagy megnyugodtak, elengedtek vagy fájlalják hiányodat.

Mert dolgainkat, értékiünket nem a halál egyszerűsíti le, hanem Isten irgalmas szeretete, amely életünk folyásában, de még inkább halálunkban megnyilvánul.

PÁRNA

Annak idején, a tévesztés „kollektív” világában, amikor „normázni” kellett, hogy a tizenöt árny megművelhető földdarabkát kimérhessék családunknak, bizony nagyra értékeltem a padot úgy is, mint fekhelyet. Édesapám munkahelyén szintúgy. Mikor rám esett az éjszakai őrszolgálat sora, jóleső biztonsággal kucorodtam össze a mérlegház padján, oldalast fekve, mert csak úgy fértem el rajta. Aztán az éjféle kutyaugatásra, vagy ha a füstölgő parázs kiesett a dobkályhából, ijedten riadtam fel, nem-e jár valaki tolvaj, nem-e jön a milicista, hogy ellenőrizze az éjjeli baktéreket. Volt eset, hogy hajnali fogatosok ébresztettek föl, hogy segítsek felhámozni a lovakat, vagy nyissam ki a nagy kaput. De néha a padon szunyókáltam a vonatállomáson is, várva a csatlakozást a galaci gyorsra azért, hogy Fehérvárra mehessek, és elérjem a reggeli buszt.

A napokban olvastam egy nagyvárosi csólakóról, aki csavargó barátjával beszélgetve roppant elmés választ adott arra a kérdésre:

„– Te haver, mit tennél, ha lenne egymilliód?!”

„– Minden padra csináltatnék egy párnát!!!”

Több ez, mint hirtelen jött humoros elszólás. Sokkal több. Akár életfilozófia is lehetne. Egyrészt neki, aki megszokta a szutykot, akinek magától értetődő, hogy hajléktalan. Tamási is csak Amerikában jött rá, hogy miért vagyunk a világon... Ha valaki megszokta a rongyokat, a borostás arcot, a napi adag tökfőzeléket, a kukázást, ha már egy lapra feltett mindent, hiszen se asszony, se gyermek, se ház, ha már csak egyik napról a másikra él, s a maga tákolt vackában éjszakázik, akkor már nem gondolkodik azon, mi lenne, ha lenne az a pénz, amivel új életet kezdene. Neki már a menhely sem vigasztaló, s talán a társaság sem. Legalább így a maga ura. Kiszolgáltatottan is. Már az nagy segítség,

kényelmes pihenés, ha nem a falnak támaszkodva, kartonpapíron, hányásban és szemétben kell meghúznia magát, hanem ráfekhet egy padra.

Másrészt mit neki a milliók, ha attól az élete semmit nem változik? Ugyanis az ő lét-minimuma nem pénzkérdés, az ő nyomorállapota nem külső, hanem belső. Isten nagy ege alatt talál hajlékot a padon is, mert az ő gondjára csak belső megoldás lenne.

Vannak persze olyanok is, akik néha kitörnek ebből a helyzetből, legalábbis oly módon, hogy nem adják fel. Nem embertelenednek el. Méltóságuk, rejtett tehetségük, egyediségük, belső szépségük fel-felvillan egy-egy újsághírben, videofelvételben. Mint az ausztrál zongorista hölgy is nemrég, aki még kórházi kezelésén is másokat örvendeztetett meg zseniális játékával. Ízületes ujjaija mintha isteni erő szállt volna, és elkápráztatta nemcsak a betegeket, hanem az orvosokat is. De olvasunk, hallunk olyan hajléktalanokról is, akik visszaadják az elveszett milliókat, akik segítenek a rászorulókon, sőt

olyanokról is, akik a nekik megítélt, ajándékozott pénzeszegeket másokra fordítják.

Sokszor minket, „egészségeket” is meg-szégyenítve.

Mert azon túl, hogy az aprót nekik dobjuk, vagy elfordítjuk a fejünket látványuktól, talán magunknak is irgalmazhatnánk, ha nem zárjuk be előttük szívünket. Egy kicsit lassítva mellettük, szóba állva velük, tanul(hat)nánk tőlük. Nemcsak holmi böjti szegénységet, spórolást, hanem realitásérzetet. Irigyelhetnénk tőlük azt a lelki-érzelmi gazdagságot, amit mi is ingyen kaptunk, s amellyel mennyi jót tehetnénk másokkal. Tisztulnának vágyaink, kicsírázna bennünk is az önszabályozás magva, és hivatásként élhetnénk meg a szegénységet. A maga egyszerűségében.

Ezek a csavargók átmentek a vizsgán. Kijárták Isten iskoláját, ahol a szegénység alap-tantárgy. S ha kijárták: szabadok lettek. Megtanultak elengedni: csak a lényegre figyelni. Kiléptek az öntörvényűség és egoizmus zárkájából. Mint a madár, övék az egész világ. S ez teszi őket boldoggá.

Páter Kerkairól, a mosolygó jezsuitáról írják cellatársai, hogy amikor a gyűjtőfogházban valakit egy másik zárkába helyeztek, az őr mindig így szólt be: „Szedje össze a cuccát! Lépjen ki!” A megszólított rab ilyenkor kapkodva gyömöszölte be 30 x 50 centiméteres zacskójába féltett kincseit – tartalék kapcát, megmaradt kolbászdarabot, tisztasági szereket, cigarettát, győri kekszet, kockacukrot, legféltettebb leveleit, fényképeket. Amikor Kerkait kiszóltatták, felnyúlt az ajtó melletti polcra, levette a WC-papírt és a fogkefét, zsebre vágta, és kilépett a körfolyosóra: „Készen vagyok!” A fegyőr csak nagyot nézett...

Ha minden padon lenne párna, bizony jobb lenne a csavargóknak is. Talán nekünk is.

MEGDICSŐÜLVE

Sokszor tűnődtem már azon, vajon nagyobb foganatja lenne-e a húsvétnek lelkünkben, ha nem tavasszal ünnepelnénk?... Mert ilyenkor, amikor rügyek pattannak, bárányok születnek, vetés sarjad, s egyre erőteljesebben megfog, magával ragad az újraéledő természet, szinte kézzel fogható az élet hatalma a pusztulás fölött. Mert Jézus akkor is feltámadt volna, ha nem a zsidó pászkaünnep idején ölik meg...

Másrészt mi emberek, még hívőként, vallási hagyományaink ellenére is nagyon ellentmondásosak vagyunk olykor. Hisz megborzaszt a halál, nem szeretünk temetésekre járni, mindenáron meghosszabbítanánk ezt az életet, kitolnánk a meghalás időpontját, ugyanakkor ha tehetnénk, sohasem öregednénk meg, örök fiatalok maradnánk. A másvilágba való átmenetet is úgy képzeljük el, hogy az nem más, mint ennek a földi

életnek a folytatása, meghosszabbítása, afféle kiegészítése, toldaléka. Legjobb esetben mint minden földi jónak az időbeni végtelen kivetítése odaátra. S közben hajkurásszuk az evilági csodákat, technikát és tudományos gondolkodást bálványozva, és elmegyünk Isten titkai mellett, amelyeket Jézus Krisztusban tárt fel.

Eszembe jut Bruno Ferrero egyik kedves története egy emberről, aki eltévedt a sivatagban. Miután víz- és élelemkészlete elfogyott, kínlódva vonszolta magát a forró homokban. Egyszer csak pálmák tűntek fel szeme előtt, és vízcsobogást is hallott. Még inkább elkeseredett, és arra gondolt: „Megint hallucinálók. Ez csak délibáb. A fantáziám kivetíti vágyaimat. A valóságban nincs is itt semmi.” Aztán minden remény nélkül, képzelődve, félig delíriumban, félig eszméletlenül elterült a földön.

Kevéssel később két beduin talált rá. Szegény már halott volt.

– Érted ezt? – kérdi az egyik. – Itt van mellette az oázis, két lépésre a víz, a datolyák

majdnem a szájába potyognak! Hogy történhetett meg vele ilyesmi?

Társa a fejét rázva jegyezte meg: – Modern ember volt...

Sajnos sem kellő tisztelet, sem kellő kíváncsiság, őszinte érdeklődés, s főleg alázat nincs mindentudó korunkban arra, hogy Isten titkait fürkésszük, s imádással megalázkodjunk előttük. Holott nyelvhasználatunkban szívesen kölcsönözzük a vallási fogalmakat, csak éppen az egónk lépett Isten helyére.

Ez abból is látszik, ahogyan a feltámasztásról beszélünk. Ha nem is hisszük el teljes egészében, vagy ha el is hisszük valamelyest, immel-ámmal, akkor azt is szimbolikus, átvitt értelemben tesszük, hasonlatként, költői cifrázásnak használjuk. Ha például valaki meggyógyul betegségéből, kiszabadul a börtönből, lead egy pár kilót a sok diéta nyomán, vagy érzi, hogy szerették és megbocsátottak neki – teszem azt épp a gyóntatószékben –, mindezt újjászületésként, feltámasztásként éli meg. Ez rendben is van.

De egyáltalán tudjuk-e, mi a valódi feltámadás? Miért olyan fontos ünnep Jézus feltámadása? Mit jelent, s mi a hozadéka életünkre, sőt az egész kozmoszra nézve?

Meg sem gondoljuk, mennyire átalakította a világ sorsát, az emberi történelmet. Belemerült a szenvedésbe, megkóstolta a halált, de élete nem jutott csődbe – ahogyan azt az addigi tapasztalat diktálta volna –, hiszen alig zárták le a sírkamra ajtaját, Isten ereje elhengerítette a követ, és feltámasztotta a halálból Jézust. Túl azon, hogy „rálícitált” a messiási várakozásra, feltámadásával egy új és örök szövetség kötöttet, elkezdődött az új ég és új föld teremtése, egy új világ kezdete. Bizony ez már kozmikus esemény.

A görögök minden tavaszt új kezdetnek tartottak. A természet körforgása biztosítja, hogy a régi helyébe mindig új lépjen. De az anyag mindig anyag maradt. Sosem istenülhetett meg. Az ideák világának rangját nem érhetette fel.

Sokatmondó tény, hogy a most kinőtt fűszál sem a tavalyi példány, de mégis a tavalyi

gyökeréből kel életre. A földben elrothadó búzaszemből kihajtó kalász már valami új világ, új évszak, új termés ígérete. A tavalyi gyökeret be tudjuk azonosítani, ha kiássuk, az elpusztult búzaszemnek azonban csak a „következményét” észleljük...

Naponta átéljük, hogy valami meghal bennünk azért, hogy valami új születhessen. Legyen szó múltbeli kísértő emlék kitörléséről, tudatalattiból feltörő pszichés „púp” leoperálásáról (hogy gerincünk kiegyenesedjék), adósság megfizetéséről, az utolsó hitelrészlet törlesztéséről, a sokáig halogatott bocsánatkérés megvalósulásáról, egy életpálya-szakasz lezárásáról, és hasonlók. Már ezekben a példákban érződik, hogy az új kezdet mindig együtt jár valamiféle szenvedéssel, kinnal, vajúdással. És mivel az anyagba zárt földi életünkben nem birtokolhatjuk az örökkévalóságot, sem időben, sem térben, s mivel testünk is romlandó, véges, fogyatékos, és a matéria, az anyag is folyamatosan fogy, változik, megsemmisül, ezért illúzió, önbecsapás, ha csupán e földi élet keretében

akarnánk elérni azt az állapotot, amelyre Jézus „ért el” feltámadása által.

Ő amikor tanított, a mennyek országáról beszélt, amikor az üdvösséget történetekkel és példabeszédekkel világította meg, így kezdte: *hasonlít a mennyek országa...*, arra célzott, hogy: olyan, mint... Vagyis emberi szavakkal, evilági képekkel teljesen le nem írható. Azok csak hasonlatok. Az igazi megvalósulás majd a feltámadáskor, a végítélet újjáteremtő eseménye után következik be.

Mert Jézus Krisztus, az ő feltámadásával, nem ide tért vissza, hanem az anyagi természetünket megdicsőítve lépte át az isteni világot, újra. Visszatért az Atyához. S azzal, hogy feltámadott testtel, megdicsőülve többször is megjelent apostolainak, nemcsak bizonyítékokat – meg is tapinthatták, együtt evett velük – adott kezükbe, hanem jelezte azt is, hogy emberségünk, sőt teljes személyiségünk megdicsőül a feltámadásban. Erre ő a garancia, a kezes. A holtak zsengeje, az elsőszülött.

Ez a mi örömhírünk lényege. Hogy minket már ebbe a megdicsőült isteni életbe von

bele keresztségünk pillanatában. Itt a földön beoltódunk vele, hiszen ezért vállalta a szenvedést, s nyitott ezzel ajtót az üdvösségre.

Vajon ez az öröm tölt el minket ilyenkor? Egyáltalán, hisszük? Örülünk-e neki? Az apostolok húsvéti élményének valósága történelmi tény. A bezárkózott és félelemtől remegő apostolokat maga a Feltámadott győzi meg, hogy él! Nem ők keltik életre azzal, hogy emlékeznek rá, hogy „mantrázzák” a tőle hallott tanítás foszlányait, hanem azzal tesznek szert erre a fantasztikus tapasztalatra, hogy Jézus, a megölt és eltemetett Názareti kezdeményez, eléjük megy, zárt ajtókon áthaladva megjelenik, beszélget velük.

Végérvényesen a közös étkezés győzi meg aztán, többször is, hogy itt már nemcsak, hogy él, hanem már nem földi ember. Nem kötődik az evilág törvényeihez, de nem is csak szellem. Valóban Isten Fia. Többé már nem olyan, mint ők. És igaza volt mindenben, amit tanított. Ők nem átverés áldozatai. De zálogként, foglalónak itt hagyja köztük, letétbe helyezi nekik szavát és a lakomat,

hogy örömben és testvéri közösségben együtt ünnepeljenek Vele.

Isten Jézus feltámadásában végérvényesen visszaigazolta, hogy az emberiségnek tett ígéretét megvalósítja, már mostantól, még a földi történelem folyása alatt. Urunk feltámadása ígéretes kezdet, megkezdett beteljesülés, a mennyei öröklét elővételezése, mintegy előrehozott hazaérkezés. Már jelzi, mi a célja Istennek a történelemmel, az emberiséggel. S mi mindezt már most elfogadhatjuk, ebből élhetünk, ennek tudatában tervezhetünk, alkothatunk, szerethetünk s küzdhetünk. Nemcsak Jézus személyes „teljesítménye” ez, nem egy alkalmi attrakció, hanem jelzésértékű, hallatlan történelmi esemény, ami ugyanakkor túl is mutat a történelmen. A sportból vett hasonlattal élve olyan, mint amikor a csapat győztes gólja nemcsak a meccs eredményét jelzi, hanem a csapat továbbjutását is jelenti...

Isten nem vár a világ végéig, s nem hagyja bizonytalanságban az embert, hanem már addig üdvözíteni akar. Jézus feltámadása

ezért mindenki számára megnyitja az üdvösség ajtaját, már most rákapcsolódhatunk erre a kegyelmi áramkörre. Már most lehetőségünk nyílik, hogy ebben az időhöz kötött, ideiglenes földi létben megtapasztaljuk a végérvényes, örök isteni életet. Legalábbis elkezdjük azt.

Mintegy kijózanító alternatívaként adva van tehát Húsvét, hogy ne ide rendezkedjünk be, mert ez a világ elmúlik. Csak az maradandó, amit Jézus Krisztus mutatott meg és tett elérhetővé. Oda érdemes törekedni. Itt a földön sosem lesz tökéletes társadalom, béke és szeretet. Naivság lenne azt hinni, hogy pénzzel, hatalommal, erőszakkal, tudással, bármivel ez elérhető.

De igenis, Jézus megváltó halálának köszönhetően törekedhetünk egyre nyilvánvalóbbá tenni Isten országát, szeretetünkkel semlegesíteni a rossz erejét és letörni a sátán hatalmát. Ez viszont nemcsak lehetséges, de feladatunk is. Fölösleges evilági paradicsomon ábrándozni, a földi világ nem minden, nem végcél, s nem is mennyország.

S hogy ez miért van? Talán azért, mert ez a szabadságunk ára. Isten szabad szeretetre teremtett. Ez a mi mentőövünk is egyben. Minden látszólagos szenvedésnek, egyéni és közösségi tragédiának, balesetnek, népirtásnak, terrornak és megfélemlítésnek, gyűlöletnek és szenvedésnek itt a feloldása, kiegyenlítése. Így írja felül Isten a gonosz hatalmát, szinte az ember kezébe adva a döntést: magad győzheted le a gonoszt, ha elfogadod a meghívást szenvedő és a feltámadásban Megdicsőült Fiam által.

Ez itt a kérdés: le akarjuk-e győzni a halált?

CSAK EGÉSZSÉG LEGYEN...

...s a többi telik – használjuk lépten-nyomon ezt az elkoptatott közhelyet. Mi tagadás, mindent meg is teszünk érte. Hiszen egészségünk a legnagyobb kincs. Munkánál, gyermeknél, kötelességnél, házastársnál, talán még az életnél is fontosabb. Egyenesen vallássá lépett elő. Istenítjük az egészséges életmódot. Mindent megteszünk a kényelmes életérzésért, a higiénia érdekében. A jól ápolttság, a fittség, a változatos étrend nemcsak egészségesebb színben tűntet fel, s mutatja a külvilágnak, mennyire törődünk testi-mentális harmóniánkkal, hanem jó közérzetet is biztosít, növeli önbecsülésünket, s naná, hogy trendibb. Korunk embere már attól sem ózdkodik, ha ezért fogyóznia kell, géndoppingolja magát, vagy tízezreket fizet plasztikai sebészeknek. A műkörmökről és tetkókról most ne is beszéljünk. Mindközben mérgezzük magunkat a divatos

étrendkiegészítőkkel, ajzószerekkel, cukor-
meg kalóriamentes nassolnivalókkal, s órá-
kig lájkoljuk a közösségi oldalakat, nyom-
kodjuk az érintőképernyős kütyüket, csúcsra
járatjuk a testi élvezeteket, vágyaink, ösztö-
neink szolgálói kiszolgálói lettünk. Mindezt
miért? Mert „megérdemeljük”. Kivörösödött
szemmel bámuljuk a képernyőt, netán vé-
gigbulizzuk az éjszakát, a délelőttöt meg át-
alusszuk. És csodálkozunk, hogy aznap nem
vagyunk jók semmire...

Az Egészségügyi Világszervezet 2014-es
felmérése szerint a 19 év feletti lakosság
9 százaléka, jelenleg Európában mintegy
60 millió ember cukorbeteg. De sebj, iszunk
koffeinmentes kávét, tejszínmentes kapucsi-
nót, s az inzulintolerancia kipipálva.

Néhány éve anyaországi kirándulók lep-
ték meg István báb gyergyói tornácos házá-
nál. Barátomnak köszönhetően sokukban
rögzült az elhangzott párbeszéd. Íme:

- Hány éves, István bácsi?
- Nyolcvanegy.
- Mikor volt orvosnál?

– Én soha. Igaz, eccer tényleg jártam arra,
mikor az egyik fogam lógott, s azt a felcser
kihúzta.

- Gyógyszert szed-e?
- Nekem inggomb nem kell.
- Mit eszik?
- Ami van. Pityókát, tejet, túrót, tojást,
puliszkát. Még húst es szoktam eccer-eccer.
Most es fő egy darab az üstben.
- Mit főz belőle?
- Hát húslevest.
- Boltba szokott-e járni, vásárolni?
- Én nem. A leányom hoz minden héten
egy kenyeret, meg ami kell, cukor, olaj, liszt,
amit nem tudok megtermelni.
- Tévéje van-e?
- Nekem minek? Nincs üdöm nezni.
- Nem unalmas így a nagy csend?
- Hogy vóna. Engem nyugtat. De van egy
rádióm es.
- Mit szokott hallgatni?
- Hát az üdőjárást...
- Mikor fekszik le?
- Amikor bésetétedik.

- Mikor szokott felkelni?
- Hát amikor kivirrad.

Talán megmosolyogjuk a bácsi egyszerűségét, ugyanakkor az általa mondottak életbölcssége nem igényel kommentárt. Hála a sokféle modern betegségnek, a nyugati jólét szertefoszló illúziójának, mintha elindult volna egy jótékony fordulat egészségünk újbóli felértékelődése, megbecsülése felé. Mintha kezdenénk visszatalálni az Isten által teremtett szép világ egyszerűségéhez, tisztaságához. Nyilván ezt is meglovagolja a biznisz – lásd a patikák pontgyűjtő kártyáit, a csodaszerekkel házaló homeopátiás ügynököket, a bulvárlapok életvezetési, egészségügyi tanácsait, stb. –, de a városias életvitelben mindenképpen üde színfolt a sétálóktömege, a bicikliző, természetbarát embertársak látványa.

Csak éppen azt ne tévesszük szem elől, mi a fontos, és mi a legfontosabb? Tartsuk meg a helyes arányérzéklet, ne essünk a végletek csapdájába. Mert már a nagy görög filozófus, Platón emlékeztet: „állandóan aggódn

az egészség miatt, maga is betegség”. Amikor egyéb beszédtemánk már nincs, csak: „hogyszolgál az egészséged, mitől fogytál, vagy nem fogytál”, amikor naponta többször is mérlegre állunk, s már a vegetáriánus étrend is hizlal, amikor az egészségmániától egyre boldogtalanabbak leszünk – hiszen kényelmünket sem adnánk fel –, akkor már diéta-mazochistákká, a fitness-kultusz örültjeivé válunk. A betegségtől való félelmünkben megkergülve folyton magunk körül forgunk, s az évtizedek alatt összekuporgatott nyugdíjat valóban a patikákban fogjuk elverni. Deszkahassal, ráncfelvarrott zombikként depresszió fog környékezni, önmagunk árnyékaivá süllyedünk, ráadásul a Teremtő Isten akarásával is szembeemegyünk.

Az ember többre hivatott, mint hogy egészségét istenítse. Az egészség–betegség egyformán ajándék, adomány, a testnél magasabb rendű értékek szolgálatának az eredménye, Isten áldása. Amikor beledatuk az „önrészt”, haszonélvezői is lettünk. Ha a lelkünket (nem a „pszüchét”, vagy

a szellemet...) nem kúráljuk, testünk is be-
lerokkan.

De a betegség sok mindenre meg is ta-
níthat. Terápiás eszköz Isten kezében, amely
az igazi javunkat szolgálja. Szemléletváltásra
készítet: mit vittünk túlzásba, mit hanyagol-
tunk el. Sőt az egészséghez vezető út állomá-
sa is lehet. Nem érdemes sem gyógyszerek-
től, sem újdonsült tudományos praktikáktól
várni a földi élet örök elixírjét.

**Csak Attól, aki megadhatja. Őt istenít-
sük, senki mást...**

FEJLŐDÉS

Lépést kell tartani a korrallal. Nem szabad
begyepesedett, középkori, ódivatú szemüve-
gen keresztül szemlélni a világot. Erre valók
a kütyük, az újfajta kapcsolattartás. Légy na-
pirenden a legújabb trendekkel, rendelkez
naprakész információkkal a világról, a körü-
lötödd zajló eseményekről. Anyád-apád felfo-
gása már idejétmúlt, elavult. Adj túl rajtuk.
Ahhoz, hogy versenyben maradhass, tovább
kell lépned. Ha folyton a múltba révedsz és
egy helyben rostokolsz, a fejlődés kerékkötő-
je lesz.

Ma csak az számít, aki mindenáron érvé-
nyesülni akar, aki pörög, aki önmagát képes
„bevállalni”. Higgy a saját ízlésedben. Frissíts
a tudásodon, lájkold a divatot, légy modern,
ellenkező esetben elszalajtod életed álmát,
lemaradsz a folyamatokról. Ne ragadj le hol-
mi áporodott szagú klasszikusoknál, még
a retró szintjén sem. Minden csoda három

napig tart. Majd lesz újabb és újabb divat. És mindig a mai a legkecsegtetőbb ajánlat. Arra figyelj, hisz az a menő. Ha nem ismered a legújabb érintőképernyő típusát, nem tudod melyik celeb hol nyaralt, vagy ne adj' isten nem jön be, hogy melyik Forma-1-es futam győztesének milyen dezodormárka csapja a szelet, az gáz... Elesel az új lehetőségektől, elszalasztod a váratlan, öledbe pottyant szerencse esélyét.

Képtelenség élni, ha nem haladsz a korrall. Nézd, már a telefon is okosabb, mint te: azt is megmondja, hol felejtetted, vagy a tegnapi milyen sört ittál. Te meg hamar kiesel a húzóágazatból. Ha nem posztolsz egy szelfit magadról, a rosseb sem tudja, hogy tegnap még milyen jól állt a frizurád. Nem vesznek fel a marketingszakmába, hisz nem vagy eléggé tájékozott... Ha nem jársz menő helyekre, nem ismered a legújabb hiphop-albumot, azt mondják rólad, hogy güzü vagy, s nem kérnek tanácsot tőled. Kerülni fognak, mint a Zika-vírust. Ha nem fejlődsz, maradvá korcsosodsz.

Dobd el, ami kiment divatból! Minek az? Csak kolonc. Még a végén kinevetnek a galeriben, fölösleges cikizés célpontja leszel. Gyávának néznek, lúzernek tartanak. Hogyhogy nem mersz kezdeményezni? A mai világban bátornak kell lenned, vállald saját egyediségedet, mit számít, hogy az öregek lekülöncöznek? Kockáztass, valóítsd meg önmagad, hisz előtted az élet. Még gyermeked haja színét is megválaszthatod előre, szabadon összerakhatod génjeit, nemét, zenei ízlését, beprogramozhatod, hány évet éljen, sőt szingliként is lehet tíz egyforma gyereked. Ha kell, egyik a másiknak hasonmása lehet. Akár sorozatban is gyártani tudod őket. Nincs veszítenivalód!

Egyik paptestvérem hittanosa arra a kérdésre, hogy mi alapján állítjuk, mi, keresztények, hogy csak egy Isten van, azt találta válaszolni: „mert ha több lenne, több mindent teremtett volna”...!

Nos, ezen az alapon érthető, hová jutott a mai világ a nagy fejlődésben. A mennyiségi gyarapodás, a jólét, a nagyobb szabadság,

a lazább mozgástér, a sok, könnyedén elérhető, birtokolható, esetleg a saját önző hasznunkra fordítható, de fölösleges tudáspótlék, cucc, azt hisszük: fejlődést jelent. Holott inkább csak állandó elégedetlenséget szül, türelmetlenséget, kapkodást eredményez, és a mesterségesen gerjesztett igények kielégítésére hajt. Ezért nem vagyunk képesek lelassulni, elmélyülni, kitartani, élvezni az igazi szépet, a valódi értéket. Ebben az állandó, beteges megfelelési kényszerben nem hiszünk már el, hogy a világ teljes, egész.

Mintha az anyagi világból alkotnánk képet Istenről is. Úgy véljük, ha emberi munkánk eredményeként könnyebb lett az életünk, egyszerűbb és/vagy bonyolultabb a civilizációnk, de mindenképp fejlődésnek, minőségi változásnak érzékeljük – akkor Isten világában, az erkölcsben, a szellemi értékek szintjén is ugyanennek kell történnie. Pedig messze nincs erről szó! Ellenkezőleg: lehet, hogy „csak” a gögös énünk által trónfosztott isteni tudást, lelkiiséget és erkölcsöt dobtuk el, és lassan, mint

valami gépbábuk, járjuk az eszeveszett haláltáncot.

Isten kész. Ő a teljesség. Neki nem kell szüntelenül változnia vagy újabbnál újabb igényeknek megfelelnie. Neki nincs szüksége fejlődésre. Amit mi annak érzünk, az legfeljebb az ember képessége a változásra, a mélyülésre. Hogy minél jobban törekedjék megérteni az Ő végtelen titkát. Minél mélyebben behatoljon az általa teremtett valóság megértésébe. Nekünk időre van szükségünk, akár évezredes léptékre is, hogy Szentlellek által egyre jobban felfogjuk a folyamatokat, s együttműködhessünk kegyelmével. Őt meg nem szorítja az idő: Neki nem kell fejlődnie. Neki nem kell lépést tartania a korral. Nála nem avulnak el az értékek, az igazságok. Ő nem kell, hogy frissítsen magán, sem tanításán. Az abszolút értékek szavatossága nem jár le koronként. Jézus evangéliumát szükségtelen újrafogalmazni. Az aktualizálást elvégzi bennünk a Lélek, ha nyitottak vagyunk rá.

Vagyis nevetséges ilyen álérvekkel könnyítünk lelkiismeretünkön, hogy az „fejlődni

kell, a régi már nem kötelező”; „az egyház miért nem halad a korral?”; „miért nem megy a legújabb divatok után?”; „miért ne lehetne nyomást gyakorolni Jézusra, papjain keresztül, hiszen már a 21. században élünk!?”; „amit akkor mondott, az egy dolog, ma, most, ránk már nem kötelező”... meg hasonlók.

Amúgy a „mai” világ is Isten alkotása. Isten mindig friss, aktuális. Ő az Örök Jelen. Még a mulandó időben is. Ő sosem lesz „meghaladott”. Nincs szüksége arra, hogy valamit eszébe juttassunk, netán hogy valamire figyelmeztessük. Ezzel inkább saját, szemellenzős korlátoltságunkat, üresen kongó lelkünket lepleztük le.

Ő viszont nem ment nyugdíjba. Vele kapcsolatban maradiságról, idejétmúlt divatokról beszélni botorság. Őt az áruk szaporodása, a minőségi szolgáltatások gyarapodása nem hatja meg, hisz tudja, ez semmilyen törvény alapján nem csap át minőségi ugrásba. Mindenható szeretetét ez nem veszélyezteti. Lelki életünk fejlődése, szeretetünk mélyülése, dinamizmusa is az Ő

vonzásának köszönhető. De legyen bármily magas életszínvonal, pénz vagy információ, hatalmi-politikai konjunktúra – szabad akaratunk, sebezhetőségünk, az áteredő bűn nyomai miatti törekenységünk... *végig megmarad*. Az nem változik. A rossz nem fejlődik jóvá. A dolgok, a javak halmozásától, a kényelmi indexünk növelése folytán még nem leszünk jobb emberekké. A bűnből sem lesz erény soha.

Sokkal inkább a Jézusban megmutakozó isteni igényekhez lenne ildomos fejlődnünk. Azzal a haladással „előbbre” jutnánk.

KREATÍV LÉLEK

A fogyasztói világban csak az utóbbi évtizedek alatt hány árucikk, divatos cucc arculatváltását, eltűnését megéltük már. Megszűnt irántuk a kereslet, átalakultak/megnőttek az igények, jött helyettük jobb-szebb-kívánatosabb, nem fejlesztettek időben, túlhaladta őket a divat, a fogyasztói szokás, és lecseréltük, akár a használt autógumit.

Autómárkákat böngészve továbbgöngyölítettem a gondolat fonalát: hogy is van jelen Krisztus az egyházban? Miért kell a hívó embernek megújulnia? Mitől tud hite, a jézusi tanítás időszerű lenni, történelmi koroktól függetlenül? Miért nem jár le annak szavatosága? Az evangélium miért nem megy ki divatból, miért nem lesz idejétmúlt? Miért lelkesednek az emberek a spiritualitás után? Miért nem lehet eldobni mint szakadt cipőt, melynek sarkát eljártuk és félretapostuk? És most hagyjuk az egyház ellen felhozott

„objektív” gumicsontokat. Nem érdemes szót pazarolni rájuk.

Apropó autó. A világmárkák közelharcot vívnek a vásárlók kegyeiért. Ma jobban, mint valaha. Folyton újabbnál újabb extrákkal szédítik a törzsvásárlókat, a tömegcikknek meg az árakkal operálnak, a gyártók így jutnak eszméletlen haszonhoz. Hiszen nekik a pénzünk kell. Gyártási filozófiájukban a hiúságunkat célozzák meg, és egymással vívnek élet-halál küzdelmet, ki robban be hamarabb a köztudatba egy újabb, hajmeresztő dizájnötlettel, ki tör be a piacra egy még szokatlanabb külsővel, felszereltséggel, mennyivel tud többet az egyik típus a másiknál... A minőségibb fajták még minőségibb alapanyagból dolgoznak, szinte (újra) kézi munkával. Kényelmi kínálatuk palettája egyre szélesebb, sőt már szerelőhöz sem kell vinni az autót, mert a márkaszerviz alkalmazottja házhoz jön, és haza is hozza a megjavított járgányt. A vevő szinte minden óhaját azonnal, egyből teljesítik, hiszen annyival többet is fizet ezért. Az átlagon felüli minőséget,

a felsőbbrendűség életérzését, az egyediséget fizeti meg. Számára az embléma a tartalmat jelenti. Ezzel mutatja ki a márkahűséget. Ezzel képes sokkal nagyobb felárat fizetni, mintha pusztán csak a használhatóságot, vagy az olcsó fenntartást helyezné előtérbe. A cégek meg azzal honorálják, hogy folyton újítanak, fejlesztenek, mert ha nem: eltűnnek a süllyesztőben. A nagyhalak lenyelik a kicsiket. Ez van a piacon, minden téren. A kisgömböc meséje ipari változatban.

Ezzel szemben Istennek nem a pénzünk kell, hanem a halhatatlan lelkünk. Az a valódi prémiummárka az Ő szemében. Arra vigyázzunk, s érte semmit ne sajnáljunk. Pont a Lélek-jelenléttel szeretné erősíteni éberségünket!

Ő nem fél attól, hogy nem kel az árúja, hiszen mindannyian az ő tulajdona vagyunk. S Ő nem akar minket eladni az ördögnek. Legfeljebb mi szaladunk erre a vásárra, önként.

Az egyházban ezért nincs ez a kínos megfelelési kényszer. Az evangélium, az örök értékek és igazságok nem biznisztéma. Sem az

eltűnés veszélye, sem a lemaradás ódiума nem teszi gondterheltté Krisztus közösséget. Miért? Mert a Szentlélek nem a piacra termel. Nem kell megfelelnie semmilyen Mefisztó-támasztotta ISO-követelménynek. És mégis képes megújulni. Egészen friss, naprakész érzéseket, gondolatokat, ötleteket sügni a rá nyitott hívók szívébe-agyába.

Isteni erejével állóvizeket mozgat meg, innovatív sugallatokat, elképzeléseket és gondolatokat bocsát minden nemzedék rendelkezésére, néptől, foglalkozástól, társadalmi helyzettől függetlenül. Működik az egyetemek katedráinál, a kórházi műtőkben, de a parlamentekben, iskolák padjaiban is. Ott fúj a mezőn, a szántó-vető ember lelkében, a művész megfoghatatlan elképzeléseiben, vezeti az író tollát, a festő ecsetét, a mérnök ceruzáját egyaránt.

A Szentlélek az új felfedezések, a találmányosság, a megújulás valódi Okozója.

Ő áll az inspiráló, de az újjáteremtő, kreatív megérzések, gondolatok, bátor, merész változások mögött is. Ő biztatja a tenni akaró

fiatalokat, a tapasztalataikat továbbadni akaró, bölcs öregeket: merjenek változtatni! Csapjatok bele, gyerünk, így lesz mélyebb, szebb, igazibb, jobb az emberek élete!

Ne szisszenj minden kis szilánkhhoz – ahogyan József Attila mondaná...

Nemcsak az eredmény különbözteti meg a sátáni kísértőtől – hiszen nem rombol, nem pusztít, nem okoz katasztrófát –, hanem a motiváció. A Szentlélek Isten szándékát juttatja érvényre. Mert ő nem azzal ösztökél, nem azzal az indokkal űz-hajt, hogy gyerünk, építsünk tornyot, mely felér az égig..., gyerünk, lopjuk el a tudást az istenektől..., legyünk olyanok, mint Isten...

A Szentlélek Isten országát, az Atya dicsőségét, a Megváltó Jézus örömhírét erősíti, terjeszti és valósítja meg. Nem önzéssel, haszonnal, hátsó szándékkal, kapzsisággal és hazugsággal operál, hanem szeretettel, hűséggel, irgalommal, törvényekkel, renddel. Nem káosszal, nem szabadelvű, felhígított, karakter nélküli, puhány, a világnak megfelelni akaró *barbikkal*, nem fogyasztókkal

és ráncigálható bábukkal, hanem a szeretetére igent mondó, amellet következetesen kiálló, lelkes, Lélek-orientált istenarcokkal.

Úgy, hogy a Jézusban közénk jött Igazságot szilárdítja meg, teszi egyértelművé. Őt, a Lelket várjuk most pünkösöd kilencedjén.

És utána is, szünet nélkül.

NE SZÓLJ SZÁM...

...nem fáj fejem – szoktuk mondani, amikor olyasmit hallgattunk el mások elől, amit nem kellett volna. De ha már egyszer az ember megégette a kezét, többször nem erőlteti. Szlengesen kapjuk is izomból a választ: közöd?... Hogy jössz ahhoz, hogy számon kérj engem? Azt teszek-mondok-gondolok, ami jólesik. Igaz is, mit érdekel? Intézze, az ő baja. Elvégre van sütnivalója, felnőtt. Viselje döntése, tette következményeit. Talán kedvét veszti, ha szembesíted a szabálysze-géssel. Vagy dacból, csakazértis csinálja. Ki vagy te, hogy eldöntsöd, mi a jó neki?... És ha visszautasítja a segítséget, megsértődik, akkor kell-e tolakodnod? Egyébként sem sikk, nem szerencsés mások bűnét a fejükre olvasni. A beszólások, az odamondások, főleg a nyílt sisakos nekiugrások támadásnak, személyiségi jogaik megsértésének minősülnek. Különben is: miért

fontos nekem a más baja? Elég nekem az enyém. S ha meg túl hangosan hangoztatom igazamat, figyelmeztetem őt, netán rosszaságának görbe tükrébe néz, még ellenem támad, s elveszíttem barátságát. Így történhet meg az, hogy mellettünk, szép csendesen, évtizedek alatt, vagy egy rövid lefolyású folyamat eredményeképp valaki a szakadékba zuhan, elzüllik, tönkremegy – ne adj' isten: elkárhozhat. Megannyi bűn, betegség, szenvedély örvénye beszippanthatja: alkoholizmus, játék- és internetfüggőség, kemény drogok, szexualitás, káromkodás, hazugság, nagyravágyás, kleptománia, melyek előbb-utóbb szervi tünetekkel is jelentkeznek. Az irgalmasság lelki cselekedetei között előkelő helyet foglal el a bűnösöket meginteni...

Tán őrzője vagyok testvéremnek? – háborodott fel Káin, amikor az Úr számon kérte rajta testvérét – mint azt a Bibliában olvassuk.

Tényleg! Mi közünk ahhoz, hogy mit tesz, hogyan él testvérünk, akivel egy+házban lakunk? Családtag, munkatárs, ismerős,

haver, jó barát. Nem mindenki a saját életéért felel, csak és kizárólag?

Pedig igenis közünk van egymáshoz. Felelünk a ránk bízottak üdvösségéért. Abban a mértékben, amekkora hatással tudunk lenni rájuk, amekkora bennünk a szeretet. Álságos toleranciánkból kikopott az egymásért vállalt felelősség. Ez a bezárkózó, pusztító közöny aztán megbénít minket, de őt is, akinek a kezét elengedtük. Ma csak úgy hagyjuk a dolgokat a maguk menetére. Embertársunk pedig eleinte élvezte ezt a légüres szabadságot, aztán sodródik, és mind többször (el)esik, zuhan. Azzal mentegettük magunkat: az ő élete. Ne ártsam bele magam, nem vagyok illetékes. Ez nem az én asztalom. Pszichológusok és bíróságok előszeretettel mentik fel tettei következménye alól, azzal a szépen hangzó érveléssel, hogy: hááát igen, a környezeti hatás, az akaratgyengesség, a be nem számíthatóság miatt csúszott el, ment tönkre.

Bűnösöket meginteni... Az irgalmasság eme cselekedetének már a családi nevelésnél

el kell kezdődnie. Elsősorban a jó példával. Szeretetteljes rávezetéssel, tetteink következményeinek tudatosításával. Vigyázz, ennek ez lesz a vége! Látod, ha erre mész, ide lyukadsz ki, ha azt teszed, ez lesz az eredménye. És nem úgy, hogy erkölcsöszként makulátlanul megmondom a tutit, mint ha én sosem tévednék. Hanem épp gyengeségeim tudatában beszélek vele: nézd, én már átmentem ezen, tudom, mivel jár. Nem kell, hogy minden rosszat kipróbáljunk, csak azért, hogy rájöjjünk, ez nem válik javunkra. Irgalommal, irgalmazva, de a gonoszságnak egy jottányit sem engedve. Jézus sem kacérkodott a Sátánnal. Nem állt le egyezkedni Heródesssel vagy Júdással, csak azért, hogy elkenje a felelősséget. Még apostolait is sokszor gatyába rázta, amikor saját bűneik, hiúságuk, nagyravágásuk került terítékre.

Ha bűnösként a másikat a bűnére figyelemztetem, attól még küzdök a magamban meglévő rosszal is. Nem rendőr, nem inkvizítor vagyok, hanem irgalmas samaritánus,

olyan, mint az irgalmas Atya. Aki nem akarja, hogy egyetlen gyermeke is elveszen.

Halljam meg a bűn felé sodródó ember-társamban is a beteg jajkiáltását, a fuldokló segítségért kiáltó szavát, ne érezze elhagyatottnak magát. Találjon bennem támaszra, társra, megbízható jó baráttra, akiben megvetheti a hátát, aki felemeli. Érezze meg szavaimból, gesztusaimból a könyörületet, a fáklyavívót, kibe kapaszkodva hazatalál. Ha meg nekem van rá szükségem, tegyem félre a szegyenérzet vagy az önző becsvágy elhárító paravánját, s hagyjam, hogy segítsenek.

Hisz a cechet úgyis én állom. S Jézus.

SZELFIBOT

Kampányszagot fogtam. Látva, ahogy örült hajrával cserélik a csatornafedőket, kövezik a járdát ezerrel, dörgölöznek az egyházakhoz különféle ünnepségeken, egyre több szobor, tájház és ravatalozó avatásánál, pántlika elvágásánál csattogtatják ollóikat, sűrögnek-forognak a látványos akciók megszervezése körül, ígérenk és hadoválnak, osztják az észt és nyilatkoznak. Jól időzített spanyolviasz-feltaláló konferenciákból, munkaebédekből és értekezletekből kerítenek nagy feneket és eget rengető médiaeseményt.

Hadd ünnepeljen a jónép.

Hadd cirkuszoljon, mert már kenyere is alig. Legfeljebb a több mint félmillió angliai kenyérkereső küldi-hozza haza néha a jövedelmet. Itthon meg maradnak a koncon, megőrjítik őket a hatalomvágy, arcukba csap a bukaresti képviselőség szele, és megkergülnek tőle. Mi meg várunk, reménykedünk, s talán

asszisztálunk ehhez a tülekedéshez. De az is lehet, hogy elkeseredésünkben, csömörünkben már csak legyintünk. Netán a kisebbik rossz választásának „szabadságába” kapaszkodunk. Kábán és bambán, tátott szájjal csüggünk a kampányszlogeneken, beléjük vetítve minden frusztrációt, álmot és elvárást. Ez az egérlyuk, ahová menekülhetünk. Pedig már Krisztus is azt mondta a katonának, aki lándzsájával el akarta hessegetni a sebekre telepedő legyeket: Hagyjad, fiam, éhesebbek jönnek...

Mert már a cethal bekapta Jónást. Ott vergődünk a cet gyomrában, várva, mikor köp ki. Talán már utolsó esélyünk, hogy észhez térjünk, s az Úrra hallgassunk, aki a cethalat azért küldte, hogy a tengermély víz el ne nyeljen. Talán már nekünk sem kellene másra figyelniük – ott a cet gyomrában –, csak az Úrra, aki küldetést bízott ránk. Menj, mondd meg népemnek: térjete meg, mert ha nem, Ninive elpusztul. S te is vele együtt!

De ha nem hallgatsz rám, engedlek.

Szabad vagy.

Nem tartalak (fenn), nem vagy szelfibot...

MÉMEK, ZOMBIK ÉS TROLLOK

Adalékok egy netszótárhoz

Az úgynevezett Z-nemzedéknek nem kell magyarázni, mit jelentenek a címbeli szavak, de „nekünk”, ikszeseknek vagy ipszilonosoknak nem árt. Ám ha összeszámolnánk, milyen arányban oszlik meg a billentyűbetyárok népes tömege, korosztályok szerint, akkor valószínű, hogy meglepődnénk. Lehet, hogy nyugdíjas vagy aktakukac, laptopközelben lévő, deresedő hajú képviselője több akadna, mint a számítógépe előtt ücsörgő vagy okostelefonját nyomkodó tinédzser.

No de vágjunk a közepébe. A minap azon töprengtem, miként szüremkedtek be minden nap használt nyelvünkbe, a közbeszédbe, a köztudatba az eredetileg csak szűk körben, városi fiatalok szlengjében divatos angol, vagy egyéb kifejezések. Annyira, hogy már saját jelentéstartalommal is bírnak, mondhatni könnyedén beágyazódtak a felnőttek gondolkodásmódjába,

beszédstílusába is. Lásd a bulvárlapok szókinccsét, a média felkapott szokészetét.

Itt vannak kezdésnek a mémek

Az eredetileg a Richard Dawkins híres/hírhedt evolúciós elméletében szárnyra kapott szó a génekhez hasonló szerepet játszik. Mint egy eleve adott, beprogramozott, átörökíthető és átörökítendő „anyag”, csak mint mondja Dawkins, nem csupán az emberi biológiára alkalmazható, hanem az egész kultúrára.

Szokásaink, művészetünk is valami képp egyfajta ilyen szelekciós elv szerint működik. Ahogyan a vírusok adják a parancsot: Másolj le! Ez a „fertőzés kultúrája”. A mém tehát azt jelenti: másolat, utánzás, hogy az értékesnek vélt szokást, divatot minden nemzedék átörökíthesse. Tudományos elmélet, sőt szakterület is született belőle, amit mematikának hívnak. Németh Gábor író-szerkesztő és Sebők Zoltán esszéista egy rádiós beszélgetéssorozatban is méltatta, melyből aztán a Kalligram Könyvkiadónak köszönhetően egy nagyszerű könyv is született *A mémek titokzatos élete* címmel.

Ebben a könyvben a szerzők hosszasan tárgyalják a mémek okozta fertőzés, vagy élősködés kultúráját, ilyen nézőpontból fókuszálva a mi korunkra is. A mematika szerint a vírushoz hasonlóan a gondolatnak sincs önálló élete, nem tud fertőzni, csak akkor, ha van, aki befogadja, s így továbbadja. Kitágítva a gének hasonlatát és a fertőzés értelmét/értelmezését, ráhúzhatjuk az élet minden területére. Mindenre, amit az ember alkot, alakít, művel. Mondhatnánk, egy bolond százat csinál.

Erre alapoznak a reklámok, erre játszik rá a divat. Mi vagyunk a gondolat éltetői. A tyúkot nem önmagáért, hanem a tojás szempontjából kell nézni. A tyúk azért van, hogy tojjon, adja tovább a tojást. Nem beszélünk alkotásról, teremtésről, új érték létrehozásáról, hanem csak mémekről. Mémek vagyunk, akik másolják a régi korok mintáját. Nincs új a nap alatt. Minden mém: a szokások, a zenei vagy gasztronómiai ízlések, a hagyomány, a művészetek, a vallási ceremóniák.

Nincs semminek saját értéke, mélysége, hanem csak utánzat. Ide kívánczodik magyar nyelvünk hasonló jelentésű igéje is: mímel. Úgy tesz, mintha. Nem adja igaz önmagát: csak mímeli. Megjátssza, színleli.

Mém az, ami másolható és másolandó. Ha megfelel egy csoport vagy egyén elvárásainak, s van kellő ereje, nyilvánossága, hogy azt népszerűsítse. Erre nagyon jó felület a világháló. Internetes mémnek nevezik azokat a divatos és humoros képeket, rajzokat, szólásokat, amelyek a virtuális hálón tűnnek fel, tematizálják a közbeszédet, a nap vicceként, beszélésaként, netán mint „képtelen kép” tűnnek fel, hogy aztán hamar feledésbe is merüljenek. Még ha sokan egyfajta új, művészeti ágnak is szeretnék látni, tény, hogy általában nem komoly tartalmakról van szó. Inkább álságosak, hamisak, sőt jelentéktelenek. Az igazság oldaláról nézve jócskán azok.

Amit nem kap fel a média, amit nem reklámoznak, azt nem veszik. Hírverést akarsz? Készíts mémet! Szórd tele vele a világhálót, a sajtót! Amiről nem írnak az újságok, az

nincs. S ezzel a manipulációval gyakorlatilag az úgynevezett értékszelekció is megtörténik. Ha nincs esélyed, hogy bekerülj a köztudatba, bármely zseniális találmányod, vívmányod, gondolatod elhal, szemétre kerül. Eddig még volt (egyházi vagy politikai, irányított) cenzúra, most a média dob föl, vagy ejt mindent, ami nem képes mémmé válni.

Egy ideig fetisizáljuk a legújabb cuccokat, divatokat (legyen az árucikk, menő szlogen), bálványistenként meredünk rá, utánozzuk a divatot, hogy korszerűek maradjunk, de gyakorlatilag csak a túlélésre játszunk. A mém meg fertőz és élősködik...

Csak az a kérdés, hol van a halhatatlan lélek, az istenképű teremtmény szabad szeretete? Ha helyettesíthetetlen Isten szemében, értéke mi máshoz fogható? Mert a mémek kultúrája nem más, mint az eldobhatóság kultúrája...

Aztán ott vannak a zombik.

Amióta a 60-as évektől kezdődően berobbant az amerikai–angol kultúrkörbe, számos jelentésátalakuláson ment keresztül.

Első hallásra egy másnapos, kialvatlan, üveges tekintetű, önmagának árnyéka típusú ember képe társul hozzá, aki csak úgy „néz ki a fejéből”, de nem érzékeli a valóságot. Ha azonban a kifejezés történetét vizsgáljuk, kiderül, hogy egy afrikai eredetű vallási hiedelem áll a háttérében.

A vudu kigyóistenség, amely képes varázsolni, életre kelteni a holtakat, akik így, emberfeletti erejükkel az ember rettegett ellenségeivé válhatnak. Az amerikai popkultúrának és a horrorfilmeknek köszönhetően az utóbbi évtizedekben a zombi újból „virágkorát” éli. A tudományos fantaszतिकumnak a mai, fiatalabb korosztályok körében is nagy keletje van. Előszertettel menekülnek a technika áldásaiba, kivetítve rémálmaikat, frusztrációikat. Így akarják megmenteni tőlünk a többi bolygó civilizációját, esetleg a békaemberek sietnek segítségünkre, miután minden erdőt elégettünk s minden kőolajat kiszivattyúztunk.

A zombik nem barátságosak. Mint öntudatlan ösztönlények, emberfeletti emberek,

az élők lelkére vadásznak, szívják vérünket és agyunkat, valójában a középkori fekete mágia frissített változatai, akikről félünk is, de akiket minduntalan mi kísértünk azáltal, hogy képben, hangban, szóban, testfestésben előhívjuk a fantázia világából. Egyfajta pótcselekvés termékei, akik bizarr beavatási szertartásokkal kapcsolatba is kerülhetnek velünk, meghökkenenek és borzalmat keltenek, ugyanakkor beteges képzelgésünkben mintegy előremenekülünk, noha tudjuk, hogy képesek elpusztítani minket.

Jó lenne, ha nem játszanánk a bennünk és körülöttünk megbújó rosszal, ne élvezzük a fekete humort, mert ráfizetünk.

Ne fessd az ördögöt a falra, mert megjelenik...

És mit kezdünk a trollokkal?

A trollok eredetileg a skandináv monda-világ figurái. Amolyan emberszerű, természetfeletti lények, akik nem túl barátságosak, és az emberektől távol élnek. Külsejük kifejezetten csúf, nagy az orruk, a fülük, agresszívak, a „gonosz oldalon állnak”. Erősek és

primitívek, mi több: emberevők. Okkal kell tartani tőlük. Görbe háttal barangolnak az erdőben, a vad természetben, megbújnak a fák, a gyökerek, a bokrok mögé, barlangokban tanyáznak. Az északi Edda főszereplője is egyik ágon egy trolltól származik. Henrik Ibsen drámáját feldolgozva, Edvard H. Grieg norvég zeneszerző is hangulatos zenével adja vissza a Peer Gynt című zeneművében a hegyi törpék táncát. A norvégok egyik tengeri olajplatformjukat is így hívták. Viking harcosok sokszor látni vélték, ahogyan hegyi törpék vagy mamutóriások (trollek) letörtek egy darabot a hegyek szikláiból.

A trollok elkerülnek a napfényt, nehogy kővé váljanak, de a villámoktól is tartanak, mert azok széttörnek őket. Állítólag azért tűntek el Skandináviából, mert nem bírták az állandó harangozást. Az északi népek nem kedvelik a trollokkal való találkozást. Aki nem hisz bennük, még annak is tanácsos jó viszonyt ápolni velük, és kellő távolságot tartani tőlük. Ezért nem illik őket provokálni. Karácsony táján ezért tesznek ki a ház

elé egy tál kását, hogy szerencsájük legyen, és a trollok elkerüljék őket. Norvég földrajzi megnevezésekben, szuvenirjeikben gyakran visszaköszönnek a trollok.

Az internetes „trollkodás” azonban nem norvég eredetű. Valójában angol közvetítéssel került a köztudatba – trolling: értelmetlen dolgot csinál, provokál, gonoszkodik –, és azt a személyt jelöli, aki szándékosan vitát szít egy beszélgetésben, elrugaszkodva a témától, szétrobbantva a közösséget.

Vizsgálták már lélekgyógyászok is ezt a jelenséget, és arra jutottak, hogy aki trollkodik, az valószínűleg saját lelki és egyéb természetű hiányait próbálja álnév mögé bújva kompenzálni, bármibe beleköt, csak hogy zavart keltsen.

A trollnak általában:

- Örömet okoz mások megalázása, leszólása.
- Ellenvéleményt nem tűr, miközben pökhendien erőszakos, sérteget és kötözködik.
- Gátlástalan, nem riad vissza az oda nem illő kifejezésektől, személyeskedéstől, célja elérésében nem ismer akadályt.

- Képtelen beleélni magát mások helyzetébe. Nem érez lelkifurdalást. Egy építő jellegű hozzászólást is azonnal lehord. Nem ostobaság, amit ír, csak hiányzik belőle a teljes empátia.
- Egyetlen célja, hogy belekössön a másikba, jól felhúzza-felidegesítse, és indulatokat keltsen. Sokszor az adott témától teljesen eltérő beírással bosszantja a többieket. Ezzel bomlasztja a közösséget.

Mit tehetünk ellene? Ahogy a neten is kering a jelszó: Ne etesd a trollt! Vagyis nem kell táptalajt kínálni hergelő szándékának.

Hadd idézzem néhány kommentelő ideillő megjegyzéseit is a közösségi hálóról: „Aki a trollokat bántja, az maga is troll...”; „A trollok trollibusszal járnak...”; „Nem jókedvemből trollkodom, csak megfogadtam szüleim jótanácsát: ne hazudj!”; „Nem akarok belerúgni az egódba, majd megteszi azt a felettes én”...

Bizony, a céltalan, bicskanyitogató trollkodás – akárcsak a zombik és mémek világa – fölöttébb kóros jelenség. Nem elég, ha nem

„húzzuk fel” magunkat miattuk. Az sem, ha máshová kattintunk.

Hiszen e „fene nagy” szabadelvűségben az ördögöt játszótársként kezeljük, negéden és viccesen provokáljuk. Eladjuk neki lelkünket, méltóságunkat, isteni énünket. Cserébe a bővliért, a giccserért. Észre sem vesszük, hogy ő játszik velünk. Majmot csinál belőlünk.

Miközben Isten egy magasztos kalandra hív. A vele való találkozásra. Ha az ő partnerei, családtagjai lehetünk, akkor ne adjuk alább. Legyünk igényesek. Becsüljük többre hitünket, kultúránkat, emberi és hitbéli tartásunkat az ördög útszéli ajánlatainál.

Álljunk ellen a provokációknak. Ne hagyjuk, hogy holmi övön aluli késztetések vezéreljenek, álságos okoskodások megtévesszenek, talmi csillogások lidércfényei elvakítsanak.

Ne az alvilág tetszését keressük, hanem lépünk feljebb Isten közelségébe. Ahol igazi önmagunk lehetünk.

Vele, Benne kiteljesedve.

ESÉLY A SZABADSÁGRA

A britek kiszavazták magukat az Unióból. Szabadulni akartak a többszörösen nyolckarú polip fojtogató fogságából, mert még van bennük egy kis életöztön. A jobbik részt választották – fogalmazhatnánk biblikusan. Elegük lett a mindent megengedésből, a migrációsügyben látott tehetetlenségből, s behúzták a vészféket. Egyelőre még az sem zavarja őket, ha a kereszténységellenes brüsszeli dominancia az angol nyelvet is ledöntené a piedesztálról. Úgy tűnik, Nagy-Britannia jobban végiggondolta a kilépés velejáróit, mint a magát modernnek tartó Európa és a csatlós amerikai lobb elitrétege. Nem szorulnak sajnálatra, végnapjaikat számolgatva meg végképp szükségtelen siránkozni, hanem ha már hoppo maradtunk nélkülik: eszmélődjünk.

Mi is a szabadság? Cél vagy eszköz? Legyünk szabad rabok, vagy istenítsünk? Mert Voltaire-nek is ez kellett, a szabadság

(a testvériség s egyenlőség azóta ejtve), a forradalmak idején is ezért lázadtunk az elnyomók ellen, a kommunista elvtársak is az internacionalizmus szabadságának nevében fojtották vérbe, küldték fogságba a reniteneket. Nyolcvankilenc decemberében is szabadnak éreztük magunkat. Aztán beléptünk az Unióba, megnyílt a szabad munkaerőpiac, utazhatunk egzotikus helyekre, s még útlevel sem kell. Az álom valósággá vált. Rövid időre... Ha istenitem a szabadságot, akkor beteg leszek. Foglya maradok. A szabadelvűség oltárán feláldozom értékeimet, gyökereimet, egyéni és közösségi karakteremet. Azt, ami tartást ad. Mondhatom, hogy szabad vagyok mindentől és mindenkitől. De akkor istenné lépek elő: meghatározva jót és rosszat, átbújva a szivárvány alatt, elsöprök minden különbségtételt férfi és női kromoszóma, meghatározottság között. Attól kezdve már én parancsolok, enyém a hatalom. Sorsok, elvek, igazságok, eszmények, szabályok fölött rendelkezem. Felülbírálom és meghazudtolom az élet törvényeit, a kozmosz teljes státútumát.

Úgy hiszem, én döntöttem el az igazságot. Pedig csak illúzióban ringatom magam. Az úgynevezett tolerancia nevében csak a bálványozott szabadságot, a másságot, a ferdeséget, a csillogó ürességet, a kamu ígéreteket, a valótlan, de jól csengő információkat, a tébolyult tévelyedéseket, a normálistól elütött részesítem előnyben.

Különbözöm szabad – jelentem ki. Sőt mindent szabad, mert szabad vagyok. „Szabad országban, szabad emberként azt teszek, amit szabad.” Hát nem?

Mire való a szabadság? Mire jó? Önmagában érték? Mit ér felelősség és erkölcsi tudat nélkül? Le szabad ugranom a szikláról csak azért, mert így tartja kedvem? Megölhetem-e apámat-anyámat, megváltoztathatom a természeti és erkölcsi törvényeket csak azért, mert ehhez jogom van? Áthághatom a szabályokat büntetlenül, csak azért, mert képes vagyok rá? Miféle jog a szabadság? Mire jogosít fel? Miért kell elutasítanom mindent, amit nem én találtam ki, hanem egy nálam okosabb tekintély? Szabadság-e az, hogy mindig csak a rosszat

választom, s nem a jót? Szabadon döntök-e akkor, amikor agyamat már rég átmosták a manipulatív féligazságok, tetszetős elméletek, felszínes bulvárhírek? Szabadság-e az, amikor úgy mondok véleményt, osztok észet, akár közösségi oldalon is, hogy közben nem tudok uralkodni érzelmeimen, nincs rendben a belső életem, és elborult tudattal, kívánságaim és ösztöneim foglyaként csapongok jobbra-balra? Észre sem veszem, hogy az ész gögje, a rosszra használt tudás máris bumerángxént üt vissza ilyenkor.

Küldetésetek szabadságra szól..., csak ne éljetez vissza a szabadsággal a test javára! – mondja Szent Pál, hanem szeretettel szolgáljatok egymásnak. Nem tehetek meg mindent, amit jogomban vagy szabadságomban állna, egyszerűen azért, mert nem válik javamra...

Jézus Krisztus is szabadon döntött a megváltó kínhalál mellett. Hiszen ellen is állhatott volna. Hívhatott volna egy sereg angyalt, csodát tehetett volna, megleckéztethette volna Pilátust és bandáját, de minek? Istennel való egyenlőségét nem tartotta olyan

dolognak, amelyhez föltétlen ragaszkodnia kell, mint egy zsákmányhoz. Hanem szolgál alakot öltött, kiüresítette magát, hasonló lett hozzánk, emberekhez.

Nos, itt a szabadság titka.

Felismerni és szabadon megtenni a jót. Ez sokkal több, mint valami erőszaktól, elnyomástól, kényszerből való mentesség. Szabadon, szeretetből megtenni azt, ami mindenki javát szolgálja. Amikor mérlegelek a haszonelvűség és az önzetlen szeretet között, s az utóbbit választom. Még akkor is, ha engem ez pillanatnyilag megrövidít. Szabadon kiszolgáltatni magam annak, akit szeretek. Egyfajta engedelmesség, odaadás. Lemondva önző egóm kívánságairól, s talán az eszem diktálta érdekekről is. Koncentrikus köröket képzeljünk el, amelyekben elhelyezkedik a szabadságunk. Ezek a szabadság fokozatai bennünk. Az átlagemberé, legtöbbünké a külső kör. Szabad vagyok valamitől. Ide tartozik a társadalmi, politikai szabadság, sőt az egyén szabadsága is. Amikor nincs diktatúra. Nem a főnök parancsát hajtom végre, hanem szabadon felismertem, és

teszem a kötelességem, mert a lelkiismeretem is azt diktálja. Szabadon beszélhetek, utazhatok, élhetek a véleményemmel. Szembeszegülhetek, van bátorságom kritikát megfogalmazni, nemet mondani, ellenállni. S ezért nem fosztanak meg szabadságomtól. Nem vagyok rabszolga, nem akadályoz senki a mozgásban. Nincs külső kényszer. Megvallhatom meggyőződésemet a nyilvánosság előtt is, nem ér ezért retorzió. Önálló egyéniségem van, vágyakkal, elképzelésekkel, tervekkel, s azok megvalósításában nem akadályoznak. Nem kell félnem a hatalomtól. Ezen a szinten szabadságomat semmi és senki nem korlátozza, legfeljebb mások szabadsága, jogai. Erre valók a törvények.

Talán mi, kelet-európaiak mostanra léptük át ezt a küszöböt. Történelmi okaink vannak rá, hogy miért csak most. Beljebb, a középső körben, vagy a felsőbb fokozatban szabadságom már nem(csak) külső vagy belső feltételekhez kötött. Szabad vagyok valamire, valamiért. Túlléptem már mások véleményén, az elvárásokon. Nem függök senki hatalmától, pénztől, skatulyázott véleményétől, hanem

belső függetlenségre tettem szert. Megállok a saját lábamon. Szabadon, szeretettel teszem a jót. Nem kötelező, de szívesen szerzek örömet, meglepetést annak, aki hozzám tartozik. Szó nélkül megkínálom, segítek rajta, felszabadító érzés jót tenni neki. Ezen a szinten válok kreatívvá, leleményessé. Itt már belső felhajtóerőként jelenik meg a szabadság, identitást erősít. Jóleső azt megtapasztalni, hogy mások hasznára lehetek noszogatás, kényszer, fizetség nélkül is. Ebben a szabadságban már képes vagyok felismerni azt, ami nemcsak nekem jó, hanem a másoknak is.

A legbelsőbb kör, vagy a legmagasabb fokozat pedig a krisztusi szabadság. Amikor nem a törvény miatt, nem a büntetéstől való félelemből teszem a jót, hanem örömmel, szabadon, a Krisztusban felismert igazság miatt. Engedtem a vonzásnak és követem. Elköteleződtem mellette. A testvért látom a másokban. Amikor nem a jó és a rossz között, vagy két rossz között választok, hanem a jó és a még jobb között. Amikor átélem, hogy engem szeretnek, s ez szárnyakat ad.

Attól vagyok szabad. Ez a valamire való szabadság. A Lélek szabadsága.

A béklyóktól – bűnök, szenvedélyek, érdekek, lehúzó kívánságok, anyagi dolgok – megszabadult és felszabadult lélek szabadsága. Amely kihat a lelkiállapotra, pihenésemre, szórakozásomra és munkámra egyaránt. Mint amikor táncra perdülök, dalolok, vagy éppen sétálok a természetben, átadva magam az élménynek. Ez a szabadság már nemcsak egyéni, személyesen megélt, hanem közösségi is. Egyetemes. Boldogsággal tölt el, hogy szabadságomban mások felszabadításában is eszköz lehetek. Szabadon, szeretetből szolgáljuk egymás javát. Részesülök a valahová, valakikhez tartozás szabadságában. S mást is részesíteni tudok benne. Itt már továbbléptem a személyes ambíciókon, túlnöttem az egyéni vagy a szűk családi-vérségi szempontokon, megnyílok mások felé. Milyen különleges élmény egy jótékonysági koncerten, egy focimeccsen, egy világtalálkozón, egy nemzetközi konferencián, egy előre idegennek tűnő „ismeretlen” emberi

csoportosulásban, misszióban felfedezni a közös egymásra utaltságot, a méltóságot, a mélységesen emberi vonásokat. Milyen felhajtóerővel hat egy közösségi ügyért összeverbuválódott nagygyűlésen, tüntetésen részt venni. Vajon hogy állunk ezzel Keleten és Nyugaton? Vajon a kulturális, társadalmi kötöttségek mennyire tesznek szabaddá azon túl, hogy meghatároznak minket?

Az angolok megengedhették maguknak, hogy önállósuljanak, de mi még nem. Hiszen szükségünk van egymásra. Az angoloknak is szükségük van az EU-ra, nekünk is a többiekre, a briteknek is ránk. Együtt, közösen, együttműködve is szabadok lehetnénk. Csak ehhez a szabadsághoz először valahogy fel kellene nőjünk. Azt hiszem, ők még nem tartanak itt. Mi sem.

Ehhez a szabadsághoz, akárcsak a másik kettőhöz, nem elég a humanizmus. A gazdasági érdek is zsákutca. Ide valóságos szabadságóra, társra van szükség.

S ez csak Krisztus lehet.

FELEJTŐ EMLÉKEZÉS

1982-ben történt, egy pénteki napon. A tizenhét éves Kevin Tunell, alkohol hatása alatt, autójával elütött egy tizennyolc éves lányt. A baleset halálos kimenetelű volt a fiatal lány számára. Az áldozat családja végül egyetlen fájdalomdíjat követelt: a jogot, hogy a tett „megfizetésével” kínozhassák a fiatalembert. Ez abban állt, hogy 936 héten keresztül (ennyi idős volt a lány), minden pénteken egy dollárt fizessen a családnak, hogy emlékezzen tetteire. Péntekről péntekre, Tunell kitöltött egy váltót, melyet egy iskolai bankszámlára kellett beküldenie. A család négyszer hívatta törvényszék elé a fizetés elmaradása miatt. A fiatalember még egy harmincnapos börtönbüntetést is letöltött. Hiábavaló volt Tunell azon próbálkozása, hogy egyszerre adja oda a teljes összeget, vagy többet is annál. Hiába győzködte a bírót, hogy nem a feledés, hanem a gyilkosság emlékének fájdalma gátolta.

Az áldozat családját nem a pénz, hanem a vezeklés érdekelte. „Ha szükséges, minden hónapban elmegyünk a bíróságra” – mondták.

Akár nálunk/velünk is történhetett volna. S történik is.

„Megbocsátok, de nem felejték” – csúszik ki a szánk, amikor látszólag kibékülünk, napirendre térünk egy sérelem, egy megbántás fölött. De úgy felejtünk, hogy ha újból találkozunk, legalább gondolatban újra felidézzük, felhánytorgatjuk, alkalmasint szemére vetjük, hogy érezze, szenvedjen tőle. S még igazoljuk is magunkat azzal, hogy a sértést nem lehet elfelejteni. Mint rossz emlék rendszeresen felbukkan, előtör memóriánkból, mert előhívjuk. Igaz ez közösségi sérelmeinkre is. Egy-egy történelmi évfordulón, ünnepségen, koszorúzásnál. És hát velünk is ezt teszik mások. Folyton emlékeztetnek történelmi vétségeinkre, baklövéseinkre, szembesítenek gaztetteinkkel, hogy büntudatunk legyen. Harcolnak a felejtés ellen, hogy zsarolhassanak az emlékeztetéssel. Akkor mi a jobb: emlékezni vagy felejtetni?

Lehet-e egyiket a másik nélkül?

Kell-e, lehet-e, tudunk-e felejtetni? Hiszen az emlékezés szinte sejtjeinkben van. Még az állatok is emlékeznek. Agyunk-szívünk rögzít, jót s rosszat egyaránt. Tudatalattink sötétjében félelmetes raktárszerver működik, ami bármikor újra lejátszható, mint egy film, vagy hangszalag, csak el kell indítani. Ugyanakkor az idő múlásával, a rá nem gondolással sokszor automatikusan kitörlődnek szavak, érzések, emlékek, ízek, képek, adatok, nevek és dátumok. Hogy is van ez? Miért kell emlékezni és miért kell felejtetni? Szükséges mindent dokumentálni, észben tartani, hogy adott esetben újra elővehessük és fegyvernek használjuk? Persze a tudással, a megtanult igazságokkal, elvekkkel, értékekkel, szokásokkal is így vagyunk. Beidegződnek, beépülnek személyiségünkbe, memóriánk adattárába, hogy belőlük élni tudjunk, hogy mint hasznosítható tudást, bölcsességet alkalomadtán kamatoztassuk. De jó-e az nekünk, ha olyasmit tartunk számon, őrizgetünk, ami csak mérgez, zavar, vagy „foglalja

a helyet”, és lehúz? Ha fojtogat és gúzsba köt, nyomaszt és leterhel? Kell az ilyen emlék? Érdemes dédelgetnünk magunkban sértéseket, frusztrációkat, megbántásokat? Szónokok és megmondóemberek sokszor nyilatkozzák: azért emlékezzünk, hogy ez soha többé ne forduljon elő... Ó, Istenem! Mennyire butácska érvelés. Mire jó, ha a másikat minduntalan figyelmeztetem hibáira? Jobb lesz attól, ha szembesítem a bűnével? És itt most nem a törvényszéki tárgyalásra, vagy a tíz parancsra gondolok, hanem csak úgy...

Gyermekkorom meghatározó moziélménye volt, amikor *Az emlékek lánc*a című filmet megnéztem. Három testvéréről szól, akiknek a szüleit megölik. A fiúknak sikerül elmenekülni, de elvesztik egymást. Felnőttként újra egymásra találhatnak és bosszút forralnak a gyilkosok ellen, akik miatt szétszakadt a családjuk. Csupa vér, könny, bosszú, keserves indiai zene-aláfestéssel. Mindannyiunkban lehetnek keserű emlékek. Családi erőszak, szomszédok-rokonok intrikái, szerelmi csalódottság stb. Fájdó emlékek,

amelyektől nem tudunk, s talán nem is akarunk szabadulni. A klasszikus és könnyűzenei irodalom is tele van ezekkel a témákkal. „Erről jut eszembe” – adjuk a szót egymásnak, amikor mesélünk. Vagy székelyesen: soha el nem felejttem, tee...

Pedig Isten eldobja bűneinket. A történelem szemetesekukájába hajítja. Ahogyan a gyóntató pap is. Nem emlékeztet állandóan, mennyire csirkefogók voltunk. Felejteni persze nem lehet, sem parancsszóra, sem nagy, szent akarásra. A seb sokáig sajnó, nehezen gyógyul, csak az a kérdés, hogy engedjük-e gyógyulni, vagy újra meg újra megpiszkáljuk? Amit életben tartunk, azt nem tudjuk évek, évtizedek alatt sem elfelejteni, és így a seb nem képes begyógyulni, mert folyton felszakítjuk. Sokszor a testi sérülést kezelésbe vesszük, a lelki sebeket meg hagyjuk elmérgesedni. Pedig a megbocsátás megkönnyebbülést és felszabadulást is hozhatna a feledéssel. Szabaddá tenne a viszonzásra, a kölcsönös megbékélésre is, hogy ne kelljen szégyellni a megbocsátás tiszta lelkületét.

Sőt a felejtés egyben megbocsájtás is. Elengedés. Nem meg nem történtté tettem az eseményt, hanem túlléptem rajta. Átengedtem a múltnak, hagytam, hogy vesszen a feledés homályába. Nem ragaszkodom féltve őrzött sérelmeimhez. Miután kiengesztelődtem Istennel, nem kell nyalogatnom, piszkálnom. Nem kell emlékeztetnem rá sem magamat, sem Istent, sem másokat. Ha én feloldozást nyertem, én is oldozzak fel mást.

Egyik ismerősöm mondja, hogy amikor számítógépét „takarítja”, nincs szíve mindent kitörölni. Inkább készít egy új mappát, ahová újra elrejt a kedvenc képeket, mert olyan jó néha visszanézni őket. Néha (történelmi) sérelmeinkkel is így vagyunk. Mint az egyszeri nénike, aki százszor meggyóna az egyszer már megbánt bűnét, mert olyan jólesett viszagondolni... rá...

A felejtés gyógyít. Gyógyír a lélekre, segít emlékezetünk megtisztításában. Isten is előretekintésre sarkall. Arra figyeljünk, ami előttünk áll. Az útra, a célra. *„Felejttem, ami mögöttem van, s az előttem lévő után*

ragaszkodom. Futok a kitűzött cél felé...” – mondja Szent Pál a filippieknek. Jézus is szakít az ószövetségi felfogással. Nem bűneikre, csalásaikra, árulásaikra emlékezteti honfitársait, hanem az Atya akaratára. Hogy előrenézzenek. Aki folyton hátrafelé tekint, az nem látja az utat, nem tud a következő lépésre összpontosítani, és megbotlik. Visszaesik oda, ahonnan nagy nehezen feltápászkodott. Egyfajta szelektív emlékezés és ezzel arányos „felejtés” tenne jót nekünk. Erkölcsileg, hívő értékrenddel mindenképp. Csak arra emlékezzünk szívesen, ami meg- és fenntart. Amely gyökérből még életnedv árad. A többi felejtsük. Igaz, vannak fel-feltörő emlékeink. Nem baj. Hála Istennek. Azokból élünk. Ne gyömösözljük vissza őket. Jönnek, majd elcsitulnak. A szépek feltöltenek, a kellemetlenek kijózanítanak.

A felejtést sem lehet erőltetni. De szabályozni annál inkább. Kérdés, mire fókuszálunk. A történelmi emlékezet is fontos. Nem kitörölni kell, s még inkább nem mások fejéhez vagdosni. Viszont az állandó ellenségkép

és gyűlölet táplálása sem vezet közelebb senkihez. Ne tépjünk fel sebeket: sem személyes kapcsolatainkban, sem közösségi vonatkozásban. Azok nem gyógyítanak, s még csak ki sem békítenek egymással. Isten irtalma nagyobb a mi bűneinknél. Ő képes büntudatunkat is elvenni, eltörölni, ha megvolt előtte az igazi megtérés, a bűnbánat szándéka.

Engedjük el a múltat, hogy irtalmasan „elfelejthesse”. Csak azt számítsa be üdvösségünk érdekében, ami jót emlékeinkből áthozhatunk, s beépíthetünk jelen életünkbe.

Paul Ricoeur filozófus úgy fogalmaz: „Az emlékezettel rendelkező lét egyben a jövőre irányuló lét is.” Ez a teremtő emlékezés. Ezen a szinten a felejtés már nem az emlékezés hiánya, hanem tudatos lelki munka. Akarati kérdés. Isten azért adja az időt, a múlt időben meg kegyelmi jelzéseit, hogy arra/azokra legyünk fogékonyak, és engedjük el, aminek el kell múlnia.

Felejtve is emlékezhetünk.

ÚRIEMBER NEM PISKÓTA

Úriember nem siet, nem fizet, nem csodálkozik. Úriembernek születni kell... – tartja a mondás. Most nem célom s nem is tisztetem elemezni ennek a dzsentri vagy úri állításnak az eredetét. Meg azt sem, hogy előbbi mondasoknak sokféle (női) változatuk (is) van. Annyit viszont leszögeznék, hogy úgy, ahogy van, elég csalóka kijelentés...

Bevallom őszintén, úriemberekkel eleinte csak olvasmányaimban találkoztam. Falusi származásom is rásegített, hogy gyanakvással, kétkedve néztek azokra, akik jól fésültek, kenyérre kenhetők, mint a vaj, hangjukat nem emelik fel, finom modorúak, mindig elegánsan öltöznek, kimérten járnak-beszélnék, lovagiasak és gavallérok a nőkkel. „*Felfelé alázatos – lefelé gyalázatos*” – írta róluk Nyirő József. Magam is gyanakodtam rájuk, mert hiányoltam tőlük a természetességet, a bátorságot, az elszánt küzdeni akarást.

Legalábbis kezdetben azt hittem, hogy az úri modor csak megjátszás. Gyengeség. Sumák kétszínűség. Mintha egy kicsit lenéznék a falusi parasztot, hogy „nézd, én már mire vittem”...

De aztán, ahogy teltek életem évtizedei, magamon is megtapasztaltam, hogy jellemünk, egyéniségünk formálható. A nevelés, a szülői háttér, a gyökerek mellé még az önnevelés is hozzájön. Az élet ad elég próbatételt, alkalmat arra, hogy csiszoljuk karakterünket, finomítsuk ízlésünket, tart-suk kordában ösztöneinket-indulatainkat, szépítsük-fejlesszük ne csak az egyéniség külső vonásait, hanem a belső tartást, a lelkiket is. Így aztán már nem olyan idegen az angol *gentleman*, az arisztokraták vagy főurak történelmi korokban divatos, lovagi tornákon gyakorolt, mára már filmekben is feldolgozott attitűdje.

Eszembe jut egyik paptestvérem sztorija, ami akkor történt, amikor egyik nagyközségből segédlelkészként búcsúzott. Mise után odajött a helyi cigányvajda, egy szépen

becsomagolt fehér inget szorongatott hóna alatt. S mivel addig csak reverendában látták, ezzel a szöveggel nyújtotta oda az ajándékot a meglepett káplánnak: „Plífbányos úr, hoztunk magának egy szííp fehéringet. Ne járjon mind annyit abban a feteke helánkában. Legyen má vígre úrijembeer!...”

Mégis, a kezdő mondat igazságával egyre többször vitába szállok. Nem érzem őszintének, de még igaznak sem. Az még hagyján, hogy az úriember nem siet, nem kapkod, hanem megfontolt és kimért. A felületesen összecsapott munkának nincs értéke. De hogy miért nem fizet és miért nem csodálkozik, ezzel végképp nem tudok mit kezdeni. Hiszen egy társaságban, egy jó légkörben elfogyasztott vacsora után miért ne mondhatná: „A vendégeim vagytok. Én állom a cechet!” Talán azt akarja sugallni, hogy nem szórja a pénzt? Nem engedi meg azt a luxust a ráakaszkodóknak, hogy potyázzanak? Vagy azért nem fizet, attól úriember, hogy másokkal hívatatja meg magát? Lehet tippelni.

A csodálkozással meg az a gondom, hogy pont attól kellene úriember legyen, hogy tudjon csodálkozni. Csodálkozzon az élet csodáin. Ne vegye természetesnek a jót. Lepődjön meg, ha neki örömet szereznek. Ne bámészkodjék, de legyen jelen. A csodálkozás egyébként is pozitívum. Akkor miért ne tenné?

Úriembernek születni kell. Ugyanakkor sok mindent meg lehet s érdemes is megtanulnunk. A jó modor, a viselkedés, az illettan, az előzékenység, a protokoll íratlan szabályainak világában főleg. Egymás közti kapcsolatunkban is. Attól függetlenül, hogy jól neveltek-e minket vagy sem. Mesterünk, Jézus is erre kötelez. A szeretet legyen első helyen. Ha kell, még az igazságot is múlja felül.

Ebben az összefüggésben viszont az úriemblerség már nem cél, csak eszköz. Ugyan igaza lehet a francia természettudósnak, Georges-Louis Leclercnek, Buffon grófjának, aki 1753-ban, székfoglaló beszédében ezt mondta: „*A stílus maga az ember.*”

De Urunk Jézusnak is: „*A száj ugyanis a szív bőségből szól.*” (Mt 12,34b)

Az úriemblerség nem biztos, hogy magát az egész személyt jellemzi. Lehet csak egy felvett póz, amiben valaki „menőzni” akar. Lehet, hogy szemedben úriember, aztán ott ver át, ahol csak tud...

Számomra úriembernek lenni több annál, mint hogy valaki ápolt és jól öltözött, nem zokniban alszik, kedves, gyöngéd és figyelmes. És az sem nyugtat meg, ha valaki csak attól úriember, hogy nem veri az asztalt, vigyáz a viselkedésére, nem csap botrányt, és nem lehet őt kihozni a sodrából.

Az evangéliumi úriember sokkal inkább a jézusi követelményeknek akar megfelelni, mintsem a társadalmi elvárásoknak. Lelki finomságát nem csak a jólneveltség indokolja, ehelyett a figyelmes szeretet az, amelyet minden élethelyzetben igyekszik megélni, kimutatni. Azért nagylelkű, elnéző, és kész a megbocsátásra. Azért szavatartó, azért ajánlja fel kinyújtott jobbát béketeremtőként. Nem vérmérséklete, még kevésbé nem külső

elvárások késztetik nagyvonalú gesztusokra. Ha fel is megy a cukra, néha dühös, vagy lobbanékony is, ha nem is született úriembernek, attól belül még az. Innét van tartása, ezért nem tér ki a konfliktus elől, nem menekül a felelősségtől, hiszen benne béke van. És ez kisugárzik. Lehet, hogy földművesként dolgozik a mezőn, vagy tanárként tanít. Takaríthatja a falu-város szemetét, vagy nyakendőben szörfözhet a laptopján. Portásként nyitogathatja a kaput, vagy vezérigazgatóként szüntelen telefonálhat... De árad róla, belőle az emberi méltóság tisztelete. Összhangban van önmagával. Ezért nem kapkod, ezért nem szorul folyton-folyvást mások elismerésére. Nem is koldulja azt.

A lovagiasság és udvariasság szabályai persze mindenkire érvényesek. Kerüljük a durvaságot, az erőszakot. Csak ez ne legyen máz. Ne takarjon megjátszott finomkodást, meghunyászkodást, féltékenységet és alárendelt szerepet. Hanem jelezze gerinces méltóságunkat. Így lesz hiteles.

JÉZUS VIGASZÁGON

A sátán vigyorog. Bírói pontozással könnyű olimpiai győzelmet ígér. Közben meg – pénzért – szabadelvű rabszolgája is becsempész több ezer megélhetési bevándorlót. Humanista címszóval hergeli a médiát a következetes nemzeti és emberi értékek ellen. Újságírói kérdések mögé rejtett, álcázott támadással szeretné kiiktatni a világ lelkiismeretét, Ferenc pápát. Politikai hátteregyezségek és érdekek mentén zsarolja a keresztény Európát, hogy mocskos céljai valóra váljanak. Úgy tűnik, sikerült átvernie a hiszékeny liberálisokat is, akik hihetetlen vehemenciával, „szabadság” címen, magától Istentől, egyházától óvták/óvják hőn áhított s megkaparintott „jogaikat”, természetesen a bűvös *tolerancia* jegyében.

Ugyanis kiderült: kamu a Soros György-ös „nyitott társadalom”, hamis a törököket keblünkre ölelő uniós szándék, a merkeles

multikulti, de még a kereszténységtől lecsupa-
sított globalizmus is.

Jézus viszont, akit minduntalan lenyom-
nának a víz alá, akit neveltségessé akarnának
tenni sportszerű olimpiai szereplése miatt,
nyeli a megzöldült sós vizet, elviseli, ha azo-
nos pontszámmal csak ezüst jut neki, meg-
engedi, hogy katonáknak álcázott gazfic-
kók, taxisok kirabolják, vagy azt, hogy épp
a pontozóbíró beszólása folytán a bronzról
is lemarad. Belenyugszik, hogy eltaktikázták
előle a tizedmásodperceket, de közben ott
örül tiszta szívvel a megszenvedett aranyak,
ahol nem is várták. Szeretetre gyűjtja szívét a
jegyese kezét megkérő olimpikonnak, térd-
re ejti és örömkönyvekre fakasztja nemcsak
azokat, akik könnyedén aranyéremhez jutot-
tak, hanem azokat is, akik a dobogó harma-
dik fokáig értek fel, vigaszágon...

Az ő erőssége a kitartás. A hűség az Atyá-
hoz, az igazsághoz, az eszményekhez. Nem
futamodik meg, nem vonja vissza szerete-
tét, nem unja meg a küzdelmet. Ott az el-
buktatott sportolókban, akik felemelt fővel,

csillogó szemmel emelik magasba hazájuk
zászlaját, mert ők becsületes küzdelemmel,
doppingvétség nélkül győztek/tudtak ve-
szíteni. Azok szívében rejtőzök és nyilvánul
meg, akik tiszta lelkiismerettel, nemes idea-
lizmussal egy egész nemzetnek adtak önbe-
csülést és valódi okot az önfeledt ünneplésre.

A média egy része mindenben botrányt
szimatol. Szívesen csámcsog hibákon, téve-
déseken, elszólásokon, kétértelmű gesztuso-
kon, nyilatkozatokon. Csak arra kapja fel a
fejét, ami elüt a szokványostól. Manipulálja a
közhangulatot, miközben azt hiszi, tájékoz-
tat és tudósít. Közben tüzelve a fanyalgókat,
elvitatja a sportszellemet, mindenben pénzt/
üzletet, ügyeskedő taktikát látva és láttatva.
Elégedetlenséget szít még a jó szándékú ra-
jongókban is. Lapos, közhelyes, sőt tapin-
tatlan kérdésekkel bosszantja a kimerült,
elcsigázott játékosokat, hogy aztán felfújjon
egy-egy összefüggéseiből kiragadott szót, s
„hírt” teremtsen belőle.

Szerencsénkre a tévét ki is lehet kap-
csolni. A közösségi hálónak köszönhetően

a tudósításokat is le lehet ellenőrizni. Már nem hiszek el mindent, amit hivatalosan közvetítenek. Már utánanézhetek jobb és bal oldalról, s talán az is kiderülhet: az ellenkezője igaz, amivel engem traktáltak.

Be jó, hogy nem kell széltől lengetett nádnak lennem, s nem dobál a közhangulat kénye-kedve szerint.

Be jó egy biztos pont, ami(aki)hez mérhetem igényeimet, vágyaimat és lehetőségeimet.

Jézus Krisztus az én viszonyítási alapom, Ő a mérce, Ő a hivatkozásom, hitem fundamentuma, boldogságom célja és forrása.

Áldott légy, Uram!

A TÖBBI CSAK RÁADÁS

Még sajog a lábam az izomlástól. Még remeg a lábam, a térdem, a bokám, s még álmaimban is hegyeken mászkálok. Fent, kétezer fölött nem ura az ember a természetnek. Persze lent sem. De kétezer méter fölött az időjárással kapcsolatos előrejelzések, jelentések is mind csődöt mondanak. Lehetsz bármilyen jól értesült, ott viccel meg téged az idő, ahol csak akar. Hideg széltől helyi záporig, ködfátyoltól jégesőig bármi lehetséges. A hegyen percről percre változik az idő. Felhő botlik a hegycsúcsba, áramlatok ütköznek a sziklának, ködök szállnak alá, te csak mész a jól kitaposott turistaösvényen, és reménykedsz: hátha mire felérsz, kitisztul.

Van egy képed a hegyről, van egy elképzelésed a látványról, kiszámítod a menetidőt, de az is lehet, hogy ráhagyod a Gondviselésre, majd kiderül, miben lesz részed. Öltözhetsz bárhogy, utánaolvashatsz földrajzi

ismertetőkből, kérdezheted a tapasztalt hegymászókat, kutathatod a kalauzokat, semmi esélyed, hogy biztosra menj. Inkább belevágsz. Kilépsz a komfortzónából, és taposod a kilométereket órákon át. Ám semmi biztosíték arra, hogy a hegy megadja magát neked. Te meg mész konokul, viszed a hátizsákod, kapaszkodsz a botodba és taposol. Néha meg-megszusszansz, szétnézel, sóhajtasz, de már nem is a fáradtságtól, hanem attól, ami ott vár rád. Egyre följebb merészlekedsz, egyre jobban kitáruul előtted a világ, egyre zsugorodik alattad a láthatár, te is mintha elvesznél, akkorácska lettél. A hegy birtokba vett. Megszeppensz, riadtan, elfogódottan, megrettenve hunyorítasz: Istenem, milyen kis porszem az ember, s te, Uram, mily csodálatos vagy!

Aztán egyszer csak feltáruul a látvány. Leírhatatlan a döbbenet: mennyire szokatlan arányokban tárul eléd a szélesség és a hosszúság, a magasság és a mélység. Pedig csak mindössze kétezer-ötszáz méterre vagy a tenger szintjétől. Mégis megrendülsz

és beleborzongsz, szinte szédülsz a magasságokban, s földbe gyökerezik a lábad. Elképesztő az a tömény extázis, amely átjár. Valóságos delírium. A csodálat, a lenyűgöző hatás, amellyel porszemnyi emberként szembeülsz, bizony néma áhítattá nemesül benned.

Ha elég kitartó voltál, ha nem csüggedtél el a sűrű ködben, s a sziklás meredélyek bokaficamító, inat erőltető feladványától, ha még egy cseppnyi erőt kipurítottál az utolsó száz méteren, ha bukdácsolva, tántorogva rogyasz is le a sziklacsúcs kövére, akkor is azt érzed: köszönöm, Uram! Most már értem: ezért kellett elindulnom! Itt derült ki, miért hajszoltál ide... Mit sem ér az ár, amit lábaimmal, elszántsággommal fizettem ahhoz az élményhez képest, melyet itt nyújtottál. Nem vezeklő turistaként, nem az adrenalin szintem karbantartásáért vállaltam az utat, egyszerűen csak éreztem a hívást. A belső kényszer.

Utam lelki edzéssé, zarándoklattá vált, és ide felérve megmutattad a Tábor-hegyét. Jó nekem Veled lenni, Uram. A természet

fenséges, félelmetes, megrészegítő, elkápráztató erejében is. Érted nem számít semmi áldozat, hisz a csúcson még közelebb vagy hozzám.

A többi csak ráadás.

CENZÚRÁZOTT MESÉK

Megrökönyödve olvasom,⁹ hogy egyik anyaországi óvodában átírt meséket olvasnának a gyerekeknek, nehogy érzékeny lelkük sérüljön a népmesék árasztotta tömény agresszió miatt. Hirtelen – még ha rossz is a párhuzam – a mítosztalanító Biblia-fordítási próbálkozások jutottak eszembe, a múlt század elejéről, amikor túlbuzgó racionalista, úgynevezett szakértők minden csodát kido-báltak volna a Bibliából, hátha úgy „eladhatóbb” az evangélium. Elvégre felvilágosultak a hívek, nem vevők már minden hiszékenységre, mint a sötét középkorban... Azóta a pszichológia is megizmosodott, a gyermekvédelem is politikai méreteket öltött, s már a nevelésben is nagyon kell vigyáznia a szülőnek, mikor emeli fel a hangját, s hogy egyáltalán használja-e a büntetés szót.

⁹ <http://propeller.hu/itthon/3239632-ezentul-tilos-lesz-mese-magyar-ovodaban> Megtekintve: 2017. november 17.

De maradjunk a mesecenzúránál. Épp lélekgyógyászok, mesére szakosodott gyerekpszichológusok tarolnak újabb felismeréseikkel, milyen fontos a mese üzenete a gyermek lelkének. Bele tudja helyezni magát a hősök lelkivilágába, szerepébe, élethelyzetébe, megmozgatja képzelőerejét, kipróbálhatja képességeit, életleckéket kaphat az évszázados kultúrkincsekből. A Bruno Bettelheim-fémjelezte kutatások és eredmények immár magyar nyelvterületen is vígan elérhetőek, alkalmazhatóak, minden pedagógus kézikönyvtárában ott a helyük.

Erre jön egy ügyeletes óvó néni, aki *félti* a gyerekeket a klasszikus meséktől. A *Piroska és a farkasból* például kioperálná a *bekapta* vagy *megette* kifejezéseket, hiszen amúgy is annyi rossz van a világban, nem nekik való a mesék árasztotta erőszak. Továbbgöngyölítve gondolatmenetét: akkor Petőfi János vitéze is tömeggyilkos, a hétfejű sárkánnyal való harc kész vérfürdő, a Grimm-meséket is tiltólistára kellene tenni. És vajon milyen várvédők lettek volna az egriek, ha ilyen lájtos, rózsaszín meséken

nőnek fel? Egyébként ha a mai gyerekek megnezik a protévés vagy tévékettős híreket, rémisztő mesének azok jobban megtennék, mint a *Piroska és a farkas*. A horror rajzfilmekről, amiktől rémálmaik vannak és éjjel felsírnak, még nem is beszéltem... De hát vannak olyan betegségek, amelyeket nehéz gyógyítani a mai, „elszabadult szabadság” korában.

Azt meg halkán mondom, hogy a meséből így nem derül ki, hogy a farkas, még ha fél is az embertől, de azért vadállat, s akár harap is – majd kiderül az állatkertben, ahol aztán az állatok jogait fogjuk jobban félteni, mint gyermekeink egészségét. Ahogyan nálunk mostanában a medvék esetében. Szegény tancinak nem tűnt fel, hogy évszázadokig ezeken a meséken nevelkedtek fel nemzedékek, mégsem váltak elvetemült tömeggyilkosokká. Ha volt is vaegy, az nem a mesék miatt történhetett, hanem amiatt, hogy annak idején az illető szülei sem olvastak neki mesét gyermekágya mellett... Vagy talán terrorista hajlamú migránsgyermekre gondolt, hogy blokkolja bennük az agressziót?...

Hm. Nem tudom. Hiszen a keleti kultúr-
kincs mesekészlete is egészen lenyűgöző.

Azért mégsem kellene üvegburában nevel-
ni, mindenáron széltől-naptól védeni gyerme-
keinkért. Sokkal inkább érdemes lenne hittel,
reménnyel, odaadással, tetteik, bukásaik, a
bennük lappangó rossz következményével
szembesíteni. Megmutatni az őket körülvevő
„való világot”, megismertetni velük a szépet, a
jót, de a rájuk leselkedő veszélyeket is. A gye-
rekek ugyanis a mesék által teszik meg az első
önismereti lépéseket, alakul ki bennük a kész-
ség az erényekre, lépnek kapcsolatba a negatív
és pozitív érzelmekkel. A mesékre épülnek rá
később a könyv- és filmélmények, és születnek
aztán valódi élettapasztalatok.

Olvassunk, daloljunk, meséljünk hát gyer-
mekeinknek nyílt szívvel, bátran, odaadással.

Úgy, ahogy azokat annak idején leír-
ták, okulásunkra. Nem cenzúrázva, hanem
őszintén, hitelesen. Nem démonizálva, de
nem is idealizálva az életet.

Ez biztos többet ér, mint a „pokémon-
gyűjtés”.

AZ IGAZSÁG NEM ÉRVÉNYES?

Csak akkor, ha meg is szavazzák? Vagy még
akkor sem?

(...)

„Minek kellett több mint tízmilliárd for-
rintot kidobni egy fideszes közvélemény-ku-
tatásra?”

„Orbán Viktor mondjon le!”

„Ne terelje el a figyelmet a népszavazás
paravánjával a romló közhangulatról!”

„Erkölcstelen migránsellenes hangulatot
kelteni, uszítani, hergelni. Inkább el sem me-
gyünk szavazni. Azzal tüntetünk!”

(...)

S milyen érdekes, több mint hárommil-
lió-kettőszázezren **nemmel** szavaztak, akik
elmentek. Pont azok, akik kormányt akartak
volna váltani és igennel szavazni, pont az
a millió nem ment el. Ezzel kiderült, mi az
álláspontjuk. De az ő igenjükkal, s érvényes
szavazásukkal is csak megerősödött volna a

nemek többsége. Persze nem szabad erőltetni az igazságot. Az ellenkező hatást éred vele. Mint a nevelésben. Inkább engeddi ki a gyepelőt a kezedből: majd a piac eldönti.

Amúgy is minden relatív, nem? Fontosabb a veled egyet nem értők érzékenysége. Célravezetőbb a maszatalás, a csúsztatás, a nemzeti- és keresztényellenes szabadosság ajnározása. És még olyan tekintélyek, közmegebecsült vezetők is beállnak ebbe a sorba, akiknek szava, tanácsa mérvadó a közvélemény formálásában. Tüntetőleg visszaadjuk a keresztet, rasszistának, fajgyűlölőnek címkézünk mindenkit, aki nem ért velünk egyet. A brüsszeli elit meg kussol, és „demokratikus” módszerekkel átviszi az akaratát olyanokon is, akik felemelnék ellene a szavát. Legföljebb majd a támogatások megvonásával zsarolja őket.

Pedig annak idején az EU-s népszavazásnál még ennyi **igen** sem volt, mint amennyi **nem** most, és mégis mekkora ovációval fogadott mindent Európa. A határon túli magyarok állampolgárságáról szóló népszavazásról

most nem is beszélve. Egy éve még körbeugatták Magyarországot, miért épít kerítést? Most sorra húzzák fel a betonfalakat, határzárakat, kezdenek tiltakozni a migránsok szétosztása ellen, s azon is kezdenek végre elgondolkodni: mire volt jó, hogy engedtek a nagy átverésnek, s hagyták az emberáradatot keresztülmasírozni Európán?

Íme a szellemi alapok nélküli, immunrendszere gyengeségét megérező Nyugat, amely mintha most, a huszonnegyedik órában akarna észbe kapni, miután a brüsszeli bürokrata liberális társadalom kivérezte önmagát... elárulván az alapítók Európa jövőjéről vallott alapeszméit...

Jobb lenne azonban végre már elkezdeni imádkozni, s önmagunkba nézni *itthon* is. Visszatérni a belső, szellemi-lelki gyökerekhez. Mert miközben mindenféle pályázati támogatásért esedezünk az anyaországnál, s mindenféle előnyt élvezzük a magyar útlevélnek, szívünkben is meg kellene maradnunk kereszténynek, s magyarnak. Olyanoknak, aki irgalmas szívű és igazságszerető.

Aki nem azzal van elfoglalva, mennyit lop a másik, nem kapzsi a szíve, akit nem a megsértett becsvágya irányít, hanem az élő és finoman működő, jelző lelkiismerete. Aki nem engedi, hogy megfertőzzék sem jobbról, sem balról. Aki nem hagyja, hogy levegye lábáról sem a liberalizmus, sem a nemzeti vagy vallási túlbuzgóság, de a szűkkeblűség sem.

Aki átéli és megéli a hitét, s hite szemével vizsgálja az idők jeleit, sőt azokból ki tudja olvasni saját feladatát is.

Akinek megesik a szíve az elesett emberen, és kiáll a lelki értékrendjéért, nemzeti közösségéért.

Ó Irgalom Atyja, ne hagyj el!

FŐSODOR ÉS FÖLD ALATTI *Mainstream és underground*

Fejlődést, toleranciát és alkalmazkodást haragító világunkban nem szalonképes hagyományról, hagyományos értékekről beszélni. Ne adj' isten, aki ezekért síkra szállna, vagy tetteiben követné – lehurrogják. Maradinak, begyepesedett konzervatívnek bélyegzik. Kikezdi, leharapják a fejét. Politikailag sem korrekt az, aki Amerika vagy a gazdagok felelősségéről tesz említést.

Sikamlós felszíni pocsolóában locsipo-csizik a média fő áramlata is. Amit a nagy testvér megenged, főként az van. Ez a fő csapás. Ez a haladó irányzat. Nehogy már eltérj a fősodortól, mert kiátkoznak, ellehetetlenítenek. A szólásszabadság nevében nem hagynak szóhoz jutni. Nem lesz fórumod, megvonják tőled a mikrofon lehetőségét (is). Labdába sem rúghatsz. Nem vevők az ajánlatodra. Jobb, ha az ő szekerüket tolod.

Értetlen (vagy kritikus) hangodat a szellemi bevetés különös trükkjeivel képesek elnémitani. Fennhangon hirdetik a nyakló nélküli szabad gondolkodás laza jelszavát, miközben erkölcsi kódexüknek nincs semmi tartása: hiszen ha nincs Abszolút Jó, mitől jó vagy nem jó valami? Mitől morális lény az ember?

A fősodor hangadói szívesen tetszelegnek a közösség képviselőjében, jó pénzeket ígérve javításokra, befektetésekre, de szemükben az istenadta nép nem való egyébre, mint kampányok idején egyfajta tömegbázisnak. Keresztény értelmiséget, szellemi alapokat minek is erőltetni? Az pont úgy tabu, mint az igazság kimondása vagy a hozzá való igazodás. Hiszen abból nem lehet profitálni... Nem beszélhetsz családról, házasságról, gyermekáldásról, becsületes munkáról, keresztény meggyőződésről, mert az avított.

Hol élsz?

Divatosabb a szingli, az azonos nemű, a természetbarát, az állatvédő, az aggmenház vagy gyermekotthon-építő, mint az, aki kötelességét teljesíti, hivatástudatból alkotni

szeretne, értéket létrehozni, közösséget gyarapítani. De te ne piszkáldj olyan témákat, amikre a szabadelvű elidegenedettek felkapják a vizet, amire egyesek nagyon érzékenyek: ateizmus, globalizmus, nemzeti érzés/kérdés, őshonos kisebbség, vallási hovatartozás, önazonosság-történelmed-hagyományaid, nemi eltévelyedések, keresztény erkölcs, közösségi felelősség, lelki élet, ésatöbbi.

Az egyháznak is jobb, ha nem feszeget „ilyen” témákat, mert „elesik” a pénzforrásoktól.

Inkább mozogj, menj, láss világot, válts munkahelyet, partnert, légy mindig fiatalos, törődj magaddal, mindenki önálló, szuper egyéniség, légy tudatában jogaidnak, valósítsd meg önmagad! Légy szokatlan, kockáztass, lógj ki a sorból, ne tartozz sehová, így a nyájszellem nem irányít, s ki tudod bontakoztatni különleges képességeidet – halljuk a fülünket, „májunkat”, egónkat bizsergető reklámokat. Addig fújják e mantrákat, amíg beveszed. Egyszer csak azok kapod magad, hogy ezek szerint kezdted gondolkodni. Minden ezzel

ellentétes érvet, tapasztalatot lesöpörsz az asztról. Megfeleltél az elvárásoknak. . .

Ami nem a főáramlat, nem is hagyomány, de te találtad ki, ha csupán pinceklubbok vékony rétegét érinti meg, na, az már piszokmenő. Akkor is, ha kezdetben ciki. Csak szük közö(n)sség a sajátod – nem csak művészetben –, de azt kárpótolja a családiasság, felfokozottabb a kíváncsiság. Nem ismernek sokan, még kevesebben vannak, akik díjazták, amit csinálsz, de így tudsz kitörni az átlagból. Így vesznek észre, így jön eléd életed nagy dobbantása: egy zsíros állás, visszautasíthatatlan megbízás képében.

Mint valami „konstruktív” ellenzék. Eleinte meghökkented az embereket, kezdenek felfigyelni rád, aztán tapsolnak, s máris kötik veled a milliós szerződéseket, kéri az autogramot. Celeb lettél. Nem kell túrnod a földet. Nem kell elszámolj senkinek, nem tartozol felelősséggel, legföljebb csak a banknak. De még onnan is kimenthet a csődeljárás.

Elgondolkodom, Jézus a fősodorban volt, vagy föld alatti?

Nem írt szamizdat-kiadványokat, „eszmeit” nem titokban terjesztette, mégsem örült neki a korabeli uralkodó osztály. Nem separt témákat szőnyeg alá. Számára nem léteztek tabuk. Feltámadása után ötven napra aztán már a görög-római média is cikkezni kezdett róla. A tizenkét apostol ellenállhatatlanul tanúskodott világmegváltó misztériumáról. Nem lehetett lepélnelni őket. Világra szóló „projektjükkel” előálltak a zárt ajtók mögöl, és kockáztattak. Nemcsak az ügy mellett köteleződték el, hanem Uruk és Istenük követésében. Semmiféle politikai ármánykodás, zsarolás, megfélemlítés, alkudozás ellenük nem járt sikerrel.

Még a föld alatti temetkezőhelyeken, a katakombákban is Krisztus monogramját szignálták a kövekre. Hal képében. ICHTÜSZ (Iesus Khrisztos Theou Hüiosz Sztotér), azaz Jézus Krisztus Isten Fia a Megváltó.

Úgy tűnik, a fősodor ma is visszaszorítaná az egyházat valamiféle „pinceklubba”. Vissza a föld alá. Legyen *ándergánd*.

Esetleg eltűrné a föld felett is, ha jól fésült, testhez álló, mai igényekhez igazított, szociális piszkos munkát elvégző, korszerű, nem gondolkodó civil szervezet lenne... Viselkedni tudó, kínos kérdéseket nem feszegető, tájba simuló kereszténységet szeretne. *Méjnsztrímet.* Ennek viszont nincs köze Jézushoz...

De ahogyan Tertullianus egyházatya fogalmazott, „*a vértanúk vére, a keresztények magvetése.*”¹⁰ *Ha ti nem szóltok, a kövek szólnak meg...* – bátorít ma is Jézus.

Nem mások ellen.

Magunkért.

¹⁰ Bernát László: Üldözött keresztények a világon (<http://vigilia.hu/regihonlap/2010/4/bernat.htm> – Megtekintve: 2017. november 17.)

SZÍVÓDJ FEL, S NINCS HARAG!

*Az integráció
és az asszimiláció margójára*

Évek óta játszunk a szavakkal. S játszanak velünk is. Egyesek szeretnek keverni. A szezont a fazonnal. Kavarrják, kavarnák a nagy üstöt, s benne minket. Itt, Erdélyben, megannyi nemzet, vallás tégelyében. Pedig talán még a transzilvanizmusnak is lenne értelme. Ha hagynák. Anélkül, hogy feloldódnánk egy nagy balkáni masszában. Elveszejtjük saját ízünket, jól megkülönböztethető színünket, istenadta fajtánk zamatát, értékeit. A többségi állam jobban szeretné, ha idomulnánk, azonosulnánk velük.

Idegesíti, ha nekünk más a karakterünk. Így hát azt sugallja, hogy önként és dalolva fogadjuk el kisebbségi sorsunkat, mondjunk rá igent, tagadjuk meg/le múltunkat, erősítve a többségiek büszkeségét. Mintha abból nekünk nem lenne.

Tudnod kell az ország nyelvét, be kell tartanod törvényeit, anélkül, hogy bántana az elnyomás, a nap nap utáni kicikizés vagy megalázás. Légy lojális kenyéradó gazdádhoz, nem? Miközben csodáljuk a cigányokat, zsidókat, örményeket, bolgárokat, svábokat, a már nem, vagy alig létező százszokat, akik saját identitásukat megtartva igyekeznek állampolgárai lenni annak az országnak, amelyben élnek. De hisz a beilleszkedés az rendben van. Aki külföldre megy, az is megtanulja az adott ország nyelvét, betartja annak törvényeit, hálás, hogy befogadták, s munkát, életteret adtak neki. Nem kell mindenkinek egyformán táncolnia. S főleg nem érezni, hinni. Attól még emberszámba veszik. Ha ő is tisztel még emberszámba veszik. Ha ő is tisztel még emberszámba veszik. Ha ő is tisztel még emberszámba veszik. Ha ő is tisztel még emberszámba veszik.

De ha a többségi nemzet maga alá próbálja gyűrni, akár erővel is – számszerű fölényét, hatalmát kihasználva – a kevesebb létszámú polgártársát, az sajnos már asszimiláció. Beolvasztás. Homogenizálás.

Látunk erre is példákat. Egyáltalán nem lep meg, amit Sárközy volt francia elnök nemrég kijelentett. Valahogy úgy fogalmazott, hogy magyarnak születtem, de most francia vagyok. S ez természetes. Tehát nyugi, így lesz a migránsokkal is. Hm. Fel is zúdultak erre rendesen.

Ahogy Amerikában mindenki az amerikai „nemzet” része...

Azt is látjuk, hogy katalánok, skótok – meg egy csomó más európai kisebbség – kénytelenek elviselni a nagyok játékát, közben pedig az Unió még füle botját sem mozdítja. Bocs, dehogynem: hallani sem akar arról, hogy a kisebbségek nem akarnak vegyülni. Ilyenkor persze szeparatizmust, enklávét, szakadár törekvéseket kiabál a sajtó. Jobb, ha így marad a status quo, mert úgy is kevesen lennétek. Miből pénzelnétek az önrendelkezést?...

Honnan jutott ez eszembe? Onnan, hogy immár egy éve, a menekültáradat óta, *a nagy globális humanizmus* (sic!) előszere-ttel tűzte zászlajára az integráció kérdését.

A milliós nagyságrendű, nem európai kultúrájú bevándorlókat – a különbségeket tetszés szerint összesmosva –, a menekülteket tárt karokkal fogadná, hisz amúgy sincs munkaképes középréteg.

Nem baj, hadd jöjjenek, úgyis beilleszkednek. Csak... úgy látszik – amint az elmúlt év tapasztalatai sajnálatosan igazolják –, a beilleszkedés nem megy olyan könnyen. Majdhogynem sehogy. De hátha nem is akarják? A jelek szerint eszük ágában sincs. Azt meg pláne nem, hogy beilleszkedés címszó alatt felszámolják saját kultúrájukat, vallásukat, lett légyen bármily fanatikus is az.

Itt Erdélyben is hallani már olyan „balos” sztereotípiákat minden fórumon, miszerint: „de hát mi is kisebbségben élünk?...”; „a magyarok is migránsok voltak annak idején”...; „Meg kell érteni a migránsokat, és keresztény szeretettel elfogadni, elviselni, befogadni, úgyis beilleszkednek.” Valóban???

Csakhogy kilóg a lóláb, mert mi nem vagyunk bevándorlók. Erdélyben mi is itt-hon vagyunk. Ez a mi hazánk is. Tehát rossz

a párhuzam. Egyébre nem jó, csak csalásra és megtévesztésre. A lényeg elhallgatására. Lehet, hogy átvették a többségiektől, akik nemcsak, hogy integrálni nem tudtak minket, magyarokat, de asszimilálni sem – Trianon óta. Pedig Erdély kellene, csak mi nem.

Nem célszerű összesmosni a dolgokat, inkább disztinkválni kellene megtanulni szinteket, ügyeket. Úgy jutni társadalmi konszenzusra, hogy szintézisbe hozzuk mindazt, ami Isten akarata, nem pedig hátsó szándéktól vezérelve részt venni a sötétség agymosó ténykedésében.

Ahogy bűn az, ha illúziókba ringatjuk magunkat, ugyanúgy az is bűn, ha vezetőink megtévesztenek és csúsztatnak. És a népvándorlás korát sem lehet mindenben a maival párhuzamba állítani. Ezt már történészek is kifejtették. A nagy előregedési vákuum miatt sem. Még az állítólag életképességét veszített fáradt, keresztény Európa láttán sem.

Nem jobb volna inkább összeszedni magunkat, s a jog és szeretet eszközeivel határt szabjunk az érdekek hatalmának? Közösen

keresve a megoldást, hogy minden népnek jó legyen: a kurdoknak is, a görögöknek is, törököknek is, és nekünk is?

Sajnos úgy tűnik, sokkal könnyebb ezt az egészet ilyen „lány” migránspolitikával elintézni, mint a fegyvergyárat bezárni.

De uraim: ennyi erővel nem lehetne elkezdni felszámolni a szegénységet, hogy ne legyen alapja az erőszaknak és a kapzsiságnak?

Békében élni pedig még ennél is olcsóbb lenne, sokkal olcsóbb, mint háborúzni, s szüntelenül ellenségképpel élni...

Azt is sejtem, Jézus mit tenne.

MEGBÉLYEGZETT EGYÉNISÉG?

Az MTV EUROPA díjátadó gálája nemrég Rotterdamban, ha nem is kudarcba, de mindenképp botrányba fulladt. Elért a morális mélypontig. A sajátos frizurák, hajköltemények, tetoválások felvonultatása mintha új divatáramlatok, életérzések megjelenését szentesítette volna. Ez volt, ami nálam is kiverte a biztosítékot, és nem voltam rest kissé belemélyedni a témába, hadd lám, mi állhat posztmodern korunk egyre hivalkodóbb jelensége, a testfestés mögött. Nyilván köze van ennek a szakadt farmer, kakastaréjos frizura, nyakkendő, csónadrágos-teniszcipős divathoz, megjelenési hóborthoz is.

A divattervezőknek persze jó üzlet, sőt erőteljes iparág, hiszen drága szórakozásról van szó. Nem véletlen, hogy a világ leggazdagabbjainak élvonalában a divatszakma is ott van. Manapság már az sem ritka, hogy valaki a tengerparton eleve a nappal barníttatja bele

testébe az elképzelt és egy iszapréteggel rávitt mintákat. Aztán pedig olyan lesz, mint egy zebra, csak két lábon...

Maga a szó, *tatu* a tahiti nyelvben annyit jelent: nyomot hagyni. Szakemberek kutatása alapján kiderült, hogy ez a több mint ötezer éves kulturális örökség az idők folyamán sok mindent jelentett. Módszerei is átalakultak, folyton változnak. Volt, amikor a mágia részét képezte, ranghoz, törzshöz, valláshoz való tartozást jelentett. De a tetoválási láz kapcsán beszélhetünk megszegeynítésről, kivetettségről, megjelölésről, beazonosításról is, akárcsak manapság az állatok esetében. Több típusát is megkülönböztetik aszerint, hogy amatőr vagy professzionális, orvosi vagy kulturális, netán kozmetikai testfestésről van-e szó.

Ami igazán szembeötlő, az a tetoválások okának vizsgálata. Mondhatni, ahány ember, annyi tetkó, de mégis vannak trendek, jelenségek, amelyek eme önkínzás mögött állnak. Az emberek így fejezik ki, így érzik értékesebbnek önmagukat, eltérhetnek

a „szokványostól”. Így hívják fel magukra a figyelmet: nem vagyok én egy „átlag”... Van, aki önbizalmát szeretné növelni egy drámai sorsforduló után (szeretett személy halála, válás, szakítás, betegség, műtét, csalódás stb.), van, akinek egy „mélyen belevésődött” emlék, mások pusztán akarata rejüket, egyediségüket hangsúlyozzák.

Aki tetováltat, úgy véli, hogy ha ebben a kis dologban, kényelmetlen kínzásban legyőzte önmagát, a nagy dolgokban is képes helytállni. Van, aki szerint a bőrdíszítés egy bizonyos szint, amire el kell jutni, mások szerint „jogom van a mássághoz”, „a testem az enyém”, azt teszek vele, amit akarok... Van, aki csak a testét képes uralni, így ott különködik, ott kompenzál, ahol tud, s ha nem tetszik a tetkó, két év múlva sajtreszelővel lekaparja.

Gyakori vélemény, hogy a tetoválás segít az önértékelésben, ezért ezek az emberek hirdetőtáblának használják testüket, akár nyíltan, akár eltakarva, különféle angol, arab, kínai jeleket, szimbólumokat égetve/festve a

bőrbe. Szerelmük nevétől kezdve kedvenc lovuk vagy kutyájuk monogramjáig, cipómárkájuk logójától félelmetes szörnyekig, avantgárd graffitikig szinte minden elképzelhető.

Egyre divatosabb a csillámtetoválás, a matricák, a lézeres megoldások alkalmazása is. A 18-30 év közötti fiatalok csaknem 40 százaléka visel már valamilyen tetoválást. Állítólag 65 százalékkal a nők vezetnek, szemben a férfiakkal. Küzdősportot űző férfiaknál figyelték meg, hogy a ki-kiscereno vérhez mintha nem lennének annyira hozzászokva, mint a nők. Ráadásul kevesebb zsír van rajtuk, és mozdulatlanul tűrniük kellett, hogy egy ember, egy nő bántja őket.

Az sem ritka, hogy szülők viszik gyermeküket a kozmetikushoz vagy a tetoválómesterhez, ezzel régi vágyukat is teljesítve. A gyerek ezzel jelzi, hogy felnőtté vált, dönthet magáról. Így jobban elfogadja önmagát. Manapság olyan fejlett a technika/egészségügy – mondják –, hogy ezzel még a gyerek vére is frissül; aztán ha nem tetszik neki, majd eltünteteti úgyis, vagy lehámlik. Semmi gond.

A tetoválás ritka, varrásos formája főleg Szibériából ismeretes, innen juthatott az eszkimókhoz, s ezektől az indiánok törzseihez. A művészi, pontozó tetoválást zömében Polinéziában és Japánban látjuk, a hegtetoválást pedig inkább az afrikai népeknél. A hegtetoválásnál a bőrt éles tárgygal felkarcolják, a sebekbe hamut, agyagot, faszenet dörzsölnek, vagy maró folyadékkal kezelik, és ezt az eljárást addig ismétlik, míg kiemelkedő hegek nem keletkeznek. Ehhez tartozik az az eljárás is, amikor a díszhegeket ráégetik a bőrre.

Mire jó, mire való a testfestés?

Az tény, hogy a testfestés mint önkifejezési mód, nagyon kultúrafüggő. Azonban úgy hiszem, nem tartozik hozzá sem keresztény, sem magyar identitásunkhoz. Meg merem kockáztatni, hogy az európai fehér emberéhez sem nagyon. Az igaz, hogy a rómaiak belesütötték az ST (*semper talis – mindig ilyen*) betűt a hadsereg katonáiba. Hogy emlékeztesse őket esküjükre, meg hogy ne tudjanak elszökni. A rabszolgák se.

De a kérdés számomra az: miért nem szeretjük testünket úgy, ahogy van? Olyan tökéletesnek és szépnek teremtette Isten, hogy nem is lenne szükség a testen alakítgatni. Mit kell azon még „javítani”? Ha nem vagyok magammal megelégedve, az a testem miatt van? Nem vagyok több a testemnél? Hiszen a testünk adatott, adva van. Ahhoz nem kell hozzátenni semmit. És itt most nem az életmentő orvosi beavatkozásokra gondolok, a bőrünk alá beültetendő chipre meg végképp nem. Azzal, hogy megbélyegezzük magunkat, hogy ki akarunk tűnni, extravagánsnak, egyedinek látszani, már átfordultunk bálványimádásba. A modern testkultusz – beleértve a mindenféle szélsőséges, divatos hozámátatást, történjék az esztétikai vagy nemi megváltoztatás céljából – nem más, mint egyszerűen az **ego** túltengése. A narcisztikus önmagunk felé fordulás. Istenítjük a testet. Azt hisszük, bármit megtehetünk vele, következmények nélkül. Holott az 5. parancs most is érvényben van: ne ölj! Vigyázz testi-lelki egészségedre!

Szent Pál azt írja: *Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma...?* (1Kor 6,19) Vagyis milyen joggon avatkozom be én az Isten által teremtett egész, tökéletesen szép világba, ami a testem? Nem inkább óvnom, védenem kellene és vigyáznom rá? Mitől lesz az szebb, ha az én zavaros pszichémet-értelmemet kivetítem testemre? Nem-hogy gyógyítanám, vigyáznék rá, még el is csúfítom. És ha a lelkemet nem ápoltam, mi a garancia arra, hogy festett testtel jobban megelégszem magammal?

Máshol meg úgy fogalmaz az apostol: *istenük a hasuk, és azzal dicsekszenek, ami gyalázatukra válik...* (Fil 3,19)

Tégy a szívedre pecsétnek – mondja az Énekek Énekében a szerelmes szerelmének. (Én 8,6) Az ember az Istennek. Ahogyan a forró viaszba belenyomott bélyegző otthagya megszilárduló nyomát az okmányon. Isten az ő szeretetével pecsételte meg sorsunkat. Egy örök életre eljegyzett testestől-lelkestől.

Kell ennél látványosabb tetkó?

DEKÓDOLT ÁLMOK

Az örökös szerelmi álmok témáját vizsgálva romantikus könnyűzenei repertoárunk szinte kifogyhatatlan. Nemcsak a világzenében, hanem a magyarban is bőven találunk utalást szertefoszlott álmokra, rózsaszínű, netán beteljesületlen álmainkra is. Csak néhány idézet a felhozatalból: „*Jó az álmodozás...*”, „*Álmodj királylány...*”, „*Álom volt csupán az életem...*”, „*Álomarcú lány...*”, „*Mindenkinek van egy álma...*”, vagy épp az Edda szimbolikusan is értelmezhető zeneszövege: „*Álmodtam egy világot magamnak / itt állok a kapui előtt / adj erőt, hogy be tudjak lépni / van hittem a magas falak előtt...*”

Nem kell az **Álmoskönyvet** forgatni, s még csak Martin Luther King amerikai álomról elhangzott híres mondása („*Van egy álmom...*”) sem kell, hogy rabul ejtsen – elég, ha a saját álmainkra gondolunk. Titkolt, soha ki nem mondott gondolataink, megtörtént

és meg nem történt események megszépülve, felnagyítva, olykor pedig eltorzítva jelennek meg álmainkban, és legtöbbször, ébredés után már nem is emlékszünk rájuk. De vannak álmok, amelyekkel érdemes többet foglalkoznunk, amelyeknek érdemes jelentőséget is tulajdonítanunk, hiszen hatásuk nem egyszer sorsfordító is lehet. Jelentésüket szeretnénk tisztázni, s ezért nem röstellünk álomfejtő „szakembereket” is igénybe venni. Vizsgáljuk, mi miért jött fel a tudatalattiból, és mit kezdjünk vele.

A régmúlt időkben az emberek a természetfeletti világgal hozták kapcsolatba álmaikat. Az álomnak létmeghatározó üzenete volt. Istennel való kapcsolatot jelzett, Isten üzenetét hordozta. A bibliai álmodók és álomfejtők egytől egyig az isteni üzenetet igyekeztek kutatni, megfejteni, hiszen az álmok kinyilatkoztatása, ennek hordereje egy egész népre hatással volt. Gondolhatunk az ószövetségi nagyokra: álmot lát Ábrahám és Jákob, a gyermek Sámuel, Salamon király, Dániel és Ezékiel próféta.

Jézus születésekor pedig a nevelőatyja, a titokzatos, hallgatag férjfelölt, József, rövid időn belül háromszor is álmot lát. Amúgy is a különös gyermek fogantatása és születése foglalkoztatja őt éjjel-nappal. Leköti teljes energiáját. Bizonytalankodik, tusakodik. Szükszavú, nem beszél erről Máriának sem. A férfiértelem nehezen birkózik meg az isteni beavatkozással. Egyszerre érzi magát megalázva és tehetetlennek. Ki van szolgáltatva egy felsőbb erőnek. Kicsúszott kezéből az irányítás. Gyakorlatias férfiként nem tud mit kezdeni a csodával. Isten veszélyes vetélytárssá válik. Áthúzza emberi álmodzásait, terveit. De az Úr mégis megtalálja a módját, hogy hasson rá. Ha álmon innen nem tudta meggyőzni, megérteti az álmon keresztül. Az álomvilág és a valóság határán az egyszerű ácsmester nemcsak beéri az álommal, de sokra is viszi vele. Mert felébredve megérti, valójában mi is történik. Kritikus töprengése és önemésztő magatartása nem az ellenkezésben, hanem az Isten mellett mindenáron kitartó hűségben oldódik fel. Megérti Mária

anyaságának titkát, különleges „fiának” nevével és küldetését, s emellett saját küldetését is. Vállalja a földi édesapa megbízatását. Mária mellett ő lesz a csendes, megbízható társ. Mostantól komolyan veszi az álmokat, mert rádöbben, hogy a Mindenség Teremtője az álom nyelvén is szól(hat) hozzánk.

József álma, s az ő reakciója igazi adventi biztatás. Arra is, hogy merjünk (nagyot) álmodni, és remélni. Hisz a remény nemcsak, hogy nem hal meg, de előbb-utóbb be is teljesedik. Azt meg fölöttébb jó komolyan venni, hogy álmaink segítenek feloldozni a józanság és a „realitás” földhöz ragadtságából. Egyfajta gyermeki lelkületet tartanak ébren. S azon túl, hogy pihentetnek és fertőtlenítenek az agyat a káros ingerek, információk nyomásától, újjászületésre készítetnek. Mint a weboldal frissítése, olyan az álom az agynak.

Álmainknak köszönhetően kreatívak, lelkesek, ha úgy tetszik idealisták maradunk. Isteni üzenetet közvetíthetnek. Ezért sem árt néha tényleg aludni egyet a nehéz döntések, a felelős feladatok, a nekikezdés előtt.

Olykor érdemes elengednünk a hűvös ész, a mindig kiszámítható komor felnőtt énjét. A gondok, a racionális tervek, elgondolások, értelmezések sokszor visszahúznának a földre. A sok rosszat látva, csalódásainkban megcsömörölve, túl könnyen legyintենék megadóan: Minek? Úgysem éri meg! Mi hasznom belőle? Már hányszor csalódtam! Nem lesz ebből semmi...

Az álom nyelvén viszont maga Isten lelkesít: Ne félj! Vágj bele! Indulj! Hallgass a benned lévő jóra! Csináld meg! Kezdd el megvalósítani, mert én veled vagyok!

Álmainkban – mint Szent Józsefnél – a jobbik énünk érintkezésbe lép Istennel. Megsuhint a Szentlélek múzsája, inspirál, akár még egy szokatlan, valóságtól elrugaskodott tette is sarkall – ha van bátorságunk hallgatni rá és belefogni. József „tartalmas” adventi várakozása megteremti a karácsony feltételeit. Hozzáadja az emberi önrészt.

Az ábrándozás, vagy a könnyelmű álmodozás lehet önbecsapás, kergethet illúziókat, de ha az álmainkban megszólaló, szóhoz jutó

Istenre hallgatunk, annak mindig konkrét, pozitív, a mások javát is szolgáló következményei lesznek. Ne vessük meg az álmokat. Lehet, Isten általuk érint meg. Ha hallgatunk az álomra, nyitott szemmel, valódi valóságérzéssel végbevitt tetteinkből a karácsony után is hasznosítható gyümölcsök fakadnak. Mint Józsefnél. Valósággá válhat, amit Isten rólunk megálmodott.

HARANGTALAN KARÁCSONY?

Indulnék a templomba. Harangoznak. A szomszéd azonban leállít. Kitámad, hogy miféle dolog reggel fél hatkor harangozni? Nem tud aludni a gyermeke. S különben is, neki joga van a pihenéshez. Szépen kér, először halkán, aztán egyre hevesebben, türelmetlenül, és már-már ordít. Túlkiabálja a harangzúgást is: vegyem tudomásul, hogy ez így nem mehet tovább. Ha én nem lépek, majd ő. A többségi szokáshoz híven pereg, egyre csak pereg balkáni nyelve, és hóbörög, hogy őt nem érdekli én milyen vallású vagyok, neki ne szóljon a harang... Aztán elviharzik a hajnali sötétbe.

Elmosolyodtam. Úgy látszik, ennyi év alatt, mióta ott lakik, nem szokott hozzá. Fogadni mernék, a keletiek istenházának kilincset sem koptatja. Eszembe jut szekéreny méretű fajkutyája, minden harangszó

hallasán hogy bankol,¹¹ vonyít kínjában, s milyen nehezen viseli dobhártyája zörgését. Most kiderül, a gazdi jobban megérdemelné a füldugót... Néhány éve két házszámmal arrébb ugyanez a jelenet volt, igaz, fényes nappal. Meg hát az autója miért nem parkolhat a templom lépcsője előtt, hisz az (is) közterület, nem?... Azt hittem, rosszul hallok. De hát minálunk ez nem újdonság. A Székelyföld szélén sem, nemhogy a szívében. Persze a trikolorok tőlem aztán viríthatnak a házán egész évben.

Hanem a harangokat, azt már nem hagyom. Bözödújfalut elsüllyesztették. Volt szerencsém konstatálni lelkipásztorként is. A szépvízi csengettyűt már régen húztam. Még gyermekfejjel. Amikor halottat kísértek, amikor nagy idő jött, amikor szilveszter éjfél volt. S a nagytemplomét is sokszor. Mert bizony gyakran elvették a villanyt. És olyankor két kézzel, kétféle harangot, két ritmusban is húztunk.

¹¹ bankol = vonyít

De most a barátokétól nem tágítok. Nincs az a barátságtalan fenyegetés, barátocskám! S a híres toleranciátookról még csak szót sem érdemes ejteni.

Mi köze mindennek karácsonyhoz? Hiszen az a béke és szeretet ünnepe! Nem azt prédikáljuk a templomban? Nem azért jött közénk Jézus?... Hát ez az...

Alig néhány nappal karácsony előtt, két bevásárlás és ajándék-sms között, pszichés szindrómák előretörése, szorongás, lelki zavarok, konzumidióta tünetek megjelenése is esedékes. Egyesekből kitörhet az el- és lefojtott düh, ellenszenv, a nyomás alól felszabadult vad indulat, és önmagukat adják. Nem tudják megállni, hogy ne szúrjanak oda, mint Heródes tette.

Bizony. Városon mintha nem azt jelenené a harangzúgás, mint falun. Idegesíti a rohanó embert. Mint a mentők szirénái. Olyan, akár a fuldokló köhögés. Alig várják, hogy hagyja abba. Falun másként szól. Ott még áhíthatot szül a harangszó. Figyelmet, hív. Ott még hangja messze szállhat,

szárnyal, kanyarog. Dombhátak, lankák verik vissza, állatok kolomphangja vegyül bele, madarak éneke színesíti. Nyugtat és jelez egyszerre. Nem így a városi örületben. Itt már kilóg a sorból, oda nem illő, zavaró tényezővé válik...

De gondolom, városi környezetben is lehetséges úgy ünnepelni – nem feladatként megoldani, vagy kötelességként kipipálni –, hogy megéljük az Isten-jelenlét csöndjét. Kiszűrjük a „*tenger hullámainak morajlását, a nagy vizek zaját*”, megfelelkezünk magunkról, s hagyjuk, hogy simogasson az Isten. Hadd érintse meg lelkünket angyali arcával. Mint de Mello történetében a vándor, aki újra hallani akarta az elsüllyedt sziget templomának ezer harangját.¹²

„Fekiúdt a homokban, bámulta az eget, és hallgatta a tenger zúgását. Most már nem akarta elűzni ezt a zajt. Teljesen átadta magát neki, és a tenger morajlását kellemesnek, simogatónak találta. Hamarosan annyira elmerült

¹² *A templom harangjai*, in. A. de Mello: *A madár dala*, Korda Kiadó, Kecskemét, 2012, 34. o.

ebben a monoton zajban, hogy teljesen megfeledkezett önmagáról. Oly mély volt a csend, hogy még a szíve dobbanása sem hallatszott.

S akkor e csönd mélyén meghallotta egy kis harang csendülését, amit egy újabb követett. Aztán egy másik, és megint egy másik... és hamarosan mind ez ezer harang egyszerre zúgott, a szíve pedig megtelt csodálattal és örömmel.”

Vajon mit kéne tenni, hogy hallatszódjon az angyalok éneke, az égi szimfónia, mely hív Betlehembe? Imádni a Kisdedet. Hogy lehetne megkülönböztetni, elkülöníteni lelkünkben a harangszót az egyéb „zajforrásoktól”?...

Mert ha lelkemben megszólalnának a karácsonyi harangok, másként érzekelném a templomi harangszót is. Talán az sem zavarna, ha nem az én nyelvemen hív az Úrhoz.

Egy kis nyitottság, jobbik énem afféle finomhangolása, s máris hallanám, ahogy cseng, szól, megkondul, zúg, bűg, csilingel. Mind az ezer.

Hiszen ezért lett Isten emberré...

MORÁLIS DEMOKRÁCIA

Nem elég a vásárhelyi iskolaügy, az országosan kinevezett és/vagy visszahívott iskolaigazgatók körüli mizéria, az elmúlt napok híradásai még attól is hangosak voltak, ahogyan térdig dagonyázunk a morális demokráciában...

A székelyudvarhelyi diáklány esete kapcsán újfent terítékre került – újságírói megmondóemberek sem tudtak ellenállni ennek a kísértésnek –, hogy hol az emberség?

Én azért beljebb mennék a kérdésekkel: mi jogon kéri számon az a liberális demokrácia éppen azt az értéket, amit ő elutasít? Ha az ember nem Isten képmása, ha a jó és rossz, bűn és erény viszonylagos, csupán emberi közmegegyezés kérdése, amit folyton lehet változtatni, szabályait felrúgni, tartalmát kilúgozni, akkor mi okán hivatkozási alap olyanok kezében-agyában, akik elvetették az Istent? Akik lekacagják és félreállítják

a kereszténységet. Akik alig várták, hogy leszakadjanak a „diktatórikus vallás” köldöksinórjáról, és mindenféle aberrációt, devianciát, erkölcstelenséget jognak, demokratikus vívmánynak élnék meg az egyház tanításának ellenében.

Kinek van joga követ dobálni arra, aki legalább következetes az elvekben, és nem változtatja a szabályokat-törvényeket menet közben, választási ciklusok szerint?

És hol van a másik fél meghallgatásának elve? Hol van az igazságosság szerinti tárgyilagos, elfogulatlan oknyomozói újságírás, amely utánajár a tényeknek, és minden oldalról megvilágítja, miközben távol tartja magát az erkölcsi szentenciáktól, nehogy egyoldalúsággal vagy elfogultsággal vádolhassák? Hol van a szülők kötelessége gyermekeik keresztény nevelésére? Vagy majd inkább a média, a kibeszélés hatalma, tájaink elbulvárosodott virtuális és papíralapú eszközein? Ez az egyetlen megoldás az igazság kiderítésére? Fontosabb a jog az igazságnál? A törvény ereje, a megszegyenítés,

az áldozatkreálás hatásosabb és rövidebb útja egy ügy tisztázásának, mint a tulajdonképpeni igazság? Kinek a malmára hajtjuk a vizet ezekkel a felfújttal ügyekkel? Ha a szeretet és szolidaritás mindenkinek jár, akkor az igazgatónak nem jár? Egy bentlakás, egy intézmény lakói kell-e alkalmazkodjanak inkább, vagy a felelős vezető változtassa folyton a szabályokat, az inercia, a kedvtelések, a jogtalan vagy kényelmi elvárások szerint?

Mert akkor egyúttal meg kellene változtatni a tíz parancsot is pár évente, hisz „ilyen a világ”, „haladni kell a korrall”, nem?

Lám, itt is visszaüt a liberális demokrácia.

Ellentétben a természet törvényeivel, az élet alapvető dolgaival: ahol nincs demokrácia. Istennek nem kell konszenzusra jutnia az emberrel ahhoz, hogy akarátát véghezvigye. És mégsem diktátor, holott nem kérte ki a véleményünket. Szeretetből alkotott mindent, s minket. Hogy felismerjük törvényeit, az élet játékszabályait, s azokat vegyük halálkomolyan. Mert büntetlenül nem sérthetjük meg azokat. Az erkölcsben nincs

demokrácia. A bűnnek ezért mindig volt, van, lesz visszaütője. Ha nem más, hát a következmények, amelyeket magunkra zúdítunk. Nem mondhatjuk, hogy „nem vagyok vallásos”, netán keresztény, „tehát rám nem vonatkozik”... „Én úgy hiszem, hogy ez nem bűn... tehát nekem lehet, szabad, sőt jogom van hozzá”... Mihez is?...

Mert vannak bizony abszolút értékek, igazságok, törvények, elvek, ideák. És azok stabilan örök érvényűek. Bármely társadalmi berendezkedésben. Északon is, délen is. Az ókorban is, a 21. században is. Nyári hőségben is, mínusz tizenöt Celsius-fokban is.

Ezekhez nekünk kell alkalmazkodnunk. Nem kívánságműsor. Akkor is érvényesek, ha nem lájkoljuk. A meghívást mindannyian megkaptuk. Az asztal terítve a lagzira.

A menyegzős köntöst, ha kint felejtettük, könnyen megtörténhet, hogy magunk is kikerülünk a külső sötétségre.

Ott pedig sírás lesz és fogcsikorgatás.

TITKOK

Konfidenciális, inkognitó, álnév, kém, be-súgás, fedett ügynök, leleplezés, diszkréció, titkosírás, magánügy, nyilvánosság, tanúvédelem, zárt rendszer, titkos beavatás, védett terület, klauzúra, üvegseb-program, átláthatóság, kiszivároztatás... Nincs ezekben semmi titok. Vagy mégis? Mi a közös bennük?

Egy neve elhallgatását kérő képviselő úgy nyilatkozott: beépült a rendszerbe, majd kiszivárogtatta; lásd vikiliks...

Hogy is van ez? Van titok, vagy nincs? Valójában mi a titok? Van-e egyáltalán lét-jogosultsága? Kell-e, vagy nem kell titkot tartani? Jobb a nyilvánosság? Mindent jogunk van tudni? Kell tudnunk mindenről? Minden ránk tartozik? Mindenben mi vagyunk az illetékesek? Micsoda disznóság, hogy tőlem elhallgatják az igazságot? Majd megyek a sajtóhoz, és ráuszítom a médiát. Majd feljelentem, s akkor a bíróságon

úgyis bevallja. Majd „kreálok” álhírt, és megtöltöm vele a bulvárt, hadd legyen botrány, hadd csámcsogjanak rajta. Csak elszólja magát egyszer. Csak kiugrik a nyúl a bokorból, csak kibújik a szög a zsákból. *Nem mondom el senkinek, elmondom hát mindenkinek* – írja a magyar humor atyja, Karinthy Frigyes az **Előszó**ban:

(...)

*Próbáltam súgni, szájon és fülön,
Mindnyájatoknak, egyenként, külön.*

A titkot, ami úgyis egyremegy

S amit nem tudhat más, csak egy meg egy.

A titkot, amiért egykor titokban

Világrajöttem vérben és mocsokban,

A szót, a titkot, a piciny csodát,

Hogy megkeressem azt a másikat

S fülébe súgjam: add tovább.

Nem mondhatom el senkinek,

Elmondom hát mindenkinek.

(...)

A harmadik csak rámnézett hitetlen,

Nevetni kezdett és én is nevettem.

Gyermekkoromban elszántam magam,

Hogy szólok Istennek, ha van.

De nékem ő égő csipkefenyérben

Meg nem jelent, se borban és kenyérben,

Hiába vártam sóvár-irigyen,

Nem méltatott reá, hogy őt higgyem.

Nem mondhatom el senkinek,

Elmondom hát mindenkinek.

(...)

Elmondom én, elmondanám,

De béna a kezem s dadog a szám.

Elmondanám, az út hová vezet,

Segítetek hát, nyujtsatok kezét.

Emeljetek fel, szólni, látni, élni,

Itt lent a porban nem tudok beszélni.

A csörgőt eldobtam és nincs harangom,

Itt lent a porban rossz a hangom.

Egy láb mellemlre lépett, eltaposta,

Emeljetek fel a magosba.

Egy szószéket a sok közül kibérlek,

Engedjete fel lépcsőjére, kérlek.

Még nem tudom, mit mondok majd, nem én,

De úgy sejtem, örömhírt hoztam én.

Örömhírt, jó hírt, titkot és szívirványt

Nektek, kiket szerettem,

*Állván tátott szemmel, csodára várván.
Amit nem mondhatok el senkinek,
Amit majd elmondok mindenkinek.*

A titkok tudója Isten. Rá tartozik minden titok. És amit ránk bízott, az a mi titkunk lesz. Amit mi tudunk, Ő is tudja. De amit Ő tud, azt mi nem. Ami a boldogságunkhoz szükséges, azt mind tudtunkra adta. Nem vagyunk híjával az üdvösséges információknak. A kutatással, kereséssel együtt járó kíváncsiság sajnos olyasmibe is beletaszítja az embert, ami meghaladja őt. Az ősbűn gyökere is ez. Hallgatva a kísértőre, tudni akarjuk azt, amiben nem vagyunk illetékesek. Amit nem kötöttek az orrunkra. Ez a folyamat egészen a mai „fészbukos” kukkolásokig és álneves kommentelésig nyomon követhető.

Felvágták a nyelvét a mai embernek. Már semmi sem szent, semmi sem intim szféra. Tudni akar mindarról, ami körülötte lejátszódik. Ne dugják el tőle az információt, semmi szín alatt. És ő sem tesz lakatot a szájára. Már csak azért is kibeszéli, kiböki,

mert megkönnyebbül. Mert kihozzák belőle. Azt mondja, a nyilvánosság jó, mert kontroll alatt tart. Az majd fellebbenti a fátylat, s lerántja a leplet a titokról... Az majd leellenőrizi: igazat beszélt-e valaki, vagy sem. Viszont nem biztos, hogy közösségi médián szocializálódó emberünk gondolkodik. Legfennebb csak ítél: felemel, vagy leejt. Mint egy rögtönítélő bíróság. Bizonyítékok nélkül. Pedig az összeesküvés-elméletek, az álhírgyártó média-manipulációk, a véleménycenzúrák és diktatúrák egyaránt jelzik, hogy a közvéleményt is milyen könnyen be lehet etetni. Milyen könnyen befolyásolható a közhangulat, egyik vagy másik hírcsatorna milyen ügyesen tudja adagolni a mérget, és lassan a bunkó fogyasztó el is hiszi. Mint a reklámban.

Féligazságokkal, csúsztatásokkal, erős kép- vagy hangeffektus-háttérrel, egyoldalú szögbeállítással, megmondó nagyokos véleményének majdnem tudományos és szakszerű alátámasztásával. De elmehe-tünk a bíróságok és tárgyalótermek háza tájára is. Hogy milyen megrendelésszerűen

alakulhatnak egyes peres ügyek, hiszen a titkok tudói mesterien tálalják az eredményt – ami eleve feltett szándékuk volt. A jóléretsültség, a lehallgatások és egyéb nem törvényes eszközökkel megszerzett, első kézből kapott információk számukra előnyt jelentettek. S akkor hol van a nyilvánosság ereje? Mit ér ilyen machinációkkal szemben a százres tüntetés? Úgy tűnik... semmit.

Nincs titok, mi ki ne tudódnék – mondja Jézus. *Amit zárt ajtók mögött súgatok, háztetőkről fogják hirdetni...*

De azért vannak titkok, amiknek titkoknak kell maradniuk. Tanítványait Jézus is a nyilvánosság kizárásával oktatta. És csak többszöri megjelenése után, a pünkösdi Lélek bátorítására voltak képesek kilépni a zárt ajtók mögül. De akkor bátran, minden félelem nélkül hirdették az evangéliumot. Anynyira nyíltan, hogy kiverték a biztosítékot a szanhedrinnél is...

Mivel esendő az ember, szükséges az istenfélelem, az eskü, hogy szabadságát kontrollálja, felelősségét komolyan vegye, főleg,

amikor egy nagy közösség sorsáról van szó. Ezért fontosak a hivatali titkok (katonai, orvosi, papi), de akár az üzleti világban és az emberi kapcsolatokban is. Hisz erre épül a bizalom. Akkor bízhatok meg benned, ha tudsz titkot tartani. Ha megtartom titkomat/titkodat, nem adlak ki másnak, nem élek vissza bizalmaddal, akkor van értelme a barátságunknak. És ez még nem cinkosság. Nem egyenlő a bűnpártolással. Nem tesz jót senkinek, ha kifecsegjük titkainkat. Ilyen alapállásban sem a nyilvánosságnak, sem a médiának, sem a bulvárnak semmi köze titkainkhoz. Ha meg én elárulom a másik titkát, pellengérré állítva őt, oda a becsületem, a megbízhatóságom, az emberi hitelem. Ha kitergetem saját szennyesemet, ostoba vagyok. Ha a más hibáját, baját, bűnét beszélem-adom ki, aljas gatzfickó lettem.

A gonoszság hiába nyilvános, attól csak még rosszabb lesz mindenkinek. A társadalmi méretű leleplezések, tetemrehívások vagy elszámoltatások sem teszik jobbá a népet, ha nincs akarat a személyes jobbulásra, nem

követi azt kiengesztelődés és megbékélés. Mert a vádló sem tökéletesebb a vádlottnál. Tiszavirág-életű az a dicsőség, ami titkok feltárásából származik. Látjuk, tapasztaljuk. És itt nem a történések kutatására gondolok...

A szeretet nem leleplez, hanem elfed, véd, óv. A szeretet szemérmes, tapintatos és figyelmes. Érzékeny a másik gyengeségeire is. És ez nem csak illem, diplomácia vagy jóérzés kérdése. Hiszen én is rászorulok embertársam védelmére. Istené az ítélet. Mindannyian titkokat hordozunk. Talán még számunkra is megfeythetetlenek. Miért lennének kiadók másoknak? Isten sem állít közszemlére. Jézus sem hagyta jóvá a nyilvános megkövezést. Az vesse rá az első követ...

Menj, de többé ne vétkezzél!

MÉHECSKE

Dr. Kőműves Zsolt kaposvári professzor egyetemi jegyzetében¹³ bukkantam rá egy szokatlan történetre. Egy állatiskoláról szól, ahol négy kötelező tantárgy van: úszás, futás, ugrás, repülés. Ezt mindenkinek el kell sajátítania. **A kacs**a úszásban volt jó, még a tanárnál is jobb. Futásból épphogy kijött az elégséges, az ugrás egyáltalán nem ment neki. Annak érdekében, hogy több időt fordíthasson az ugrásra, elengedték neki az úszást. Hamarosan már jöttek az eredmények, egyre jobb lett ugrásban. De úszásból már csak közepes. Még mindig nagyon jó jegy ez is, gondolták a többiek, így senki sem aggódott emiatt – csak a kacs.

A **sast** nagy bajkeverőnek tartották. Ugrásban mindenkit messze túlugrott, de olyan egyéni volt a stílusa, hogy az már ellenkezett

¹³ Lásd: Arithmetic Teacher, 1977. december 25., 33. p., in: Dr. Kőműves Zsolt: *Jó vezetőket keresünk*, Kaposvár, 2017

a szabályokkal. Meg is fogták és ott marasztották iskola utánra is, majd leírátták vele ötszázszor: „Csalni csúnya dolog!” Ez aztán visszatartotta a szárnyalástól is. Pedig azt nagyon imádta. De a legfontosabb a tanulás és az iskola szabályai.

A **medve** megbukott a vizsgán, mert egyszerűen lusta volt. Legalábbis ezt mondták neki – különösen télen lustálkodott sokat. Ámbár neki a nyár lett volna a megfelelőbb évszak, de akkor nem volt nyitva az iskola. A **pingvin** sosem járt iskolába, mivel nem tudott eljönni otthonról, és ahol ő lakott, ott nem nyitottak (érte) iskolát.

A **zebra** sokat lógott. Csúfolták is a pónik csíkossága miatt: fehér alapon fehér csíkok, vagy fordítva?... Ettől nagyon szomorú volt. A **kenguru** kezdetben a legjobb volt futásórán, de később elbátortalanodott. Úgy próbált futni, mint a többiek – négy lábon. Egyre fájdalmasabb volt megütni a szintet. A **hal** egy idő után otthagya az iskolát, mert egyszerűen unatkozott. Számára mind a négy tantárgy ugyanaz volt, de ezt nem

értette meg senki. Nem fogták fel a tanárok sem, hogy ő a vízben egyszerre mindent képes csinálni. Nem értették, mert ők sose voltak halak...

A **mókus** tízest kapott ugrásból, de a repüléstanár azt erőltette, hogy a földről induljon el, ne a fa tetejéről. Így aztán az elrugaszkodás állandó gyakorlásától annyira kezdtek fájni a lábai, hogy hamarosan kettéseket-hármasokat kapott ugrásból, s egyeseket futásból.

A legnagyobb problémát a **méhecske** okozta. Olyannyira, hogy a tanár elküldte őt kivizsgálásra Bubó doktorhoz. A doki megállapította, hogy a méh szárnyai túl kicsik a repüléshez, s ráadásul rossz helyen is vannak...

Ám a méhecske nem szerzett tudomást Bubó doktor diagnózisáról, s ki tudja, hogy, de azóta is repül. Én is láttam önfeledten repülő méhecskét, nem is egyszer. Főleg tavasszal...

Akár be is helyettesíthetnők magunkat az állatok szerepébe. Kivetíthetjük a történetet emberi világunkra. Kereshetnénk helyünket

a történetben. Vagy talán azt érdemes fe-
szegetni: kell-e az iskola? Kellenek-e a sza-
bályok, törvények? Milyen a jó pedagógus?
Mindenkinek meg kell tanulni mindent?
Egyáltalán, egyformák vagyunk-e?

Nekem elsőként az „ugrott be”, hogy ezzel
az erőltetett követelményrendszerrel elront-
juk azt is, ami jó. Hisz nem vagyunk egyfor-
mák. Mindenki más területen jó.

Persze mindenki Isten gyermeke. Mind-
annyiunkat egyenrangú méltósággal ruhá-
zott fel a Teremtőnk, a Mennyei Atya. Ez az
istenképiség. Emberi világunk nem alá- és
fölrendelt, még ha a hatalmi viszonyok ezt
is mutatják. Mégsem játszhatunk egyenlős-
dit. Lehet, hogy ez kényelmesebb a hatal-
masoknak, de valójában kényszerzubbony.
Isten sem egyformának teremtett minket.
Más-más karizmákkal, múlttal, génekkal,
képességekkel felszerelve létezzünk. De ezek
a különbségek szeretetének sokszínűségét
jelzik, az egymásrautaltságot, a másik kie-
gészítését célozzák. Nem ránk erőltetett unifor-
mizmus ez.

Ezzel szemben a bűnös természetű em-
ber még humánusnak is akar látszani, ami-
kor minden különbséget igyekszik elfedni,
eltüntetni. Kirekesztésről, szegregációról,
mesterséges elkülönülésről prófétál, ha va-
lakik jól felfogott sajátosságait, értékeit
meg akarják tartani. A szeretet viszont elég
leleményes ahhoz, hogy mindenkit olyan-
nak fogadjon el, amilyen, s ne kényszerítse
olyasmire, ami tőle idegen. Mert akkor torz,
beteg, korcs lény válik belőle. Vagy egyszé-
rűen elunja az életét, s terméketlenül elher-
vad, mielőtt kinyílt volna. Békés egymás
mellett élés, életszínvonal, piaci korrektségi
elvek, erőviszonyok kiegyenlítődése, min-
denkinek adni egy esélyt, – mind-mind jól
hangzó szlogenek, csak éppen a valóságban
nem működnek. Sőt a hatalmi elit meg akad
ki, hogy az embereket valójában nem lehet
beskatulyázni. Életellenessé válik az oktatás,
a pedagógia, célt téveszt a különféle tudomá-
nyok embernevelő szándéka.

S közben észre sem vesszük, hogy milyen
szép ez a világ, az élet, úgy, ahogyan Isten

teremtette. A természet úgy jó, ahogy van. Nem kell belepiszkálni. A hálnak nem kell sem járni, sem fésülnödni. A mokus elég, ha csak a fáról ugrik, és a kacsának is hagyni kell: ússzon kedvére a tóban. A méhecske meg hadd repüljön.

Mi is szárnyalhatnánk, ha hagynák.

HAZAFI(AS)SÁG KATOLIKUSKÉNT

Egyszerre dühít és elszomorít katolikus hetilapunk egyik vezércikkének alapgondolata. Ugyanis az ígéretes cím után a szerző nem válaszol, hanem elkeni a témát. Langymeleg következtetéssel áttolja a választ az olvasóra, miközben azt sugallja, hogy az „ellenfelek” érzékenysége, ez esetben a „közjó” mindenekfelett álló. Nem járható út ugyan a szélsőség (sem a kozmopolitizmus, sem az elvakult nacionalizmus), de azért, ha valaki katolikus módon szeretne hazafi lenni, arra több modell is létezhet.

Konkrét eligazítást, álláspontot viszont nem képvisel. Vajon milyen megoldásokra, lehetséges alternatívákra gondolt? Mert ami írásából lejtött, azt nem úgy érzem, mintha az Egyház tanítása lenne. Holott ő is említi, hogy a hazafiasság erény és kötelesség...

Tehát nem fakultatív. Nem egy opció a sok közül, még ebben a szabadelvűvé masszásító világban sem.

Adva van a közösségi hitvallás, amit a templomban, egyházi ünnepeinken megélünk, kinyilvánítunk. Meg ott van a család. S ennyi?

Igaz, hogy könnyebb Csíkban jó magyarnak lenni, mint mondjuk Marosvásárhelyen, Kolozsváron, Máramarosban vagy Dél-Erdélyben, netán a Bánságban. De akkor is: a hitletétel, a küldetés, az önazonosság ugyanaz. Éppen kisebbségi sorsunk diktálja – az életösztonünkről ne is beszélve –, hogy vannak helyzetek, amikor egyénenként, közösségként, fizikai valónkkal, s a médiumokban is ki kell állnunk egyre csorbuló jogainkért, fel kell emelnünk szavunkat magyarságunk ellehetetlenítése ellen. Gondolok itt az igazságszolgáltatás üldözési mániájára, nyelvi jogaink csorbulására, szimbólumaink és örendelkezési kezdeményezéseink lesöpprésére, a médiában megtalálható csúsztatásokra, lájtos-megengedő korszellemre, de akár a kifejezett egyházellenességre is. Ilyenkor mi a teendő? Meneküljünk az imádságba? Bízunk választott politikusainkra a társadalmi

kiállást? Simuljunk bele a tájba, ha kell az önfeladás árán is? Engedjünk mindig (csakis mi) egy kicsit otthon is, a munkahelyen is, a tanácsülésen is? Vagy pöröljünk, hogy hízzon az ügyvédek zesebe?... De hát még valamire való jogászunk sem nagyon van, aki közösségi ügyeinket száz százalékban sikerre vinné. Vagy lesz, csak azt mi már nem érjük meg...

Hogy segít az Isten, ha ilyen könnyen feladjuk, csak azért, mert most az a trendi, hogy a többség érzékenységét nehogy megsértsük? A tolerancia elve alapján nekik nem kellene elfogadniuk a mi másságunkat és jogunkat, hogy azok lehessünk, akiknek Isten megálmodott? Hiszen Isten népeket teremtett. És azokat emberek alkotják. Attól nem rasszista, s végképp nem kirekesztő egy katolikus magyar-székely, amiért magyarként éli meg a hitét. Jézus is egy nemzet fiai közé testesült bele.

A katolikus ember nyitott és befogadó. Nagylelkű, és minden emberben Isten képét tiszteli. De ez nem jelent bűnös önfeladást, gerinctelenséget, könnyed tájba simulást. A katolikus ember nem világfí és nem is

köldöknéző nacionalista. Nincs benne sovén fajgyűlölet, de épp az 5. parancsot veszi komolyan azzal, hogy működik a lelki-szellemi immunrendszere (is). Ezt tanítja Jézus Krisztus és az Anyaszentegyház.

A katolikustól nem kell félni sem mások tiszteletét, sem magunk identitását. A katolikus embernél jól megfér egymással a haza és Isten szeretete. Hiszen az önszeretetre épül a felebaráté is. Tehát a másik nemzet számára nem ellenség, még csak nem is ellenfél. Legfeljebb versenytárs: a szeretetben, az üdvösség felé, ahol mindenki aranyérmes lesz Szent Pál szerint.

Szerintem csak a lájtos, rosszul értelmezett katolikusság teszi gyökér nélküli kozmopolitává az embert. Olyan világfívá, aki mindenütt megél, mindenüvé beilleszkedik, nem fűzik szorosabb szálak nemzete kultúrájához, mert bárhol a világon könnyen alkalmazkodik – s akkor minek is ragaszkodni egy nemzet történelméhez, lüktető lelkéhez, nyelvéhez, hiszen mint mondja: a mennyország szempontjából ez mindegy...

Csak akkor az egyház miért tartotta fontosnak, hogy a nemzetek életébe beleágyazza az evangéliumot? Miért adott apostoli királyokat egyes országok egyházainak? Miért volt fontos a keleti kereszténységen belül is a nemzeti jelleg? A román, az orosz, a szerb, a görög egyházak nemzetmegtartó egyházak lettek a hét egyetemes zsinat elfogadása mellett is.

A katolikus missziók első feladata az inkulturáció volt. És a szentek nagy része valójában nemzeti szent: Szent Johanna, Szent István, Limai Szent Róza, Szent Brigitta vagy a többiek megszámlálhatatlan sokasága. Láthatjuk ezt olyan nemzetek egységén, akiknek a kereszténységük adta identitásukat: olaszok, írek, lengyelek, örmények, spanyolok, hogy csak néhányat említsék.

Ha már a többségi nemzet folyamatosan éreztetni akarja hatalmát és számbeli fölényét, nem az lenne a feladatunk, hogy hitünket – amely amúgy is oly sok veszélynek van kitéve – a nemzeti tartással karöltve éljük s valljuk meg? Mert hisz két lábon állunk: hitünk és nemzeti mivoltunk egyaránt fontos alap.

E kettőért sokan vérüket is adták, ezekért a kommunizmusban is hatalmas árat fizettek nemzetünk nagyjai. Márton Áron katolikusságának éppen gerinces kiállása, megtörhetetlen keménysége szerzett fényt és örök dicsőséget. Ezért modellértékű számunkra. Mert kiállt, ellenállt, karakteres magyarként-székelyként egyszerre védelmezte hitét-egyházát és népét. Ez a kettő nála elválaszthatatlan volt. Szélsőségek nélkül. Ezért nézünk fel rá ma is.

Ez lehet az egyetlen követendő út számunkra is. Kimozdulni a templom vagy a „fészbuk” meghittségéből, és áldozatot vállalni katolikus hitünkért, egyházunkért, magyarul. Tenni a saját környezetünkben, itthon. Isten a szabadság forrása, létünk ősoka. Ő garantálja a jövőnket is. Innen induljon ki a motivációnk.

Várni, elvárni, kritizálni és fanyalogni nagyon is steril és felelőtlen álláspont. Ezzel máris lovat adok az önkéntes megsemmisülés alá. Az olcsó békülékenységgel – hogy már a családban érezze a másikat, mennyire túlerőben van: hiszen a békülékenységgért

inkább románul beszélek, inkább olyan iskolába íratom a gyermekem, ami a társamnak megfelel, vagy közösségi összefüggésen, egy üzletben meg sem szólalok magyarul... – már alá is írtuk az önfelszámolás és a beolvadás ajánlólevelét.

Nem inkább azt kellene éreznie a hatalomnak, hogy van itt egy másfélmillió magyar közösség, akivel számolni kell, mert élni akar úgy, ahogy Isten rendelte? Még azon az áron is, hogy kavics a „nagy testvér” cipőjében.

Biztos vagyok abban, hogy a marosvásárhelyi Római Katolikus Gimnázium ügye is rég megoldódott volna, ha román katolikus iskoláról lett volna szó. Mert a testvérek ilyenkor összezárnak. Teljesen evangéliumi alapon. Missziós szándékkal.

Március idusa közeleg. A hóvirág már kidugta a fejét kertem sarkában is. Már érzem a napfény melegét, mely nem más, mint Krisztus: Felkelő Napunk a Magasságból.

Őt kérjük, segítsen bennünket kitavaszodni!

MÁRCIUS 8-RÓL MÁSKÉPP

Az rendben van, hogy március 8-án a nőket köszöntjük. Ám e nap kalendáriuma ritka különlegességekről is árulkodik. Ha visszautazunk az időben cirka ötszáz évet, és spanyol felségterületre tévedünk, kiderül: ezen a napon született és rá ötvenöt évvel ugyancsak ezen a napon halt meg az újkori egyháztörténet egyik legkülönlegesebb életútját bejárta rendalapítója, Istenes Szent János.

Az embernek eláll a lélegzete, nem talál szavakat ilyen „karrier” láttán. Micsoda sors, micsoda élni akarás! A csirkefogó, a szent, a fenegyerek egy személyben: valóságos csoda ez az alak...

Élete annyira gazdag fordulatokban, váratlan fejleményekben – elbukásokkal és megújulásokkal teletűzdelve –, annyiszor „küldték padlóra”, s mégis felállt onnan, hogy egy modern rendező vagy koreográfus is csak ámul rajta és meghajlik előtte. Ő az irgalmasrendiek,

a betegápolók alapító atyja, akikhez az általunk is ismert és tisztelt Kozma Imre atya is tartozik.

János egyszerű, vallásos családban született. Nyolcéves volt, amikor egy este szülei épp szállást adtak egy Madridba igyekvő papnak, aki olyan lelkesen beszélt a spanyolok vallásos életéről, hogy a kipirult arcú gyermek majd leesett a székről az ámulattól. Nem sokkal később, hogy a pap másnap elment, ő is megszökött otthonról. Mindenáron Madridba akart menni. Szülei három héten át eredménytelenül keresték, édesanyja bele is halt bánatába. Apja beállt a ferencesek közé, ő sem látta többé fiát. János elkerült egy kis spanyol városba, Oropesába, ahol a pásztorok „főnöke” irgalomból befogadta házába. Megtanította írni, olvasni, gazdálkodni. A legényke felcseperedvén, lassan az egész birtokot vezethette. A gazda el is határozta, hogy lányát feleségül adja hozzá. De János úgy gondolta, a házasság nem neki való. Először gondolkodási időt kért, aztán elutasította az ajánlatot. A gazda erőltetni kezdte a dolgot, de János inkább elszökött.

Beállt katonának, a francia–spanyol háborúban elkélt a friss, hadra fogható levente. Katonaként nagyon lezüllött, főként ami a lelki-erkölcsi életet illeti. Egyik nap lováról is leesett, eszméletét veszítette. Amikor magához tért, ellenséges területen találta magát. Sikerült összeszednie magát annyira, hogy visszajusson a spanyol táborba, ahol nem volt már egyébre jó, mint hogy rábizzák a zsákmány őrzését. De minden ébersége ellenére azt is ellopták. A tábor vezetőségének ez már sok volt: fel akarták akasztani. Aztán egy magas rangú tiszt mégis megkegyelmezett neki, azzal a feltétellel, hogy minél előbb eltakarodik a hadseregből.

Így, hogy megmenekült, visszatért Oropesába, régi gazdjához, aki örömmel fogadta. De továbbra is ragaszkodott lánya és János frigyéhez. Mit volt mit tenni, János harmadszor is a szökést választotta. Beállt abba a hadseregbe, amely épp Bécsnél harcolt a török ellen. A hadjárat végeztével Compostellába zarándokolt, és imádkozni kezdett az Úrhoz, adjon neki megvilágosodást...

De semmi válasz. Egy nap aztán támadt egy gondolata: mi lenne, ha Afrikába menne, hogy a fogoly keresztények kiszabadítására, segítségére legyen. Készen állt a vértanúságra is. Egy gróf családjához szegődött, aki Ceutába ment száműzetésbe. Közben összehozta a sors egy ferences atyával, aki megmondta neki, hogy a vértanúság utáni szomjúságában sok még az önszeretet benne. Erre János visszatért Gibraltárra, és nekilátott szentképeket árusítani.

Jól ment az üzlet, hamarosan kis boltot is vett magának Granadában. Abban az időben járt arrafelé a híres missziós szónok, Avilai János, akinek beszédei mélyen megragadták. Elajándékozta minden árúját, bezárta a boltot, és mellét verve, kiabálva, szaladgálni kezdett az utcákon. Azt hitték, megőrült, becsukták a bolondok házába. Mit ad isten, Avilai János meghallotta, milyen kemény „következményei” lettek prédikációjának, meglátogatta az „őrültet”, és lelkére beszélt, hogy kezdjen már valami mások számára is hasznosabb életbe.

Istenes János ekkor negyvenkét éves volt. Egy zarándokútján rájött, Isten mire hívja őt: segítsen a betegeken és a szegényeken. De hogyan? Ekkortájt kezdett éjszaka fát gyűjteni a közeli erdőben. Nappal eladta. Árából orvosságot és élelmet vásárolt, és a vagyon-talan betegeknek ajánlotta fel. Ez az „üzlete” is felvirágzott. Ennek mindjárt híre ment, és egyre több nagylelkű felajánlást tettek a gazdagok is. János házat bérelt, társak szegődtek hozzá, és nemsokára egyesületet is alakított, Granadában pedig kórházat nyitott. Betegeit önzetlenül és önfeláldozóan ápolta, személyes gondja volt mindegyikükre. Ettől fogva minden erejét betegeire szentelte. Nem akart ő rendet alapítani. Az követőire várt, nem sokkal halála után. A betegek szolgálatában eltöltött tizenhárom évnyi megfeszített munka, és addigi „változatos” élete hamar felőrlötte egészségét és erejét. Gondja volt arra, hogy halála előtt elrendezze kórháza ügyeit, így nyugodt szívvel, Isten szeretetétől átölelve hajtotta fejét Megváltója ölébe. Ötvenöt évesen halt meg, 1550. március 8-án.

Követői, az irgalmasrendiek 1700-ban, csak Spanyolország területén közel háromszáz kórházban szolgálták a betegeket. A második világháború után az anyaországban is öt kórházuk volt.¹⁴

Istenes Szent János élete önmagáért beszél. Nagybőjt idején segítségünkre lehet kishitűségünkben, nyavalygásainkban, konzumidióta komfortzónánkból is képes kiközökenteni.

Lobog-e bennünk az istenszeretet tüze?

Megtettünk-e bár egy lépést azért, hogy ránk találjon az Úr?

Képesek vagyunk-e lelkesedni valamiért, ami túlmutat a hasznossági vagy zsigeri szempontokon? Ami azért „éri meg” a fáradságot és a küzdelmet, mert lelkünket teszi boldoggá?

Bízunk-e a Gondviselő Istenben, aki még a bűneink, eleséseink okozta réseken is besugározza kegyelmének fényét? János nevét tisztelői nem káromkodásként egészítették ki az istenes jelzővel. Hanem azért, mert olyan volt...

¹⁴ V. ö. Katolikus Lexikon, V. kötet, Szent István Társulat Könyvkiadó, Budapest, 2003, 354. o., 600. o.; In: Új Ember hetilap, 2017. március 5.

BECS SZÓ

Élt Firenzében egy ifjú, aki durvaságáról és kegyetlenségéről volt híres. Ez az ember azután Gottfried de Bouillon oldalán mint kereszties lovag indult a Szentföldre. Amikor a hadvezér után a legelső lovagként, először ért a Szent Város, Jeruzsálem várfalára, jutalmul azt kapta, hogy a szent sír lángjánál legelőbb ő gyújthatja meg gyertyáját. Ezután könnyelműen, tréfálkozás közben, társai előtt ígéretet tett, hogy ezt a lángot kioltatlanul viszi szülőföldjére.

Úgy gondolta: a lovag adott szava kötelez. Elindult haza a lánggal. Hazafelé jövet neveték, bántották, sajnálták. Útközben oda lett egészsége, vele együtt minden gögje és durvasága. Ám ő mindent eltűrt, elviselt, csak hogy megtarthassa adott szavát, és megóvja a lángot...

Lassan, de hazaért Firenzébe. De már nem az az ember érkezett meg, aki egykor

elindult onnan. Fogadalma megváltoztatta. Aki annak idején csak hősködött, most a saját életénél fontosabbnak tartotta „küldetését”, és adott szavát.

Számomra ez a történet az adott szó iránti hűséget is példázza.

Nagy hiány lett manapság a becsületszó. Egy-két nemzedékkel ezelőtt még súlya volt az adott szónak. Apáról fiúra szálltak a birtokok, anélkül, hogy egy sort leírtak volna. Az adott szó aranyfedezetnek számított. Adtak-vettek egymás között, a javak, a tárgyak gazdát cserélhettek, pusztá becsületszóra. Ha két gazda megegyezett egy terület fölött, a határon cöveket vertek le, egymás tenyerébe csaptak, áldomást ittak, és szent volt a béke. Nem kellett a mezőre kerítés, szükségtelen né vált a papír, nem volt szükség közjegyzőre, tanúra, kamerára, őrző-védő szolgálatra, bírósági végzésre. Nem követelték egymástól az iktatószámot, pecsétet, aláírást. Még csak zsebszerződést sem kellett kötniük. A kimondott szó mögött becsület volt, ezért megbízhattak egymásban.

Évszázadokig így működött a társadalom. A társadalmi szerződést nem rúgta fel sem a király, sem az alattvaló. Volt persze adósok börtöne, a törvényeknek is megvolt a maguk eléggé elretentő hatása, de a becsületszó alapvetően tartást adott.

Aztán „kinyílt a szemünk”. A szabadelvűséggel egyre jobban beférkőzött lelkünkbe-agyunkba a kétely, a gyanakvás, az irigység, a hátsó szándék. Megszűnt a bizalom. Olyannyira, hogy ma már eleve úgy indulunk neki egy beszélgetésnek, egy kapcsolatnak, hogy fenntartásaink vannak. Előre kinyomozzuk az illető múltját, terveit, előéletét, lehallgatjuk telefonját, kutakodunk a magánéletében, keressük a titkolnivalóit, a gyenge, sebezhető pontjára hegyezzük ki figyelmünket, hogy ugrásra készen bármikor zsarolhasuk, megfélemlítsük, felülkerekedjünk rajta, vagy csak egyszerűen faképnél hagyhasuk.

Ahelyett, hogy megelőlegeznénk a bizalmat, tiszta lappal és nyitottsággal indulnánk, inkább az érdekeink, a sunyi szándékaink vezérelnek. A nagy kommunikáló fecsegésben

leértékelődtek szavaink, teszünk rá, mit ígértünk valakinek a tegnapelőtt, ha ma éppen a helyzet úgy hozza, egyszerűen elfelejtjük. Nem vagyunk pedánsak, sem pedig szavahihetőek, könnyedén játszunk mások idejeivel, idejével, bizalmával, könnyedén átverünk ismerőst-barátot is, ha „prioritásunk” keresztezi előbb tett ígéretünket. Lelkifurdalás nélkül szegjük meg szavunkat, nincs már morális mérce, ami számon kérne, vagy visszatartana.

Demokráciának csúfolt korcs világunkban már az erkölcsi züllés súlyát sem érezzük. Kiállhatatlanokká válunk a szerelemben, a házasságban, az üzletben, a politikában egyaránt. Kellő göggel okosságunk álcázzuk rosszindulatunkat, és mindenre van kész magyarázatunk. A másik ember átejtése, a nem becsületes, vagy egyenesen erőszakos, de finom eszközök bevetése érdekeinkért, úgynevezett jogainkért – csak hogy kikényszerítsük azt, amit épp akarunk – szinte azt igazolja, amit Falstaff mond Shakespeare IV. Henrik-jében: „*a becsület csak festett*

halotti címer... s ezzel vége az én katekizmusomnak...” Egyenesen gyámoltalannak, naivnak, bolondnak, könnyelműnek tartják ma azt az embert, aki még hisz a becsületben. Az adott szó becsületében. Olyasmi, hogy: ígéret, fogadalom, elkötelezettség, amely kedvemtől, hangulatomtól függetlenül is kötelez, amit meg kell tartanom akkor is, amikor kellemetlen – nos, ez ma már nem vonzó. Holott ez amolyan korrektség is lenne, amely nélkül elvész az önbecsülés.

A Szentatya a napokban úgy fogalmazott, hogy békét márpedig nem lehet elrettentéssel építeni. Csak bizalommal. Olcsóbb is lenne, s élhetőbb teret hagynánk hátra gyermekeinknek is. A becsületszónak azért van bizonyító ereje, mert az ember külső és belső viszonyaiban összhang van. A becsületes ember szava igaz. Nincs benne csalás, megtévesztés, alakoskodás, kétértelműség. Ettől tisztességes, ezért megbízható. Nem gondolja meg magát, ha szorul a hurok, nem hátrál ki a másik mellől, ha húzós a helyzet, akkor is gavallér, ha ebből hátránya származik.

Hiszen nem titkos haszonszerzés szándékával ad kölcsön, és időben megadja azt, amivel tartozik. Lehet rá számítani, mert szava biztos, mint a Szentírás. A megtartott ígéretnek sorsfordító, személyiséget átfurmáló ereje van. S ez a közösséget is erősíti.

A becsületszónak mindig Isten adott szava a mércéje. De a biztosítéka is. Isten szavával teremt, simogat, nevel, vezet, eligazít. Biztosít arról, hogy „jól vagy, ha velem vagy!” Ő szavát adta arra, hogy kiemeljen saját magunk sötétségéből. És szavára rátette életét. Ezt látjuk Jézus megváltó szenvedésében és halálában.

Még ha nehéz is, érdemes becsületesnek lenni, mert szembenézhetünk a tükörrel, és nyugodtan alhatunk. Néha fájó a kritika, néha nem esik jól beismerni, én is tévedtem, hitvány voltam, de ez az önismeret része.

Egy nagy tudós úgy fogalmazott egyik tanítványa kérdésére válaszolva: az egész életben a legfontosabb, amire rájöttem, hogy bűnös vagyok, és hogy Jézus Krisztus a Megváltó!...

FELÉBREDNI AZ ÁLOMBÓL

Évenként visszatérő nagybőjti zeneélményem, ha újrhallgathatom az 1970-es Tim Rice-Lloyd Webber-művet, a Jézus Krisztus Szupersztárt. A zene hangulata, a melódiák, harmóniák és a profi előadók átéléssel megjelenített hangjai szinte fordítás nélkül is jelzik a darab lüktetését, a szöveg mondanivalóját, magukkal ragadnak, mintegy beemelve Jézus szenvedéstörténetébe. A napokban (újra) megnéztem a musicalből készült filmet. Mit mondjak: meghatott, de ki is ábrándított. Nyilván egy filmadaptáció teljesen szubjektív megítélés alá esik. Lehet szeretni, de az se baj, ha ki nem állhatom. Ízlés kérdése.

A Jézus-filmek rendezői minden korban a meghökkentésre, az újszerűsége, az szokatlanra, no meg a pénzre „utaztak”. Így viszont érthető, hogy a Szupersztár felfogásában is Jézus egy kimagasló, korszakalkotó,

tabudöntögető hippi, akiben aztán csalódnak kortársai, hiszen önkéntes áldozata üresjáratnak bizonyul. Nem dönti meg a Római Birodalmat, nem hoz földi mennyországot, s még Mária Magdolna szerelmét sem viszonozza. Nem véletlen, hogy a film a kereszthalállal lezárul, ami utána következik, az legyen mindenki magánügye.

Azóta is rendszeresen felbukkan a népszerű vád, miszerint tanítványai ellopták holttestét, s csak idő kérdése, mikor találják meg. Persze immár kétezer éve, minden nemzedékben kerül egy jámbor, ostoba, szolgálatos ateista, aki korrektségből is szükségesnek tartja, hogy „leleplezze a titkot”, és megtalálja az elveszett holttestet. Ahogyan nemrég a bulvármédia vaskos szalagcímmel közölte: Megtalálták Jézus sírját! Holott a sír sosem volt elveszve, csak történetesen Húsvét hajnala óta üres...

A film végén Júdás, fehér ruhában, mintegy megismétli a film elején elhangzott szemrehányásokat: Jézus bukott sztár, ígéréteivel becsapta rajongóit. Ő is azért adta

fel mesterét. Maradt belőle egy szép, giccses történet. Lejátszottuk a szerepet, felpakoljuk a hóbelevancot, s mehetünk haza...

Valóban? Ennyi a Jézus-történet? Hiába a tavasz sokat ígérő megújulása, a báránybégetés és a földből kikelt mag szárba szökkenése? Akinek ezen a szinten, a felszínen „mozog” a hite, annak valóban ennyi. És hány köztük az anyakönyvezett hívő keresztény...? Nos?

Az evangéliumok beszámolója szerint Jézus, néhány héttel a zsidó húsvét előtt, feltámasztotta Lázárt. Direkt késlekedett, amikor barátjának beteg-hírért hozták. Azt mondta: *barátunk, Lázár, elaludt. Megyek, felköltöm.*

Jairus leányánál is annyit mondott a megjedjt hozzátartozóknak: *nem halt meg, csak alszik.* Erre kinevették.

Az ősbűn óta életünk olyan, mint egy álom. Átalusszuk életünk jó egyharmadát. Egy hetvenéves ember kb. 23 évet alszik életében. Még ha ez nem is olyan rossz álom. Olykor altatókkal, máskor holtfáradtan, hogy majd frissen ébredjünk. És hozzá vehetjük ehhez még kisebb-nagyobb

halálainkat, meghalásainkat: elszakadni a gyermekkortól, elengedni be nem teljesült vágyainkat, kibújni „atombiztos” szellemi-lelki bunkereinkből, feladni öröknek hitt céljainkat, illúzióinkat, ábrándjainkat, megkeményedve a csalódások miatt. Ezekből fel kell ébrednünk. De úgy is összeér a halál az étellel, már most, hogy igazi vágyaink, álmaink folyton hajtanak előre, csak az Isten, az isteni, az örök, a végérvényes, a teljesség elégit ki. Ezek pedig átlépik a halál küszöbét. Már gyermekkortól, a keresztiségben kóstolót kapunk a megváltásból, az isteni természetből, hogy egyre inkább tudatosodjék: aki Jézus Krisztusban hisz, még ha meg is halt, élni fog. Aki meghalt is, nem halt meg örökre.

Mert Krisztus feltámadt. Azért üres a sírja. Nem azért, mert holttestét ellopták, nem azért, mert becsapta híveit, nem azért, mert nem törölte el a szenvedést és a halált. Ellenkezőleg: magára vette, és átalakította annak értelmét. Ezért Jézus messze meghalad minden vallásalapítót, minden ideológiát és

politikai-társadalmi berendezkedést, amely a földi paradicsomot célozza meg.

A keresztény ember nem elégszik meg kevesebbel, mint Vele. Valóban feltámadt! – valljuk mi is diadalittasan. Ez számunkra meggyőződés. Tapasztalat. Visszaigazolást nyerünk róla az isteni jelzésekből, a szeretet mindent legyőző erejéből, a kegyelem túláradó mértékéből. Egyszóval azokból az istenélményekből, amelyek ezt megerősítik, táplálják, és amelyek hitelt adnak annak az igazságnak, amelyet nem laboratóriumi vizsgálatokkal próbálnak bebizonyítani. Hiába is tennék, nem lehet, mert túlmutat a földi kereteken.

Életünk nem más, mint töretlen előrehaladás az örök húsvét felé, ahol a Bárány már fehér ruhában várja a megdicsőültek táborát, kezükben palmaággal. Nem a sötétben botorkálunk, nemcsak magunkra vagy pénzünkre vagyunk utalva, hanem az örök halál sötéttségét legyőzve ránk virradt az örök világosság. Látjuk az utat magunk előtt. Érezzük a hívást, az ösztönzést, kegyelmének

hátszelét és bátorítását. A saját gyengeségeink, bűneink, halálraszántságunk ellenére, azokon átlendülve teljesíti be örök életre szökellő vágyunkat a feltámadt Úr. Számunkra Ő a húsvét lényege. A többi csak pozdorja, giccs, merő népieskedés, feslett farmernadrág.

Krisztus véres arca a legszebb arc, mert a szenvedésben dicsőült meg, s vált szerethetővé. Legyőzte a halált, hogy mi élhessünk. Hozsanna a magasságban! Alleluja!

Örvendezzünk, Jézus Krisztus feltámadt!

VALLOMÁS AZ ELSŐ SZERELEMRŐL

Ha csökken az első szerelem intenzitása, érdemes megállni és visszapörgetni: mi vezetett ide. Még inkább érdemes visszatérni ilyenkor az első lángoláshoz, a kezdeti lelkesedéshez. Szent Pál írja „lelki fiának”, első utódjának, Timóteusnak: éleszd fel magadban Isten kegyelmét, amely kézföltételem folytán van benned. (2Tim 1,6) Ezt szokták tenni a házások is, kerek évfordulók alkalmával.

Pappá szentelésem 25. évfordulóján jómagam is erre érzek késztetést. Erre kötelez ezüstmisém is.

Hálatelt szívvel állok meg, és tekintek vissza. Összegzek és értékelek, elemzek és nosztalgiazom. Végigpásztázom lelki szemimmal a megtett utat, nagyobb rálátásom nyílik így a gyökerekre, őseim felértékelésére, s az összhatásra: mi, hogyan,

miért alakult így az életemben? Miért kellett a dolgoknak (velem) így történniük? Évtizedekig abból éltem, amit otthon kaptam, amit hazulról hoztam: derűt, tartást, talentumokat, közösséget, szerető családi légkört, iskolát – ami felvértezett az élethez szükséges „kellékekkel”.

De ez a visszatekintés nem arra való, hogy mementózzak, esetleg lamentáljak, avagy a bizonyítványomat magyarázzam. Most már látom, hogy a lelkes fiatalember a szerelemben is, az életben is csak kezdő. Zöldfülű. Az első szerelem még nem a beteljesedés. Az első szeretet még nem a teljes szeretet. Az inkább kezdet: az indulás. Az Úr beállít a szeretetben való növekedésre és érlelődésre. Hogy ezután csak erre törekedj. Mint mikor a rakétát kilövik, megadva neki a kezdeti sebességet. Menet közben aztán valamiféle dinamikai léptékváltás következik be. Ahogy a zeneszerő is a kottában az „andantéről” átlép az „allegróba”. Mert a hitet nem lehet örökölni. Azt mindennap ki kell imádkozni, az „testre szabott” kegyelem. Az nem járadék,

hanem ajándék. Azon megállás nélkül, egyfolytában, hűségesen dolgozni kell, hogy ne csak ne veszítsem el a kezdeti lelkesedést, hanem fejlődjek, változzak, alakuljak.

Tegyem hozzá a magamét, működjek együtt az isteni kreativitással: lobbantsak lángra másokat, világítsak, vigasztaljak, ültessek, alkossak, szórjam szét, osszam meg kincseimet, figyeljek a célra, és ne törődjek a fanyalgókkal. Közben pedig szolgáljam azokat, akik megbicsaklottak, kifáradtak, kiégtek, tanácstalanok vagy unják az egészet; akik belerokkantak a nyomásba, vagy akiknek nincs valakijük, nincs emberük, aki oda vezetné a „gyógyforráshoz”, a kegyelemhez, amikor az „mozgásba jön”.

A papság szentségében ez a gyönyörű, az egyedí, a magasztos. Semmilyen más szakmával, munkahellyel, állással, életformával nem pótolható hivatás a miénk.

Ez a szentség emel föl, ez lendít előre. Ez adja a napi beteljesedést, az istenközeltség megszokhatatlan s mégis szüntelenül szükséges élményét. Ez ragad ki a rutinból.

Ez ment meg attól, hogy ne csak fungáljak, intézkedjek, szolgáltsak, hanem jóra is intsek, s magam is szüntelen szítsam a felelesztett lángot a lelkekben... Hogy ne legyek tragikus hős, mint ama huszár, aki alól kilótték a lovat.

Amikor már a misézés, az áldozatbemutatás bennem is történik, hisz egyes szám első személyben veszem a számra a szentségi szavakat: „Ez az én testem (...) értetek” (Lk 22,19) Magamra öltöttem Krisztust. És már nem zavar, hogy beleásitanak vagy beleköhögnek a felajánló imába, hamiskásan énekel a kántor, vagy muslica hullt az átváltoztatott borba. Minden orvosság egy kicsit keserű. Ezért jó vízzel bevenni. De minden keserűségben orvosság is van. Hiába küldtek padlóra egy balegyenessel, elszenvedem a mélyütést, de az adoráció csendjében újra feltápázkodtam. Erőre kaptam, magamhoz tértem. Megérkeztem, mert lassan nemcsak a bűnnek kezdek meghalni, hanem élni kezdek Krisztusban. Ez a csodaszép, ez a biztató. Ettől életbevágó a küldetés, és tart addig,

amíg győzöm. Így leszek képes megfelelni az isteni Mester követelményeinek. Csak ez számít. Az utolsó cseppig kiinni a kelyhet, hiszen: „Uram, te mindent tudsz, azt is tudod, hogy szeretlek...” (Jn 21,17)

Huszonöt év figyelmeztet arra, hogyan kezdtem, mivé lettem. Alázat és reménység egyszerre. Hogy Isten kegyelmének előkészítője maradjak, még akkor is, ha sosem lehet elég jól csinálni. Ám azt is tudom: nem is szükséges különleges teljesítményt nyújtanom. Az a fontos, hogy ne veszítsem el a szem- és szívkontaktust.

Maradj velem, mert én veled leszek...

„Elég neked az én kegyelmem (...)!” (2Kor 12,9) –, mondja az apostolnak is. „Te azonban tarts ki amellet, amit tanultál” (2Tim 3,14), amit tőlem láttál és kaptál, újítsd meg a kezdeti szerelmet, amellyel eljegyeztelek: igazsággal, törvénnyel, jósággal és szeretettel. (Oz 2,21)

Testem, személyiségem pedig lehet törekeny cserépedény, hogy a hit hatalmát, erejét, a munkám eredményeit, gyümölcseit ne

magamnak tulajdonítsam, ne a magaménak tartsam, hanem Neki köszönjem meg.

Ez az engedelmesség tesz nyitottá, szelíddé, elengedővé, hisz folyton Isten kegyelméből élek. És csak így találok el a Szót, aki bennem is meg akar testesülni. Hogy ne csak még huszonöt évre, hanem örök életre szüljön.

Hála Neked, Uram!

KAPUCNI, CSADOR, NAPSZEMÜVEG

Mindhárom véd. Őrzi az inkognitódat. Nem látják az arcod. Nem érzékeli más, hova nézel, mire figyelsz. Jó a megtévesztésre. Állnak is. Attól, hogy hósködsz, attól még sunyi vagy. Takarózol a vallási kultúrákban eredetileg más funkciót betölteni hivatott viselettel. Nincs merszed nyílt sisakos támadásra. Nincs gatyád tiszta szemmel, nyílt tekintettel, felemelt fővel előállni: nézzétek, én vagyok! Tokkal, vonóval. Nem szégyellem. Nem bújok el az ujjam mögé. Vállalom magam, tisztességesen. Ahogy felnőtt emberhez illik.

Milyen jól jön, hogy a média is harap az álságos „emberi jogok” maszlagjára, és kitakarja az arcod, nem engedi, hogy felismerjenek. A photoshop kitakar, miközben te betakarod. Végül is ugyanaz: el tudsz bújni a tömegben. Behúzódhatsz a kapucni védelmébe... Gonosz rafinériádat még

elfogadhatóvá is sminkeled: hogy „hát biztonság”, meg „szemérmes szégyenlősség”, „személyességi jogok” s egyebek... De közben te ártani akarsz. Fittyet hányva más jogaira, a közösségre. Nem vagy tisztességes, nyílt és becsületes. Takargatsz valamit, rejtgeted, hogy aztán előnyödre váljék, a másik ellen... Visszaélsz barátaid, embertársaid bizalmával, és lóvá teszed őket.

Szerintem ez több mint úri huncutság, múltó divat, menőzés. Ez inkább agyafúrt gonoszság, ostoba gerinctelenség és feltűnési viselkedés, ami közben gyávasággal párosul.

Kell a szemüveg, ha süt a nap, hogyan kellene. De este miért akarod, hogy még az is sötétítsen? Aha, azért, nehogy felismerjenek. Hát így könnyű. Akkor a másik, aki rád néz, eleve vesztesre áll. Mit titkolsz előle?

Kell a fejkendő is, sapka meg sál, ha indokolt. Ha olyan az idő, vagy a kultúra íratlan szabálya ezt diktálja. Na de ha nem?

És kell a kapucni is, hiszen egyházi ruhaként „látott napvilágot”. A csuha része volt,

fejfedő gyanánt. A szerzetesek is azért használták, ha muszáj volt, hogy lenyírt fejük ne fázzon. Ne betegedjenek meg. Nem egymás ellen használták, fegyverként... Arról sajnos nem ők tehetnek, ha a filmek eleve a gonosz erők megtestesítőjeként reklámozzák – mert ugye jobban sugallja a titokzatosságot... –, amikor a szereplők szemükbe húzott kapucnival felismerhetetlenné válnak és azonosulnak sötét árnyékukkal. Mint a csontváz-halál a kaszával.

Ma meg oda jutottunk, hogy a ruha-
gyárok, sportszergyártók is divatot kreáltak belőle. Eleve terroristaöltözetként népszerűsítik.

S akkor csodálkozunk, hogy ha szemedbe húzod, eleve gyanússá válsz?... Napszemüveged elrejtí tekintetedet, így hamarabb kitalálod szándékodat, mint gondolnám. És ki tudja, mit szorongatsz a kapucnid alatt?

Vajon meglepődnék, ha lerántanám maszkodat?

SZAVAZÓSDI

Egyik internetes hírportál ekképp állítja be válaszait arra a kérdésre, mi teszi tönkre a családokat: külföldi munkavállalás, bizonytalan anyagi körülmények, időhiány, alkoholizmus, családon belüli erőszak, depresszió, meglegházasság...

Ezekre lehet kattintani. Valóban, mindegyikben van valami. Amelyik szó a legtöbb pontot kapta, az vezet. Az az igazság. Mert hát a többség – legalábbis az olvasók többsége – ezt szavazta meg. Ez így demokratikus. A közvélemény-kutatás könnyed, korszerű formája. Csak meg kell kérdezni a tömeget, mert a harsogó kisebbség többségi szavazata szüli az aktuális igazságot. S akkor bizony a még oly kőbe vésett törvényeknek is meg kell térdelniük. Így lehet elegánsan behódolni a „többség” akaratának.

Engem most már nem is eme mesterseges többség harsogása izgat, hanem hogy

lassan mindenről szavazunk. Tüntetően, felvágott nyelvvel véleményt formálunk, értékítéletet nyilvánítunk. Odatoljuk a másik pofájába „fészbukostól, twitterestől”. Minél hangosabban győzködjük egymást bunkóságunkról, annál meggyőzőbben hangzik, s egy idő után nemcsak a hasonszőrű kisebbség hiszi el, s nemcsak a többiek, hanem mi is. Az isteni törvényektől, az örök érvényű igazságoktól lecsupasztott, ma már kényszerzubbonyként, de örömmel viselt, nyakló nélküli szabadságérzetünkben megszavazuk azt is, hogy ne süssön a nap, ne legyenek természetet, társadalmat összetartó törvények, elvek, értékek, és ezt sokszínűségnek, nagyvonalú toleranciának, „multikultinak” nevezzük. Finom-vegyes felvágott. Saláta. Caciki. De ciki.

Nehogy már csak a férfi és nő életfogytig tartó elköteleződésén alapuló kapcsolatot nevezzük házasságnak. Nehogy már az édesapa, édesanya és a gyerekek együtt alkossanak csak családot. Nehogy már konzervatív, bigott, begyepesedett, középkori jelzővel

illessen valaki, hisz akkor kilógunk azok köréből, akikre a többiek számíthatnak. . .

Ha már kiengedtük a szellemet a palackból, ha már nem vagyunk urai magunknak, és csak a rosszra hajló akaratunk maradt meg, ingatag vágyaink, ingereink vezérelnek, hadd engedjünk még a szorításból. Hadd tegyünk még egy lépést hátrafelé, miközben szelfizzük magunkat a szakadék szélén. Hadd tegyünk még engedményeket olyan területeken, amelyekre nem is lenne hatáskörünk. Hadd szabjuk meg mi az élet célját, alaptörvényeit és adottságait. Majd a jólét, majd a tárgyak, majd a gépek adta életszínvonal „kiegyenlíti” úgyis a fejlődési rendellenességeket. Mi majd korrigáljuk, amit Isten vagy a természet „elrontott”. Mert ugye manapság mindent lehet. S mindennek az ellenkezőjét is. . .

A család „hagyományos” megnevezése egyébként is régóta kizáró jellegű: kizárja az aberráltakat, a devianciákat, a vénlegényeket és vígözvegyeket, az elváltakat, a szingliket, a különféle címen és „jogon” élettársi kapcsolatban, transz-genderségben, saját

maguk „szabadon” választott identitásában ténfergőket, ideig-óráig együtt élőket. Nem szégyelljük felrúgni az emberiség életét fenntartó évezredek alapsejtet, csak hogy hódolhassunk a hőn áhított haladásnak, a korszellem csábító divatjának.

Család, légy azzá, amivé válnod kell – visszhangzik a lelkemben Szent II. János Pál pápa felhívása, amely a karácsonyi pásztorjátékunk vezérmotívuma is volt. Ő egy percig sem állította, hogy nem léteznek csonka családok, beteg vagy sérült, fájdalmas helyzetek az emberi kapcsolatokban, amiket szívünkben hordoznunk kell, és segíteni és bátorítani kell őket, hogy ők is felfedezzék istenadta méltóságukat, értéküket. De attól az eszmény bizony eszmény marad, örök érték, amelyre maga Isten vállalt garanciát. Nem kell a szinteket, a jót és a rosszat keverni. Az eszményhez közelíteni kell. Ez feladat és lehetőség, sőt kötelesség is. A fenn- és megmaradásunk záloga. Egészen lenni, a biológia szintjén is. Mert nem a migránsok oldják meg a szaporulat és a munkaerő kérdését,

hanem több gyermeket vállaló, Istenben bízó és egymást szerető egészséges családok. Ez nekünk módunkban áll, keresztény hivatásunkból fakadóan is. Ez elvitathatatlan jogunk és kötelességünk. A vér, az emberi természet is erre kötelez. S nem a zsebünk, vagy a pénztárcánk miatt szükséges. Kezdve a gyermekneveléstől, a szexuális felvilágosításon át, a pozitív szülői, apai-anyai mintákig, egészen a médiában bemutatott család- és jövőképig. Már az szomorú, hogy alkotmányos joghézag alakult ki mifelénk erről, és népszavazást kellene tartani, hogy tudatosodjék újra bennünk.

De a politikai felhangokon túl, nem kellene a magukat tüntetőleg a kisebbség megvédőinek beállítóknak tükörbe nézniük, hogy volt-e édesapjuk és édesanyjuk? Vajon ők kiktől kapták az életet? S ha rossz példát láttak, nem azon kellene dolgozniuk, hogy kijavítsák, elsősorban a saját, szép családi életükkel? Nem azért kaptak többségi szavazatot választóiktól, hogy a parlamentben is a keresztény család-eszményt hirdessék, megszavazzák?

A szavazógép, úgy tűnik, szándékosan kifelejtette, magyarán elhallgatta a legfontosabb választ, amire kattintani lehetne: a családot a hitetlenség, s a szeretetlenség teszi tönkre. Nos, itt kezdődik az igazi agymosás, valódi manipuláció. A szabadosság sötét árnya nem felvilágosít, hanem beszűkít. A média kloákáival karöltve árasztja a hígító, elbizonytalanító, szent értékeket nevetségesé tenni akaró szirupos semmit mint „többségi” világfelfogást. Itt nálunk is. Tőlünk nyugatabbra sajnos már erőteljesen látszik ennek az „eredménye”. Nem csoda, hogy az afrikai autószerelőtől már nem merné megkérdezni: feketén nem vállalja?

De hogy a családhoz már nem szükséges férfi és nő, és nem szükségesek a gyermekek – így együtt –, főleg házasságra alapozva, ezt viszont bőszen sulykolja a maga szekuláris jogrendjében is.

Hadd múlja felül posztmodern ürgénk üressége még a kommunisták sötéttségét is.

Elvégre ő így szavazott...

KANNABISZ ÉS SZEX

Ebben az önmagából kifordult, értékeitől és elveitől meg/fel- és elszabadult világban már nem feltűnő, ha a kivétel szabállyá lesz, és mozdony nélküli szerelvényként rohan az öngyilkos lejtőn a szakadékbba.

Ezt jelzi a minap felröppent sajtóhír is, amely szerint Magyarországon, ahogyan másutt is, legalizálni szeretnék a marihuánát. Jövőre Kanadában, aztán majd hozzánk is érkezik az „újdonság”. Hisz alapvetően egy gyógyszerként is használatos gyógynövényről van szó. Óh, be aranyos! A marha legeli a füvet, az ember meg szívja...

A liberális gondolkodás – korszellem, és az ezzel járó törvénykezés térnyerése úgy tűnik, hogy nem ismer határt, erkölcsi gátat. A „kutyaharapást szőrével” mentalitás azt vallja: jobb megengedni – persze eleinte csak bizonyos keretek között –, mert így ellenőrzésünk alatt tarthatjuk. Így volt ez a pornóval,

mert attól remélték a szexuális erőszak, betegségek és prostitúció visszaszorítását. Így van ez a kábítószeres esetekben is, mivelhogy szerintük a keretek közé szorított, de nem tiltott és törvényesen kapható, adagolt drogok kevesebb bajt-bűnt okoznak, kevesebbe kerül a társadalmi károkozás és kárfelmérés. No meg a gyógyítás.

De ha már kiengedtük a szellemet a palackból, ha már nincs szabály, erkölcsi rend, amihez mérten tiltunk vagy büntetünk, akkor minek megengedni? Nem volna könnyebb hagyni a dolgokat a maguk mentén? Hadd tombolja ki magát a szabad akarat, az inercia, a bűn, az emberben lévő gonoszság mindenestől, gátlástalanul? Elvégre egyszer élünk, nem? Minek törvények, minek az állami berendezkedés, minek a tíz parancs, minek az egyház?

Vagy vigyük le Istent a pokolba – ahogyan Szócs Géza sejteti egyik pamfletjében –, hogy ne legyen az sem Isten nélküli hely?...

Kificamodott érvelése kergeti önelentmondásba korunk emberét. Háborog,

hantázik, sztrájkol és fizetésemelést kér. Jogokat követel, tabukat döntöget, morális törvényeket szüntet be és bélyegez elavultnak. Ha zárva van a főajtó, betöri az ablakot, vagy tolvajkulcsot reszel magának. Csak erkölcsösen nem szeretne gondolkodni, beszélni és cselekedni. Nem kellene már az évezredek szabályrendszerei. Elbizonytalanított, megpuhított, lágy lelkiismeretét is a folyton megalkuvásokhoz alkalmazkodó, érdekek vezérelte döntésekhez idomította. Ebben a korcs, torz, demokráciának csúfolt állapotban nincs senki/semmi tekintély fölötte, sem benne, csak a narcisztikus ego, amely napjában százszor megfürdeti magát a virtuális képeskönyv tükreben, és begyűjti a lájkadagját, hogy hízzon a mája, teljen el önmagával.

Isten meghalt – mondta annak idején Nietzsche. De tovább is mondta: *mi öltük meg!*

Attól Isten még van és lesz, mindörökké. És nagybetűvel írandó a neve, akár csak a Szűzanyáé. Nem úgy, mint a média

pünkösti, somlyói tudósításában. A vadkendert is bizonyára Ő teremtette.

Csak az a kérdés, Isten nélkül mi leszünk-e?

Vagy csak egy füstfelhő marad utánunk, mint Szodomából és Gomorrából, miután belesapott a mennykő.

PAPTÁNC

Ilyenkor, papszentelések, primíciák idején megszaporodnak a „papi lakodalmak”, multságok, táncra perdül a „nász nép”. Vannak, akik alig várják ezt az alkalmat, hogy kienvedjék a gőzt. Meg aztán lehet csodálkozni, botránkozni, könnyű pletykatéma is.

A 89 előtti zárt körű, visszafogott elsőmises ünneplésekhez képest a mai bulik már sokkal el- és felszabadultabbak lettek. De mindig is foglalkoztatta a közvéleményt a kérdés, amiből a hátsó szándék sem hiányzott: bűn-e, ha a pap táncol? Egyáltalán táncolhatnak a papok? Miért nem? Miért ne?

Középiskolás koromban néhány lépés, próba és előadás erejéig belekóstoltam a néptáncba. Később, fiatalok teadélutánján, házibuliján már a könnyűzenére is megtáncoltam magam. Néhanapján lakodalmi meghívásnak is eleget téve, nótacsokorral kedveskedtem az ifjú párnak, és az ünneplő

rokonság táncába is beálltam. De éreztem, hogy ezen próbálkozások messze állnak a valódi tánctudástól, miközben persze csodáltam a profi táncművészeket, balerinákat, szinte irigyeltem, ahogy fergeteges előadásaikon ropják a táncot, gyönyörködtetik a közönséget. Tényleg csodálatos a mozgáskultúra magas nívója nálunk, székelyeknél is.

A 90-es évek elején látott filmek közül egyik kedvencem volt *A táncos lábú tisztelendő* Adriano Celentano főszereplésével, aki nemcsak énekhangjával lopta be magát a szívembe, hanem azzal az igyekezettel is, ahogyan a papi karakterben egymásra talált a komolyság, a hit, a humor, a tánc és az öröm. Ugyanilyen meghatározó élmény volt elolvasni a *Neked táncolok, Uram!* című könyvet. Ebben a főszereplő, a párizsi Opera volt szólótáncosnője, Mireille Nègre arról vall megdöbbenő őszinteséggel és könnyedséggel, hogyan vív kettős harcot a hagyományos aszkétika és a szórakoztatóipar felfogásával, hogyan hirdeti az evangéliumot, hogyan emeli művészi szintre a tánc lelkiségét,

és hogyan egyezteti össze a testet és a lelket nemcsak a maga, hanem az egyház javára is. Még frissebb élményem az indiai származású Sajú atyáról maradt, akit Teréz anya élete és munkája inspirált, ennek hatására belépett a jezsuita rendbe, és most az indiai táncművészet több ezer éves hagyományát viszi tovább: táncos ruhában, kifestett arccal, ékszerekkel előadásokat, táncos meditációkat és lelkigyakorlatokat tart világszerte. Így ölt testet nála a szolgálatban az esztétika, a vallás és a művészet. Ő azt tartja, hogy a tánc az imádság egy formája. Evangelizációs eszköz, szent előadás, az örömhír kifejezője. Egyszerre mozgatja a testet és a lelket. A táncos teste hidat épít vallások és kultúrák között, fegyelmeszt mozgásával dicsőíti az Istent...

Hasonlóan vall az Erdély-szerte ismert és nagyra becsült koreográfus, Orza Călin is: „*A tánc nem hétköznapi kommunikációs műfaj. Táncolni anyanyelvi szinten kell. De a nyelv nemcsak alany, állítmány és jelzős szerkezet. A tánc sokkal balladisztikusabb, mert ösztönösebb és racionális. Egy mozdulat*

nem jelenthet egy konkrét szót. Mert az már pantomim. A tánc líra, a pantomim epika. (...) A tánc nem más, mint a valóság újrafogalmazása egy más síkon. (...) A tánc a belső valóságot képezi le. Mindenkinek meg kell tanulnia a maga táncát. (...) A táncos a testét egy magasabb rendű valóságnak veti alá. (...) A táncosnak naponta meg kell járnia a poklot. Sokszor fogcsikorgatva kell legyőznie testét, csak így juthat egy magasabb szintre. Az élettapasztalattal rendelkező táncosnak segít a koreográfus, hogy olyan képet alkosson a tökéletesre csiszolt test köré, aminek hatása fölemeli a nézőt...” (V. ö. Krónika-Szempont, 2009. november 20.)

És itt kanyarodjunk vissza a papok táncához. Hetekkel ezelőtt hallottam egy gyergyói barátomtól, amint idézte édesanyját: „ne csak ott takaríts, ahol a papok táncolnak...”

Ezt Csíkban nem hallottam. Kezdtém kutakodni, s kiderült, hogy ez a kihalófélben lévő népi mondás a köznyelvben pusztán egy leszűkített értelmezés. Az összecsapott, felszínes, látszatomunkát ostorozza. Aki csak

ott sepreget, ahol a papok táncolnak, az csak a látszat kedvéért tesz valamit. Hogy a lelkiismeretét megnyugtassa, kénytelen-kelletlen eleget téve a másik kérésének. Csak ott csinál valamit, ahol mások látják. Fércmunkát végez. Elnagyolja, elfuserálja kötelességét. Ha meg arra gondolunk, hogy a valóságban, pláne a világi életben a papok nem nagyon szoktak táncolni, még farsangban sem – legföljebb a primícián vagy családtagjaik lagzóján –, akkor a mondás valójában nem a papokra vonatkozik, hanem arra üt vissza, akivel kapcsolatban mondták: ott takarított, ahol a papok táncolnak, vagyis sehol...

No de hol táncolnak a papok? A néprajzi lexikon szerint a paptánc egy közösségi körtánc (vagy csárdás) – néhány vidéken még ma is ropják –, amit az egyházi esküvő után a templom előtt vagy a papkertben járnak. Katolikus és protestáns vidékekre szintúgy jellemző. A témába mélyebben kutakodva, s az idő kerekét is visszapörgetve rájöhettünk arra, hogy eme mondás gyökere a szakrális körtáncokban keresendő, még a bibliai

leírások előtti időkből. Más vallásokban, a dervisek és angyalok tánca, a magyar történelem sámánpapjainak tűzhely körüli kör-tánca is erre enged következtetni. Innen már egy lépés, ami a mondás alapjához vezet: a hely, ahol a papok táncolnak, az maga az oltár körüli tér, a szentély. A papok szakrális, liturgikus tánccal hódolnak az Isten előtt. De mivel az ember gyenge, testi mivoltunkban néha erőt vesz a szenvedély, a bűn, a táncban ott lapulhat a bálványimádás veszélye, a megszenteltség elmulasztása büne is. Ahogyan ez az aranyborjú körüli pogány táncban is látszik. Talán ezért is alakulhatott ki a testellenes szemlélet már az őskereszténységben, s a tánc később, a középkorban is ezért kerülhetett tiltólistára.

Nyilván a Szentírásban találunk utalásokat az Isten dicséretének címzett táncokról is. Olvassuk Dávidról, hogy nemcsak ő, hanem Izrael egész népe szent táncot járt Isten előtt. A jeruzsálemi asszonyok őt magát is tánccal üdvözölték. Szinte biztos, hogy az Úr Jézus is beállt a zsidók körtáncába az ünnepek alatt.

Hiszen ez az öröm és a dicsőítés megnyilvánulása. Ennyiben a papok az oltár előtt táncolnak. A templom pedig szakrális tér. A világi táncok pedig kivonultak a templom előtti térre, vagy a papkertbe. Az meg nyilvános, közösségi tér. Ahol tehát a papok táncolnak, az a hely Istennek van lefoglalva. És eléje csak megzabolázott ösztönökkel, megtisztított vágyakkal és érzésekkel járulhatunk. Akkor igaziak az imáink és az énekeink.

Talán innen megközelítve érthetőbb, miért van a liturgiában is szent és profán. Miért kell elkülönítenünk az istenit az emberitől, miért kell csínján és fegyelmezetten bánnunk a test mozdulataival és önkifejezésével. Az Istennek átadott test szimbólumrendszere legyen egyértelmű. Ezért nem kerülhet be a liturgiába olyasmi, ami tisztátalanságot, megváltatlan, nyers erotikát sugall... Amellett, hogy a tánc szakrális jellege vitathatatlan, mégis kétélű. Gondolhatunk a kétes hírű Salomé produkciójára, amikor csábító erotikus táncot lejtett Heródes előtt... És ez Keresztelő János fejébe került.

A tánc bár művészi testbeszéd, mégis ott vannak a testi szenvedélyek, az érzékiség, amelynek nem mindig vagyunk urai, és ha rabul ejtenek, akkor felemészthetnek, tönkre tehetnek. A táncban is lehet hedonizmus, ha szabadjára engedjük, az agy könnyen elborul. Főleg alkohollal és kábítószerrel keverve. Döntő tehát a mérték, az önuralom. Tudni, hol a határ, meddig feszíthető a húr. Legyen az családi, zártkörű parti, vagy nyilvános multság. A táncparkett ördöge képes mindenkit megbabonázni, ezért nem árt észnél maradni. Isten és a jókedv ugyan megfér egymás mellett, lehetsz laza és jópofa, ott is, ahol a papok táncolnak. Csak maradj erkölcsi lény. A tánc tegyen közösségi lényvé. Figyelj a másokra, másokra. Légy tekintettel mások személyére, lelkére, belső rezgésére. Érzékeld annak ritmusát, akivel táncolsz. Ez a lényeg. Tégy hámot a csikóra, fogd be a szekérbe, adj értelmet, színvonalat, szépséget a táncnak, mint őseink – legyen az pásztortánc, szüreti vagy farsangi multságok, katonabúcsúztatók, legény- vagy leánykérők stb. –,

mert ha művészi igényességgel, fegyelmezett keretek között éled meg érzelmeidet, akkor a tánc valóban önkifejezés, különleges formanyelv lehet.

Örömmel, tiszta érzésekkel ajándékoz meg.

Szent Ágoston úgy fogalmaz: tanulj meg táncolni, különben az ég angyalai nem tudnak mit kezdeni veled.

ÉDES TEHER

Kezdetnek néhány fantáziadús tanács unaloműzéshez a világhálóról:

- Ha megkérdezik a játszótéren, melyik a te gyermeked, válaszold azt, hogy még nem választottam...
- Menj be egy ruhabolt öltözőjébe. Néhány perc múlva kiabáld, hogy elfogyott a vécépapír...
- Amikor egyedül vagy otthon, mondd félhangosan, hogy „tudom, hogy lehallgattok.” Ha nem hallgatnak le, senki nem tudja meg, viszont ha igen, nagyon meg fognak ijedni...
- Menj be egy olyan étterembe, ahol még sosem voltál, és mondd a pincérnek: a szokásosat kérem...
- Vegyél be altatót, igyál rá energiatalt, figyeld meg, melyik győz...
- Tegyél lakatot egy fültágítós ember fülébe, aztán fuss...

- Keress egy alvó szúnyogot. Zümmögj a fülébe. Élvezd a bosszút...

Valóban, nemcsak a hosszú téli éjszakák, de a dögmeleg nyári napok lazítása, a fojtó kánikulai semmittevés, netán a monoton munka szürkesége is unalmassá teheti életünket. S ami még rosszabb, megbetegíthet. Ideig-óráig menekülhetünk ugyan a természetbe, a zajba, a pörgésbe, vagy a kábítószerek bódító tudatállapotába, de hosszú távon még a szabadság is lefáraszt.

A szabadidő eltöltése jó adag figyelmet, kellő kíváncsiságot, bátorságot igényel. A történet szerint egy filozófia szakos egyetemi hallgatónak arról kellett dolgozatot írnia, mi a bátorság. Ő ennyit írt a lapra: Ez. És beadta. Állítólag ő kapott egyedül tízest. Czákó Gábor egyik esszéjében pedig egy unalmas emberről ír, akinek az esküvői ebéden egy kisfiú csak annyit mond: „a mennyországban sokat fogsz szenvedni.” Amikor pedig a bácsi érdeklődve utánakérdez, a kisfiú csak annyit válaszol: „Mert ott lesz előtted a világ összes csodája, és te egyikre sem leszel kíváncsi...”

Az unalom a közösségi, családi együttléteket is tönkretelheti. Még a tengerparton is. Az unalom egy szeretetkapcsolat első számú közellensége – mondja Gyökössi Endre. Fásulttá tesz, megöregít, elhamvaszt. Ha kifogy belőlünk az érdeklődés egymás iránt, ha eluralkodik rajtunk a szürkeség, halálosan unni kezdjük egymást. Nemhiába mondták a középkorban: *az unalom az ördög párnája*. Ezért a szürke(ség) „ötven árnyalata” ellen is csak a szeretet leleményességével, bátor kezdeményezésekkel lehet és kell élnünk. A változatosság, a diverzitás, a sokszínűség nemcsak felkapott szlogenek – melyeket a média manapság előszeretettel forgat ki lényegükből –, hanem a lelki és szellemi életünk kellékei is.

Miközben szabadságunkat töltjük, pihenési programjainkat alakítgatjuk, figyeljünk a Lélek impulzusaira. A bennünk szunnyadó isteni élni akarásra.

Merjünk kilépni a komfortzónánkból. Tanuljunk, művelődjünk, osszuk meg egymással gondolatainkat, érzéseinket. Vágjunk

bele valami újba. Legyen bennünk egészséges tudásvágy, kíváncsiság a még fel nem fedezett szépségek iránt. Nem az adrenalin kedvéért, nem életünk, épségünk veszélyeztetése árán, ne trófeagyűjtési szenvedélyből, hanem inkább az istenélmények lelkünket elárasztó ajándékaira vágyva.

Jézus azt mondja: „az én terhem könnyű, az én igám édes”. Szenténekekben pedig azt énekeljük: „*Édes igád terhe ellen, / föllázdadt a gonosz szellem, / szívek trónját bitorolja, / de mi híven kiáltunk: / Jézus a mi királyunk!*”

Furcsa ugyan, hogy a teher könnyű, és az iga édes... Hiszen senki sem szereti a nyomasztó igát, a munka, a fájdalom, a betegség, a gondok súlya-terhe sokszor irgalmatlanul nehéz. Ezért is hagyjuk abba – legalább ilyenkor egy kicsit – a megszokott hajtást. Szakítani szeretnénk a megszokással, meg akarjuk állítani a pörgést. A csendtől, a helyváltoztatástól, a levegőcserétől, az élményektől azt reméljük, hogy feltöltődünk, erőre kapunk, visszanyerjük életkedvünket, és megszabadulunk a fásultságtól. De ez akkor

lesz valóság, ha betesszük a nyakunkat Jézus igájába, és hittel szemléljük az új találkozásokat, tájakat, emberi kapcsolatokat is. Ő már átvállalta terheink nagy részét, a mieinket pedig könnyebb vele cipelni.

Jézus igáját viselni, terhét hordozni gazdagító erő. Nem válik unalmassá a vele töltött idő, édes lesz a teher, melyet „ránk rak”. Hiszen életünk erről szól. Folytonos fejlődés, megismerés, haladás feléje. Gyarapodás a szeretetben. Kiteljesedés mindannak eredményeként, amit ő ad, s mi hittel elfogadtunk tőle.

A szabadság sem cél, hanem eszköz csupán. A gépies kopogások közepette, hétköznapijaink ajtaján – legyenek azok a nyári szabadságé is akár – könnyen betérhet az unalom. Ezért jó magunkra lenni az Úrral, néha egyedül, néha a többiek közösségében. Beszélgessünk sokat, de hallgassunk is nagyokat. Játsszunk, daloljunk együtt, de akár sétáljunk és csodáljuk meg Isten szép világát. Lazuljunk, távolodjunk el a gondoktól, ne nyomkodjuk folyton a telefon billentyűjét.

Legyünk szabadok. Észleljük nyitottan a pillanat szépségeit. Engedjük, hogy hasson ránk a táj, a hangok, a látvány, a víz, a színek, az illatok. Kóstolgassuk a büntelen élet tiszta ízét, hiszen az Isten áldása. Engedjük el görcseinket, ne akarjunk mindig másoknak megfelelni, hanem éljünk a kegyelem jelenlétében. Így tudunk csak fejlődni lelki és szellemi értelemben is.

Így aztán nem kifacsart lélekkel, lestrapálva, visszafejlődve, unottan érünk haza a szabadságunk végén, hanem a nyár üdeségében megfürödvé, lélekben is megújulva. Megfiatalodva. Könnyedén.

Tehermentesen.

A BESZÓLÁS JOGA

Ma már két tinédzser egy-egy okostelefonnal és egy széles sávú internet-hozzáféréssel meg tud szorongatni egy polgármestert.

Ez a bebeszolás szabadsága – hangoztatta fennen egy szakállas bácsi Tusványoson.

Hát igen, ez afféle olaj a tűzre. A fiatal nemzedék bátorításának álcázott összekacsintás egy korántsem tiszta és egyértelműen pozitív jelenséggel. Jóleső biztatás és hátba veregetés: így kell ezt csinálni! Ez a jövő. Nincs mit tenni, csak így tovább. Beszólni mindenbe, amihez nem értünk, belekotyogni mindabba, amiben nincs illetékességünk. Megmondani a tutit a papnak, a tanárnak, az utásznak, az orvosnak vagy a villanyszerelőnek, mert mi jobban értünk mindenhez.

Attól, hogy a Wikipédián elolvastuk, attól, hogy van maroktelefonunk, s hívhatjuk a 112-t, azon nyomban okosabbak, érettebbek, hozzáértőbbek, nagyobb szakik lettünk?

Ha nincs szavaink mögött megfontoltság, kellő tapintat, érzékenység, tisztelet a másik ember iránt, ha csak fricskázni, okoskodni szeretnénk, közben belemászva olyasmikbe, ami meghalad minket, az mire jó? Hogy visz egyént és közösséget előre? Mert attól, hogy megszorogatnák a polgármestert, vagy bárkit, attól még nem oldottak meg semmit. Legfeljebb kakaskodásra elég, de sem az erőviszonyok, sem az ügy nem nyert jobb végkifejletet. Nem lehetne nagyobb hatást elérni egy kis alázattal, önneveléssel, önfegyelmekkel és annak belátásával, hogy a társadalmi játékszabályokat a saját javunkra célszerű betartani?

Nem más ez, mint felhívás keringőre; szólj bele, hisz jogod van hozzá: Kotty belé, szilvalé! Mit számít, ha tudásodat meghaladja? Az iPhone majd segít, a jól értesültség már egyenrangúvá tesz a másikkal, akkor is, ha még a nyomába sem érhetnél egyébként? Pláne nem szakmailag, bölcsességben, elkötelezettségben, érettségben. Hiába gyorsítod, sietteted az időt, a jövődet, az életet meg kell

élni, az utat ki kell taposni. A tapasztalatot, a szakmát, a hivatásért/hivatásban meg kell küzdeni. Nem mások ellen, hanem elsősorban magadat legyőzve és uralva. Először szenvedj meg te is az eredményért, járd ki az inasiskolát, mielőtt a Mestert kiütnéd a nyeregből, hogy lelkedet és tieidet is megmentsd. Az elméleti tudást előbb a saját életben ültesd gyakorlatba. A saját bőrödnön kell kipróbálnod, letesztelned az elveket úgy, hogy közben sebeket kapsz és nyeled a port a tikkasztó hőségben, ázol és fázol, és megszenveded a poklok kínját, de kitartasz, és a kavicsból gyémánt lesz. Na, akkor szólhatsz bele. És akkor is szelíden, szeretettel, megfontoltan, mert a langyos vizet nem kell feltalálni. Ezt a fáradságot és időt nem oldja meg a mobil helyetted, és nem tudod kispórolni úgysem, még ha három diplomát is szereztél, mert neked már könnyebben ment ez, mint szüleidnek...

Emlékszem, gyermekkoromban hány-szor kaptam a fakanálból a könyökömre, amikor feleseltem. És megtanultam, hogy ne

szóljak a nagyok dolgába. Csak amikor én is odajutok, hogy tettem valamit azért, hogy felnőjek és egyenrangúvá váljak azzal, akinek eljárását akkor kritizáltam.

A beleszólás szabadsága nem más, mint az ellenkezés szabadsága. S ez nem a kegyelem, nem a szeretet szabadsága. Persze nem arról van szó, hogy félelemből meghátrálsz, és szó nélkül hagyod, hogy bűnt kövessenek el ellened. Lehet ötleted, véleményed, jó szándékú megjegyzésed, építő javaslatod beleszólás nélkül is. Igaz, oda már lelki/érzelmi intelligencia kell. Az igazság és a szeretet kéz a kézben jár. De amikor valaki csak nagy arc szeretne lenni, ha csak a számítógép vagy a marokküttyük varázsában szeretné osztani az észt, az valójában az igazi szabadságot figurázza ki. Rosszul értelmezi és visszaél vele. Meghamisítja az isteni szándékot. Nem arra használja, amire való. Mert a szabadság, a beleszólás szabadsága is felelősséggel jár.

Nélküle csak beszólás lesz.

BRANDEK KORA, *avagy a szent mint márka*

Két, nemrég elhangzott kijelentést raknék egymás mellé, ami jól tükrözi korunk mentalitását. Távol álljon tőlem a fanyalgás, de.

Egyik kijelentés: *„Szakmában szentet márkázni nem szokás”* – mondta egy kommunikációs szakember, hozzátéve, hogy *„egy szent már eleve brand”*. Elhangzott Kolozsváron, a Szent László kultuszát népszerűsítő előadáson.¹⁵

A másik: *„Mindenkinek van brandje, ami az alapján alakul ki, amit saját magunk és a környezetünk gondol, illetve mond, beazonosítva ezáltal benniünket... A saját brandünk építésénél arra kell törekednünk, hogy röviden, velősen, egyszerűen kommunikáljunk. Az első benyomástól kezdődik, gondolva itt a bemutatkozásra vagy kézfogásra...”*

¹⁵ <https://kronika.ro/erdelyi-hirek/bovitenek-a-lovagkiraly-kultuszat-bemutato-szent-laszlo-utat>

A személyes brand az az igyekezet, hogy az egyénnek hírnevet építsünk és fenntartsuk. *„A siker titka, hogy mindenkinek nem lehet tetszeni. Továbbá elengedhetetlen a hitelesség, amelyet kiváló módon erősíthetünk személyes sztorikkal. A saját brandépítésben fontosabb a hitelesség és egyéniség, mint a tökéletesség”* – magyarázta. Sikeres az lesz, aki önmagát adja, és aki tudatosan foglalkozik az önkép fenntartásával.

A brandnek ma is a legfontosabb kérdése a pozicionálás, a közvélemény-kutatás, a legjobb hírhordozó pedig az „elégedett vevő” – emelte ki. Ez utóbbi a SIC Fest-en hangzott el.¹⁶

Pozicionálás, védjegy. Beazonosítás. Manapság már mindennek kell cégér, a jó bornak is, sőt úgy néz ki, az életszentségnek is. Ha nem kívántatod meg, nem hívod fel rá a figyelmet, ha nem reklámozod eléggé, a kutyát sem érdekli. Tetszetősen meg kell húzni az arcélét, érdekeltté kell tenned

¹⁶ <http://www.rmdsz.ro/sajtoszoba/hir/a-kevesebb-tobb-a-brandepites-fortelyairol-a-sic-feszt-en>

a fogyasztót, felcsigázni benne a szükségérzetet, hogy ez milyen fontos az életében, enélkül boldogtalan lesz. Az arculatépítés, a marketing manapság egy külön szakma. Úgy tűnik, az egyházaknak is erre kell ráállniuk, ha „portékájuknak” sikeres piacot szeretnének találni...

„Arról ismerjenek meg, hogy szeretitek egymást”... „Amint én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást”... – mondaná erre Jézus Krisztus.

Élni belőle igen, de követni: ah, dehogy. Mint Márton Áron esetében, vagy más szenteknél. A kultusz az jó téma, lehet pályázni, konferenciázni, turizmust ráépíteni, de követni a szentet, azt már nem. Az egyháztól lassan mindent elvitatunk, viszont jól meg lehet élni belőle. Élősködni a szentjein, használni a brandjeit. Marketingfogásnak, dizájnos díszítőelemnek milyen jó. Milyen mutatós egy falunapon, egy konferencián. Mint néprajzi érdekesség, mint szellemtörténeti kuriózum, mint kulturális segédanyag remekül mutat.

Persze ennek inkább örülni kell, semmint keseregni rajta. Milyen jó, hogy ilyen módon eljutunk az ifúsághoz, megszerettjük vele kerülő úton azt, akiből egyébként, ha csak templomban hallana, nem kérne belőle.

Azért nem kell túl belelkesedni ettől sem, mert itt saját magunkat építjük, a saját egónkat tömjénezzük. Sikeres karriert, a pillanatnyi hasznot, és nem áldozatot akarunk. Magunkat akarjuk eladni, vagy szalonképessé tenni. Szemben a szentekkel, akik átadták az egójukat Krisztusnak, hogy ő alakítsa, formálja, kiteljesítse, vonzza, építse, meghajlítsa, befogja az életszentség szekerébe. És ez azért nem ugyanaz, mint a márka- vagy karrierépítés. Védjegynek védjegy, de mitől az? Semmi esetre sem a világnak megfelelni akarástól. A szentek minden világ általi kihívásra evangéliumi választ, reakciót adtak, még karddal vagy püspöki bottal is a kezükben.

A valódi márkák életérzést adnak. Ezért drágák. De aki kedveli a nevük által fémjelzett

minőséget, csúcskényelmet, technológiát, extrákat, plusz felszereltséget, az nem sajnálja a pénzt. Az árat meg/ki kell fizetni értük. Annyit érnek. Ahogy szokás mondani: a márkát kell megfizetni, hiszen ránézésre az sem tud többet, mint az átlag... Vagy mégis? A valódi, igazi nagy „cuccok” már a nevükben hordozzák a felgyülemlett eszmei értéket. Tartósak. Művészetben, technológiában, szellemiekben egyaránt. Értékük megítélését nem befolyásolja a tőzsdeárfolyam, az infláció, a banki hitel, de a divat vagy a korizlés sem. Mert a mércét magasra tették, és tartják magukat hozzá.

Valahol az életszentség brandje is ezt jelentené. Persze bele kell egyszer kóstolnunk. Megszeretnünk, tapasztalatot szereznünk róla. Rabul kell ejtsen a többlet, amit csak ő képes adni, máshoz képest. Ehhez meg le kell mondani az okoskodásról, az áldozatot megspórolni, kikerülni akaró olcsójánoskodásról, fifikákról. Nincs helye a bőrünk mentésének, a kerülőutaknak. Elszántság, céltudatosság, kitartás nélkül ez nem megy.

S aztán jöhet a márkahűség. Igen, ettől lesz hiteles a személyiség, hiszen stabil értékrendje van, ami túlmutat a pillanatnyi izmusok szerencsés együttállásán, de még a fiatalságkultusz törékeny időszakán is.

A szentek védjegye nem évül el, és nem kell őket lecserélni újabbakra. Szavatosságuk örök.

„NAGY TESTVÉR”

Próbálok kibogozni a szálakat. „Kevesebbségi” létben a nagy számok adják a hatalmat, a túlerő nyers dominanciája nagyban behatárolja a kevesebbek mozgásterét. Eleve az erősebb dönt, és akarata érvényesül. Sikere kétségtelennek tűnik, hisz könnyen legitimizálja önmagát. A gyengébb kutyának kisebb konc jut. . .

Közben ott vagyunk mi, akiket a képvisleti demokrácia szabályai szerint az úgynevezett érdekvédelmi szervezet képvisel a törvényhozásban, kormányban. Mit teszünk? Dörgölözünk, sunnyogunk, kompromisszumot keresünk, megalkuszunk, tárgyalgatunk, tüntetgetünk, kis lépésekkel: egy lépés előre, kettő hátra. Neki-nekiugrunk, aztán mégsem merjük meghozni életünk nagy döntését. Ők viszont nem tartanak tőlünk, s nem félnek senkitől. A Nyugat is csak óvatosan tépi a száját, amikor közösségi jogokról van szó. Látszik ez a skót vagy a katalán példán, de máshol is. A

nemzetállamokban veszélyforrást lát, sokkal testhezállóbb ez az álhumánus, uniós jóléten alapuló „egyenlőségesdi”. A kommunisták is azt hirdették, hogy a javak igazságos elosztása megszünteti az osztályharcot, majd béke lesz. . .

Hamisan szóló, békülékeny diplomáciával az anyaországot is le lehet szerelni. Az utolsó szó úgysem a miénk. Folyton a nagyok jóindulata után ácsingózunk, ám megengedő, lekezelő, lélegeztetőgépen tartó farizeusi gesztusaikból értékelhetjük, mennyire számítunk komoly, egyenrangú partnernek szemükben. És úgy tűnik, lassan olyan kaméleonszerű, kétkulacsos csicskásokká válunk, mint amilyenek ők maguk. Ha kell, tárgyalunk; ha kell, viszszalépünk; de azért vitába is szállunk, tekintgetünk nyugat felé, élvezzük a szabad szólás és a szabad járás boldogságát. Agyonputyukáljuk őket, nehogy megsértődjenek, figyelve érzékenységükre, bizonyítandó, milyen lojális polgárai vagyunk mesterséges országuknak. Erre ők meg sírnak, hogy a székegyek elnyomják őket, és figyelmeztetnek: az állam nyelve a hivatalos, tessék ezen beszélni. . .!

Az egyházak alkalomadtán egészen jók tömegbázisnak, de mi közük a politikához? Mi közünk hozzájuk? Nem azonosulunk az- zal sem, amit tanultunk hittanórán, s azzal sem, amivel a hívek (a választók 85 száza- léka) a választások idején megbíztak. Pedig azt ígértük, azt fogjuk képviselni. De nem, az kényelmetlen lenne. Inkább tartjuk sakkban őket is egy kis júdáspénzzel, pályázati lehetőséggel, hisz van az a pénz, amiért...

Ehelyett új jogokért harcolunk: szabad identitásválasztás, állatvédők, férfi/nő/gyer- mek nélküli család, a civil szféra és a szakszer- vezeték, a feminizmus, meg a medvék jogai, és sorolhatnám... Mint a világméretű egész- ségbiznisz, amely nem a betegséget, az oko- kat szünteti meg, hanem méregdrága gyógy- szereket ajánl és reklámoz, eljárásokat, drága kezeléseket jelöl ki, aztán a mellékhatásokra megint gyógyszerek, függőség következnek, mint a boltokban az akciós termékekre.

Vagy mint a bankok: nincs pénzed? Semmi gond, adunk mi. Majd nyögöd húsz éven át a markunkba... Ugyanígy van a társadalomban

is. Nem közmegegyezés, hanem az erősebb uralma, nem jogok és kötelességek, hanem csak jogok, esélyek, a lehetőségek tárháza, az azokkal járó mellékhatások elburjánzása, s ha pedig valami nem jó, alkotunk más tör- vényt. Átnevezzük a bűnt erénynek, szavazat alá bocsájtjuk az igazságot... Védjük a nem- zetet, de támadjuk is, mentenénk a közösség múltját-jövőjét, de közben szavaznánk is róla, lennének is értékeink, sziklaszilárd elveink, örök igazságok, ugyanakkor semmi sem biz- tos, minden relatív. Maszatulunk, elkenjük, csúrjuk-csavarjuk... Hogy is van ez? Nem vagyunk hazafiak, mert az mélymagyar, az náci, az fasiszta, az kirekesztő, az ciki. Nem vagy elég toleráns. Másrészt: légy laza, kreatív. Kérdőjelezd meg apáid igazságát. Változtass. Amúgy is tiéd a világ, ott vagy boldog, ahol jobban élsz, mint itthon. Aki pedig kaland- vágyból itthon maradt, az majd csukja be az ajtót... Baloldalinak sem mondanánk hivata- losan, mert annak kommunista „dezsávűjé” van. Akkor inkább demokrata és szabad, és másképp, esetleg párton kívüli.

Eközben meg a hátunk mögött, észrevétlenül, a kommunista internacionalizmus, az elvtelen kozmopolitizmus, vagy a pénzsza-
gú globalizmus már rég összeért. Mellesleg
semmi közük az egyetemességhez. A „kat-
holikosz” olyan távol van tőlük, mint Makó
Jeruzsálemtól...

Mi lesz ebből?

Nem tudom, de sejtéseim vannak... Talán új Márton Áronok, karizmatikus prófé-
ták, hiteles államférfiak kellenének, itt hely-
ben, Erdélyországban is, akikben van elég
vér, hit, öntudat, bátorság. Akik a hátukra
vehetnék a népet, és elég bölcsék és okosak,
hogy erőt, meggyőződést sugározzanak úgy
is, hogy az asztalra ütnek a tárgyalásnál, úgy
is, hogy felborítják azt, úgy is, hogy a sze-
mébe mondják az igazságot: testvér, ez nem
alkutéma! Eddig, s ne tovább!... Bölcsen,
tisztelettel, de erővel. A másik fél szemébe
néznek, és határozottan kiállnak: a kölcsö-
nösség elve alapján, ha te elvársz tőlem va-
lamit, én is tőled. A legelső: egyenrangú
partnerek vagyunk. Nem gyakorolsz kegyet

velem. Ha úgy tetszik, egy súlycsoportban
küzdünk, hiába vagytok ti többen... Ez az én
hazám is. Őseim véraldozatának gyümölcse-
it élvezed. Elsősorban. Sőt. Azzal, hogy rajta
mostanában veled osztozok, tartsd megisz-
tetetésnek, s légy szíves, végy komolyan!

Mert az erő nemcsak a túlerőben rejlik,
hanem inkább az igazságban. Ne hidd – bár
úgy tudom, kereszténynek vallod magad...
–, hogy a szeretet csak egyirányú utca. A
gyengék gyengesége néha nagyobb erő lehet.
S ezt meg is mutatjuk, ha szükséges. Élni is
tudunk érte, nemcsak meghalni... Jézus is
ezt tette Pilátus előtt, és Keresztelő János is
Heródes előtt. Lehet, hogy épp állóképes-
ségünk lesz az, ami téged térdre kényszerít,
hogy belásd: csípőből nincs esélyed. Egyéb-
ként sem a győzelemre megy a játék. Legfel-
jebb az igazságra. S arra is csak akkor, ha az
ellenfél tiszteletével társul.

A „Nagy Testvér” halálos öleléséből talán
az lenne a kiút, ha visszavennénk tőle kereszt-
levelünket, amit önként adtunk oda neki.

Mikor is? No, erre tessék válaszolni...

KÉTARCÚSÁG

Hazug demokráciánk naponta leleplezi magát. No nem pusztán úgy, hogy egyet mond, s mászt cselekszik. Még csak úgy sem – amihez egyébként tájainkon szokva vagyunk –, hogy kétkulacsos módon mászt mond kifelé, s mászt tapasztalunk bőrünkön. Hanem úgy is, hogy alapvetően léthazugságaival rombolja lelkünket, gyengíti szellemi-pszichés immunrendszerünket, hogy könnyebben befolyásolhasson és rángathasson az ösztönök, a tetszetős ígéreték és kívánságok zsigeri madzagján, amit éhes kutyusként hamar bekapunk.

Ott van például a jobb- és baloldal esete.

Európa-, sőt világszerte láthatjuk a tendenciákat. Mindent a nácizmusra fog, közben meg retteg a nemzeti érzéstől, a hazafisságtól, a közösségi lét megnyilvánulásaitól. Hallani sem akar a kurdok, a katalánok, a skótok, az indiánok, vagy akár a székelyek önrendelkezéséről. Azt mondja, a pénz majd

megold mindent. Csak semmi konfliktus. Legyen jó úgy, ahogy van.

Az olyan, akinek még szent volt a család, a nemzeti közösség, aki nemzetben és egyházban gondolkodik, az már számára szélsőség. Merkel asszony is évtizedek alatt lassan balra vitte a pártját, és a német közgondolkodást is. A 68-as nemzedék, amely küzdött a szabadságért és a kommunizmus ellen, ma szép csendesén világpolgár, globalista szabadelvűvé válik. (Pedig Kelet- és Nyugat-Németország között még közel harminc évvel a berlini fal ledöntése után is óriási a különbség...)

Szépen hangzó, szociális, szegénységpárti ígéreteivel ez tetszetősebb a gazdagok életszínvonaláról lecsúszott proli rétegnek. S mennyire korszerű. Látszik ez azon is, milyen módszerekkel akar a népszerűségét veszto Macron munkanélküliséget lefaragni. De látszik ez a szellemi alapálláson is, amelyen ez a szocializmust idealizáló, de kommunista diktatúrákat nem tapasztaló Nyugat áll. Hiszen a felvilágosult eszmék, melyek egyenlőséget és demokráciát hirdettek, nem tudnak mit

kezdeni az ember ósi, igazi, mély érzéseivel, vágyaival: hit, szeretet, boldogság, szerelem, család. Nem törölték el a szenvedést, a halált, a társadalmi egyenlőtlenségeket. Sőt, ahogyan látjuk, mostanában egyre inkább visszanyal a fagy. Mert a szellemet kiengedték a palackból, s most nem sikerül visszagyömöszölni. Elszabadult a szabadság. A kiscigány, a sárkány egyre csak nő, még több vért, szeretetet, életet kér. Cserébe a zsigerekért, a pénzért, a hatalomért. Ahogyan őt eteted, még kapzsibb, még önzőbb, még kegyetlenebb leszel...

Egyfelől hirdeti a tudomány gögös világunalmát, az ész fennhatóságát, másfelől meg boldogság-, hit-, egyházpótlékokkal élésködik, a hitre, szellemre alapozott kultúrán, közvélemény-kutatásokkal, statisztikákkal, megrendelt szociológiai felmérésekkel, pszichológussal, gyógyszerrel, médiával, megmondóemberekkel, vajákosokkal, ál-szakmabeliekkel, pénzzel akar megoldani mindent. Összemos, kilúgoz, felszínessé tesz, bagatellizál, haszonelvűvé alacsonyít mindent, mi létrendjében messze fölötte állna az anyagelvűségnek.

Egyfelől jajveszékel, ha jogait csorbítják, magánéletét zavarják, nélküle hozzák meg a döntéseket; másfelől rendőrért kiált, ha erőszakot észlel, s még ő sértődik meg, ha a rendőr figyelmezteti, hogy törvényt sértett. Mert az erőszakot, a hitványságot, a rosszat önmagában sem képes megszüntetni, nem-hogy másban. Kiiktatta életéből a természetfelettit, s a természet meg legyőzte őt...

Egyfelől mindent a pénztárcája felől mérlegel, másrészt mindenért képes lenne pénzzel fizetni, amiért pedig nem lehet: élet, egészség, lelki béke, bizalom, tehetség, hűség, szeretet, halál, barátság, tiszta örömök stb.

Egyfelől demokráciát óhajt, népfelsgemet emleget, ahol mindenkinek igaza van, mindenki egyforma és egyenlő, egyenrangú, és mindenhez joga van, mindent meg lehet szavazni kellő többséggel – akár annak az ellenkezőjét is –, közben pedig kötelességei nincsenek: mindent az államtól, mástól, a vezetőtől, a hatóságoktól, a törvényektől vár el.

Egyfelől azt mondja, nem kell beavatkozni a kormányzatnak a gazdaságba, majd a piac, kereslet-kínálat alapján eldönti, másfelől folyton közbelépést vár, állami szubvencióért pályázik, projektalamizsnákra kényszerülve várja az állam atyai gondoskodását, feladva életerejét, az önálló kezdeményezést, s így teszi magát kiszolgáltatottá.

Egyfelől nincs bűnérzéke, büszke kamaszként nem meri bevallani maga előtt sem sérülékenységét. Szerinte nincs olyan, hogy abszolút igazság, erkölcsi alap, isteni rend, jó, vagy rossz. Kimagyarazza aljasságait, úgy hivatkozva lelkiismeretére, hogy annak semmi köze a benne rejlő isteni iránytűhöz. Másfelől a fennálló renddel is elégedetlen, állandó baja van vele. Pedig ő szavazta meg. Folyton feszegeti a határokat: az igazságszolgáltatásért sikolt, feljelent, szakszervezetbe tömörít, perel, tüntet, *fészbukon* uszít és hergel, aláírást gyűjt, éhségsztrájkot tart, sajnálatja magát, érzékenykedik és okoskodik, de nem képes saját magát fegyelmezni, áldozatot hozni. Számára szent értékek nem léteznek. Nem kell tíz

parancs, nem kell egyház, de azért minden cégnek, hivatalnak legyen etikai kódexe. Akkor mi van? Van erkölcs s még sincs?

Egyfelől kiáll a nők jogaiért, harcos feminizmussal már a nemtelen párok is családtagnak számítanak a szemében, másfelől csodálkozik a beat-korszaktól kezdve zenei kultúrájában, művészetében a szabad szerelmet, a macsós csajozást, a pornográf nemi szabadosságot beépítő munkálkodásának eredményein. Egyenesen élére áll ezen mozgalmaknak, és szívesen bevállalja, mi több, élvezi az el nem köteleződést, a szexfogyasztást. De megbotránkozik az erkölcstelenségen, és a nők iránti tiszteletet kéri számon mindenkin. Akkor a hazugság, a sunyiság nem erkölcstelen? Egyfelől „pfuj, férfiak”, milyen hímsovinizták vagytok, mennyire uralkodtok ma is rajtunk, másfelől meg alig várjuk, hogy legyen, aki minket prostituáljon... Az sem baj, ha gender...

Most derül ki, hogy a felvilágosodás utáni keresztény Európa már nyomokban is alig tartalmaz és mutat kereszténységnek megfelelő

jelzőket. Mint a homeopátiás gyógyszerek... Esetleg jók placebo-nak. A MA társadalmára már szétesett, szétforgácsolta az ego autonómiája, a civilizációs gőg, amelyben a kütyük és a jólét azt hitette el vele: boldogabb lesz tőle és szabad. Ehelyett lépten-nyomon a kereszténységen élőszködik, vérét szívja, mindent neki köszönhet, de mégis olybá veszi.

Közben látjuk a muzulmán világnál, hogy ott a vallás – még ha szélsőségesen is, de – fontos, egyetlen összetartó, kohéziós erő. Nem dicsérni akarom, hisz nem kompatibilis a kereszténységgel, ők nem integrálódnak, legfeljebb a más kultúrájú kell hozzájuk hasonlónak váljon. Még párhuzamosan is csak úgy tudnak élni más kultúra mellett, ha erős, centralizált „lelki”-katonai hatalom vezeti őket... De a vallásuk az életük, és nekik még megvan, amit mi elveszítettünk.

Mi lassan már csak a romokon kapirgálunk. Fogasra akasztottuk vasárnapi kereszténységünket is, mint valami kabátot, s észrevétlen elanyagiasodtunk, eltunyultunk. És csodálkozunk, mennyire rombolnak, támadnak,

minden oldalról belénk harapnak a vérszívó szellemi, meg egyéb fajta vírusok, lelki-társadalmi hackerek. Szeretnénk haladni, jó fiúknak látszani, megfelelni, de közben feladunk minden értéket, nem küzdünk értük, bezárkózunk a magánélet, az iPhone10 magányába, nem merünk közösségként megnyilvánulni, kiállni, bátor lépéseket tenni – akkor meg persze, hogy leterít az, aki pofátlanabb. Aki szemtelen rámenősséggel nyomja a képedbe, le a torkodon, hogy amit te érzel, hiszel, az hülyeség! Hagyd békén, foglalkozz magaddal, légy sikeres, gyűjtsd a lájkokat! Egyéb nem számít.

Képmutató, hazug alakoskodás ez, ami nemcsak önsorsrontó, de végzetes is lehet. Jó lenne felébredni ebből a delíriumból. Eldobni a mérgezett almát, „kimosatni” lelki-világunkat, felszámolni a belső káoszt meg a szellemi gyomorrontást, hogy az emésztési zavarok megszűnjenek, és tele tüdővel belélegezhessük a Lélek friss oxigénjét.

Mert Isten szeretete napnál világosabb.

Egyértelműen tiszta, mint az evangélium levegője.

A GYŐZTES

A fanyalgók, a szabadkőművesek, az ellenérdekeltek is megmozgattak minden követ, jobban mondva *fészbukos* lehetőséget, de ez az internetes játék (**Transindex: box populi**) „csakazértis” kitapintotta az erdélyi magyarok lelkiállapotának pulzusát. A vége felé a meseszeretők is felébredtek, már-már úgy tűnt, megszorogtatják a nagy püspököt, de az utolsó pillanatig nem lehetett kétség, ki viszi el a népszerűségi trófeát. Márton Áron győzött.

Nem pusztán népszerűségi verseny volt ez. Nem „csillag születik”, sem „ikszfaktor”. Bár játéknak indult, heves véleménylavinát indított el, almát körtével kellett összehasonlítani, egyesek szerint egyenesen méltatlan megmérettetésnek tűnt, a játékot mégis illik komolyan venni. Valóban nem említhetők egy napon/lapon a jelöltek: Tamási Áron, Kós Károly, Bethlen Gábor, Bolyai János

vagy Kőrösi Csoma Sándor. Az „ideológiaiilag” *be nem kerültekről* – Wass Albertről, Nyirő Józsefről – nem is beszélve.

Erdély egén sok csillag ragyog. Hála Istennek. De azért Márton Áron hozzájuk képest más súlycsoport. Más szintet üt meg. Lám, a népszerűségi index, kritérium mögött a legfontosabb, a legértékesebb szempont, mint kiderült: a **hiteles Isten- és emberszeretet**. Ezt a tétet viszi, aki ebben kitartott, aki erre rátette az életét, aki közösségi szolgálatát ezen eszmények szolgálatába állította. Mert a csillagok is a Naptól kapják a fényüket.

A kattintásos szavazatok arról árulkodnak, hogy a nagy püspök életpéldája, tartása ott él a szívekben. Nemcsak a székeleyekében. De az övékben aztán mindenképp. Az emberkatedrális máig ható alakja beleoltotta az emberek lelkébe, emlékezetébe mindazt, ami számunkra a legfontosabb ebben az életben: hitünk és nemzettudatunk. Ez ad tartást, egészséges önismeretet, önbizalmat, küldetés tudatot. Ehhez érdemes viszonyítani

minden mást. Azt hiszem, a boldoggá avatás folyamatában jól jött ez a játék, és mint valami „csoda”, ez is felér egy imameghallgatással. Hiszen a sokszínű Erdélyben, mint láttuk, sokkal esélyesebbek indultak az első helyért. Még a kommentesek is legyintettek rá eleinte: á, ez csak egy egyházi ember, most felkapott a kultusza, de ugyan már, vannak híresebb, nagyobb, nemzetközi léptékkel mérhetőbb magyarjaink is nála. De lám, az istenadta nép tudatában, mindenféle zavaró és bomlasztó tényező ellenére ezek sem lettek népszerűbbek, mint Márton Áron. Vajon mi lehet e titok nyitja?

Talán az, hogy Márton Áron a kortársunk. Az erdélyi társadalomban sok tízezer szemtanú él még, akiket ő bérmált, akik személyesen találkoztak vele, akik nem (csak) másodkézből ismerték és tapasztalták kisugárzását. Akikben egy életre nyomott hagyott egy szava, egy pillantása, gerinces kiállása, mint valami élő vértanúság bátorító jelképe. Aki helyettük, értük, a nevükben tartotta a hátát, vitte bőrét a vásárra.

Akik számára maga volt a felmagasztosult Jó Pásztor, aki előttük megy és védi őket.

Márton Áront személyes életútja hitelesíti. Ez az aranyfedezet. Benne nem csalódtak a kortársak sem. Elvhűsége, következetessége, hajlíthatatlan elkötelezettsége ma is fogódzó, amire támaszkodni lehet. Ő sosem ünnepelte magát, sosem kereste mások kegyeit. Ebben a lájkversenyben is Isten Lelke emelte őt piedesztálra. Nem játszott sosem a túlélésre, sem hátsó kiskapukat nem keresett, nem megélhetési vezető volt, nem akart hamar kihátrálni, amikor húzóssá vált a helyzet. Elég csak fellapoznunk a Securitate irattárából előkerült vallatásokat... Sem Gróza Péter, sem Ceaușescu mézes-mázás hízelgései nem hatották meg, amikor krisztusi elvekről, egyházáról, népéről volt szó. Amikor a későbbi hírhedt pártfőtitkár Bukarestbe hívatta az egyházi vezetőket, próbált békülékeny hangnemet megütni velük is. Állítólag azzal próbálta puhítani a püspököt is, hogy „de hát én is az Olt partján születtem...” Mire a püspök így válaszolt: „*Igen, de én egy kicsit följebb...*”

Az életmű nála találkozott a példaadásal. A norvég származású, de Lengyelországban született író, B. Traven írja valahol: *„Ha az embert nem lehet műveiből megismerni, akkor vagy az ember, vagy a mű értéktelen.”*

Márton Áron élete önmagáért beszél. Nála az élet és mű elválaszthatatlan. Azt hiszem, ebben szárnyalja túl „vetélytársait”.

Vannak nagyok, akik nagyot alkottak, de példájukat inkább ne kövessük. A Márton Ároné viszont követhető. És azt se mondhatja róla senki, hogy könnyű nagyokat mondani a reverenda biztonságában, de hát az élet más, ott alkalmazkodni kell. Keresni a kompromisszumokat, tolerálni a másságot, bármi áron.

Márton Áron semmilyen áron nem alkudott meg. És ez a tény egyszer s mindenkorra beleégett Erdély magyarságának retinájába. Székely katolikus hite, elszántsága ily módon nem rekedt meg az ország határainál, hanem világra szóló, egyetemes értékke nemesíti a kisebbségi sorsban vállalt kitartását. Megmérettetett, és nehéznek találtatott... Ez az

életzsentség, amit a szavazók is díjaztak. Ide nem elég a zsenialitás, a történelmi vagy tudományos léptékkal mért alkotás, ide isteni mércével mérhető apostoli lelkület szükséges. Nos, ez volt meg benne.

Elgondolkodom, hogy ez az alig tizen-nyolc éves fiatalember, érettségi után önszántából bevonul katonának, mert valamit tenni akar népéért, nemcsak önmagát keresi. Az első világháború kellős közepén találja magát, ahol felelősségtudatának, komolyságának, vezetésre termett személyiségének köszönhetően egyre nagyobb feladatokkal bízzák meg. Bajtársai élet-halál helyzetekben is számíthatnak rá, fegyverrel a kezében menti a hont és harcol. Előbb az olasz fronton, majd az Ojtozi-szorosban védi hazáját, háromszor megsebesül, a román bevonulás elől az anyaországi hadszíntérre vezénylik, aztán fogságba kerül, megszabadul, hazamegy, és egész nyáron kaszál, kapál, segíti a szüleit a földműves munkában. Amikor 1920 szeptemberében a brassói Shiel gyárban vasesztergályosnak jelentkezik, a szász igazgató

nem veszi fel, csak azért, mert Márton Áron székely származású.

„A végigharcolt és elvesztett világháború, a helyzeten nem javító forradalmak, a trianoni döntés, sok töprengés és gondolkodás ráébresztette hivatására, életcéljára, Istenen keresztül erdélyi népe szolgálatára.” (Sas Péter) Ekkor írja meg levelét Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspöknek, hogy szeretne felvételizni a teológiára. A püspöktől ez a válasz érkezett: „Kitárt karokkal várlak, édes fiam.”

Bizonytalankodó, elkényelmesedett, a sok léha információtól elpuhult, csak a könnyebbik részt, olcsóbbik megoldást kereső, konfliktust kerülő, a „mamaszállón” burokba zárt fiataljainkat, pénzimádó, haszonelvű fogyasztókká butított felnőttjeinket milyen ügy, milyen inger, kinek a szembesítő/lelkesítő alakja kellene, hogy felrázza, hogy végre merjenek kockáztatni?

Hogy ne féljenek életük nagy bevetésétől, mert az isteni áldás sem marad el...

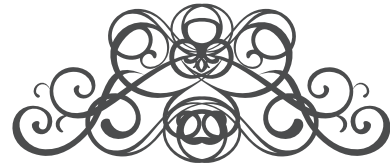
Békeidőben, manapság vajon lesz-e ilyen érettség, céltudatosság bennünk, hogy

tegyünk valamit hazánkért, véreinkért? Mert nem elég lájkolni Márton Áront a pálya széléről. Nem elég távolról rajongani érte.

Úgy is kellene élni, mint ő.

**KÖNYVEK,
FILMEK,
ÉLMÉNYEK**

VÁNDOR, GYERE HAZA!

Első hallásra Demjén Ferenc, azaz Rózsai dala juthat eszünkbe, aki enyhe melankóliával veszi tudomásul, hogy elment a vándor, elvitte zsákjában a nyár minden ízét, erdők lombját, s a rét tarka színét. Aztán a refrénben azt énekli: Jöjj vissza, vándor, hozd vissza szívünkbe a nyár édes ízét, s akkor a szívünkben újra égnek a rég elfelejtett emlékek lángjai...

A vándorlás mindig hozzátartozott a kalandvágyó ember életéhez. Őseink sem bírtak egy helyben ülni, szállásterületeiket gyakran váltogatták. Aztán Szent István idejében megállapodtak. Letelepődtek a Kárpát-medencében. Igyekeztek azt belakni, megművelni, uralmuk alá hajtani. De volt azért bennük annyi kíváncsiság, hogy el-elportyáztak nyugatabbra is, az Óperencián túlra is, sőt meséink is tele vannak a szerencsét próbálni induló szegénylegénnyel, aki az

átalvetőjében lapuló, otthon készült hamuban sült pogácsával feltarisznyálva elindult világot látni.

Julianus barátot és Kőrösi Csoma Sándort ősünk megkeresésének vágya keletre hajtotta. Fiataljaink már a középkorban megjárták a nyugati egyetemeket, tudásukat kamatoztatva, világlátásukat szélesítve hozták haza értékes tapasztalataikat. A jobb élet reményében. Persze voltak társadalmi méreteket öltő kirajzások is, főleg a történelmi traumák, világégek mentén: elég, ha csak Mohácsra, Trianonra, a gazdasági világválságra vagy '56-ra, netán '89-re gondolunk.

Az utóbbi évtizedek modern népvándorlásai azonban egész más keletűek. Hogy az Iszlám Állam Európa gyarmatosítását célzó, menekülésnek álcázott emberáradat-veszélyéről most ne is beszéljünk. Ott egészen másak az indítékok, a célok és a következmények is. De tájainkon igenis látjuk immár két és fél évtizede, hogy szemünk láttára Erdély szép csendesen kiürül, elnéptelenednek falvaink, közösségeink, észleljük, miként csappan

meg a középréteg, a fiatal munkaerő, hogyan lépnek olajra fiataljaink, látván, érezvén a kilátástalanságot, vagy éppen engedve a kényelem, a jobblét kísértésének. E folyamatok blogtémákban is lecsapódnak, nemegyszer tudományos kutatások és közbeszéd tárgyát képezik.

Ilyen világhálós jegyzetelés eredménye a viszonylag fiatal – amúgy y-nemzedéknek számító – szerző naplószerűen könyvbe sűrített jelen írása is, amely nemrég jelent meg Csíkszeredában, szerzői kiadásban. (*Farkas Attila: Az a csodálatos külföld, 2015, Csíkszereda*)

Az Alósósófalváról származó fiatalember, miután befejezte a Sapientia EMTE-n végzett tanulmányait, merész döntést hozott: nekivág a világnak. Konok, következetes székely lévén, kezdettől fogva tudta, mit akar. Dolgozni ment, hogy pénzt keressen. Nem akart kint ragadni, nem akart felszívódni, se beolvadni a nagy világtégelybe, hanem nyitott szemmel járt, bárhol vállalt munkát: legyen az az Amerikai Egyesült Államok,

Kanada, vagy Nagy-Britannia. Tapasztalatait lejegyezve egy olyan keresztmetszetet nyújt át most olvasóinak, amely egyszerre leleplez, bátorít, félreértéseket tisztáz, hamis közhe-lyeket oszlat el, és bátorítást ad azon sorstár-saknak is, akik még dilemmáznak: külföldre menjek, vagy itthon maradjak.

Nem szépirodalmi olvasmány, de azt hi-zsem, sok ezer elvágódó fiatalnak a kezébe kellene adni. A szerző különösebb kertelés és köntörfalazás nélkül, néhol nyersen, vulgári-san, de merész közvetlenséggel néz szembe a tényekkel, és „nevezi nevén a gyermeket”. Lerántja a leplet az álságos külföldi mun-kavállalás „melletti” érvekről, személyes ta-pasztalatából, példákkal támasztva alá, amit a szociológusok is csak szőrmentén kezel-nek, tudniillik, hogy nem mindenki találja meg számításait külföldön. Kicsivel több le-leményességgel, bátorsággal, és életkedvvel itthon is, a semmiből is teremthetünk ma-gunknak egzisztenciát.

Sokan csak találomra, meggondolatlanul vágnak neki az ismeretlenek, nem érettek,

nem tudnak mit kezdeni életükkel. Felkészü-letlenek. A kósza hírek, a csábító ajánlatok elveszik józan ítélőképességüket. Túl köny-nyen elvágják az itthoni szálakat, az idegen-ségben pedig az első kudarcból megijednek, összeroppannak, évekig kénytelenek egy helyben dekkolni – mert hisz hazajönni már szégyellnek –, s lassan aztán mindent felad-nak, felszívódnak.

A könyvben összefoglalt tapasztalatokból meglehetősen magabiztos, céltudatos, feltű-nően „fiatalon érett”, világlátott ember alak-ja rajzolódik ki, aki nemcsak görbe, hanem inkább valóságos tükröt tart kortársai elé. Ettől hiteles, ettől szavahihető mindaz, amit elmond. Lám, nemcsak a marseille-i légiósok zsoldos köteléke, vagy a nem szép emlékű kötelező katonáskodás neveli éretté a fiatal-embert, hanem egy kis külföldi kiruccanás is, ahová nem tékozló fiúként menekült el – bár említi apjával való nézeteltéréseit is –, hanem hogy elsősorban maga előtt bizonyítson. Meg-mutassa, hogy lehet másképp is. Nem muszáj traktorista legyenek csak azért, mert apám is az

volt... Én vihetem többre is, ha van bennem elég elszántság, kitartás; ha tudom, mit szeretnék, ha mindennap hozzáteszek valamit a tegnapi felgyűlt, örökölt értékekhez.

Farkas Attila nem kendőz, nem maszátol. Szókimondó, éleslátó, rideg; szinte kegyetlen logikával rakja össze a külföldre szakadtság puzzle-darabjait, és elveszi a kedvét azoknak, akik pusztán kalandvágyból, „élvezd az életet, láss világot” alapon vágnának neki a Nyugatnak, abban a hiszemben, hogy ott kolbászból van a kerítés. A kötetben a gyökértelen, kozmopolita világutazók is kapnak az orrukra, kemény érveket, megcáfolhatatlan argumentumokat sorakoztat fel, kiderül, hogy szabadelvűségük homokra épült. A tényekkel kár vitába szállni.

Farkas Attila könyve kiábrándító azok számára, akik mindenáron, s minél hamarabb a külföldi munkavállalás keserű/íztelen kenyerét szeretnék megkóstolni.

Helyére teszi azokat is, akik lesajnálóan legyintenek az itthoni állapotokra: „nem érdemes, nem éri meg.” Ő már találkozott

olyan atyánkfiaival londoni lebujokban, akik tíz éve kint vannak, de semmire sem vitték, csak vegetálnak, és valamikori önmaguk árnyékai. S talán még a hazafelé vezető utat is eltorlaszolták.

Pedig az itthon hazavár.

Azzal, hogy évekig kívülről látta hazáját, Székelyföldet, Erdélyt, a nagyobb rálátás tárgyilagosságával fogalmaz meg néhány észrevételt is, amelyek nekünk, „itthon gürcölőknek” is megfontolandóak:

- Szokjunk le a negativizmusról. Értékeljük azt, ami jó, még ha kevés is. Ne lássunk mindenben csak rosszat.
- Ne legyünk irigyek. Örüljünk egymás sikerének.
- Ne pletykáljunk! Mert ilyenkor óhatatlanul ítéletet is mondunk.
- Akkor tesszük vonzóvá az itthont, ha felhagyunk az önsajnálattal. Bízunk saját sikerünkben, mert sorsunk kovácsai mi vagyunk.
- Ne féljünk az ismeretlentől, bízunk saját képességeinkben.

Saját elméletet is felállított, mely szerint van, aki úgy áll neki, hogy: „majd meglátjuk”. Ez az úgynevezett *EKG-hullám*. Szerinte ez a legveszélyesebb. De ugyanígy késélen táncol az is, aki a *spirál-elv* szerint cselekszik. Ugyanis itt az elvárások mindig följebb tolódnak, a dolgok tovább gyűrűznek, és emberünk átesik a ló túlsó oldalára. Ha útközben állandóan módosítjuk céljainkat, csalódásaink is nagyok lehetnek, vagy éppen a karrier és a pénz, amibe túl sok időt fektetünk, végleg elszakítanak az otthontól.

A szerző szerint a *lánc-motiváció* a legjárhatóbb út. Mindig egy konkrét céllal, meghatározott, rövid ideig mész külföldre: pl. egy telket vagy egy autót szeretnél vásárolni, arra gyűjteni. Amikor a célt eléred, a kör bezárul, hazajössz. Ez egy láncszem. S így kapaszkodik egyik a másikba. De mindig tudod, hogy mit akarsz, mindig visszajössz, s azt is, mikor jössz haza végleg. Rövid időszakokban gondolkodsz, gyökereidet nem vágtad el, kapcsolataidat ápolod, együtt élsz az itthon maradtakkal.

Farkas Attila arra is konkrétan választ ad könyvében, hogy miért jött haza. Miért jó itthon. Miért nem bánja ezt az életiskolát. Mint mondja, ezek alatt az évek alatt nagy önismeretre tett szert. Élt a szabadsággal, sőt szabaddá vált. Megerősödött elveiben, céljaiban. Nem tartozik egy banknak sem, a kellemetlen meglepetések pedig nem letörték, hanem jellemét alakították. Ha nem is sikertörténet az övé, de mindenképp példa arra, hogy meg tudott állni saját lábán. Egy idézet is hoz egy ismerentlentől: „*a világ a példád-tól fog megváltozni, nem a véleményedtől...*”

Otthont teremtett, van egy autója, állása, bátran nézhet a családalapítás elé. Eltöklenten, kitartással a keveset is jobban megbecsüli, sőt azt is tudja, mihez kezd holnap. Mint mondja, nem érezné jól magát sem Angliában, sem Amerikában. Nekünk, székelyeknek nem kell nyugatot majmolnunk, sőt ne is akarjuk behozni az ottani életszínvonalat mindenáron. Attila is most jobban megbecsüli kultúránk, társadalmunk értékeit, baráti kapcsolatait. Itthon legalább igazi

a tej íze, a házi lekvár és kenyér, a kolbász, a szalonna, a paprika, a szilvás gombóc, vagy a fokhagymaleves – *egyszóval itthon otthon érzed magad.*

Kint semmi nem a tiéd, sem a táj, sem a levegő, sem a közeg. Idegen vagy, bevándorló, hazátlan. Hiába van pénzed, honvágyad folyton nyugtalanít, újabb és újabb kompenzálásokra kényszerít, de semmi és senki nem tesz boldoggá. Skypon nem tudod az unokádat megcsókolni, sem leányodat megölelni. Nincsenek barátaid, nincs rokonság, nem vesz körül egy társadalmi háló, nincs közösség, akihez tartoznál.

Ezt a könyvet legszívesebben minden külföldi munkavállalás-közvetítő irodában elérhetővé tenném, sőt ingyen osztogatnám. Nem is annyira útikalauzként. Inkább miheztartás végett...

Ugyanis a sófalvi székelly kapura is ez van felvéve: Térj vissza vándor, nem lehet két hazád!

KÖLNVÍZ ÉS KÖLNI DÓM

(Kölnivíz = Eau de Cologne)

Pezsgő-nyüzsgő város Köln. A reptéren 1994-től emléktábla hirdeti: illesse tisztelet a nagy elődök. Konrad Adenauernek sokat köszönhetnek a németek, mert a jeles államférfinak mélyen vallásos, katolikusként megélt hitéből táplálkozott hazája iránti elkötelezettsége. Jó lenne, ha ezt a kancellárasszony sem feledné.

A német metropolisban Mikulás-motorosok százai vonulnak fel, keltének adventi karneválhangulatot. A karácsonyi vásár javában zajlik, a Dóm tér előtt, s bent, a dóm-ban is hömpölyög a tömeg. Sokféle ember megfér itt, és mindenki otthonra talál benne. Jó volt elvegyülni nekem is e tömegben, hála az ottani magyarok meghívásának, akikkel lelki napot tarthattam, és néhány napra érezhettem adventi vendégszeretetüket.

A templom „meghosszabbításaként”, a pályaudvar közvetlen szomszédságában

az Európa-szerte is egyedülálló, Rajnát átívelő vasúti híd állja az idők megpróbáltatásait, rajta három sávon, hat vágányon, percenként zakatolnak a személyvonatok a földrész minden irányába. A második világháborút követően építették újjá. Nem lehet betelni a látvánnyal, ahogyan egymást érik a szebbnél szebb, modernebbnél modernebb vasúti kocsik, mindenféle forgalmi dugó nélkül.

Köln évezredes műemléke, a kölni dóm tornya büszkén emelkedik ki, az amúgy visszafogott modernségű világváros épületei közül, de jelzi, hogy kis túlzással, szinte minden körülötte forog. Viszonyítási alap. Több mint hat milliós látogatottsága az Eiffel-toronyéval és a lourdes-i barlangéval vetekszik. Évszázados legendák, helyi kulisszatitkok elevenednek meg, ahogy a földi halandó átlépi ennek az impozáns épületnek a küszöbét. A gótikus katedrális közvetlen elődjét 870-ben szentelték fel. A mostani dóm alapjait Konrad von Hochstaden érsek (†1261) rakta le 1248-ban. A több mint ezeréves székesegyházban őrzik a világ egyik legrégebbi,

fából készült, épen maradt feszületét, a Gero érsek (†976) által adományozott keresztet. Az arany ereklyetartó, melyben állítólag a *háromkirályok csontjait* őrzik, egyfajta hadisákmány volt Milánóból, miután az akkori érsek, Raynald von Dassel katonákat adott kölcsön a választófejedelemnek. De a festett ablakok is sokat tudnának mesélni. A háború idején még volt ereje, ideje egy kanonoknak, hogy kiszedje, és így a robbantásoktól megmenekítse. Mesélik, hogy volt egy jótékony, jámbor hívő mecénás (Gotfried von Arnsberg), aki minden vagyonát a dómra hagyta. Ezzel annyira magára haragította családját, hogy sírjában sem hagyták nyugton. Az egyház aztán vasráccsal védte meg a szarkofágot, nehogy a feldühödött hozzátartozók kiszedjék a jólelkű rokon csontjait. Bemenet jobbról a turisták ma is elbámultaknak e szokatlan sírhely fölött.

De a kölni dóm felszentelésének ünnepe (1880-ban) sem volt akármilyen: a császár nem kelt ki a hintóból, mert nem ment eléje, fogadására a dóm plébánosa (Johannes

Baudri segédpüspök). Két makacs, elszánt vezető farkasszemet nézett egymással... Mígnem aztán csak a császárnak kellett megemberelnie magát, s megalázkodnia a főpap előtt. Nem is engedte oda temettetni a papot, mert az nem volt hajlandó egytérteni birodalmi eszméivel.

Csak néhány impozáns, számszerű adat a nem mindennapi építményről, amely a világörökség részét képezi: tornyai 157 méter magasak, 144 méter hosszú a templomhajó. A csaknem nyolcvan ár területet elfoglaló székesegyház évi költségvetése megközelíti a tíz millió eurót. A leírások szerint a katedrálisnak 11 harangja van. Az első, a 3,4 tonnás Dreikönigenglocke (háromkirályok harangja) volt, amelyet 1418-ban öntöttek és 1437-ben szenteltek fel, és amelyet 1880-ban újra kellett önteni. Van két olyan harang is, a 10 tonnás Pretiosa és a 4,3 tonnás Speciosa, amelyek az 1448-as felavatásuk óta a helyükön maradtak. A legnagyobbat, a 24 tonnás Szent Péter-harangot 1922-ben öntötték. Ez a világon a legnagyobb szabadon lengő

harang (a Kentucky állambeli Newportban található World Peace Bell nagyobb ugyan, de nem mozog szabadon).

A kölni pacsulai története sem ma kezdődött. A Glockengassé 4711. házszáma immár évszázadok óta egy családi manufaktúra székhelye, ahol 1792-ben egy karthauzi szerzetes nászajándékként illatos vizet adott az ifjú Mühlensnek. A kísérletező kedvű Wilhelm apja vegyész volt, és sokáig gyógyszerként is reklámozta a franciákétól elütő, hamar divatba jött alkoholos illatszert. Innen datálják az azóta világhódító utat bejárt kölni „gyógyvíz” eredetét. Azóta a 4711 valódi márkanév lett. Nemcsak túristacsalogató, de valóban különleges illatesszenc. A bejáratnál egész nap csordogáló kölnivízben sokan megmosakszanak, hogy arcukon is hazavihessék ezt a különlegességet. A hagyomány szerint Napóleon, amikor elfoglalta, újrászámoltatta a város utcáit és házait, és az egyik katona ezt a számot írta lóhátról a családi ház falára, amelyben azóta a csapból is szó szerint illatos víz folyik. A család mindmáig

félteve őrzi a recept titkát, tölgyfahordóban érleli a zömében erős (citrusfélékből kivont illóolajok, levendula, rozsmaring és alkohol) keveréket.

Köln városa nagy embereket, szenteket adott a világnak. Nagy Szent Albert, a szentéletű Adolf Kolping, Edit Stein, Johannes Duns Scotus, Szent Orsolya is kölni. Kölni vértanúk egész sora adta életét hitéért.

Jó volt néhány napra kölninek lenni. És szuvenírként kölnivizet szorongatni kezembem a kölni dómban. Ez a barátságos, lélegző világváros a maga migránsaival együtt nemcsak a világ sokszínűségét mutatja meg, de az emberiség értékteremtő áldozatát, hitét, kitartását is.

A karácsonyváró hangulatban ez sem mellékes.

Jézus, Mária, Szent József, a háromkirályok felénk is elindultak. Beengedjük-e?

MINDENKI ÉNEKELJEN!

Mert ha nem...!

Volt egy „szögletes” tanárunk, aki reggel nyolckor is hűségesen megtartotta az *állampolgári nevelés* nevű tantárgy óráját, és nem tűrte a hiányzást. Álmosak, másnaposak voltunk, nem nagyon volt kedvünk figyelni. Elhatároztuk, hogy egyszer sztrájkolni fogunk ellene... Az első padosorokban fokhagymát rágunk, s nagy, mély be- és kilégzéssel ráfújjuk. Vette is a lapot, mert egy idő után ránk förmedt: „Ne szusszogj!!!...”

Az Oscar-díjra jelölt kisfilm végén is az a csattanó, hogy a kórustagok csak tátognak. De hát ez kellett a tanárnőnek, nem? Megkapta rendesen...

Félretéve a gyermeki lélek ma oly divatos túlpszichologizálását, a poroszos tanügyi rendszer – melynek korosztályunk is részese volt – elmarasztalását, szidását és a tanerők

áldozattá avatását, nézzük pusztán emberileg az alaptörténetet.

Zsófi szeret énekelni, ezért örömmel erősíti az iskola kórusát. A sok díjat nyert kórus énektanára érti a dolgát. Ám képes arra is, hogy a kórus teljesítményét egyéni ambícióinak rendelje alá. A versenyeken megkövetelt perfekcionizmus oltárán feláldozza a kórus egyes tagjait. Azokat, akik nem biztosak a hangjukban, vagy gyengébben énekelnek. Megtiltja nekik, hogy hangosan énekeljenek. Örülnek ugyan, hogy a nagy presztízű énekkar tagjai, közben azonban éneklés helyett csak tátogatnak. Mímelik az éneklést. Sokan még egymásról sem tudják, hogy valójában csak díszpintyek a kórusban.

Zsófi barátnője aztán egy próba alkalmával lerántja a leplet az átverésről. A tanárnő még nem szégyenül meg, kimagyarazza, eléggé érdekes, ingatag érvekkel támasztva alá eljárását, érzelmi, meg logikai csúsztatásos zsarolással érve el, hogy ez így jó mindenkinek. Ha nem énekel mindenki. Hogy mi játszódik le a gyermekek lelkében,

hogy az egész egy nagy hazugság, amire az ő becsvágyát építi... – az kit érdekel? Van annyira összetartó a csoport, hogy nem köpik be őt sem a szülőknél, sem az igazgatónál. A gyerekek érzik, hogy a tanárnő markában vannak, de megtalálják a kitörési pontot is. A nagy versenynapon, élőben, a zsűri és a közönség felfokozott várakozásában gyakorlatilag földbe döngölik a tanárnő egóját. Édes „összeesküvéssel” meghiúsítják a svédországi babérokra vágyó tanárnő „play back-elési” tervét. A kórusvezetőnek leforrázva, meg szégyenülten kell távoznia a színpadról, mert a kisdíjakok egy hangot sem ejtenek ki, csak, mint egy némafilmben: tátognak. Ez aztán a ciki, a nagy blamázs. A fegyver fordítva sült el... Aztán hogy a felsült mádám elhagyja a színteret, gyönyörű énekbe kezdenek. Maguktól. Magukra. Mind énekelnek. A hatás döbbenetes.

Kedves, szép film a **Mindenki**.¹⁷ Nem harány, nem szájbarágós, és ami a legfontosabb:

¹⁷ Lásd: *Mindenki*, magyar kisjátékfilm, 2015. Rendező: Deák Kristóf.

nem lehangol, hanem üde könnyedséggel sodor a drámai végkifejlet felé. Az pedig szokatlanul, kellemes meglepetésként éri a nézőt. A rendező munkáját dicséri a kitűnő fényképezés, a jól kiválasztott arcok, mozgások, helyszínek szerepeltetése. De nem elcsépelte a viszonylag egyszerű, talán kiszámítható drámai történet morális „utóregése” sem. Hányszor esünk bele, mi felnőttek, a magunk ásta gödörbe? Jól kiszámítható terveink, érdekeink gátlástalan követése közben hányszor hagyjuk figyelmen kívül a ránk bízottak szempontjait, lelki-szellemi érzékenységét, személyi önállóságát, méltóságát? Hányszor esünk abba a csapdába, hogy önzésünkben eszköznek használunk másokat?

S van-e bennünk kiállás egymásért, akár olyan módon is, hogy nem csapkodjuk az asztalt, vagy nem ürítjük bele a szemetet a tányérba? Adunk-e esélyt a gyengébbnek, hogy felzárkózzon? Meglátjuk-e, ki miben erős, mi a jó oldala, és hol szorul segítség-re? Amikor hivatásunkban önző, hátsó szándék bújjik meg, amikor dicsőség- vagy

nyereségvágyból gyerekeinket, beosztottjainkat is semmibe vesszük a sikerért, akkor már eltávolodtunk nemcsak szakmai, de szülői hitelességünkötől is.

Isten nem csalinak adta a tehetséget, hogy aztán magához kényszerítsen, hanem szabad szeretettel, önzetlenül kellene reagálnunk kegyelmi jelzéseire. A hivatás (főleg ahol emberek segítése, nevelése, lelki-testi gyógyítása a tét) nem kerülhet háttérbe a szakmai karrier építgetése miatt. Mert akkor már nem a hivatás lesz a cél, hanem (az) Én. Mindenben saját magamat akarom keresni. A gyümölcs pedig keserédes. Mint az uroborsz, a saját farkát harapdáló kígyó esetében. Nem az életet, hanem a halált szolgálja.

A filmbeli tanárnő visszaélt státuszából eredő, jogosulatlanul szerzett előnyével. Tekintélyét önhatalmi szolgálatba állította, s ezzel el is veszítette a gyermekek előtt. Meg akarta őket tanítani hazudni, hogy az ő nagyravágásának behódoljanak. De nem sikerült. Győzött bennük a tisztaság. A romlatlan gyermeki én. Angyali lelküket nem

tudta elrontani. A jóval győzték le a rosszat. A szolidaritás, a leleményesség eszközeivel.

Ezért ajánlható kicsinek-nagynak ez a film. A zenei betétek, hátterek, a kedves, játékos jelenetek, az enyhe nosztalgia megfogja a csak a kommerszre fókuszáló nézőt is.

Kedvünk szottyán nekünk is énekelni.

GYÖNGYÖS ÉKESSÉGE¹⁸

Kanadai nyelvtanfolyamáról hazatérőben, papi körökben azt súgták az egri Szent István Rádió alapítójának, a Magyar Katolikus Rádió „atyjának” fülébe: „Ismered azt a Mária-éneket, hogy Szűz Mária mennynek...?” Ezzel mintegy célozva arra, hová helyezte őt a főpásztor.

Atyai jó barátom, Juhász Ferenc gyöngyösi plébános – mert hisz róla van szó – nemrég töltötte 60. életévét. Rádiós szolgálata, egyházirodalmi tevékenysége túlnőtte rég a Kárpát-medence határait. Most gondolt egyet, s megajándékozta barátait, híveit, testvéreit egy lelkimemoár-kötettel. Jórészt azon publicisztikai írások kerültek bele, amelyek az egri katolikus rádióban *Hétvégi levél* címen hangzottak el. Egy részüket még Kanadából küldte. De a kötet sokkal több

¹⁸ *Rólam – neked/Tőlem – önnek*, Juhász Ferenc 60, Gyöngyös, magánkiadás, 2015

a pillanat szülte, vagy a szerkesztői megrendelés kikényszerítette jegyzeteknél. Szellemi-lelki „vitaminbomba”, valóságos egyházi hadtáp papoknak és híveknek, jó szándékú igazságkeresőknek, gondolkodni és elmélyülni vágyóknak egyaránt.

Szerzője Isten áldotta írói tehetség, az élő beszéd és a logikus gondolkodás, az elgondolkodtatás mestere. Úgy ír, hogy megszeretteti velünk a papságot, a papi mentalitást. Hites látásmódja átragad ránk. Azonosulunk a benne szereplő világgal. Mintha a történetek, helyzetek szereplői mi lennénk. Mintha szívünkben, legbelülről írták volna, elemi erővel csalja ki belőlünk a könnyeket. Egyszerre tudja megnevetetni és megsiratni az olvasót.

Pedig semmi rendkívülről nem szólnak ezek a lelki publicisztikák. Családjáról, szemináriumi és papi éveiről, lelkipásztori helyzetekről, betlehemről, koldusokról, cigánykeresztelőről, patikai sorban állásról, papszentelésről, betegellátásról, kutyákról, lovakról, pisztrángokról és feketerigókról. Tizenkét írás a családi hátteret helyezi a

Gondviselés fényébe, a többi, közel hatvan jegyzet pedig a hosszú papi sors sajátos keresztmetszetét adja.

Juhász Ferencnek Istentől kapott talentuma a gyönyörű, gördülékeny, élvezetes, magyaros fogalmazás. Úri eleganciával, tapintattal, finom simogatással rezdül a valóságra, figyel a mögöttes jelentésekre, óvatosan adagolva a feszültséget és a valóság hajszálpontos diagnózisát. Irgalommal, empátiával ír. Nem szentenciákat fogalmaz meg, hanem döbbenetes felismerésekkel, mellbevágó következtetésekkel sodorja még beljebb az olvasót. Résztvételi, mélységesen emberi kritikája gyógyít, feloldoz és szembesít. Szinte áhítattal állunk a „főszereplő” oldalára, behelyezve magunkat is a történetbe. Akárcsak egy zsolozsmáskönyvet olvasnánk. Néha annyira pontosan ír, hogy hasít. Telibe talál. A veretes mondatok, a festői leírások puha könnyedséggel bomlanak ki tollából, mindig a megfelelő árnyalat, a legtalálhatóbb kifejezés kerül a helyére. Lélekrajzai érzékletesek, sejtetik a szerző belső szépségét, a lélek nyugalmát,

amellyel a világra, életére és Isten akaratára tekint. Csattanói mindahányszor katarzist jelentenek, még akkor is, ha az olvasottak után kínos kérdésekkel maradunk magunkra, amelyek nyugtalanítanak és személyes választ kívánnak. Tanulmányos eszmefuttatásai, frappáns végkövetkeztetései is mint valami életvezetési esszenciák.

Dinnyetermesztő szülei mellett felcseperedve sok életleckét megtanult: „az éjszakai dinnyeőrzést senki nem ismerte osztálytársaim közül úgy, mint én. Hogy mennyit kell küzdenie egy bogárnak a fűszállal, ha az mindig lehajlik alatta, vagy a hangyának egy szalmaszállal, ami megakad valamiben, ha húzza magával. Soha nem láttam olyat, hogy feladta volna. Hasaltam a földön és bámultam: nem érttem a bogarat, miért mászik fel huszadszor is ugyanoda, ahonnan tizenkilencszer visszacsúszott... Ekkor például eszembe juthatott Isten. Őröd a júliusi éjszakában a dinnyét. Ülsz csendben a sorok között a holdvilágtalan éjben, és egyszer csak megrémülsz egy furcsa zajtól. Nem jössz rá,

hogy a nyúl rájja a dinnyét melletted, és herseg a foga alatt a nyers dinnyehéj, és amikor óvatosan elindulsz a hang irányába, az felugrik tőled másfél méterre. Még éppen hallod, ahogy három ugrással eltűnik, de ha szarvas bőgne ezután, már azt sem hallanád, a szíved olyan hevesen kalimpál. Azzal nyugtatod magad, hogy ő biztosan még jobban megijedt...” (A család)

Gimnazista éveim alatt nagy kérdés motoszkált benne: lehet-e egyszerre valaki pap is és költő is. A hidegzuhanyt Rónay György lakonikus válasza jelentette: megpróbálhatja, de nem lehet. Ha túl akar lépni a „sekrestyeirodalom” szintjén, vagy pap legyen, vagy költő... Aztán azt írja: „A szemináriumban nagyon jó volt. Úgy voltam, mint aki hazatalál... Mindent megkaptam: rendet, nyugalmat, békét, meglassúdást. Még azon az őszön, 1974-ben megtaláltam a verseket a zsolttárokban. És tanító lehetek és minden egyszerre, ami csak szerettem volna lenni. Megtaláltam a transzcendencia és az immanencia metszéspontját. Odaálltam, ahová állítottak,

és ahol minden úgy látszott, ahogyan van, és nem kellett semmit „úgy tenni, mintha...” „És ekkor megértettem a művészetet.” (Közel és távol)

Kijegyzeteltem idézetnek még egy-két „Juhász Ferenc-es” csemegét:

- *Gelence jó messze van. Nemcsak mihez képest van messze, hanem mindenhez... (Gelence)*
- *A jelentések túlmutatnak a szavakon: de azért mégis az az igazi, ha az ember nem kutat örökké mögéjük, hanem olvassa és érti, amit olvas... (Verseskötet)*
- *Ha semmi másra, erre jó a nyár: emlékképet gyűjteni magunkban arról, ahol csak vendégek vagyunk... (Szomorú őszi nap)*
- *Szerencsére az élet minden helyzetében idetalálnak az emberek, mert jó helyre épült ez a hajlék. Az élet kellős közepébe, oda, ahol a legfontosabb kérdések dőlnek el – hogy mit kezdünk magunkkal ebben a világban? (Paplak – ismét)*
- *Az etetésnek ez az ősi folyamata... több mint etetés, sőt a táplálás kifejezés is kevésnek*

tűnik... ez az öt száz a fészekben: napok óta, folyamatosan – áldozik... (Fiókáék)

- *Első főnököm, „csudálkozó” Farkas Sándor onnan kapta előnevét, hogy még kispapkorában egyszer elaludt a kápolnában, és úgy ébredt, hogy rácsapott a térdére, és felkiáltott: „az anyját!”... (Nyírbátori csendben)*

Hatvan év épp elég időtávlat, hogy az ember rálásson életére. Juhász Ferenc ezt teszi. Visszanéz és előretekint. Összegez. Hálát ad. Megtalálja, meglátja, észreveszi a rejtett módon is munkálkodó Gondviselést élete minden mozzanatában. Ezért tudja kritikusan, de mégis szelíden szemlélni a világot. Szívében ott a nagylelkűség, az esendőséggel szemben tanúsított elnéző szeretet, amely segít felemelkedni a görcsös teljesítménykényszeren, a mesterséges tökéletesség-ideálon, és képes érzékeny szívüekké tenni azokat, akiket megérint ezen írások hangulata, szellemisége.

Én legszívesebben minden papnak felhagynám házi feladatként, lelki elégtételként, hogy olvassa el a kötetet. Ha fiatal, azért, ha idős, akkor meg azért.

ÁFONYALEVÉL ÉS TUNGUZ NÁTHA

Olvastam a *Sorstalanságot*, megnéztem a *Saul fiát*, de azért a **Sinistra körzet**¹⁹ sem leányálom. Mi több, ugyan nem annyira vaskos, mint Pasternak *Zsivago doktora*, de mindenképp „úthenger-regény”.

Kelet-európai szürrealizmus ez, látszólag elrugaskodva a valóságtól. Mégis kegyetlen látlet arról a léthelyzetről, amiben részünk volt negyven évig. Csak néhányat sorolok: hargitafürdői kaolinbánya, a szentimrei higany-büdös vagy a balánbányai medve- és embervadító derítőállomások, ezek szürkeségét, vadregényes szépségét ötvöző, de azt jócskán meg is haladó, elvont, kitágított tájban és politikai rendszerben működő világok ezek.

Velőnkig hatoló irracionális világ ez, elképesztő szenvtelenséggel megélt, fanyar

¹⁹ Bodor Ádám: *Sinistra körzet*, Magvető Kiadó, Budapest, 2013

tudomásul vétele mindannak, ami nem változtatható, de amelyben mégis megmaradt a Bodor Ádámban és hősében (talán alteregójaként használt), Andrej Bodorban is bujkáló belső szabadság, függetlenség, elszántság és céltudatosság. Nem kellett szürke gúnárrá, apparatcsikká, vagy a rendszer kiszolgálójává válnia, sőt tiszteletet ébresztve a lágerparancsnokban, tudását, segítségét ugyan felhasználták, de szabadon engedték, s hagyták, hogy keresse fiát.

Ebben a 15 novellára felfűzött, műfaj- és kánon-felforgató regényben keveredik fikció a valósággal, idősíkok szövik át egymást, keresztül-kasul, az elbeszélő és főhős felváltva, hol első, hol harmadik személyben tudósít, miközben a következő fejezet mindig visszautal az előbbire, s újra összefoglalja az eddigi történeteket.

Nehéz regény. Nyomasztó ez a szürkeség, az önmagába zárt, elembertelenített, diktatúráról megfojtott, szövevényesen absztrakt világ, ahol már a túlélésért való ösztön is kiveszett. Szinte hátborzongató a lesújtó,

„mindegy hogy lesz” állapot, ahogy ezek az emberek máról holnapra nem búsulnak egyebet, csak hogy legyen egy kis denaturált szesz, amit szénen átszűrve magukba csepegtetnek, ezzel is kábítva magukat, tompítva érzéseiket, hogy kibírják, amíg nem jön a tunguz nátha, s karanténba zárt vírusgócokként fel nem gyűjtják őket az erdő közepén.

A körzet lakói megszokták a szörnyűséget: a félelmet, az elzártágot, a katonai diktatúrát, a kijárási tilalmat, az étlenséget, a fertőző betegséget. A gyilkosság, kivégzés, nemi eltévelyedés, az önfelnyársalás, a félszegség vagy eszementség megszokott. Az, hogy dög-cédula van rajtuk, hogy egy nap egyszer van vonatjárat, hogy nincs áram, élelmiszer, hogy a jegyre adott denaturált szeszből maximum berúgunk... ez mind-mind megszokható. Mi sem természetesebb annál, hogy „ez van”. Senki nem harcol, nem lázad, ellenállásnak nyoma sincs, nincsenek céljaik, még napi munkájuk, foglalatosságuk is alig. Azt hihetnénk: ilyen világ nem is létezik. Elképzelhetetlen, hogy lennének ennyire semmibe

hulló, kietlen, fájdalmasan rezignált, sehová sem tartó sorsok, amelyek életútját vészjóslo csonttollú madarak és jeges sár, griffmadarak és áfonyalevelek szegélyezik. Nem több, mint pusztá kitaláció. Holott aki bőrén tapasztalta az erőszakrendszer kegyetlenségét, ahhoz, hogy ilyen képet fessen a valóságról, túlzott képzelőerőre nincs is szüksége. A diktatúrák ilyen gettókká, állatíva aljasodott lényekké fokozzák le az emberi közösségeket.

A Sinistra-körzet nem megszépített gyermekkori Erdélyt varázsol az olvasó elé. Inkább a magyarok, románok, ruszinok, örmények, törökök, ukránok és cipszerek kényszerű együttléte, egymásra utaltsága, egymásra gyakorolt hatása, túlélése rajzolódik ki, mintsem valamiféle romantikus, békés Erdély-kép. S mindez a Habsburg-monarchia romjain, a háborúk szabta határok, a római és a bizánci kereszténység és szokásvilág szürreális háttérvidékén. A gyönyörűen hömpölygő, egymásba fonódóan letisztult, átütő erejű képek, megkapó szépségű nyelvi fordulatok mentén a regényből ezt is érdemes kiolvasnunk.

Bodor Ádám könyve méltán lett érettségi tétel az anyaországi diákok tesztvizsgáján. Ez a regény egyszerre érdekfeszítő és nyomasztó, felkavaró és megdöbbentő, sodró lendületű és sokat sejtető. Olvasóját nyugtalanítja, nem egyszer félelemmel és kíváncsisággal tölti el. Leszámol az illúziókkal, valami érthetetlen cinikus humor bujkál a sorok közt, mintha azt jelezné, egy diktatúrát nem lehet más-képp túlélni. Azt hiszem, nemcsak Agatha Christie-nek, de James Bondnak is adna munkát jócskán.

Mégsem tudtam letenni, mert gyötrelmes szépségű, gyönyörűséges lírai megfogalmazásai vagy a szenvedés és a kegyetlen valóság olyasfajta ártatlan, együttérző leírása ragad magával, amelyre csak kivételes tehetségű írók éreznek rá. Ilyen Bodor Ádám is. Sinistra körzete nem könnyen kibogozható talányok sora. Utolsó oldalig tartogat meglepetéseket, megfejtésre váró rejtélyt.

Egy interjúban a szerző úgy fogalmazott, hogy ő a rendszerváltás utáni években sem érezte magát szabadnak. Szerinte ugyanis

„a szabadság, akárcsak a boldogság, emberi tulajdonság. Ne várjuk megérkezését a külső környezettől. Ez ott van bennünk, valahol a bordák mögött, és az a feladatunk, hogy megkeressük magunkban...”

Nyolcvanadik születésnapján tisztelettel emelem kalapomat, s kívánom: Isten éltesse sokáig!

MOMO ÉS AZ IDŐRABLÓK

Tavaly már a tizenkettedik kiadását is megérte nálunk a német író 1973-ban született meseregénye. Kalász Márton ragyogó fordításában (Michael Ende, Momo, Móra Kiadó, 2015) az olvasó annyira belefeledkezve olvassa, mintha magyarul írták volna. Mint ha személyesen a saját életével szembesülne. Irodalmi szakértők nevezték már sok mindennek, próbálták beskatulyázni, beazonosítani holmi meseregényként, mágikus realizmussal átszótt romantikus gyerekmesének, az álom és a valóság határán lebegő fantasztikus falanszter, a mindennapok és a költői képzelet különös egyvelegének állítva be. Persze könnyebb a fantázia világába utalni egy remekművet, mint szembesülni a benne feszülő, nekünk szegezett létkérdésekkel, még akkor is, ha a szerző a szereplőkkel mondatja ki, meséli el a legnagyobb létproblémát: a jó és a rossz harcát. Felnőtt

olvasóként egyből értjük az analógiát, az allegorikus képek, szereplők könnyedén behelyettesíthetők. Hívó ember szemében nem kérdés a harc kimenetele sem. Ezt a szerző is tudja, sőt csodálatosan kicsomagolja, megfogalmazza, anélkül, hogy Bibliát emlegetne, vagy Istent nevéen nevezné. Igaz, egy irodalmi alkotásnak nem is ez a célja. Olvasatomban azonban, enyhe túlzással, ebben a regényben mégis a jó és rossz teológiájának, és miért ne, az evangéliumnak „mesés” megfogalmazását érzük tetten művészi, mondhatni prófétai megfogalmazásban, egyszerű, hétköznapi, közérthető, szelíd nyelvezettel.

Az idő Isten ajándéka, és nem mindegy, hogy mire, kire fordítjuk. Mert el is vehetik tőlünk, s akkor a szívünket, az életünket engedjük elrabolni. Egy jezsuita lelki gyakorlaton hallottam: *mindent elárul rólad, mire (kire) fordítod pénzedet, figyelmedet, s főképp idődet...*

Az 1995-ben gyomorrákban meghalt német író, Michael Ende már a hetvenes évek elején Olaszországba költözött, és ott

írta meg méltán világhírűvé vált regényét. A „cselekmény” is ott játszódik. Főhőse Momo, az árvaházból megszökött, férfikabátban didergő, mezítláb, borzas kislány, aki egy elnéptelenedett városzéli amfiteátrum lakója. Azzal hívja fel magára a figyelmet, hogy a környékből hozzá látogatókat szívesen hallgatja. Sőt türelmesen meghallgatja. Van ideje rájuk. Barátai, Beppo, az öreg utcaseprő és Gigi, a szószaporításáról híres nagy dumájú csöves, Nino a vendéglős, az utcagyerekek, valamint Hora mester, az Idő és a Halál Ura, az ő teknősbékájával, a csodálatos Kassiopeiával.

Momo különleges képessége, hogy kibékíti az embereket, jelenlétében megáll az idő. Nála nem sietnek, nem idegeskednek a „vendégek”. A gyerekek önfeledten játszanak. Ő csak egyszerűen meghallgat, s néha kérdez. Szeret. Ez kelti fel az Időtakarék szürke urainak gyanakvását, akik az emberektől ellopott időből élnek, azon élőködnek, s akik azt szeretnék, ha az emberek minden idejüket megspórolnák a vagyon, a pénz, a haszon,

a hatalom megszerzésének fejében. A szerző gyakran jelzi, hogy a szürke urak körül lehül a levegő, szivarfüstjük köddé sűrűsödik, és az embereket szó szerint kirázza a hideg.

A főhőst (s talán a többi szereplőt is) szó szerint behelyettesíthetnénk az evangélium szereplőivel, de mindenképp Jézus és a Sátán küzdelmét, a farizeusok, az irigység és a szeretet párharcát véljük felfedezni. Hátborzongató, ahogyan Ende nevén nevezi az igazságot, a csaló, rászédő gonosz lélek és az angyali tisztaságú kislány szembenállásában a bűn lélektanát, a mozgatórugót: magunkra ismerünk benne. Leleplező és megdöbbenő az a mélység, ahová a regény leszáll. Nem lehet könnyedén, csak úgy az olcsó fantasztikum ponyvái közé dobni ezt az alkotást. Inkább minden felnőtt házi olvasmányává kéne tenni. Ez a Jelenések könyve-szerű látomás nagyon is aktuális. A regényíró már 1973-ban megérezte, prófétai ihletésű művével előre sejtette, mi lesz osztályrészünk a mai konzumidióta fogyasztói világban. Az ő nemzedéke már átélte.

A regény ilyen szempontból egyszerre mai és örök témát boncolgat. Az írás így bármikor friss és időszerű. Találkozik a Momóban **A kis herceg** **Az Ember tragédiájával**, az orwelli **Állatfarm** a **Harry Potter**-regénysorozattal...

A cselekmény happy enddel végződik: az emberek visszakapják elrabolt idejüket. De ehhez kellett Momo tisztasága, lehengerlő szeretete, bátorsága, önfeláldozása.

Amikor a regényben ott tartottam, hogy az egyik szürke úr Momónál járt, hogy egyezkedjék velem, egyszerre jutott eszembe Jézus és a Sátán küzdelme, párbeszéde a kísértéskor, illetve a gadarai megszállottal, valamint a kommunista szekuritáé beszerző ügynökeinek kenetteljes, hízelgő, zsaroló és megtevéstől beszédmodora. De Momo átlát a szitán. Isten a lelkiismeretünkön, a Szentlélek inspirációján keresztül mindig jelez, a leghúzóssabb helyzetekben is. S a gonosz saját magát leplezi le. Ahogyan ez a szürke úr is Momo előtt, önkéntelen őszinteségi rohamában kitálal, és így fény derül a gyenge pontjára.

A szürke urak, akárcsak a gonoszság, a Sátán, a bennünk lévő jóból élnek. Nem alkotnak, nem tesznek hozzá a jóhoz, az időhöz sem. Még csak nem is kamatoztatják a meglévőt. Csak lecsapolják életenergiánkat, időnkkel együtt... Élősködnek. Ezt szívják ki – a regényben szó szerint is, mint a szivarfüstöt (mikor elfogy a szivarjuk, megsemmisülnek) – belőlünk idő formájában. Ha beadjuk a derekunkat, elfolyik, idejekorán fogy el az életünk. Ezt teszik Fusi úrral, a fodrásszal is, aki már nem kedves a vendégekhez, mellőzi a társalgást, gyorsabban, feszültebben katonogtatja ollóját, csak kéthetente látogatja idős édesanyját és barátnőjét, órát akaszt a műhely falára, segédekkel alkalmaz, és minden mozdulatát pontos terv szerint alakítja.

De ez lesz Gigivel is, aki már nem az utcasarkon adja elő légből kapott történelmi sztorijait, hanem titkárnők, utazásszervezők és marketingesek hadát állítja szolgálatba, kamerák és mikrofonok kereszttüzeiben, rivaldafényben tündöklök, állandóan utazik, tévé- és rádióadásokban szerepel, és töméntelen

sok pénzt keres. Több a pénze, de állandóan stresszes, rosszkedvű, megközelíthetetlen. Rohan és nyugtalan. Ez lesz a gyerekekkel is, akiket a szülők már nem engednek játszani, hanem „gyereklerakatban” taníttatják játszani: mosoly, öröm és kreativitás nélkül. Mint valami kis robotok, madzagon rángatott bábuk. Hiszen nem szabad elfecsérelni a drága időt... Mert a „megtakarított idő kétszeres idő”... A szülőknek meg nincs idejük, mert dolgoznak. De hol van ez az idő? Mi lesz több azzal, hogy elvontuk magunktól és szereteteinktől az időt? Kinek a kezén van ez az időbank...?

Amikor azt mondjuk valakinek, nincs időnk, jelzi, hogy nem fontos. De mi a fontos? És kire szakítunk időt...? A virtuális megoldások, az elektronikus kutyuk helyettesíthetik a szeretetből másokra „pazarolt” időnket? Minél jobban „takarékoskodunk” az idővel, annál kevesebb marad. S ráadásul azt az időt, amit úgymond megtakarítottunk, gyakorlatilag ellopták tőlünk. Nem más emberek, hanem a Sátán, a kísértő.

Kívánságok, bírvágy, hatalom, dicsőség, pénz utáni hajsza alakjában. Ezek a „szürke urak” azzal a jól hangzó, trendi szöveggel csapnak be naponta: „az egyetlen, ami az életben fontos, hogy valamire vidd, hogy legyél valaki, hogy legyen valamid...” No itt a bibi. Mert valójában csak arra van időnk, amire (akire) szakítunk. S ez tőlünk függ. A kísértő demont saját eszközével fegyverezhetjük le. Az ördögi kör, a gonoszság fondorlatos láncreakciója pont nálunk szakadhat meg. Sőt a szürke urak azt sem tudják, amit a szerző gyönyörűen felmutat: „az ember sokkal több annál, mint az az idő, ami beleszorult”

Tehát ezzel a fejlődésnek és állandó változásnak álcázott rohanással nem kellene folyton előre- és kiszaladnunk a jelenből, hanem mindig itt maradván keressük és megtegyük a szeretet, az emberség tetteit. S akkor mindenre lesz időnk. Úgy, mint Bep-pónak, aki utcaseprőként is alapos munkát végzett: lépés-lélegzetvétel-söprés. Nem arra gondolt, hogy sosem lesz vége, hogy ezalatt hasznosabbal is tölthetné idejét, vagy más

munkával több pénzt kereshetne. A szerző ki is mondatja vele az esszenciát:

„Csak a következő lépésre kell gondolni, a következő lélegzetvételre, a következő separívonásra... Akkor örömet okoz. Ez fontos, mert akkor végzi az ember jól a dolgát... Egyszer csak észrevevesszük, hogy lépésről lépésre végigértünk az utcán. Észre sem vettük, a szuflánk sem maradt ki”...

A könyv végén krimibe illő üldözéses jelenet, és egy új élet kezdete váltja egymást. Mindenkinek rengeteg ideje lett, mert az emberek visszakapták ellopott idejüket. Egyszerre könnyű és reményteli lett a szívük. „Mindenkinek volt mindenre annyi ideje, amennyi csak kellett, s amennyit kívánt”...

Paradicsomi állapotok? Inkább azt mondanám, megváltás utániak. Hisz az idővirágok ott vannak a kezünkben. Csak ne hagyjuk őket elhervadni.

DILEMMÁK

A **Némaság** című, az egyik jövő évi (2018, szerk. megj.) Oscar-esélyes film komoly törésvonalak mentén vezeti a nézőt. Most derült ki, Scorsese miért dolgozott huszonnyolc évig rajta. Ritka érzés, hogy a mozi templomnak érezzük, de aki ebbe a háromórás kalandba bemelegszik, az nem tudja kivonni magát a film hatása alól.

Egy újságírónak azt is nyilatkozta: „Az ötletek jönnek-mennek, de ahogy öregszünk, a bennünk felmerülő kérdések még több kérdést vetnek fel. Ez az, ami igazán foglalkoztat. A filmkészítés, a barátaim és a családom a legfontosabbak az életemben, de ennél sokkal többről szól a létezésünk (...) Ami igazán érdekel, az az elvilágiasodás kérdése. Ugyan miért taszítanánk el magunktól azt, amitől gazdagabbá válhatna az életünk? Ez számomra ezeknek a lelki, természetfölötti folyamatoknak egyfajta megbecsülése, illetve keresése. A Némaságban is ez vonzott...”

Mi inkább a kényelmesebb, kockázatmentes megoldásokat részesítjük előnyben. Kíváncsiak is vagyunk, de le is lépnénk, amikor húzóssá válik a helyzet, kívül is maradnánk a piszkos munkából, de azért mégis izgatna a dolog: mennyire feszíthető a húr... Szabadnak is lenni, elköteleződni mégse. Kinyitottuk a szabadság ollóját szinte teljesen, annyira, hogy a pengék már nem is érzékelik egymást.

Közben óvnánk is jogainkat, megszerzett szabadalmainkat már törvényerőre emelnénk, vágyainkból jogot formálnánk, de azért féltjük ezt a gyenge, törekeny önállóságot, szabadságvívományt is, szinte mindennel, s mindenkivel szemben. Istentől is elvitatnánk, nehezen térdelünk meg előtte is. Inkább kritizálunk, okoskodunk, megkérdőjelezünk, pofázunk és feleselünk, nagy lett az arcunk..., pöffeszkedik az egónk, hogy: „nehogy má”; „pont én, pont most?”...; „Még hogy bárki belegázolhat az én szabad döntésembe, elképzelésembe?...; Hogyan merészel?” És még mi csodálkozunk, hogy

ilyenkor miért néma Isten. Hol marad? Miért engedi meg?

Nem csoda, hogy végképp elbizonytalanodunk. Annyi az opció, az alternatíva, az a-b-c-terv, annyi inger, infó, hogy már semmi sem biztos. Nem lehet csapást vágni az egyre burjánzó lehetőségek buja aljnövényzetében. Már nem is a jó és a rossz, az igaz és a hamis között akarunk dönteni, hanem a rossz és a még rosszabb, az alig és a kevésbé rossz között, amelyek szintúgy vonzóak és sikerrel kecsegtetnek...

És a folytonos alkalmazkodásban, idomulásban lassan feladom magam. De akkor hol marad a hitem-gerincem? Hol az elvek? Hol az értékek, amelyek mozgatnak, amelyekért még valaha lelkesedtem? Holott a szabadság lehetősége, hogy dönthetek. Felelősséggel, örömmel, szabadon. Kényszer nélkül. Nem csak valami ellen, valaki ellenében, hanem valamiért. A felismert jóért. Választhatom a jót is, ami előre visz. Kreatívvá tesz, ösztökél, sarkall. A békém, a nyugalmam, a hitem érdekében. Szeretetből. Ebben nem lehetnék sikeres?

Nem lenne édeesebb ilyen kompromiszsumot kötni? Ne a pénz, a megfélemlítés, a lájkolók többsége által indítványozzon, ne a megfelelési kényszertől hajtson, hanem a felismert és belátott, engem meghaladó nagyobb JÓ. Ő az indíték. Ő indít, Ő vonz. Itt van bensőmben, sóhajaimban, megérezéseimben, tiszta sugallataimban, önzetlen gesztusaimban, a gyermeki énemben. A szenvedésben is ott van. Azonosul velem.

Hallgatok-e rá? Ha ezekre rezonálok: Őt választom, Neki válaszolok, máris mellette döntöttem.

Megtörhetik a testet, megbomolhat az idegrendszer, ellentmondásba kerülhetnek önmagammal, barátaimmal, eddigi életmódommal-felfogásommal, darabokra törhetnek illúzióim, szétszedhetik érvelésemet, megcsappanhatnak a lájkolóim, lemerülhet a telefonom, nem lennék uniós szabvány, de akkor is... Olyan tettekre kényszeríthetnek – pisztollyal a halántékomon –, amelyekre önszántamból sosem lennék képes, de a hitet nem törhetik meg bennem. A kegyelmet

csak én zúzhatom szét bűneimmel, árulással. Más emberi, vagy sátáni erő, beleegyezésem nélkül nem képes tönkretenni bennem az istenarcot.

A filmbeli – és annak idején valóságos – jezsuiták borzasztó kínokat álltak ki a japán inkvizíció ideje alatt. Voltak, akik meghasonlottak, feladták, de a többségnek köszönhetően ma is él a Krisztus-hit Japánban. Százásával készülnek a házasságra a keleti vallásokat ápoló jegyespárok, és világszínvonalú egyetemeket tartanak fenn ma is a szerzetesek. Azóta az is kiderült, nem konkvisztádórok. Nem az európai nagyhatalmak előretolt helyőrségei voltak. Nem hódítani mentek, hanem „csak” vitték az örömhírt.

Mert nem Péter tagadása a lényeg, hanem bűnbánó sírása a kakaskukorékolás nyomán. Az a jézusi tekintet, amely szemébe fűródott nagypéntek hajnalán. Az mentette meg őt. Ezért ugrott a vízbe a Tibériásnál húsvét után. Még János előtt látni akarta az Urat. Pedig János fiatalabb volt. Vagy épp azért?

AZ ÜKANYA TESTVÉRE²⁰ (Könyv Petőfi festőbarátjáról)

Divatba jöttek a családfakutatások. Egyénileg is sokan nekiveselkednek, hogy visszaszármaztassák magukat minél korábbi időkre. Az anekdota szerint Pistike is vitakozik osztálytársával, melyiküknek születtek régebben ősei. Barátja megjegyzi: „az én őseim már Szent István korában éltek”. Mire Pistike: „Az én őseim akkorra már rég kihaltak”...

Nagy Gyöngyvér nem ilyen „ki volt itt hamarább”-féle daczból vágott neki Mezei József festő életútját kutatni. Bár kétségtelen, amikor felfedezni vélte benne ükanyjának testvérét, eggyel több indoka lett elszántságának, a rokoni szálak még kíváncsibbá tették a méltatlanul elfelejtett festőművész életpályája iránt.

²⁰ [Muhi Sándor: *Mezei József*, Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 2015. Kismonográfia. A dokumentációs anyagot összegyűjtötte: Nagy Gyöngyvér

A szerző „gyanúját” egy 1870-es kiadású verseskötet keltette fel, ami családi örökségként porosodott a házi könyvtár könyvespolcán, amelybe ükanyjának, Mezei Máriának a költő-testvér egy kedves sort dedikált. De a dedikáción túl, a versekben többször szerepelt a festészet mint múzsa.

Nagy Gyöngyvér, a Csíki Székely Múzeum munkatársa ettől kezdve Mezei József festő után kezdett „nyomozni”. 2014 után aztán felgyorsultak az események. A különféle kutatások – a szatmári katolikus templomok oltárképei, a Mezei Józsefhez intézett Orbán Balázs-dedikálás megtalálása egy *Székelyföld képekben* című kötetben, Petőfi Sándorral közös szabadságharcos emlékek, a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteménye stb. – folytán lassan összeállt a mozaikkép: Mezei József, Nagy Gyöngyvér oldalági rokona nem más, mint Petőfi kortársa és festőbarátja, költő és fotográfus, aki Orbán Balázssal végigjárja Székelyföldet, aki szabadságharcos katonaként harcol Bem apó oldalán, és aki arcképfestményeivel (Petőfi, Bem, Damjanich) és

oltárképeivel örökre beírta magát a magyar festészet arcképcsarnokába.

Nemcsak kultúrtörténeti szereplő, hanem sokoldalúan tehetséges, méltatlanul elfelejtett alakja a negyvennyolcas eseményeknek. Olyan művész honvédtiszt, akinek Petőfihez fűződő barátsága nem azért volt fontos, mert Petőfi volt a „húzóember”, hanem mert kora megújuló világával is képes volt haladni. Szorgalmával párosuló tehetsége pedig a mai „digitális ifjúságnak” is példaképül szolgálhat.

Nagy Gyöngyvérnek e kismonográfia létrejöttében Muhi Sándor szatmárnémeti műkritikus volt segítségére. Együttműködésükből egyes, olvasmányos, képekkel, jegyzetekkel illusztrált, praktikus szerkesztett, izléses kiadvány kerekedett, amely nem annyira a képzőművészek szakmai „ikúját” hivatott növelni, inkább a művészetet kedvelő, értő nagyközönségnek szól. Azokat célozza meg, akiknek történelmünk nagyjainak „hétköznapijai” is fontosak. Ihletforrásként, de erőt adó útmutatóként is.

Megkapó a könyvben a festő Mezei József ambíciója, alázata és munkabírása. Amikor élete delén, szembetegsége miatt félbeszakad művészi pályája, költőként folytatja. S úgy sem lebecsülendő az életmű. Költőként is szerethető és figyelemre méltó.

Köszönet a könyv dokumentációját készítőnek, hogy felcsigázta az olvasó kíváncsiságát, sőt sikerült megkedveltetni azt, akit bemutat. Köszönet a kutatásokért, a hiánypótló adatokért, a levéltárosi precíz munkáért, a sok utánajárásért és adatellenőrzésért. Talán az is a Gondviselés műve, hogy Nagy Gyöngyvér édesanyja kislányként ott ültetett [mindannyian láttuk azon a megsárgult képen, szerk. megj.] a magyar katona ölében, amikor újra magyar világ lett.

Túl a politikán – hisz ez már a nemzetudat erősítése – illet is, hogy néhány éve ő kapja kézhez elsőként, személyesen, a honpolgárság dokumentumát.

Ez mindenképp elégtétel volt számára.

MÁRIA KÖTÉNYE

Ábrám Noémi²¹ *zarándokútja*

Máriazelltől Csíksomlyóig

Sokan kelnek útra pünkösöd táján, hogy meglátogassák a somlyói Szűzanyát. Van, akiknek ez kifejezett úti cél, másoknál ez eredmény. Már a keddi búcsús, „telházás” *zarándoklatok* lelki élménye is visszaköszön, felhajtó erővé válik a kívülről, a hittől távolabb keresgélők életében is. Leghamarabb úgy, hogy kíváncsivá teszi őket is: vajon mi lehet Csíksomlyón? Mi a csuda az úgynevezett „hely szelleme”, ami ennyi embert képes megmozgatni?...

Van, aki gyalogszerrel, van, aki autóval, vonattal, biciklivel, társaságban vagy egyedül. Vannak persze burkolt célok, be nem vallott, ösztönös motivációk is. Ilyen például, hogy kipróbáljam állóképességemet, meneküljek

²¹ *Máriazelltől Csíksomlyóig – Találkozás Istennel, emberekkel*, Juventus Kiadó, Marosvásárhely, 2016

a pörgő-felgyorsult zajos világból, vagy a lépésenként megtett egyre nagyobb távolság *kizökkentsen* a mindennapok *taposómalmából*, legyen idő magamra, feldolgozni a belső történéseket, hogy leohadjon a feszültség, megtaláljam a csendet, a Jelenlétet.

Két évvel ezelőtt, 2015 nyarán Ábrám Noémi, az „erdélyi erős asszony” is nagy és kockázatos „lépesre” szánta el magát. Nemcsak maga előtt bizonyítja be, hogy képes megtenni ezt a csaknem ezernégyszáz kilométert, hanem hitét is edzette, mélyítette. Nem annyira bűnbánatból fakadt ez az elhatározás, nem föltétlen istenkeresésből, talán nem is egyfajta teljesítménytúraként vállalkozott rá. Inkább egy nagy célként dédelgette maga előtt. Tapasztalataiból, lejegyzett élményeiből könyv született, amelyet a népes vásárhelyi közönség előtt többször be is mutatott.

Már 2011-től a hajnali kocogásokkal kezdte edzeni testét, szervezetét. Aztán amikor eljött az ideje, nyakába vette a világot és elindult. Gyalogszerrel, stoppal, ahogy adódott. A hatvannapos *zarándokutat* mindössze

negyven nap alatt tette meg. Abból harmincat konkrétan gyalogolt.

Előzményként Tóth János pap bácsi, Kuszálík Péter Camino-járása is inspirálta. Mezőbándi és székely felmenői pedig adtak elég tartalékot, kincset, útra bocsájító hamuba sült lepényt, amellyel megerősödve nekivágott.

Ezzel a teljesítménnyel az ötgyermekes édesanya, élete delén, közel az ötödik x-hez, férfiakat meghazudtoló bátorságról, elszántságról tett tanúbizonyságot. A könyvben feltárul lassan az egész élete, értékrendje, mindaz, ami élteti és foglalkoztatja. Leplezetlenül ír mindarról, ami benne történik. Bátorságra vall: öntudatos, erős nő. Mer és képes kockáztatni. Nincs benne félelem. Vállalja önmagát. Formabontó ez a könyv abban az értelemben is, hogy szerzője nem szépít, nem sokat „lelkizik”, miközben mélyen hívő emberként járja a gyalogos zarándoklatot.

Református létére megszereti, megszereteti a katolikusok által használt önmegtartózkodási gyakorlatot, „ingyen reklámot” biztosít a Mária-útnak. Ebben a jubileumi évben

[500 éves a lutheri reformáció – szerk. megj.] akaratlanul is áldás ez a tanúságtétel. Még az ökumeniára nézve is. Ábrám Noémi akaratlanul is Nagyasszonyunk útjának jószolgálati követévé válik. Felvillanyozza az olvasót, kedvünk kerekedik azonnal nekivágni ennek a magyar Camiónak...

A könyvben olvasható élmények a zarándoklat alatt naplószerűen íródtak, esténként, a fáradtság, az élmények levezetésére, rögzítésére. Ettől olyan szuggesztívek, ettől válnak még hitelesebbé. Aki végigmegy egy ilyen úton, aki ennyire „bevallalós”, annak el is hisszük. Aki ekkora kockázatot, áldozatot vállal, annak elszántsága, bátorsága és hite mindenképp megcsüvegeleendő.

Negyvennapos út, stílszerűen negyven fejezet. A negyvenes szám is szent szám a Bibliában. Szimbolikus (özönvíz, Mózes a hegyen, vándorlás az Ígélet földje felé, Jézus megkísértése, Húsvét és a mennybemenetel közötti időszak, Ninive börtje, Illés a pusztában stb.).

Ez az úti beszámoló egyfajta tanúságtétel, amit könnyed hangvétele még olvashatóbbá,

könnyed olvasmánnyá tesz. Szerzője apránként adagolja a „sztorikat”. Kendőzetlen őszinteséggel, finomkodások nélkül tárva fel pillanatnyi érzéseit, lelkiállapotát. Leírása alapján nem nehéz elképzelni, hol megy, mit lát. Érdekfeszítő módon felcsigázza a kíváncsiságot, együttérzéssel halad vele az olvasó, és alig várja, mi történik a következő lapon-napon. Mindennap elmaradhatatlan kelléke: kivel találkozott, mit látott, mi jut arról eszébe, hol, mivel kínálták, milyen étkek-italok csillapítják éhségét, oltják szomját, mit beszél vendéglátóival. Meg hogy mit álmódott.

Egyszerre sok mindenre tud figyelni. A női érzékeny lélek és praktikus gondolkodás is jó néhányszor visszaköszön feljegyzéseiben. Érdeklík a prózai dolgok. Az ételek részletes leírása, a napi söradag is fontos szerephez jut – kelléke az energiavesztés pótlásának... Plasztikus részletek válnak fontossá, olyan apróságokat nagyít fel, mint pl.: nem tudott haját mosni, rendetlenség, mocskosság van a házban, nincs víz a konyhán stb.

Nagyon jó megfigyelő, és véleményét nem is rejti véka alá. A történéseket azonnal lereagálja. Van egynéhány életesszencia is a könyvben. Nem sokszor, de azért néha elmélyült, magas életbölcösségeket, megszívlelendő tanulságot is megfogalmaz. Egy percig sem érezzük, hogy mártírt csinálna magából, nem érzünk késztetést arra, hogy mi, „itthon ülő táposok” összehasonlítsuk magunkat vele: „jaj, neki milyen nehéz”...

A szálláshelyeket ugyan nagyjából indulás előtt kinézte, de csak utolsó percben csörög rá az elérhetőségre. Emiatt sok a meglepetés, az „újratervezés”, de mint kiderült: így a Jóisten megannyi csodája várt rá. A kalandok mindannyiszor a Gondviselés jelzőtáblái lettek. Ezért nem számít, ha elnéz, eltéveszt néha egy irányt, nem találja a festett jelzést, vagy ha nem jó irányból közelíti meg a következő vendégszállást. Mindig az a lényeg, hogy elérje a napi kitűzött célt (30-40 km). Ez hála Istennek mindig sikerült is, különösebb bajok, sérülések nélkül. Meg hát így „letesztelte” a Mária-út adminisztratív hiányosságait is.

Ábrám Noémi ritkán esik pánikba, viszonylag jól tűri a viszontagságokat. Békével, derűsen fogadja a hirtelen változásokat is. Külön élmény volt, ha alkalmi utasként felkérezkedhetett valakik mellé, ha a felajánlásokat elfogadta. Megrázó élettörténetek, drámák, sorsok bontakoztak ki, az emberek megnyíltak, életgyónást végeztek az idegen, törékeny, kiszolgáltatott, de nyílt szívű, az élményekre receptív asszony előtt. Mikor elbúcsúztak, mintha ő is megkönnyebbült volna. Érezte: alkalmi útítársai is jobbak lettek ettől a találkozástól. A zarándoklat alatt csak úgy szívja magába az élményeket. Nem fárasztotta az, hogy az emberek kiöntik előtte lelküket. Jólesett a személyes kapcsolat, szereti meghálálni anyagilag is a jótevőit, sokszor a pénzbeli ellenszolgáltatás értéke felett.

Folyton vitázik a szállásadó plébánosokkal, lelkészekkel, azok prédikációival, zsembel magában, aztán lenyugszik, miközben rengeteg élményben részesül, és ezek a helyzetek mindig valamire tanítják.

Plasztikusan, laza egyszerűséggel fogalmaz, nem túl misztikus, nem túl elvont. De azért mindig röpké pillantást enged vetni a lelkében zajló folyamatokra. Érezni, ahogy a megtett úttal párhuzamosan erősödik, mélyül hite. S a miénk úgyszintén. Kötetté formált útinaplója ezért a hála és az istenélmény lenyomatává válik. És milyen jó, hogy velünk is megosztja.

Somlyóra pedig már úgy érkeznek, mintha hazaérne. Várják ott szerettei, várja a Szűzanya. Ezt pedig meghatódottság, örömkönyvek nélkül nem lehet átélni. Most döbben rá, jövet errefelé is mindvégig Mária kötényének biztonságában volt.

Férje, dr. Ábrám Zoltán mindvégig hű segítője, mecénása és bátorítója. A könyv végén pedig teológiai és szociológiai mélységű eszmefuttatást is készített, zárszóként, amellyel egyszersmind rangot ad nemcsak a könyvnek, hanem a zarándoklatnak, mint a huszonegyedik század modern lelkiségi formájának is.

Köszönet érte.

A DÖBLEC ÁRA

*Előszó*²²

Nem szokványos novellafüzért vesz kezébe az olvasó. Inkább amolyan szociográfiai írásokkal van dolgunk. Egy letűnt kornak, a lekkekben még élő, azt mételyező lenyomataival szembesülünk. A 20. század második fele erdélyi-romániai társadalmának tükrébe nézve magunkat (is) látjuk bennük. És elsősorban azok a nemzedékek ismernek magukra, akik még értik a történetek szókincsét, fordulatait, és felszisszennek, felnevetnek, netán elmosolyodnak vagy hümmögnek a megtörtént, s ugyanúgy leírt események kapcsán.

Minden magyar okulhat a szövegekből, aki e tájakon (túl)élte azokat az évtizedeket. Hisz a legkomorabb és legkilátástalanabb kommunista kutyaszorítóban is élni kellett. Mondhatnók azt is, ezek a sztorik velünk

²² Bíró Ernő: *A döblec ára*, Tipographic Kiadó, Csíkszereda, 2017

történtek. Egyszerre telítettek drámaisággal és líraisággal. Bizonyítékul szolgálhatnak arra, hogy a diktatúrában is meg lehetett találni a rést a falon, s a székelynék vagy a mezőségi magyarnak elő kellett vennie a hátsó esztét, ha élni akart. A nyomorúság, ha egyébre nem is futotta, de jót tett az életöszönnek. Felhajtóerővé vált, humor forrása lett. Ha másképp nem, furfanggal csavartunk egyet rajta. És legyőztük a láthatatlant, belülről.

Bíró Ernő nem kanonizált író. Nem az írással szerzi a betévő falatot, eddigi munkásságát a szépirodalom szakmai köreiben nem jegyezték. Mégis meglepi mindazokat, akik veszik a bátorságot, s nekiveselkednek szuggesztíven tálalt történeteinek.

E kötet harminchárom darabja is jelzi, mennyire elszántan keresi saját hangját. Az írások stílusa széles skálán mozog: szerényebbre sikerült és remekbe szabott írások váltják egymást a kötetben. Ugyanakkor műfaji sokszínűség is jellemzi a kötetet: mementók, útikalauzok, csendéletek, interjúk, parodisztikus visszaemlékezések,

drámai felütésű elbeszélések, szösszenetek sorjáznak. Egészen kerek, kiváló elbeszélések, majd hognem novellák is megbújnak egyik-másik történetben. Érzékeltetik szerzőjük ihletett szenvedélyét, íráskészségét, kiérezni belőlük, hogy a szerző számára az írás terápia. Megnyugvást, letisztulást hoz, kapaszkodót jelent az írói én számára. Azzal, hogy kiírja magából, fél évszázad távlatából is segít önmagának, hogy megvilágosuljanak, elrendeződjenek saját lelki dolgai.

De Bíró Ernő a mai állapotok krónikása is. Posztmodern világunk torzulásairól szóló történetei is szívszorítóak, legyen szó gyermekét elhagyó eperszedőkről, guberáló cigányokról, magányos háborús veteránról, gyermektelen tanítóról, egyszóval korunk elidegenedéséről. És külön dicséretet érdemel az a fajta megszállottság, amellyel papírra óhajtja vetni nemzedéke – a mai x-y generációs szülők – szívében lapuló emlékeket, megszépülve bár, de nem felejtve azokat, mint megannyi megörökítendő kincset, amit hátrahagyhat az utókornak. Folyton meglepi

olvasóit szelíd humorával, pajzán derűjével, már-már groteszkbe hajló, szokatlan megközelítéseivel, végkifejleteivel és tanulságaival.

Mindegyik történetben, kimondva vagy kimondatlanul, de tetten érhető az Istenbe vetett hit, a Gondviselésbe kapaszkodás ereje és többlete. Ez segít elengedni, megbocsátani, megszépülni mindazt, ami annak idején ökölbe szorította még a reményt is.

Bíró Ernőt, a hétgyermekes családapát el- eddig csak mint az imalanc.ro, az irodalmi- lap.net, illetve az erdelyimagyarok.hu internetes oldalak szerzőjeként/szerkesztőjeként, éles szemű fotósként ismerte a nagyközön- ség – most egy új oldaláról mutatkozik be: íróként.

Szorítsunk neki, hogy bátran bontakoz- tassa ki eddig rejtett karizmáját, vesse pa- pírra mindazt, ami szívét-lelkét feszíti, ami kikíváncozik tollából, hogy minket, olvasó- kat a jövőben is örvendeztessen élményeivel, gondolataival.

2017 farsangja

PILLANATOK KIFESZÍTVE

egy fotókiállítás margójára

Nézem az atyhai kultúrotthonban kiállított fotókat,²³ legeltetem rajtuk a szemem. Gyönyörködöm bennük, s hízik a lelkem. Több év alatt készült, ellesett pillanatok rögzültek, kifeszítve a falusi élet valóságát egy fotópapírra, megörökítve azt a hangulatot, látványt, amelyet a fotós akkor, ott elkapott. Görnyedt hátú öreg néni, ráncaitól megszépült, kérges tenyerű paraszt bácsi, mosolygós cigány gyerekek, tinót kergető csordahajtók, omladozó falak és kerítések, izmaikat feszítő munkalovak, a régmúlt ízlését és hagyományát hirdető tulipános tornácok, a kegyetlen idővel dacoló faragott kapuk – egyszerre bájosak és könnycsalogatóak, ugyanakkor mélabút, melankóliát, valamiféle eltűnőben lévő világ

²³ Elhangzott Atyhában, az „Orbán Balázs szemével” elnevezésű dokumentációs fotótábor anyagából válogatott kiállítás megnyitóján 2016. június 17-én.

idilljét tükrözik vissza. Nézem a képeket és gondolkodom: hol van az életerős falu? Hol az öffenntartó faluközösség? Hol az élni akaró középréteg? Elszippantotta volna a város? Vagy tán az életszínvonal, az igények növekedése, a túlélési vágy űzte el őket hazulról?

Ezek a képek egy jelenség lenyomatai. Általánosak: készíthették volna őket Csíkban vagy Kalotaszegen, Eszenyőben vagy Háromkúton, de lehet, hogy Töröcsváron vagy Brádon is. Ha nincs belakva a ház, lassanként összedől. Alája megy minden. Pusztul, romlik és omlik. Olyan szomorú látvány, amikor csak várunk, elvárunk. Kezdje a másik, csinálja a polgármester, ez nem az én dolgom. Lehangelő kitapintani, ahogyan a dögség, a kényelem szedi áldozatait: elpuhít időst és fiatal egyaránt. Sírunk, hogy nincs pénzünk, s közben a kocsmák telve vannak, az avar, a kosz, a gaz elborítja saját életterünket. Felvesz a mocskok.

A kutyüjére büszke, a szegénységtől és balkániasodástól menekülő fiatal meg azzal

áztatja magát, Londonban még vécét is szívesebben pucol, semmint hogy itthon gürcölgjön a szülei földjén. Nem éri meg neki. Ennyi pénzért? És közben lassan elszakad minden kötődéstől, önkéntes hazátlanságban szenved, és órlódik, hagyva, hogy vágyai rángassák egyik hazug ígéretről a másikig.

Pedig nem kerülne semmibe egy jó szó, egy érdeklődő köszönés, segítség. Annyit, amennyit tudunk. Egy kis igényesség, ami tartást és életkedvet adna. Az eltunyult testben a lélek is haldoklik. Nem másoktól kellene várni a biztatást, hanem elsősorban saját magunkat motiválni, és egymást: csillogó szemmel, kritizálás nélkül. Örülni, hogy milyen gyönyörű tájat, életet kaptunk Istentől ingyen, ajándékba. Megbecsülni azt, amiért őseink gürcöltek, s megkínlódtak sokkal mostohább körülmények között. Az irgalmasság évének jegyében mostanság sok szó esik a cselekedetekről. Arról a hétről, sőt arról a tizenégyről, amelyről Jézus is beszél a végítéletéről szóló példázatában: a testiekről és a lelkiekről. A középkor óta a keresztút állomásaihoz társították, segítségükkel

levehetjük az életutunk állomásain jelentkező „rontást”. Éhezőknek ételt, szomjazóknak italt adni, fájdalmakat békével tűrni, kételkedőknek jó tanácsot adni...

A kiállítás képeit nézve épp ez utóbbin tűnődöm el.

Milyen jó tanácsot adhatsz annak, aki kételkedik? Milyen tanácsot adjon másnak az, aki maga is bizonytalan? Hiszen annyi mindenben csalódott, annyi illúzióját lerombolták, annyi eszményétől megfosztották, annyi értékét elvették, annyi példaképe vált hiteltelenné, nem csoda, ha rezignált lesz, és belső iránytűje már nem mutatja a pontos célt.

Már a kifogásaink is megvannak: minek mozdítsak itt valamit is, ha senki nem értékeli? Minek higgyek, bízzak, szeressek, ha nem éri meg a befektetés? Kivel tartsak ki, ha mindenki menekül a süllyedő hajóról? A végén már semmi jót nem veszünk észre, minden és mindenki gyanús lesz, fenntartással kezelünk mindent, amit látunk és hallunk. Emberi kapcsolataink is rámennek.

Nos, valahol itt kellene-lehetne elkezdenni az építkezést, az újjászületést. Amikor az ember eltéved, általában visszafordul oda, ahonnan elindult, mert visszafelé legalább ismeri az utat. Az a biztos pont. Ez olyan, mint az első szerelem. Oda kell visszatérni, ha a kiegészés, a lelki sivárság közelít.

Azt hiszem, ez lenne halódó, lepusztuló-félben lévő, jövőképüket veszítő falvak, kis-közösségeink esetében is. Akkor tudja egy falu kezébe venni a sorsát, ha élni akar. Ha nem vár mindent mástól (polgármestertől, megyei tanácstól stb). Ha az ember képes túllátni a saját (önző, személyes) érdekein, le tudja nyomni a bensőjében ágaskodó, legyintő közömbösséget, és kilép a kapun.

Ezt kellene tennünk minden árván hagyott faluban. Akik még élünk, s élni akarunk. Szomszédokul, utcánként, tízesenként. Tegyük rendbe a sáncot, csináljuk újra a ledólt kerítést, kaszáljuk le azt a fűvet vagy burjánt a köztéren, a temetőben, tegyünk virágot a keresztfa elé, igazítsuk meg a csorgót, szedjük fel az útról a ganét, a szemetet.

Legalább egy hónapban egyszer gyűljünk össze énekelni, beszélgetni. Ott a rokonság, a városba elkerült fiaink-lányaink, akik sok jó ötletet hozhatnak, segíthetnek. Ne legyünk anyátlanok. Adjunk magunkra.

És ebben nagy felelőssége van azoknak is, akik elszármaztak, s azoknak is, akik itthon maradtak. Újítsuk fel újra és újra a kapcsolatainkat. Tegyük félre a sértődöttségek, az előítéletek romboló, beszűkítő, ártó eszközeit. Ezek helyett lépjunk közel egymáshoz. Sok rejtett tartalékunk van még.

Anyagiak: föld, állatok, természeti kincsek, adottságok, szellemiek: élettapasztalat, tudás, apáink bölcsessége, hagyományaink, s nem utolsósorban lelkiek: az egyházi közösség, ünnepeink, imaalkalmaink, személyes istentapasztalatunk, gyermekkori s későbbi istenélményeink, nagy lelki mintaképeink mind-mind sürgetnek és ösztönöznek az összefogásra. Sok szépet, jót is megértünk már, biztos, hogy szívesen visszaemlékezünk rá. Aranyhegyen ülünk, s talán fel sem fogjuk azt a természeti-szellemi-lelki potenciált,

ami bennünk rejlik. Helyi erőforrásainkat használjuk ki, ötleteinket tegyük közösbe, rakjuk oda a csülköt, s fogjuk meg a dolog végét, mert nemcsak a felelősségünk nagy, de az öröm is, amelyet a termékeny munka után érezni fogunk.

Kérjük a Jótanács lelkét, súgja meg, hogy mi az, ami előre visz, amiben én lehetek a közösség javára, amiben én segíthetek, különösebb uniós vagy politikai segítség nélkül. Leheljünk új életet régi hagyományainkba, ha kell, találjunk ki újakat, töltsük meg tartalommal a régi kereteket, hallgassunk az idők jeleire. Szálljunk be mi is az önrésszel az „isteni projektbe”.

Azért teremtett ide, hogy itt építsük az Ő országát, s nem idegen földön, rabszolgaként. Élni akarásunkat maga sürgeti isteni parancsával, hiszen Ő nem a holtak, hanem az élők Istene.

AZÚRKÉK VORONYECBEN

Engedve a régóta ösztökélő külső és belső csábításnak, egynapos körutazás erejéig belekóstoltam Bukovinába. A Beszterce folyó által szabdalt hegyek és völgyek, mesés tájak, vadregényes vidékek szinte kikapcsolták a realitásérzékemet. Elbűvölt a fenyvesek végláthatatlan koszorúja, az érintetlen erdőrengetegek látványa a magasságnak és mélységnek különös érzését kölcsönözte. A rárói magashegyi átjáró (Trans-Raräu) sziklaomladékok közt vezető, egyre emelkedő, majd szűkülő, meredek, egysávos kapaszkodója a fenyők alagútjában egyszerre volt félelmetes és lenyűgöző. A tetőn kitáruló panoráma, az „Űr sziklájának” mindent uraló, lenyűgöző tekintélye, valamint a szucsávi átkelő a maga szerpentinjeivel szédületes utazásélménnyel ajándékozott meg.

És hogy ne csak a „természetes” látnivalóktól legyenek elkápráztatva, be kell vallanom:

a voronyeci kolostor²⁴ legalább ennyire megfogott. Valóban különbséget kell tennünk a többségi nemzet egyes hősködő nacionalistái és az egyszerű, misztikus hitüket komolyan vevő emberek, testvérek között. Mert amennyire igaz, hogy a görögkeleti egyház a mi tájainkon nemzeti egyház, annyira igaz az is, hogy rengeteg értéket, mélységet, tiszta lelkiséget halmoztak fel. Főleg a moldvai-bukovinai kolostorok példázzák ezt. Nem mellékesen a voronyeci kolostor is a világörökség része. Kelet-Európa Sixtus-kápolnáját Ștefan cel Mare fejedelem idejétől a mai napig szinte folyamatosan belakják, használják. Körülötte, a faluban hatalmas építkezések, bazárok és szálláshelyek sorakoznak, de ahogy a látogató belép a kolostor udvarára, majd a templomba, valami különleges légkör kezd ráhatni. Turisták, zarándokok százai nyüzsögnek naponta a környéken, de benn magától elül a zaj. Elmélyült csend uralja a klastromot. Élettől, isteni jelenléttől súlyos és felemelő a csend. Az évszázados falak freskói

²⁴ A helység neve, Voroneț, szláv eredetű. Magyar jelentése: békabogyócska.

a parasztbiblia megannyi részletével, a végítéletéről, a szentekről, az evangéliumi jelenetekről készült festmények, ikonok szinte árasztják a misztikát. Megszentelődik a levegő, a lelkiség átítatja a befogadót, a kolostor hangulata is tiszteletet, áhítatot ébreszt.

Elidőzve a kültéri falfreskók alakjainak bővületében, tematikájuk sokszínű, de egyértelmű céljait kutatva, külön is megfogott azok színe, a kék. Ezt a kéket látni kell. Annyira kék, mint Bukovina ege szőlőszüretkor. A világhírű – akárcsak Rubens pirosa vagy Veronese zöldje –, most már levédett világmárka: **a voronyeci kék**. Nem afféle zsellérekék, nem egészen türkizkék, nem szokványos kék, festőporból kikavarva. Ez a kék valami más. Talányosan különleges. Akkor is, amikor nem süt rá a nap. Több mint négyszáz éven keresztül fújta a szél, verte az eső, de a voronyeci kolostortemplom falának alapkékje ma is tündöklik. Nem kellett restaurálni. Vajon mi a titka? Az összetétel? Az alapanyag? A festő szaktudása vagy rendhagyó technikája? Meg lehet-e fejteni ezt a rejtélyt?

Próbálkoztak már tudósok, szakemberek, csodájára jártak kanadai, sri lankai egyetemisták, csak annyit tudtak megfejtani, hogy az alapanyagot, a különleges réztartalmú ásványi anyagot (azuritot) a középkori festőmesterek Kínából, Mezopotámiából és Dél-Afrikából hozták. Egy vagonba került. Porrá zúzták, majd elegyítették más anyagokkal. Nagyon megválogatták a meszet, a homokot is, amelyre rávitték a festéket. Szó szerint a kisujjukban volt a mesterség. Ujjakkal leellenőrizték nemcsak a mézsréteg, a vakolat állagát, hanem a fal száradását, a vízcseppek kibuggyanását, a felület festéktartó képességét is. Szemünkben talán „kezdetleges” munkamódszereiket az idők múlása is igazolta, tehát mindenképp megsüvegelendő az igényesség, a szakmai hivatástudat, amellyel a letűnt korok egyszerű művészei dolgoztak. Állítólag cujkát is keverték belé, a fehér alapszínhez meg sovány tehéntúrót, ki tudja milyen növényi kivonatot adtak hozzá, de hogy milyen arányban, az máig rejtély. Mindenképp természetből forrászó, organikus festékről van szó, abból

az időből, amelyben a festmények keletkeztek, amely korban a körülmények között ezek az elszánt, öntudatos festők éltek és dolgoztak. Titkukat minden bizonnyal a sírba vitték. De felbecsülhetetlen értéket hoztak létre, egyedülálló teljesítményt nyújtottak.

Kései utódaik számára a „recept” ugyan összeállt, talán számítógépes programokkal ma már könnyedén modellezhető is, a kolostor falainak azúrkek titkát azonban homály fedti. Holott a kémiai összetevőket megtalálták, a mai festők kékje mégsem annyira ellenálló, mint a nagy elődöké. Ki lehet keverni, de nem tart. Idővel könnyedén kifakul, lekopik. Szemben a voronyeci mesterek kékjével, ami a külső falakon évszázadokig megmaradt. Ez a kék ezért utánozhatatlan. Érdekesség, hogy a román kommunista hatalom egyházüldözése előtt maga az ortodox egyház sem volt kivétel. Példa erre ez a kolostor is. Egyszerűen bezárták és múzeumként használták, miközben azzal „takaróztak”, hogy a helytelen használat és beavatkozások előtt az értékes muzeális festményeket meg kell

védeni. Annyi haszon csak volt munkájukban, hogy restaurálás címen a tetőzetét és a padlót kijavították. A voronyeci kolostorban aztán csak 1991-től költözhettek be a szerzetes nővérek. Azóta indult újra benne az imádság és a liturgikus élet.

Festőiskolák, művészetkedvelők ma is kísérleteznek a freskókészítéssel, az ikonfestészet meg egyenesen hivatás, hiszen a festő maga is ikonná, szent képmássá válik. Csak térdelve, buzgó áhítattal, szent komolysággal érdemes ecsetet fogni. A kék szín jelenti az eget, a megtisztulást, a fényre jutást, az igazság és a Lélek győzelmét az anyag felett. A kék színe a bölcsességnek, a távlatoknak, a bizalomnak, a stabilitásnak.

Számunkra, keresztények számára a Szűzanyát is szimbolizálja. A kék nemcsak a tengernek s az égnek a kékje, hanem a végtelenségé, Isten megfoghatatlan titkáé is, amelyet ugyan a jelekből felismerünk, de a maga teljességében meg nem értünk sohasem.

Valahol itt keresendő a „*voronyeci kék*” titka is.

